

EUSTATHII

NARRATIO

DE THESSALONICA URBE A LATINIS CAPTA.

Τοῦ αὐτοῦ Θεσσαλονίκης συγγραφή τῆς εἰθε ὑστε-
ρας κατ' αὐτὴν ἀλώσεως, ἠρρωστημένης
μὲν ἐπὶ τῆς κατὰ τὸν Κομνηνὸν Ἀνδρόνικον
δυσδαίμονος βασιλείας καχεξίας λόγῳ, ἣν
ἐκεῖνος φανῆλα διαίτων κατὰ τῆς οἰκουμένης
πολλὴν ἐκ μακροῦ ἠθροίσε, ταυτὶ δὲ πάντῳ τε-
θεραπευμένης ὑπὸ τοῦ ἐλευθερωτοῦ, μεγάλου
βασιλέως Ἰσαακίου τοῦ Ἀγγέλου, διαδεξιμέ-
του ἐκεῖνον εὐδαιμόνως καὶ εὐτυχῶς τῷ κό-
σμῳ, προοίτι καὶ εὐμενείᾳ Θεοῦ, μετ' οὐ πολ-
λὰς ἡμέρας τοῦ ἀλωῦναι τὴν πόλιν, ἐν τῷ
γρήσασθαι ἀεὶ ὑπερβαῖν ἔργων, ὡς δέον μάλιστα ἦν,
ἢς αὐτῷ Θεῷ συνεφίη το, καθὰ λόγος
ἕτερος καιρὸν εὐσηκῶς περιηγήσεται.

Προθεωρία τῆς τοιαύτης συγγραφῆς.

α'. Πόλεων ἀλώσει; ἱστοροῦμεν αἰετὰ συγγρα-
φόμενα; μεθόδοι; διοικῶνται ὡς τὰ πολλὰ ταῖς
αὐταῖς. Οὐτε δὲ ἀπάσας τὰς ἐπιβαλλούσας ἠναγκα-
σμένως ὁ γράφων διαχειρίζεται, οὐδὲ μὴν τὰς ἀμ-
φοτέρωθι χρηστὰς ὡσαύτως διοικονομήσεται· ἀλλὰ
κτιστορῶν μὲν καὶ ἀπαθῶς γράφων, καὶ θεολογή-
σει ἔστιν οὗ, καὶ πρὸς φύσεως λόγον ἐμπλατυναίται,
καὶ τὴν φράσιν δὲ φιμιθιώσει πρὸς κάλλος ὀφειδέ-
στερον, καὶ τοπογραφῆσει, καὶ ἐκφράσσει ἐναγλαῖ-
σεται, καὶ ὅλως, οἷα ἔξω πάθους λαλῶν, πολλὰ δια-
θήσεται πρὸς χάριν ἀκοῆς· οὐκ ἀφίξεται δὲ οὐδὲ
τῶν ὡς εἰκῆς, στοχαζόμενος αὐτὸς ἐνταῦθα γε ὅτι
μηδὲ παρῆν τοῖς ἀφηγουμένοις κακοῖς, ὡς καὶ πα-
θαίνεσθαι, καὶ αὐτὰ δὴ φράζειν ἐκεῖνα. Καὶ οὕτω
μὲν ὁ τὰ πρὸς ἱστορίαν δηλῶν. Ὁ δὲ καὶ συγγρα-
φόμενος καὶ χρωτισθεὶς τῷ κακῷ, πάντων ἐκείνων
προσάφεται μὲν ἀναγκαίως, οὐκ ἐπὶ τασούτων δὲ
μόνῳ πλεονάζειν ὀφείλων τῷ πάθει, καὶ αὐτῷ ἀνα-
λόγως τῇ κατ' αὐτὸν προσωπικῇ ποιότητι. Τοῦ λαοῦ
μὲν γὰρ ὦν, τίνα ἂν ἔχοι φόβον, εἰς κόρον παθαί-
νόμενος; Βίῳ δὲ ἀνειμένος τῷ κατὰ πνεῦμα, καὶ με-
ταξὺ τοῦ πενθεῖν καὶ τοῦ εὐχαριστεῖν τῷ κρείττονι
οὐκ ἐπιτελιχιστὰ ἐρυμνὸν, ἀλλὰ χάος μέγα βλέπων,
φείδαιτ' ἂν ἀκράτως τραγωδεῖν. Ὁ δ' αὐτὸς οὐδ' ἂν
παίζοι, χρεῦσθαι ἐν πένθεσιν, ὅποιον δὴ τι καὶ τῷ
πάντῳ καλλύνειν τοῦ λόγου κομμωτικῶς ἐν σκυθρω-
ποῖς πάθεσι. Καὶ τὰ ἄλλα δὲ συγγραφικὰ εἶδη σω-
φρόνως μεταχειρίζεται κατὰ μέθοδον ἰδίαν, οὐτε
παράδοξα ἐκτιθεὶς ἀκούσματα κατὰ τὸν ἀπαθῆ ἱστο-
ρικόν, οὐτ' ἄλλα, ὅσα πρὸς οὐκ ἀκαιρον φιλοτιμίαν
καὶ πολυμαθείας ἐνδείξιν οἱ ἔξω πάθους τεχνάζοντα.

β'. Εἰ τοίνυν καὶ ἐμὲ τοιόντι τινα ἢ παροῦσα συγ-
γραφὴ διαδείξει, αὐτίκα φανεῖται. Ἄρξεται δὲ ὁ
ὑποτεταγμένος λόγος ἀναγκαίως ἐξ αὐτοῦ πάθους,
ὅτι μηδὲ ἦν τὸν ἐν ἐλεεινοῖς ὄντα μὴ τραχιχεύσα-

A Eiusdem Thessalonicensis metropolitae narratio de
expugnatione (utinam ultima!) hujus urbis male
se habentis, sub Comneni Andronici imperio fu-
nesta, qui pravo regimine orbem terrarum multis
aerumnis vexavit, et quae brevi restaurata est a
generoso magno imperatore Isaaco Angelo, qui
illi bona sorte ac pro bono mundi successit, provi-
dentia ac benevolentia Dei non multa post expu-
gnatam urbem, diligentiam maxime necessariam
adhibens in executione, Deo adjuvante, ut, suo
tempore, aliter sermo exponet.

ἢς αὐτῷ Θεῷ συνεφίη το, καθὰ λόγος

Prooemium hujus narrationis.

I. Urbium expugnationes relatæ sive descriptæ
eodem fere modo litteris mandantur. Nec voto
omnes omnino occurrentes aggredietur scriptor,
nec quæ æqualiter intersunt æqualiter tracta-
bit; sed historicus ac simplex scriptor, modo
argumentabitur cujus est, modo pro ingenio suo
sermonem protrahet. Ad nimiam venustatem phra-
sim fucabit ac coloribus depinget, utque locutio-
nibus splendescat, unoque verbo, ut aures, salva
veritate, dulciter mulceantur, totis viribus nitetur.
Nihil non faciet ut, quod justum est, eo spectans,
cum narratis calamitatibus non affuerit, incale-
scant sicque eas describat. Ita quidem ager sim-
plex rerum scriptor. Ille vero qui hujus histo-
riæ ac calamitatis pars fuit, hæc omnia præ
necessitate sed leviter tanget, cum illi non tanta
opus sit passione, hocque pro qualitate ipsius per-
sonæ. Qui si ex populo esset, quantæ vituperationi
esset obnoxius, ob nimium ardorem! Qui vero
mundo mortuus est secundum spiritum, astat-
que inter lacrymas gratiasque Omnipotenti agen-
das, nihil inexpugnabile, sed magnum chaos videns
minime tragœdiam ager. Idem non ludet, medio lu-
ctu saltans, quasi in dicendis tristibus sermonem
omnino fucaret; cæteraque scribenda simul sa-
pienter diriget secundum propriam methodum,
nec documenta nova tradens sicut simplex histo-
ricus, nec alia quæ nobili æmulatione doctrinæ-
que ostensione inveniunt qui similia non sunt
in animo experti.

2. Si ergo hoc præsens scriptum me fuisse talem
probaturum est, statim videbitur. Hic autem ser-
mo ex ipsa passione incipiet, cum eum, qui in
mediis calamitatibus versabatur, non primum la-

mentari non erat possibile. Deinde lamentatione de-
posita, auctoriq̄ mali et assec̄is illius facta aliqua
exprobratione, plane sapienterque magna quoque
erunt dicenda. Atque hic sermo partim simplici-
ter, ut oportebat, partim elegantius a capite inci-
piet, quod importune præpositum contextim or-
dinatimque in habentia finem loquendi recidet.
Rursumque quæ sunt expugnationis fusius tan-
get, cum et ipsa sit hujus operis præcipuus scopus.
Ἐπεὶ καὶ αὕτη μάλιστα πρὸ ἔργου ὑποδέδραται τῇ

3. Quoniam vero in his signa manifestat Divinitas,
quæ quidem etiam tunc apparuerunt, de quibus-
dam sermo noster sobrie loquetur. Non tacebit
quoque causas peccaminosas, propter quas cala-
mitates, ipsiq̄e item auctiores in opere jure po-
nuntur. Inquiret vero paululum has causas scri-
ptum in fine omnis tractatus juxta methodum
doctrinale. Non enim in alio tempore recognitæ
vel audite sunt, sed cum sermorationes dierum
sanctorum jejunii auribus excipiuntur, ut in præ-
dicationem sacram finiatur, sermo noster alio modo
inchoatur, scilicet a malis quæ passa est ci-
vitas.

Exordium expugnationis narratæ.

1. Tempus hoc præsens, si quod aliud rerum
statum vidit, quem homo passionis expers stansque
longe ab hujus periculo, magnum non dubita-
bit dicere, gravem, omni calamitate plenum, ab-
horrendum, fere intolerabilem, omnino lamen-
tabilem, exigentem lacrymarum fontes, et his si-
milis. Qui vero, ut aiunt, captus retribus, nostro-
que negotio est implicatus, forsitan non valeret
convenienter appellare istud malum, in cogita-
tionibus suis turbatus multitudine successioneque
eventuum qui quasi absorbebant unamquamque ca-
lamitatum, multas ac varias appellationes exigen-
tes. Quamvis vero excogitare posset mali denomi-
nationem, hoc non immerito dicet magni luminis
umbram. Ille nihil ad commovendos animos di-
cens (alias vocibus aliis fuisset utendum), recte
tamen magnitudinì malorum nostrorum addet.

2. Num enim inter civitates quæ sub cælo sunt
maxime florens Thessalonica tantum pati debuit,
quantum nunc patitur. Eo autem devenit, ut
ipsi hostes horreant; facies amasiæ amota con-
tristat etiam qui antea non amabat. Heu! ini-
micus tantæ civitatis divitiis infestus destruxit
eam ac consumpsit; devastavit autem ita ut nullum
pristinæ pulchritudinis vestigium remaneat. Muri
ejus diruti omnesque ædes sacræ destructæ
loca omnibus venerabilia: nobiles domus vio-
latæ: opesque civium aliæ ablatae, aliæ effusæ,
aliæ dispersæ. Quid plura? hic non est locus, ut
opporteret, hæc per singula referendi. Multitudo
vero civitatis non solum militaris, sed etiam cæ-
tera, tam clerus sæcularis, quam laici, quis satis
habeat lacrymarum? Necnon et qui tumultum fu-
gerant, cum hi solitarii in portum pervenissent,

σθαι τὸ γε πρῶτον. Ἔτα καθιστάμενος τοῦ οἴκτου,
καί τι πρὸς βάρους ὑπομεμφάμενος τὸν αἴτιον καὶ συν-
αἴτιον τοῦ κακοῦ, γενήσεται τοῦ καὶ εὐκρινῶς καὶ
σιφῶς, ἐπὶ τι δὲ καὶ μεγαλειῶς ἀφηγεῖσθαι. Καὶ πῆ
μὲν ἀφελῶς, ὡς ἐχρῆν, πῆ δὲ καὶ γλαφυρώτερον καὶ
ἀπὸ κεφαλῆς ἠργυμένως, ἧς οὐδὲν καιρῶς πρὸς ὀ-
νείρον, καταθήσεται εἰς τὰ ἐχόμενα καθ' εἰρημὴν καὶ
τάξιν οὐ πάντη ἀπεριλάλητον. Καὶ ἄψεται πάλιν τῶν
τῆς ἀλώσεως πλατύτερον κατὰ πᾶσαν ἀνάγκην,
συγγραφῇ.

γ'. Ὅτι δὲ καὶ σημεῖα ἐν τοῖς τοιοῦτοις προ-
φαίνει τὸ θεῖον, ἃ δὴ κἀνταῦθα ἐμφανῶς προέλαμ-
ψε, προσεφάσεται καὶ τοιοῦτων τινῶν ὁ λόγος εἰς
σύμμετρον. Οὐκ ἀποστήσεται δὲ οὐδὲ τοῦ ἐκθέσθαι
ἀμαρτητικᾶς αἰτίας, ὧν ἕνεκεν τὰ δεινὰ, ἃ καὶ αὐτὸ
οἱ συγγραφόμενοι ἐν ἔργῳ ἐλλόγως τίθενται. Ἀνα-
σκαλεύσει δὲ ἀμυδρῶς ἡ συγγραφὴ τὰ τοιαῦτα
αἰτία ἐν ὑστέρι τοῦ ὅλου λόγου κατὰ μέθοδον διδα-
σκαλικήν. Οὐ γάρ ἐν ἑτεροῖσι καιρῶ καὶ ἀνέγνω-
σται καὶ ἐκδίδεται, ἀλλ' ὅτε οἱ προεισῳδοὶ τῶν νη-
στήμων ἀγίων ἡμερῶν κατηχοῦνται εἰς ἀκοῆς ὡς
ἀποτελευτῶν τὸν λόγον εἰς διδασκαλίαν ἐκκλησιαστι-
κὴν, ἀρξάμενον ἄλλως, ἀφ' ὧν κακῶν ἡ πόλις ἔπαθεν.

Ἀρχὴ αὐτοῦ τοῦ συγγραφικοῦ λόγου τῆς ἀλώσεως.

α'. Ἐφθνε καὶ ὁ καθ' ἡμᾶς ἄρτι χρόνος, εἴπερ τις
ἕτερος τῶν παλαι, ὑπόθεσιν, ἣν ἀπαθῆς μὲν ἀν-
θρώπος καὶ μικρὴν ἐστὼς τοῦ κατ' αὐτὴν κινδύ-
νου μεγάλην εἴποι ἂν, καὶ βαρυσύμφορον, καὶ πάν-
δεινον, καὶ ἀπευκταίαν, καὶ οὐ βῆρον φορητὴν, καὶ
πολυπενθῆ, καὶ δακρύων πηγὰς ἐθέλουσαν, καὶ τρι-
αῦτὰ τινα. Ὁ δὲ δικτύων, ὃ φασί, πειραθεὶς καὶ
καθ' ἡμᾶς ἐνεληθεὶς τῷ πράγματι, ἴσως μὲν οὐκ ἂν
εὐπορήσοι, πρὸς ἀξίαν ὀνομάσαι τὸ κακὸν, ἐκκρουά-
μενος οὐπερ ἐθέλει νοεῖν, τῷ ποικίλῳ καὶ ἐπαλλήλῳ
τῶν συμφορῶν, ὅσαι κατέχασκον ἐκάστου τῶν δυστυ-
χοῦντων, πολλαῖς καὶ διαφόροις οἰκτιρούμεναι κλήσειν.
Εἰ δὲ καὶ δυνήσεται κατευστοχῆσαι τοῦ κακοῦ πρὸς
ἔπος, ἐροῖ ἂν αὐτὸ οὐκ ἀπεικόντως φωστῆρος μεγάλου
ἀφάνειαν· οὐδὲν μὲν ἐκεῖνος λέγων πρὸς πάθος (ἐχρῆν
γάρ ἄλλοις ὀνόμασιν ἐνταῦθα παθῆνάσθαι), τῷ μεγα-
λειῷ δὲ ὁμῶς ὀρθῶς ἐπιβάλλων τοῦ δυσπραγήματος.

β'. Ἡ γάρ οὐ τοιοῦτόν τι τὸ τὴν ἐν ταῖς ὑπ' οὐρα-
νὸν πόλεσι πάνυ λαμπρὴν φαίνουσαν Θεσσαλονίκην
οὕτω πάθειν, ὡς νῦν ἔχει; Ἐχει δὲ, ὡς ἂν ἀπεύξαι-
το καὶ ἐχθροὶ ὡσεὶ καὶ καλὸν εἶδος ἀφανισθῆν λυ-
πεῖ καὶ τὸν ἦν ὅτε ἀπόστοργον, ὦμοι δαίμονος! ὃς
οὕτω βριθῶς τηλικαύτης πύλεως εὐετηρία ἐνήλατο
καὶ κατέστρεψεν. Ἀπήγαγε μὲν οὖν αὐτὴν τέλεον,
ὡς μὴδὲ λείψανον ἐναπομεῖναι παλαιᾶς καλλονῆς.
Καὶ ταίχη μὲν αὐτῆς ἠχρεωμένα, καὶ ἱερὰ τὰ πάν-
τα κατηκισμένα, εἰς ὅσον οὐδὲ τόποι τολμητοὶ πασι
καὶ οἴκοι εὐπρεπεῖς κατησχυμμένοι· καὶ περιουσίαι
πολιτῶν, αἱ μὲν ἠντλημένοι, αἱ δ' ἐκχευμένοι, καὶ ἄλ-
λοις δὲ διεσπαρμένοι, τί ἂν λέγοιντο, ἐνθα οὐκ ἔστιν,
ὡς ἐχρῆν, αὐτὰ διέξασθαι; Τὸ δὲ ἐν τῇ πόλει πλῆθος,
οὐ μόνον τὸ στρατιωτικόν, ἀλλὰ καὶ τὸ λοιπὸν, ὅσον
ἐν ἱερᾷ πολιτείᾳ τῇ κατὰ κόσμον, καὶ ὅσον δὲ λαϊ-
κόν, τίς ἂν ἐς ἀξίαν δακρύσειε; Ναὶ μὴν καὶ ὅσον

τοῦ βίου τὴν φλοίσβον διακρουσάμενον, ὡς εἰς λιμένα κατήτησε τὸ ἀπρόβλεπτον τῆς ἐνοικήσεως, πάντες οὗτοι ὡσεὶ καὶ ἀκρίδες, πυρὶ κατὰ λήϊον ἐλαυνόμενοι, τῇ καυστηρᾷ μάχῃ πρὸς θάλασσαν ἐξεπλάσσοντο. Καὶ οἱ μὲν πολέμιοι περιστοιχίζοντες, θυμοῦ πῦρ ἐξέκατον ἐπὶ τὸ πολιτικὸν ἄκρον· ἐκείνοι δὲ οἱ μὲν ἐπι καταλαμβάνομενοι, καὶ πῦρ καὶ σπαργανόμενοι πυρὶ τοιοῦτον πάντοθεν, οὐκ εἶχον διακρίπτειν, ἀλλὰ πλάθειαν τὸν κίνδυνον εἶχον· οἱ δὲ ὅσα καὶ σπινθήρι

γ'. Πέλιος μὲν νέον προσέβαλλεν ἀρούρας, οὐκ ἔσχε δὲ τὴν θανάσιον διαλύσαι νόκτα· ἀλλὰ κατεκχυάτο τοῦ φωτός ἢ τῶν πεκτόνων ζέφους. Οὕτω τις ἐφθῆ τὸν γλυκὺν ὕπνον ἀποθέσθαι· ὁ πικρὸς καὶ ἀνέγεργος αὐτὸν διεδέχετο, καὶ θναρὸν κακὸν ἐφίστατο ὑπερ τῆ κεφαλῆ· καὶ ὁ βλέπων αὐτὸ κατῆμυεν εἰς θάνατον. Ἀπηλλάττετο κλίτης ἐγρηγόρευσε λόγῳ· καὶ ὁ πολέμιος σίδηρος ἄλλως αὐτὸν κατέκλινεν, ὡς ἐκείνος χαίρει κοιτάζων. Πολλοὶ δὲ καὶ ἡμιγύμνοις ἔτι τὸ κακὸν τοῦτο θηρίον ἐνεφύετο, ἵνα μὴδὲ κάμοι τοὺς ὀδόντας ἐντρίθειν σωματίων κλύμασι. Καὶ στρατιωτῶν μὲν, ἤδη δὲ καὶ τῶν ἄλλως ζωμαλέων, ἢ καὶ ὄλοις ἀκμαίων εἴτερ ὁ πόλεμος ἐδράττετο καὶ διέσπα, ἐμπείρας ὀξέας ὄνυχας, ἐκαινοπράγει οὐδὲν φιληθεῖ γὰρ σώμασι τοιοῦτοις ἐκείνος, ὅψ', ὢν καὶ συγκροτούμενος θεραπεύεται ὡς τὰ πολλὰ· εἰ δὲ καὶ ἀνδρας ἀθλίους ἐφιλοτιμείτο ἀπάγειν, ἤδη τυμβογέροντας ὄντας, καὶ εἰς γῆν κεκρυφάσας, καὶ πῦρ, πρηνῆ καὶ πληγῆναι, γινομένου τοῦ Χάρωνος, οἷς τῷ δέει παρέντο· καὶ γραῦς δὲ, τὰς πλείους καὶ ἐξ ὀμμάτων οὐσας, καὶ κωρευούσας διὰ βιβλίου γῆρας, καὶ οὐτε βλέπούσας τὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἀστραπαῖον, οὐτε βροντῆς αἰσθανομένας τῆς ἐξ ἀπειλῶν, ἀλλὰ τοῦτο οὐ φρονήρης Ἄρης, ἀλλὰ

δ'. Οἰκτιστὰ δὲ ταῦτα βροτοῖς· ἐλεεινότερον δὲ, ὅτι καὶ βρέφη συνέκειντο τοῖς παντοδαπῶς πίπτουσι, τὰ μὲν συνεκκεντούμενα ταῖς φεροῦσαις ἀγκάλαις, τὰ δὲ τῷ καταβρίπτεσθαι ὑπὸ δέους ἢ καὶ φόνου τῶν βασταζόντων, τὰ πλείω δὲ συγκαταπατούμενα. Ἡ γὰρ τοῦ φεύγειν ἀνάγκη καὶ τοιοῦτον ἀπλήγη φόνον ἐτυράννει, τὸν μὲν, ἔσω τῶν ἐκκλησιῶν ὠθιζομένου τοῦ λαοῦ, καὶ τῇ συμπλήσει δυστυχούντος ψυχῶν ἀπαγωγῆν· τὸν δὲ περὶ τῆς ἀκροπόλεως τὴν εἰσοδον, ὅτε, καλεμακῶ ὄρατος ἄνω τοῦ κατὰ θάλασσαν ἐφου κύργου ἀρθέντος ταῖς ἀντιμάχοις εἰς σύσημον τοῦ τὴν πόλιν ἤδη καταπεπονθῆσθαι, ὡς καὶ ἀναβρίχασθαι τοὺς βουλομένους ἐξελθεῖν, τὸ μὲν κάτω περιεῖναι ἀπέγνωσαι· ἦσαν δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς οἱ πλείους ὡς εἰς ὄρη

ε'. Ὁ δὲ μάλιστα τὴν τοῦ κακοῦ πολυφθορίαν ἐνταῦθα κατηγορεῖ, τοῦτ' ἦν, ὅτι ταῖς νεκρικαῖς θημωνίαις καὶ ἀλόγων ζώων σώρισμα παρετίθειτο. Ἀχωρήτου γὰρ ὄντος μετὰ πύλῃ τοῦ συνεβρέουκτος ἄνω λαοῦ, καὶ βιαζομένων μὲν παρεβύεσθαι, ὥστε σώζεσθαι, μὴ ἐχόντων δὲ παραδύεσθαι ἐκάστων, τῶν τε πεζῶν, τῶν τε καθ' ἵππους, ὁ κατόπιν θέων βαρὺς ὄχλος τὸν προάγοντα, καὶ τῇ ἐπιπτώσει πάσχων ἐκείνος τὸ ὁμοίον ὑπὸ τῶν ὀπισθαίτερον ἐγχειμένων, οὐδ' αὐτῶν ἀπηλλαγμένων τοῦ καθ' εἰρμὸν αὐτῶν πάσχειν, εἰς κολωνὸν θανατουμένων ἐκορύφου τὸ σύμπτωμα,

A omnes quasi locustæ, in messe igne fugatæ, igneo certamine ad mortem traherantur. Hostes autem circumcurrentes, in omne ædificium civitatis ignem mittebant iræ. Illi vero, alii deprehensi passimque et undique hoc igne circumfusi, quo fugerent non habebant, sed multiforme periculum videbant; alii vero sagittis quasi scintillis, e longinquo vexabantur.

τοῖς βέλεσι πόρρωθεν ἐπασχον τὸ κακόν.

3. Modo supra campos sol apparuerat nec hanc nefastam noctem solvere potuerat, sed lumen deridebant cesorum tenebræ. Nondum quisquam somnum dulcem exulcere potuerat, sed amarus altusque tenebat, somnioque malo ei successit visio vera, illamque contemplantes in morte oclusi sunt oculi. Ratione vigilæ mutatus est lectus, hostileque ferrum aliter reclinavit eum qui gaudens discubuerat. Multos vero adhuc seminudos invasit hæc fera cui non satis fuit suis deatibus corporum velamenta dilaniassæ. Si unguis acutis dilacerati sunt milites, atque alii robusti vel qui omnino ætate florent in pugna, nihil mirum hujusmodi corporibus bellum delectari siquidem in iis præcipuum nutrimentum invenit. Sed quæ gloria sit senes imbecilles trucidare, qui jam astant januis tumuli, in terram inclinati, quique, priusquam feriantur, Charontis sunt, cujus præsentia timori est; anusque, plerasque oculis captas, surdas præ extrema senectute, nec armorum fulgura videntes, nec tonitrua minantia audientes; hoc non prudens Mars, sed hasta furens ac gladius insaniens operatur.

ὄρου ἐντήρει μινόμενον, καὶ ξίφος οὐκ εὐδαίερον.

4. Hæc equidem luctuosa mortalibus. Sed quod præcipue animum commovet: infantes ubicunque simul cum exsitis jacentes, alii interfecti inter brachia mortua, alii dejecti a portantibus seu præ timore seu præ cæde, plerique conculcabantur. Cædes enim sine ictu fugienda erat, tum populi in ecclesias confugientis atque in turba mortem acerbam invenientis, tum in ingressu arcis, cum, hasta hostili de turri orientali quæ imminet æquori, elevata contra adversarios in signum urbis jam redactæ, quasi velent egredi, au superfuerit ignotum est: plerique autem levaverant oculos in arcem quasi in montes unde sibi venturum auxilium sperabant.

5. Quod autem maxime hujus calamitatis extremitatem accusabat, erat acervus jumentorum acervis mortuorum additus. Cum enim unam ad portam convenisset ad ascendendum innumerus populus, se intromittere conans, propter salutem, unusquisque autem penetrare non posset, alii pedites, alii in equis sedentes, turba densa illi quæ præcedit retro insistens, ac propter lapsus idem patiens ab his qui sequuntur, omnibus idem patientibus quibus via eadem est, acervum mortuorum complebat, omnibus una jacentibus hominibus, equis, nullis,

asinis, qui supellectilem in dorso portabant. Collis hic ibi turri urbis juxtapositus erat, fere similis molibus contra muros exstructis quas bellum aliquoties construit. Et hæc facta sunt ad portam arcis quæ ob oculos est. Quos vero continebat quæ erat intus, cum dux imbecillis eam fregit, fugæ male favens, ipsi novi generis tragædia se obtulit.

Ὅς δὲ συνέχευε καὶ ἡ ἐνδοτέρω, ὅτι ὁ ἀχρεῖος αὐτὴν εὐγενῶς, ἄλλη τραγωδία οὕτοι καινότερος.

6. Quasi enim non satis multi interfecti a'ibi fuissent, ille parvus pulchre gestis sed magnus pravitate auxit malum; ac insuper tanquam calamitati complementum dedit non ipsa manu gladio interficiens quos malo consilio fuderat, sed præcipue, ut verum dicam, collisis viribus pro pugna ac custodia, ut sermo procedens clare demonstrabit. Ita ut machinationibus suis hostes a se converterit, licet hanc civitatem sic perire dimiserit, auctorque cædium fuerit, immolans ipse quibus indulserat tempus. Non enim alius jussit illam præcipuam portam demittere, supra machina elevatam; sed ipse machinam solvens, statim demisit, includensque qui penetrarant, cepit eos qui mala sorte accurrerunt in suum exitium, strangulationis morte vitam commutantes, triste spectaculum offerentes, dimidio corporis in interius inclinati, reliqua parte exteriusi conspecti, merito lugendi.

κειμένους οὐκ ἐπὶ θάλασσαν, τῷ μὲν ἡμίσει τοῦ σώματος κειμένους τοῖς κτύποι, ὥστε κλαίεσθαι.

7. Fuit autem homo noster adeo promptus in descendenda urbe, ut de turri quæ supereminet portis vicinis funem demiserit in hostes ad illum accurrentes, ita ut milites in turri nihil prodessent, et semitam ejus funemque per risum decantarent.

μελετήν ὑπὲρ τοῦ ἐρύματος, καὶ τὴν τρίβον αὐτοῦ περιζήσεσθαι.

8. Hic commotus inducor ad virum compellendum sic inquisitorus: Cur tandem, optime dux, civitatem destruere sinens, partes editas occupasti, latereque festinasti intus, si sic brevi eam inter manus hostium captivam esses relicturus? Cur miseram vocem ad misericordiam movendam non extulisti, antequam suffocares quos porta tenebat atque cæteros? Quomodo non moveret risum, illum currere in arcem tanquam in præsidium, ascendereque in turrim tanquam in locum altitudine tutum, statimque se demittere per funem, hocque citius quam situla in lunc putei? O maxime risu dignum cum dux illustris constitutus ante portas orientales tanquam ad illustrem pugnam, dein videns quemdam ex hostibus velociorem superantemque vallum, habeas dimiserit equo ad irruendum, procedens contra omnem aciem exercitus. Postquam autem quos invenerat subegisset et irrupisset superius, dein multos interfecisset porta, de qua locuti sumus, alios illa porta ex alto demissa, alios vero qui exterius erant, cito ascendit pugnaturus e turri, citius vero descendit ad capturam, in hoc uno fortis quod non in sporta tardius dimissus fuit, sed momento ad-

πάντων ὁμοῦ πεφυρμένων, ἀνθρώπων, ἵππων, ἡμιόνων, ὄνων, οἷς ἐπιστραγγμένα ἦσαν τὰ τοῖς πολλοῖς ἀναγκαῖα. Καὶ βουδὸς ἐκεῖνος τοιοῦτος ἀντανίστατο τῷ τῆς πόλεως ἐκείσε πυργώματι, μικροῦ παρσοκῶς τοῖς ἐγειρομένοις πρὸ τειχέων χώμασιν, ἃ δὴ καὶ αὐτὰ σκευωρεῖ τὰς πόλεως. Καὶ ταῦτα μὲν πρὸς τῇ πύλῃ τῆς ἀκροπόλεως, τῇ γε προφανομένῃ.

ἀκαίρως κατήραξε στρατηγός, παραιοφθαρεῖς ἐν τῷ

ζ'. Ὅτι περὶ γὰρ μὴ ἀρκούντων τῶν ἄλλως πεπτωκότων, προσεπηύξηρε τὸ κακὸν ἐκεῖνος ὁ μικρὸς μὲν τὰ κατὰ, μέγας δὲ τὴν πονηρίαν· καὶ οἷόν τινα κορωνίδα καὶ αὐτὸς τῷ δυστυχίῳ ἐκεφαλαιώσατο, οὐκ ἀνασχόμενος μὴ καὶ αὐτόχειρι φόνῳ προσπιλάσσει, οὗς δυσβουλίαις κατεστρατήγησε, μάλιστα δ' εἰπεῖν τὴν ἀλήθειαν, ταῖς εἰς μάχην καὶ φυλακὴν καθυφέστοιν, ὡς ὁ λόγος προηθέντων ἐκφανῶς διαγράφεται· ὡς ἂν, οἶμαι, τοὺς πολεμίους πρὸς ἑαυτοῦ ποιητέμενος ἐκμειλίζετο, εἴγε καὶ πόλιν τοσαύτην ἀφῆκεν οὕτω πεσεῖν, καὶ φόνων δὲ γέγονεν αὐτοῦργός, ἐπικαταθύσας καὶ αὐτὸς, οὗς ἐπεμέτρησεν ὁ καιρός. Οὐ γὰρ ἄλλοις ἐπέταξε χαλασθῆναι τὴν κρυφαίαν ἐκείνην πύλην, μετέωρον ἡραμένην ἐκ μηχανῆς· ἀλλ' αὐτὸς τὸ τέχνασμα σχάσας κατὰ σπουδὴν κατήνευγε· καὶ κατὰ τῶν παραιοφθαρέων συγκλείσας, ἐπαγίδευσσε τοὺς ὑποτρέχειν λαχόντας εἰς θάλασσαν, σφιγκτικῶς θανάτῳ μετελλαχότας τὸ ζῆν, καὶ προκύπτοντας ἐπὶ τὰ ἐντὸς, τῷ δὲ λοιπῷ προ-

ζ'. Ὁ δὲ καὶ εἰς τοσοῦτον ἦν ἀνδρείος διυλέσαι τὴν ὅλην πόλιν, ὡς ἅμα τε τοῦ πύργου γενέσθαι, ὅς ὑπερανίσταται τῶν ἐκείσε πυλῶν, καὶ ἅμα διὰ σχολίου καθεῖναι εἰς τοὺς ἐπιδρομόντας πολεμίους ἑαυτὸν, ἐάσαντα τοὺς ἐπὶ τοῦ πύργου στρατιώτας κενὰ καὶ τὴν σχολίον ταύτην ἐπαράτους ἐξιχνιάζεσθαι καὶ

η'. Ἐνταῦθα παθαινόμενος προάγομαι τι λαλήσει πρὸς τὸν ἄνδρα, καὶ πυθέσθαι αὐτοῦ· Τί δήποτε, ὦ βέλτιστε στρατηγέ, τὴν κάτω πόλιν κατακόπτεσθαι ἀφείξ, ἐγένου τῆς ἄνω μοίρας, καὶ σπεύδων ἐκρύβης ἐντὸς, εἰ οὕτω ταχὺ ἐχρῆν σε καὶ αὐτὴν ἀφείναι τοῖς ἐχθροῖς ὑποχείριον; Τί δὲ μὴ τὴν ἀγεννῆ φωνὴν, τὴν τοῦ ἐλεθθῆναι σε, προέκρωξας, πρηνὴ καὶ καταπνίξει τοὺς ἐν τῇ πύλῃ σχεθέντας καὶ τοὺς λοιπούς; Πῶς οὐ γελοῖον εἰσδραμεῖν τὴν ἀκρόπολιν ὡς εἰς ἄμυναν, καὶ ἀναπτῆσαι εἰς πύργον ὡς ἐπ' ἀγαθῶ τῶν ἄνω ἐστώτων, καὶ αὐτίκα δράσασθαι σχολίου, καὶ θάττον κάτω γενέσθαι, ἢ περὶ καθδῖον ἐν ἱμονίῃ κατὰ φρέατος; Ὁ γέλωτος τούτου, ὅτι παρατεταγμένος ὁ λαμπρὸς ἡγεμὼν πρὸ τῶν ἐφῶν πυλῶν ὡς ἐπὶ μάχῃ λαμπρῶ, εἴτα ἰδὼν ἕνα τινὰ πολέμιον ἐλαφρὸσθέντα καὶ ὑπερφανέντα κατὰ τῶν ἐπάλλεων, ἀνῆκε τὸν ῥυτῆρα τῷ ἵππῳ θέειν, προτρέχων τοῦ παντός ὁμίλου τῆς στρατιᾶς· καὶ συμπατήσας τοὺς παρευρημένους, καὶ εἰσδραμὼν ἄνω, εἴτα καὶ βλάψας πολλοὺς διὰ πύλης, ἣν προσεθεθέμεθα, τοὺς μὲν ὑπ' αὐτῆς ἐκείνης κατενεχθείσης ἐκ μετώρου, τοὺς δὲ καὶ οἷς ἔξω συνεκλείσθησαν, ταχὺ μὲν ἀνέβη πυργομυχῆσων, τάχιον δὲ κατέβη δουλωσόμενος, τοῦτο καὶ μά-

νον ἀνδρισάμενος, ὅτι μὴ διὰ σαργάνης ἐχαλάσθη **A** volavit, tanquam vulgaris ales ad pastum suum, σχολαίτερον, ἀλλὰ μικροῦ κατεπετάσθη, ὡσεὶ καὶ non vero ut aquila ad nobilem prædam, βοσκοματώδες πτηνὸν ἐπὶ νομήν· οὐ γὰρ δῆπου ὡσεὶ καὶ τι ἀστῶδες ἐπὶ ἀγρὰν εὐγενῆ.

θ'. Καὶ οὐκ ἐχρῆν μὲν ἄνδρα, πάλαι μεμελετηκότα χεῖρας ἀπλῶσαι γυναικικῶς τοῖς διώκουσιν, εἰς ἔρυμα παρσιδύεσθαι, καὶ κόπους διδόναι τοῖς ἐπιτρέχουσι, μὴ καὶ εἰς πλεῖον μαίνονται. Ὁ δ' ἀλλὰ τὴν φρένα βλαβεῖς ἐφραυγε μὲν, ὡς ἐπὶ φυλακῆ, ἄνω· κτεφέροτο δ' εὐθύς ἐκεῖθεν, ὡς ἂν εἴη τὸ ἀγεννὲς αὐτοῦ ἄτοπον, καὶ μὴ δοξασθεῖη πρὸς τινων, ὡς ἄρα ἐάλω μαχόμενος. Ἀνέβη εἰς ὕψος φρουρῆς. Ὡς οὗτος, τὴν τῆς ἀκροπόλεως· ἠχμαλιώτευσας αἰχμαλωσίαν, ἦν καὶ ἐκεῖ τοῖς πολεμίοις προῦδωκας. Ἀπεναντία ταῦτα, οἷς ψάλλει Δαυὶδ, οὗ τὴν κλησὶν φέρων ἠχρεώσας.

ι'. Καὶ μὴ μοι νεμεσάτω μηδεὶς ἐνταῦθα γέροντι μικροψύχῳ, τοιαῦτα κατάλέγοντι ἄνδρες, οὐπερ **B** « ἠδέως ἂν μέσον ἦπαρ ἔχοιμι, ὁδὲ ἐμφύς, » κατὰ τὴν Ὀμηρικὴν εἰπεῖν γραῖαν, ἀνθ' ὧν καὶ τηλικαύτης « πόλεως κατέλυσε κέρην, καὶ πολλῶν ἀνδρῶν γούνατ' ἔλυσε. » Γένοιτο δὲ μὴ καὶ εἰσέτε λυθῆναι, ὡς θεὸς βασιλεῦ, καὶ ὧ θεράπον αὐτοῦ, πολιούχε ἡμῶν, μὴ καὶ ἐπεκταθεῖη εἰς μήκιστον τὸ κακόν. Καὶ οἶδα μὲν συνιστῶν ἐγὼ τὸν ἄνδρα τοῦτον τὰ πρὸ τῆς μάχης, καὶ εὐλογῶν ἐν εἰρήνῃ· καιρῷ τὰ ἐκεῖνου· ὅτε οἱ μὲν κέρδους πρηκτῆρες πολίται λαλαγοῦντες ἐπέκειντο κατ' αὐτοῦ, ἄπερ ἤθελον· ἡμεῖς δὲ ἄλλως, ὡς ἔπρεπεν, ἠρμωτόμεθα. Καὶ αὐτὸς δὲ ἀντιστρέφων, τὸ φίλιον ἔφαινεν ὑπὲρ ἡμῶν καὶ βλέμμα, καὶ νεῦμα, καὶ τὸ ἐν πρακτέοις βᾶδισμα. Νῦν δ' ἀλλὰ τί καὶ δρόσομεν, εὐρηχότες τὸν ἐπαινετόν ἐκεῖνον μεταβαλλόμενον, καὶ μηκέτι τόπους εἰς εὐφημίαν ὑποβαλλόμενον; **C** Ἡ πάντως ἐνθυμητόν, ὡς καινὸν οὐδέν· καθὰ στέργων ἐκεῖνος τὰ πρώην ἡμᾶς, εἶτα ἐν ὑστέροις οὐκ ἠγάπα ἐλέγχοντας, οἷα μηδὲ σοφὸς αὐτὸς, κατὰ τὴν Περσικὴν, οὕτω καὶ ἡμᾶς τότε μὲν πρὸς ἐκεῖνοισιν εἶναι διὰ τὸ ὄσιον, ὅτι μηδὲ λίαν ὑρασὺς ἦν, κατὰ τοὺς ἀθεκᾶστους τὰ κοινὰ σίνεσθαι· εἶτα δὴ ἡλεθρον ἐξ ἐκεῖνου προσρωμένους μισεῖν ὡς αἴτιον, ἄρτι δὲ καὶ ὠλοθρευμένους ἐθέλειν καὶ τι μέγα κακὸν ἐκεῖνω προσβάσθαι, ἀνδρὶ ἄλλως μὲν ἀγαθῷ διέξαντι (οὐ γὰρ σκορακιστέον τὰ πρὸς ἀλήθειαν), οἷς δὲ στρεβλῶ κανόνι συνδιεγράφη τῷ τοῦ δεσποζόντος Ἀνδρονίκου, ἀλλ' ἐνταῦθα δεκπεσόντι ἐς ἔκραν φαυλότητα. Οὔτε γὰρ ἀγαπῶν ἦν ἐκεῖνον, ὡς ὑποκαταβαίνοντες παραστησόμεθα, οὔτε αὖ ἀγαπώμενος, **D** καὶ οὔτε εἰς γέρωσιν ἐννοιάν τινα καθήκων, ἀλλὰ καὶ ποινήν προσριόμενος, ἄπερ ἡμῖν φανεῖται λυπηνάμενα. Τοῦτο τε οὖν οὕτω ρητέον, καὶ ὅτι οὐκ ἂν ποτε προσθήσας τὸ φιλητὸν ἐγὼ, κατόπιν θεῖην τὴν ἀλήθειαν· ἀλλὰ τὰ συμπεσόντα προβαλλόμενος εἰς συγγραφὴν, ἧς ἀρετὴ τὸ φιλάλιθος, οὐκ ἂν τὸ ταύτης ἐπισκιάσας φῶς ἀχρειώσαιμι. Κατὰ γὰρ τὸν ὀρθῶς ἀποφηνάμενον, « Φίλος μὲν ὁ ἀνὴρ, φίλτερον δὲ τὸ ἀληθές. » Ἔτι δὲ συνθεωρητέον καὶ ὡς ἐγκωμιάζουσι μὲν ἐπιλεκτίον, ὅσα χρηστὰ, καὶ ποῦ καὶ τὰ φαῦλα μεταχρωστέον δικηγορικώτερον· συγγραφομένοις δὲ μὴ οὕτως· ἀλλὰ διαχειριστέον τοὺς λόγους,

¹ Psal. xvii, 19.

9. Virum quoque qui inimicos molliter persecutus fuerat non decuit in muros ascendere et adversariis molestum esse ne magis facerent. Cæterum mente percussus fugit quidem superius tanquam in præsidium: inde vero brevi descendit, ut dedecus ejus insolitum appareret, neque quibus iam videretur inter pugnandum captus. Frustra, **o tu!** in arcis verticem ascendisti, « captivam duccens captivitatem », « quam hostibus tradideras: sed hæc iis quæ David cantat repugnant, tuque nomen illius usurpasti.

10. Nemo hic mihi seniori pusillanimo indignetur de talibus accusanti virum « ejus mediam jecur libenter haberem fortiter retinens, » juxta vetus Homeri dictum, « eo quod tanta urbis arcem prostravit multorumque genua debilitavit. » Utinam non jam dissolvamur, Deus rex, ministerque ejus, protector noster, ne longissime protrahatur malum. Ego, fateor, ante pugnam virum hunc probabam, temporeque pacis rebus ejus fausta precabar; eum cives, utilitatis suæ sectatores, vociferantes post illum instarent, nos autem e contra, ut decebat, illi consentiebamus. Ille vero se convertens, erga nos amicitiam orulo, nutu modoque tractandi negotia monstravit. Sed nunc quid agemus, postquam eum laudandum invenimus mutatum, atque neuliquam loca gloriosa eligentem? Omnino ergo verum est, « nihil esse novum; » quemadmodum, qui antea nos amabat, deinde in posterum exprobrantes non diligebat, eo quod non ipse esset sapiens, juxta proverbium, ita in illis nos non sanctitatem læsivus, quod non nimis esset audax, juxta severos homines, in communibus diripiendis. Deinde qui ex ille perniciem prævidebant, illum ut causam oderant, nunc vero qui fuerunt victimæ hujus exitii volunt etiam de illo quoddam malum magnum prædicere, qui ceterum bonus videtur (non enim respiciendum quidquid est veritatis), quibus conscriptum est canone curvo imperatoris Andronici, sed tunc in extremam perversitatem delapsus erat. Non enim diligebat illum, ut postmodum stabiliemus, nec vicissim diligebatur, nec aliquam mercedem concipiens, sed etiam pœnam prævidens, quod nobis deplorandum videtur. Sic ergo dicendum me, anteposito amore, veritatem postposuisse, sed facta exponens in scripto, ejus meritum veracitas est, hujus umbræ lumen non velabo idque secundum recte dictum illud « Amicus quidem est vir, sed magis amica veritas. » Memorandum est quomodo suos heroes laudent, ita ut, coloribus mutatis, omnia etiam mala pulchris verbis bona fiant. Idem vero non est de scriptis; sed verba moderanda sunt, ut pro unoquoque veritas postulat. Hic non est locus dicendi encomii more, sed festinanter in mente eorum qui super-

sunt iustitiam quæ volando tempus exposuit. Si vero A
jam antea David gratam faceret partem Dei, au-
diatur quoque istud : audiatur simul quod,
parvobono, magno vero malo allato, aliquot re-
bus salvatis, his et illis deinde nocuit, omnes in
substantiis suis, innumerosque in vita læsit.
Neque dicat aliquis me nunc resipiscere, ultimoque
prudenter sentire, ut David abiit, postquam scilicet
Siceleg et Maurozome primitias prædæ mittere con-
demnatus fuerit, spoliisque nostrorum delectam :
quem aliquo modo disponere debebant harpyiæ ante-
quam periremus. Non enim nunc in mente re-
volvō, sed in omne tempus quo in bello imperavit.
Nos opprimebant hostes, egoque illum arguebam,
vituperabam, revelabam ubique errata illius, di-
cebam, quamvis inutiliter, quæcumque ex aliis, B
nisi tacuissent audiisset, neque civitatis calamitas
illis ora occluderet.

Ἡμᾶς μὲν ἐθλίβον οἱ ἐχθροί· ἐγὼ δὲ ἐκείνον, ἐλέγχων, ἐξονειδίζων, ἐκφαίνων τὰ ὡς ἐκάστοτε σφάλ-
ματα, λαλῶν, εἰ καὶ εἰς ἀνήνυτον, ἄπερ ἤκουεν ἂν καὶ ἐξ ἄλλων, εἰπερ ἐπαρρητιάζοντο, καὶ μὴ τὸ τῆς
πόλεως κακοτυχῆ· ἐκλείβεν αὐτοῖς τὰ στόματα.

11. Sufficenter, puto, demonstravi me nihil novi
agere, vituperando Davidem ut insipientem, quem
sapientem antea laudaveram. Item vero imperato-
rem Andronicum, quem indulgendo in omnibus
non possem laudare, alias miratus sum, cum scri-
gendo optima illius prædicarem. Non enim juxta
viles sophistas, inter se discrepantia scribo. In hac
vero historia quæcumque quotidie evenerunt non
sunt prætermittenda, sicut frustum facundiæ ad
vilem laudationem videtur, apis instar sapientis, C
non solum ex dulcibus floribus cæterisque paribus
sibi unguentum dulcedinis componere, sed passim
etiam ex aliis. Namque ex reliquiis non suavi-
bus mel componit, eligendo quod necessarium est,
juxta quod examina condendi periti animadvertent
; hujusmodique colligit quantum opus est ad
firmandos connectendosque alveolos. Apibus Hermi
hujusmodi præbebant David atque Andronicus, ac
præcipue Andronicus, mobilis ille vir, versatilis,
sicque visus est non ad modum chamæleontis, vel
polypi, sed potius Protei, potissimumque Empusæ
quæ horrendas res invenit. Idem, juxta freta (ob
æstum maris), inconstans erat, secundumque ma-
teriam informem primitivam omnibus se diversis D
modis visendum præbebat ; quorum alia laudanda,
alia vero non essent. Addendum vero hoc est illi,
scilicet aliquam in eo miserationem iocesse simul-
que animum magnum ; præterea hoc quoque adji-
ciendum est : Omnia simul in eo erant quasique
commixtorum unio erat in eo diverseque sentien-
tiam consensus ; inde tamen harmonia non oritur,
sed confusio. Homo enim varium quid ei scri-
ptoribus materiam in utramque partem offert.
Impelleretur aliquis ad sphaeræ illum æquiparan-
dum, non mutata natura juxta antiqua miracula,
sed diversitate morum. Si in eo exstare duos cados
aliquis diceret, unum bonis plenum, alterum malis,
quæ ille hauriens miscensque effunderet de-

ὡς τὸ ὑπὲρ ἐκάστων ἀληθῆς ἀπαρτῆ· ἐνθα οὐ και-
ρὸς ἐπιλέγεσθαι τὰ πρὸς εὐλογίαν ἐγκωμίου νόμου,
ἀλλὰ σπεύδειν κολλωρεῖν εἰς μνήμην τῶν ἐπιόντων
αὐτὸ ἐκάστον, ὥνπερ ὁ χρόνος, τρέχων παρέβρυψεν.
Εἰ δὲ φθάσας ὁ ἡμέτερος οὗτος Δαυὶδ ἀγαθῶν ἦν
τὸ τοῦ Θεοῦ λάχος, ἀκούεσθαι μὲν Ἰδοῦ καὶ τοῦτο·
συνακουέσθαι δὲ καὶ δεῖ ἐξώλεσε, μικρὰ μὲν ἡδύνα·,
πικράνα· δὲ μέγιστα, οἷς περιποιησάμενός τι χρημα-
τιδίου, τούτοις ἢ ἐκείνοισι τέλος ἐζημίωκε, τοὺς ἀπαν-
τας μὲν εἰς πάντα γὰρ αὐτοῖς ὄντα, μυρίου· δὲ καὶ εἰς
ζωήν. Καὶ μὴ τις ὑποφερέσει νῦν ἀναφρονεῖν με, καὶ
ὕστερον χρόνῳ ἐπιμηθικῶς αἰσθέσθαι, οἷος ὁ Δαυὶδ
ἀπ' ἑσθ, ἐπειδὴν δηλαδὴ ἐδικαιώθη πεμψθῆναι τῷ
Σικελῶ σὺν γε τῷ Μαυροζώμῃ πρωτόλειον, καὶ τῆς
ἐμῶν ἀπωλείας ἀκροθίνιον· ὃν ὠφείλον Ἄρπυιαί
φθάσασαι οὕτω πως διαθέσθαι, πρηνῆ καὶ ἐξεπολέ-
σαι ἡμᾶς. Οὐ γὰρ ἄρτι ἐς νῦν ἐγὼ ἐστράφη, ἀλλὰ
τὸν ὅλον τῆς ἐπὶ πολέμῳ στρατηγίας αὐτοῦ χρόνον.

ια'. Δέδεικται μοι ἀρκοῦντως, οἷμαι, ὡς οὐδὲν τι
καινοπραγῶ, κακολογῶν ἀλλοφρονήσιντα τὸν Δαυὶδ,
ὃν σωφρονοῦντα φθάσας εὐλόγουν. Ἐγὼ δὲ οὕτω καὶ
τὸν βασιλεῖα Ἀνδρόνικον, ὃν ὑποκαταβάς οὐκ ἂν εὖ
λέγειν εἰς τὸ πᾶν ἔχοιμι, ἐν ἄλλοις ἐθαύμασα, φρά-
σα· ἐπιλέγδην, ὃ τι τῶν κρειττόνων ἐκείνῳ ἐνέλαμ-
πεν. Οὐ γὰρ τι κατὰ τοὺς φαύλους τῶν σοφιστῶν
ἀναγρίφῳ ἀντίφωνα. Πρὸς δὲ συγγραφικὴν ταύτην
ιστορίαν οὐκ ἔχω κρύπτειν, ὅσα τοῖς ἄρτι πρὸς εἰρ-
μὲν συμβαίνουσιν, ὡς ἡ γε λοιπὴ ῥητορεία, ἡ πρὸς
ψιλλὴν ἔπαινον, δοκεῖ κατὰ τὴν σοφὴν καὶ αὐτὴ μέ-
λισσαν οὐ μόνον ἐξ ἀνθέων γλυκέων καὶ λοιπῆς χρη-
σιμότητος ἐαυτῇ συγκροτεῖν τὸ μυρέψημα τοῦ γλυ-
κάσματος, ἀλλὰ που καὶ ἐκ μὴ τοιούτων. Καὶ γὰρ
τοὶ καὶ ἐκ περιτωμάτων οὐκ εὐαποφόρων ἐκείνη
τιθαιβῶσει, ἐκλεγομένη τὰ συντείνοντα, καθὰ παρα-
τηρηκότες οἱ δεξιὸι συμβλοποιεῖν οἶδασι· καὶ τι
συναγεῖρει κάκειθεν, εἰς ὅσον τὰ κηρία στυφέσθαι
καὶ συνέχεσθαι. Ὅμοια δὲ τινα μελίταις Ἑρμοῦ
ὑποκείμενα καὶ ὁ Δαυὶδ εἰχέτην καὶ ὁ Ἀνδρόνικος,
παντοδαπὸς ἐκείνος ἄνθρωπος, καὶ παμπούκιλος, καὶ
τοῦτο οὐ χαμαιλέοντος δίκην εἶτε πολύποδος, Πρω-
τίως δὲ μᾶλλον, καὶ μάλιστα κατὰ Ἑμπουσαν, ἡ
φρικτὰ ἐφάνταζεν. Ὁ δ' αὐτὸς καὶ κατὰ εὐρίπους
πολύστροφος ἦν, καὶ κατὰ τὴν ἀρχέγονον ἀνείδειον
ὕλην ἅπασιν ὑποτέθειτο εἶδασι πολυειδῶς· ὧν τὰ μὲν
ἐπαίνωτο, τὰ δ' οὐκ ἂν. Ἔστι δ' ἐπ' αὐτοῦ προσαρ-
μόσαι καὶ τὸ εἶναι μὲν τινα παρ' αὐτῷ οἶκτον, εἶναι
δὲ καὶ θυμὸν μέγαν· ἔτι δὲ συμβιδάσαι καὶ τὸ· Ἦν
ὁμοῦ ἐν αὐτῷ χρήματα πάντα, καὶ ὡς πολυμιγέων
ἐνωσις ἦν τις καὶ παρ' αὐτῷ καὶ δίχα φρονούντων
συμφρόνησις· οὐ μὴν, ὅθεν συγκροτεῖται ἀρμονίας
ἀρετῆ, ἀλλὰ κακία συγχύσεως. Πολύτροπον γὰρ τι
χρῆμα ὁ ἀνὴρ, καὶ πολυπόριστον τοῖς ἐφ' ἑκάτερα
γράφειν δεσπίζε. Ἐναχθεῖη δ' ἂν τις καὶ σφαίρῳ
αὐτὸν παρεϊκάσαι, οὐ τῷ μεταλαμβανομένῳ πρὸς
γένεσιν κατὰ παλαιὰν τερατείαν, ἀλλὰ πρὸς ποικι-
λίαν ἡθῶν. Εἰ δὲ καὶ ἐν αὐτῷ δύο πλῆθος ἐστάναι τις

φαίη, τὸν μὲν ἀγαθῶν πλήρη, κακῶν δὲ τὸν ἕτερον. Ἄ
ὦν ἀρυόμενος καὶ καταμιγνύων ἐκεῖνος ἐπεμέτρει
τοῖς ὑπ' αὐτὸν, τὰ πλεῖω δὲ γε μόνου τοῦ τῶν κακῶν,
αἰνίξαιτο ἂν προσφύεσθαι. Ἦν γὰρ σύμμικτος, καὶ
πρὸς ἀκριφῆ χάριν οὐκ ἀκρατος, οὐδὲ μὴν εὐκρατος.

ιβ'. Ἀλλ' οὕτω μὲν ταῦτα παρεκθεάσθω, κλιρίως,
οἶμαι, καὶ οὐδὲ πᾶν τι ἀμεθόδιως. Ἐγὼ δὲ βραχύ
τι ἀνειμι πρὸς τὴν ἣν μὲν ὅτε (ὃ μακρὰν) τιμὴς
φιλία; Δαυὶδ, νῦν δὲ μίσους παγκοσμίου ἀξιον. Ταχύ
μὲν ἔστρωσας νῶτα, ὡ γενναϊότητα, φεύγειν· ὁδὸν
δὲ ἀντιμέτωπος, οὐκ εἰς ἀντιπαράταξιν, ἀλλ' εἰς
δούλωσιν ἔδραμες, εἰς τοσοῦτον τῆ φυγῆ προσμείνας,
εἰς ὅσον ἀνανδρον τὴν στροφήν ἐπιδείξασθαι· Ἰνα
μηδὲν τι γενναϊότητος ἔχου; ἐν σοὶ εὐρίσκηται, μήτ' B
ἐν τῇ πολιορκίᾳ, ἣν καὶ εὐχόμενος που ἦσθα συγκε-
φαλαιωθῆναι τάχιν, ὡς ἐν τοῖς ἐφεξῆς ὑποκρουσί-
μαθα, μήτε μετὰ τὴν ἄλωσιν, ἐν ἣ ἐψεύσω καὶ τὸν
ἀνδριζόμενον καὶ τὸν φεύγοντα, οἷς φεύγειν τραπεῖς
ἐπιδέδωκας σεαυτὸν τοῖς μηδὲ διώκουσιν. Αὐτοῖς
γὰρ ἄλλα ἐν φρεσὶ μεμέλητο, τὰ πρὸ ἔργου, καὶ
ἀναγκαῖα σφίσι· σοῦ δὲ οὐκ ἂν, οἶμαι, οὐδὲ μνήμην
ἔσχον, εἰ μὴ ἐνεφάνισας σεαυτὸν. Οἶδας γὰρ οἱ εὐ-
γενῶς ἀνδρεῖοι ἐξαθερίζειν τὸν μὴ τοιοῦτον στρα-
τηγὸν, ὅποιον δὴ τινα κατέγνωσαν καὶ σὲ, οἷς τῶν τῆς
σῆς ἀβελτηρίας πεπεύραντο.

ιγ'. Ἀλλὰ τί δὴ περινεχθεῖς ὑπὸ τοῦ πάθους καὶ
τῶν ἄρτι, καὶ ἐν ὀφθαλμοῖς γενόμενος, ἀποπλανῶ
τὸν χρῶμα πρὸ ὕστερον ἀκουσόμενον τοῦ συγγραφι-
κῶς εἰδέναι τὰ τῶν καθ' ἡμᾶς ἐξ ἀρχῆς ἄχρι καὶ
πέρατος, ἵνα παρακολουθῶν εἰδείη, ἐξ οἷων τῶν
πάλαι οἶα τὰ νῦν· καὶ τὰ μὲν παθαίνονται, τὰ δὲ C
ἄλλως θαυμάζοι· τὰ δὲ καὶ, εἴπερ ἰθέλοι, μανθάνοι
καθ' ἱστορίαν ἐπιλεγομένην, ὅσα τοῖς νῦν συγκυρή-
μασι χρήσιμα; Τί δὲ μὴ κεφαλὴν τινα ἐπιστῶ, κατὰ
τινὶ σώματι, τῇ συγγραφῇ ταύτῃ, δι' ἧς καταβαίνων
τῷ λόγῳ προποδίσω εὐόδως, ἔνθα τὸ ἔσχατον, ἔνθεν ἔλῶν;

ιδ'. Μέλλον εἶναι φαίνεται, καθὰ Θεῶ εὐηρέστητο,
πεσόντι τῷ Κομνηνῷ βασιλεῖ Μανουῆλ συγκαταπε-
σεῖν καὶ εἰ τι ἐν Ῥωμαίοις ἔρθιον, καὶ ὡς οἶα ἡλλοῦ
ἐκεῖνου ἐπιλιπόντος, ἀμαυρὰν γενέσθαι πᾶσαν τὴν
καθ' ἡμᾶς. Οὐκοῦν ἀπῆλθεν ἐκεῖνος, ἔνθα ἐχρῆν,
διαδοχὴν ἀφείς γένους, οὐχ οἶαν ἐχρῆν. Παῖδα γὰρ
μικρὸν τι παρηλλαγῶτα τὸν παναφήλικα, μὴ ὅτι γε
βασιλείας μεγίστης κρατεῖν οὐκ ἔχοντα δι' ἑαυτοῦ,
ἀλλ' οὐδὲ κατὰ παῖδας διατεθεῖσθαι στερεῶς, ἀμέλει D
καὶ ἐπέτρεψε φθάσας κηδεμόνι τὸν υἱὸν τῆ μητρὶ,
ἑρώτων οὐσῆ ὠραία, εἰ καὶ κρύπτεσθαι αὐτοῦς
ἐπηγγείλατο ἐκεῖνη, τὸν τοῦ κάλλους ἡλίαν πνευμα-
τικῶς νεφώσασα κατὰ περιβολὴν μέλαιναν. Οἱ δὲ
ἔρωτες ἐκεῖνοι πυρσεύσαντες, ὡς ἂν εἶδειεν αὐτοῖ,
ἀνήψαν κακὸν κοσμικόν. Καὶ ἦσαν μὲν καὶ ἄλλοι
τοῦ ἐπιτροπεύειν, ἐν οἷς καὶ ὁ λαχὼν πατριαρχεῖν,
ὁ καὶ τὰς ἀρετὰς καὶ τὸν λόγον περιττὸς θεοδόσιος,
ὃν ἡ τῶν Ἀντιοχείων τῇ Μεγαλοπόλει ἐχορήγησεν
ἀγαθὸν πολυτίμητον. Ἀλλ' ἡ γυνὴ προείχεν, οἶα καὶ
γυνὴ καὶ μήτηρ. Καὶ ἦν τοῦ λοιποῦ σκοπὸς αὐτῆ διὰ
τὸ προφαίνεσθαι. Καὶ τινες ἔρωτος νόμῳ ἐτοξάζοντο
κατ' αὐτῆς, λαμβάνοντες, εἰ πως μεσιτεύσει τὰ τῆς
βολῆς, ὡς ἔφκει πρὸς βασιλείας ἐπιτυχίαν. Ὑπερ-

A super, pleraque vero ex uno eade malorum, illa
sibi esse innata insinuaret. Erat enim commistus,
de integritatis autem gratia, nec erat non mistus
nec bene mistus.

12. At illa hic finiantur, opportune, puto, nec
omnino sine methodo. Ego vero brevi devenio ad
Davidem, tempore quo (quod est longe) aliqua erat
amicitia dignus, nunc vero dignus totius generis
odio. Promptus ad tergum vertendum ob fugam,
o fortissime, promptior vero ad vertendum fron-
tem, non ad conversam aciem, sed ad captivitatem
eueurristi, tantum in fuga perseverans quandiu
ignobilem conversionem demonstrares; ita ut nul-
lum fortitudinis vestigium in te inventum sit, nec
tempore obsidionis, quæ ut citius finiretur, passim
vota fundebas, sicut in posterum exprobratori
sumus; nec post expugnationem, quo tempore se-
fellisti et fortem et fugientem, quibus, in fugam
versus, teipsum tradidisti minime persequentibus.
Alia enim illis curæ erant, antecedentia opus neces-
sariaque sibi. Tui vero minime, existimo, memi-
nissent, nisi temetipsum revelasses. Nam fortes hi
viri contemnere solent ducem non talem, quale
novi te, cujus ignavia illis satis comperta est.

13. At parum elatus passione atque presentibus,
intentusque solum visui objectis, a via deduco qui
aliquando remoto tempore ex historia auditurus
est quod ad nos pertinet a principio usque ad finem,
ita ut narrationi intendens, ab illis quæ antiquitus
ad hæc quæ nunc cognoscat. Alia autem fletum,
alia admirationem ejus movebunt; ex aliis tan-
dem, si vult, in hac historia accurata, quæ præ-
senti sint utilia dissect. Cur vero huic scripto, sicut
corpori cuidam, caput non impono, ex quo ser-
mocinando felici via irem usque ad finem incepti?

14. Si aliquid rectum est in Romanis, nos simul
cum imperatore Manuele Comueno cecidisse, quem-
admodum Deo placuit fatum nostrum videtur,
ac sicut solis deficientis obscuritas omnino
terram obvolvit. Decessit igitur ille cum debebat,
successorem e sua familia relinquens, qui non erat
relinquendus. Puer enim erat socios aliquantulum
superans, non modo imperii magni regendi impo-
tens per seipsum, sed nec etiam pro juvenili ætate
firmiter dispositus fuerat, scilicet pater illum de-
mandaverat curæ matris, quæ florida erat in ætate,
etsi occultandos curasset, solem pulchritudinis
spiritualiter nebula nigra undique obtegens. Amo-
res hi lædas torquentes, ut consueverunt, in-
cendium universale excitaverunt. Alii quoque huic
curationi præpositi erant, inter quos, qui patriar-
chatum sortitus fuerat, Theodosius virtutibus at-
que eloquentia eximius, quem omnimodo vene-
randum Megalopoli elegit Antiochena Ecclesia. Sed
mulier prævalebat, ut mulier et mater, eratque fluis
omnium quæ in palam adducenda erant. Quidam
autem, lege amoris, ad illam suspirabant, latentes,
non semper suspiria dedignaturam sperantes, quo-

rum suis videbatur imperium. Cæteros vero vicit Alexius Comnenus, nepos Manuelis imperatoris, primi Augusti zonam ferens; aliisque videbatur charior dominæ, imperatoris matri. Inde igitur invidia oritur, illamque, quod « sorte communi ludere » dicunt, suspiciens, varias machinas ordiri non cessat, si forte illi aliquam vicissitudinem afferat. Sic ergo cum opinati essent tunc de pulchre gestis, assensus communis illi pallium contexitur, quo ille non ad voluptatem suam indueretur. Hoc vero pallium multi alii contexuerunt, et duo quoque filii Andronici, qui ex Comnenis; qui patruelis erat Manuelis imperatoris, ac, sicut lingua pedestris diceret, natus ex fratre. In throno regali sedit ultimus non omnino feliciter, nec sibi, nec suis. Nomina horum puerorum erant, priori natu Manuel; Joannes vero posteriori, quem ipsum novit imperium, quemadmodum et patrem, non multo post. Hi ambo quidem tunc conjuraverunt. In illis erat Alexius, dignitate quidem dux summus, legitimus sobrinus charissimusque imperatori Manueli; insuper Joannes quoque Ducas, dux, quem ex ipso visu aliquis optimum judicasset (magna vero materia erat in illis invidiæ); Cæsares, Maria e sanguine imperatorio, quam sub imperatore Manuele Irena Germana sancto partu genuit, sponsusque ejus Joannes Marcesius, juvenis ætate, sed vir animo. Hæc omnia ut multa male cedunt, ubi insidiæ latere semper non possunt, sed patentiunt; omnes hujusmodi deprehenduntur, uno ex insidiis revelante, causaque informatur. Præest quidem curatrix mater, omnium domina jam communi suffragio damnata, quod non licebat; post eam vero sedet filius imperatorque Alexius. Primum Augustum non leviter odientes accusant, postque multa causarum aliarum condemnant, judicante in omni re, cum illa rectitudine nota, profundissimo Theodoro, omniscio, primo judice præpositoque palatio. Ideo stare inter patriarchas solitus ad nihilum redegit omnem machinationem. Erat enim versutus, vere omniscius. Vinciuntur ergo in magno palatio, fratres, Manuel et Joannes, insuper et summus dux Alexius et præfectus; reliquorumque alii dimittuntur, in veritate quidem in hesternam cœnam, propter illos qui cœnare volebant, apparenter vero ob amicitiam atque innocuitatem. Alii vero diverso modo perierunt ac nemini noto. Multi vero exsilium obeuntes seipsos punierunt, inter quos erat egregius Lapardas, artis militaris peritissimus, quem accipitrem nominare constituerat Turcarum Sultan ob concilli actionisque celeritatem. Qui tunc erat feliciter salvatus, postea infeliciter in insidiis Andronici imperatoris captus periit.

φρονήσεως καὶ τὸ κατὰ πρᾶξιν ὄξυπετὲς ὁ τῶν Τούρκων σουλτάν ὀνομάζειν ἐπέκρινεν· ὁ τότε μὲν εὐτυχῶς περιωθεῖς, μετὰ δὲ γε ἀθλίως ταῖς τοῦ βασιλέως Ἀνδρονίκου καὶ αὐτὸς πάγια περιτυχητικῶς καὶ ἐξολωλῶς.

15. Et ita res se habebant. Et vero in uno die quatuor infamati conjurationis convicti sunt, scilicet

Ἀρχόντιζε δὲ τοὺς λοιποὺς Ἀλέξιος ὁ Κομνηνός, ἀδελφιδούς μὲν ὦν τῷ αὐτοκράτορι Μανουήλ, τὴν τοῦ πρωτοσεβαστοῦ δὲ ζώνην φέρων. Καὶ προσείχετο τῇ δεσποίνῃ, τῇ τοῦ βασιλέως μητρὶ, πλέον τῶν ἄλλων. Ὑφέρπει οὖν ζήλος ἐντεῦθεν· καὶ ὁ φασιν ὀστρακίνδα κατὰ τοῦ ἀνδρὸς ὑποβλεψάμενος, οὐκ ἀνείη ἐλίτων στροφᾶς ποικίλας, εἰ πως ἐκείνη μεθοδεύσει μετὰστασιν. Καὶ πῶς οὕτω δόξαν τοῖς τρικαῦτα προφέρουσι τῶν εὐγεγονότων, συνθεσίας κατ' αὐτοῦ πέπλος ῥάπτεται, περιδύσων αὐτὸν, καὶ συνέξων οὐ πρὸς ἰδούνην. Ὑφαναν δὲ τοιοῦτον πέπλωμα οὐκ ὀλίγοι τε ἕτεροι, καὶ οἱ δύο παῖδες Ἀνδρονίκου, τοῦ ἐκ Κομνηνῶν· δὲ αὐτανέψιος μὲν ἦν τῷ βασιλεῖ Μανουήλ, καὶ ὡς ἂν ἡ παδινὰ λαλοῦσα εἴποι γλῶσσα, πρῶτος ἐξ ἀδελφῶν, εἰς βασιλεῖον δὲ θρόνον ἑαυτὸν ἐκάθισεν ὕστερον οὐ πάνυ εὐτυχῶς, οὐδ' αὐτῷ, εὐτε τοῖς περὶ αὐτόν. Ὀνόματα δὲ τοῖν παιδοῖν ἦτην, τῷ πρώτῳ μὲν κατὰ γέννησιν Μανουήλ, Ἰωάννης δὲ τῷ μετ' αὐτόν· ὃν καὶ αὐτὸν ἐγνώρισεν ἡ βασιλεῖα, καθὼ καὶ τὴν πατέρα μετ' οὐ πολὺ. Καὶ οὗτοι μὲν δύο τότε συνωμοσάσθην. Ἐν δὲ τοῖς καὶ Ἀλέξιος ἦν, πρωτοστράτωρ μὲν τὴν ἀξίαν, ἀνεψιδούς δὲ γνήσιος· καὶ ὑπερλίαν φιλητὸς τῷ βασιλεῖ Μανουήλ· πρὸς δὲ καὶ Ἰωάννης Δούκας, ὁ ἐπαρχος, ὃν καὶ ἐξ αὐτῆς θεᾶς τεκμήραιτ' ἂν τις καλλιστεύειν ἐν ἀγαθοῖς (μεγάλῃ δ' ἐν τούτοις μοῖρα ζήλου)· καὶ οἱ Καίσαρες, ἡ πορφυρογέννητος Μαρία, ἦν ὑπὸ τῷ βασιλεῖ Μανουήλ ἡ ἐξ Ἀλαμανῶν Εἰρήνη τὸ ἅγιον ἐκείνη γέννημα ἐγείνατο, καὶ ὁ συζυγῶν αὐτῇ Ἰωάννης ὁ Μαρκεσίος, νεανίας μὲν τὴν ἡλικίαν, τέλειος δὲ τὴν ἀνδρίαν. Ὅποια δὲ ἐν τοιοῦτοις ὡς τὰ πολλὰ ξυμπίπτει, ἐνθα ὁ λόγος οὐκ ἔχει κρύπτεσθαι εἰς τέλος, ἀλλ' ἐκφαίνεται· φωρῶνται πάντες οἱ τοιοῦτοι, ἐνός τινων τῶν λοχιτῶν καταμηνύσαντος· καὶ συγκροτεῖται δίκη. Καὶ προκάθηται μὲν ἡ ἐπίτροπος μήτηρ, κυρία πάντων ἤδη προθεβλημένη ψήφῳ κοινῇ, ὡς μὴ ὠφελεν· ὑποκάθηται δὲ ὁ υἱὸς καὶ βασιλεὺς Ἀλέξιος. Καὶ κατηγοροῦνται οἱ τὸν πρωτοσεβαστὸν οὐ φαύλως μισοῦντες· καὶ μετὰ πολλὰ τὰ διὰ μέσων κττακρίνονται, βραβεύοντος εἰς τὸ πᾶν τῇ τοιαύτῃ εὐθυδικίᾳ τοῦ βαθυτάτου Θεοδώρου, τοῦ παντεχνοῦ, τοῦ δικαιοδότη καὶ ἐπὶ τῶν οἰκειακῶν· καθ' οὗ θελήσας ἐνστήναι ὁ μέγας ἐν πατριάρχαις, ἐσχασε πᾶσαν ἐν κενοῖς μηχανήν. Ἦν γὰρ ὁ παντεχνῆς ἀληθῶς παντεχνῆς. Καθεῖργνυνται οὖν ἐν τῷ μεγάλῳ παλατίῳ καὶ οἱ ἀδελφοί, ὁ Μανουήλ καὶ ὁ Ἰωάννης, πρὸς δὲ καὶ ὁ πρωτοστράτωρ Ἀλέξιος, ἐτι δὲ καὶ ὁ ἐπαρχος· τῶν δὲ λοιπῶν οἱ μὲν ἀφείθησαν, ἀληθῶς μὲν εἰς ἕωλον δεῖπνον τοῖς βρυλομένοις αὐτῶν κοινήσασθαι, φαινομένως δὲ κατὰ φιλίαν καὶ τὸ εἶναι ἀνύποπτοι. Οἱ δὲ τινες ἀπώλοντο ποικίλως, καὶ ὡς οὐκ ἂν τις ἴδοιτο. Πολλοὶ δὲ καὶ ὑπερορίᾳ ἐκόντες ἐδικαίωσαν ἑαυτοὺς· ὧν ἦν καὶ ὁ καλὸς Λαπαρδάς, ὁ πάνσοφος τὰ στρατηγικά, ὃν ἰέρακα διὰ τὸ τῆς

ιε'. Ἦν δὲ ταῦτα τότε. Καὶ τίως μὲν περὶ μίαν ἡμέραν οἱ τέσσαρες ἠτιμωμένοι ἐάλωσαν δῆθεν ξυν-

ωμοσία, ὁ Μανουὴλ καὶ Ἰωάννης οἱ ἀδελφοί, ὁ Α
πρωτοστράτωρ Ἀλέξιος, καὶ Ἰωάννης ὁ ἑπιπρόεδρος.
Καὶ εἶχεν αὐτοὺς ἡ κάθειρξις, καὶ πρὸ αὐτῆς τὰ
λίαν ἄτιμα. Τὸ δὲ ζῆν τοῦ θυμοῦ ταῖς κρίμασι
ἐθράττετο καὶ κατὰ τῆς Πορφυρογεννήτου καὶ τοῦ
συμβουνοῦ Καίσαρος. Οὐκ εἶχε δὲ καὶ ἐκξέσαι αὐ-
τίκι, ὡς καὶ ἀπαφρίσαι καὶ γενέσθαι πρόσπιον τῷ
κακόν. Ἄλλ' ἐνδομυχόν καὶ ὑποτυφόμενον ἐπέσχευ
εἰς τοσούτων, ὡς καὶ τὴν πατριάρχην δοκῆσαι πρὸς
αὐτῶν εἶναι τοὺς κρίνοντας· διὸ καὶ αὐτὸς μὲν ἀπλοῖ-
νῶς ἐμηνύσατο πρὸς ἐσπέραν τῆς ἰψόνα. Οἱ δὲ οὐκ
ἀελοῖ ἐμελέτων ἀνυποστόλως διακειμένων αἰφνης
το κακὸν καταράξαι, καὶ συλλαβέσθαι καὶ αὐτοῖς,
ὡς ἂν οὕτω τὸ ἐσπέραις ἀλλοθίσταται ἀγαλλίαις
παρ' αὐτοῖς, καὶ τὸ πρῶτ' κλυθμὸς, ἀπεναντίας τῷ ψάλλοντι. Καὶ οὕτω μὲν ἡ κακία ἐπιπρόπτειν ἤθελεν ἑαυτῆν.

15. Ὡς δὲ ἡ σποδία ὡς οὐραίου, καὶ ἡ ὁδὸς κατε-
μήνυε πῦρ κρύπτειν σκηπτῶν ὀλεθρίου, καὶ οὐκ ἦν
λαθεῖν, μανθάνουσι τὴν ἐπιβουλήν οἱ Καίσαρες, καὶ
ἀπέριστοι, ὡς εἶχον, φεύγουσιν εἰς τὸ τῆς μεγίστης
τοῦ Θεοῦ Σοφίας εὐχέστατον τέμενος, ἀτυλον αὐτὸ
εἰδότες, καὶ πᾶσι προσώποις ἀδέσθηλον. Δεσποτάν-
νυτι τὰς ἀγκάλαις αὐτοῖς ὁ ἐν ὀρχιερεῦσι πρωτεύων
περιποεῖται, ὡς ἐξῆν· δίδωσιν ἀνάπαυσιν· λαίψει
λόγοις τε τοῖς πρὸς παραμυθίαν, καὶ ἔργοις, ὡς εἶ-
χεν ἰσχύος. Εἶχε δὲ, ὅσα καὶ πατὴρ ἅγιος, ὑπὲρ ἀλη-
θείας φίλαθλος. Οὐ διεῖλε τῆς ἡμέρας πολὺ, καὶ οἱ
τῆς δεσποίνης ἔτρεχον εἰς τὴν ἀγιωτάτην Μεγάλην
ἐκκλησίαν, ὡσεὶ καὶ κυνηγέται κατὰ τινος ἀξιο-
λόγου ἄγρας, εἰπεῖν μετριώτερον. Καὶ εὐρηκότες,
τὰ μὲν ἠτιῶντο, εἰ κατὰ μηδὲν αἰτίον φόβου ἔφυγον·
τὰ δὲ παρεκάλουν τοῦ σφετέρου πάλιν ἀδελφῶν οἴκου
γενέσθαι, παραπλέκοντες ταῖς λόγοις, καὶ ὡς δύνοντων
ὑπάνοιαν ἀποπέμπουσιν, οἷς οὕτω δραπετεύουσι·
ταῖς δὲ τοιαύταις ἐννοίαις καὶ ἐμφάσεις ὑποσκιάζον-
τες βουλῆς οὐκ ἀγαθῆς ἐπ' αὐτοῖς. Οὐκ ἔχει γὰρ τὸ
πάνυ θυμούμενον σταθερῶς ἐπιπρόπτειν ἑαυτῷ,
ἀλλὰ που καὶ ἐκρήγνυσι τὸ ἐνδομυχόν, ὅποια τις
ταφῶς τερτάρως βίαιος.

16. Οἱ τοίνυν Καίσαρες βεβαιώσαντες τὸ δέος ἐν
ἑαυτοῖς, οὐκ εἶχον τὸν νοῦν πρὸς τοῖς λαλοῦσιν ὡς
εἰς ἀγαθόν· ἀλλὰ τῷ παραμεμιγμένῳ πικράζοντι
καὶ τὸ γλυκάσειν δοκοῦν ὑπεβλέποντο, ἐπιτυγχάνον-
τες αὐτοῖς τοῦτό γε. Ὡς οὖν ἀπέγνωστο ἡ τῶν Καί-
σάρων πειθῶ, καὶ ὡς οὐκ ἔσται αὐτῶν ἄγραν θέσθαι
διὰ δόλου διεγνωστο, κατανοεῖται βία. Καὶ τὸ τοῦ
στόματος ἀπαλὸν σκληρὰ χεῖρ διαδέχεται· καὶ τὰς
βολίδας γλώσσας συστειλάντες οἱ δεσποινικοὶ, τὰς
ἐκ σιδήρου μελετώσι χειρίσασθαι. Καὶ πρῶτα κατὰ
τοῦ ἱεράρχου τραχύνονται, ὅτι μὴ, τῆς ἐκκλησιαστι-
κῆς προϊστάμενος, ὡς εἰπεῖν, ἀκροπόλεως, κατα-
πρὸς τὸν τοὺς πεπιστευμένους αὐτῆ, συνειλεγμένους
εἰς πᾶν πυκνὸν σῆφος, καὶ γίνεται τις ἐνταῦθα
συγγραφή, ὅποιαν δαίμων ἂν τεχνάσαιτο.

17. Ὡς ἑορτὴ μεγάλη τοῦ σωτηρίου Πάσχα· καὶ
ὑπεῖλον τῷ βασιλεῖ ἀσπαρμὸν ἡ ἐκκλησιαστικὴ λο-
γάς, ὅσους τὸ τοιοῦτον ἀνέκαθεν ἐψήφισται φίλημα.
Ὡς δὲ καὶ τὸν ἀρχιερέα ἔδει κορυφαῖον παρεῖναι,
καὶ κατάρξαι τῆς ὀφειλῆς (τῷ δὲ ἦν δῆλον, ὡς τὸ
τοιοῦτον φίλημα παραδώσει αὐτὸν, κατὰ τι ὁμοίωμα

A Manuel et Joannes fratres, dux summus Alexius et
Joannes prefectus. In vincula ergo conjecti sunt, sed
antea nota infamiae iniusta est. Ardor irae judican-
tium contra Porphyrogenetam et socium Caesarem
effervuit. Statim ebullire non potuit, ut despumaret
malum quod praevidisset. Sed tam alte latens illud
remanebat, ut ipse patriarcha existimaret ex parti-
bus ipsorum esse judicantes; ideo ipse simpli-
citer ad vesperam optima detexit. Illi vero non sim-
pliciter in innocentibus versabantur, ut subito
malum detestarentur, et comprehenderentur et
ipsi, ita ut in cordibus eorum vespere habitaret
letitia, mane vero luctus, cantibus maxime oppo-
situs. Ita quidem nequitia abdere se voluit.

16. Quia cinis sulphur olebat, odorque mortale
falmen ignem continere indicabat, latereque non
poterat, insidias agnoscunt Caesares, inermesque,
statu quo erant, in sacratissimum magnum Dei Sapien-
tiae templum fugiunt, asylum esse scientes, omnibus
inviolabile. Illis expandit brachia archipresbyte-
rorum prior; illis auxiliatur, ut licebat, requiem
dat; verbis et operibus lenis solatii causa, quan-
tum poterat. Erat vero, sicut pater sanctus, supra
quam credi potest officiosus. Magna pars diei non
fluxerat, cum dominae ministri in sanctissimam
Magnam ecclesiam accurrerunt, ut eorum grex ad
magni momenti praedam, ne amplius dicatur. Cum
invenissent, tum inquirebant num pra aliqua causa
timoris fugerent, tum exhortabantur ut securi domos
suas iterum peterent, miscantes verba, quasi
malum consilium subaudientia, utpote dicta fu-
gientibus; his consiliis ac emphasis in ipsis dis-
simulantes non benevolam mentem. Non enim ira
magna firmiter se dissimulare potest, sed semper
omne tegumentum dirumpit, tanquam vehemens
infernalis torrens.

17. Igitur Caesares in semetipsis timorem con-
tinentes, nesciebant quid respondendum quasi
bona loquentibus; sed sub amaro quod dulce vi-
debatur latere suspicati sunt, ipsique verum ex-
cogitaverunt. Ubi ergo Caesarum obedientia rejecta
est, nec erat locus ponendi praedam, ad dolum re-
curritur, vis excogitatur. Mollia ora tunc tenent
manus ferreae; ac linguas ut jacula prementes mi-
nistri imperatricis, ut ferro regantur curant. Pri-
mum archipresbytero exprobrant quod, arci ut ita
dicam ecclesiasticae, ad dicendum, praepositus,
non statim remisit, in densam cohortem collec-
tos, nec hoc ignavum. Quoddam tunc scriptum
apparet, quale daemon fabricari potuisset.

18. O festum magnum salutaris Paschae! Dele-
ctum ecclesiae reverentiae testimonium debebant
imperatori, quibus veteri statuto dandum osculum
erat. Sed cum archipresbyterum adesse quasi dux
oporteret, debitumque exolvere iaciperet timeret-
que humano modo huic (manifestum erat hoc oscu-

lum ipsum esse proditurum, propemodum ad exemplar magni Dei et Salvatoris nostri, Christi) ne rediret sacrilegus, in via ad palatium moratur; osculi soluti sit dilatio, ac procrastinatur in alterum tempus de quo certior factus est imperator. Eratque illa parasceve admodum tristis generis, atque hebdomadis post Dominicum Pascha. In ista collecta multitudine, qua solitum est tunc impleri palatium, perficitur tunc quidem amplexus (superfluitas inventionis), perficitur simul ac secretum, damnatio patriarchæ ex absentia, modo quo quis ægre cloqueretur. Aliorum enim archipresbyterorum calliditas (si fatendum sit), aliorum verecundia ob magnum timorem, aliorum odium insanum archipresbyteratus sic facile peregerunt casum illius, additis aliis quibusdam senatus, strepitum facientibus, quantus fuit, cum murî Jerichô obsessi Iubis sonantibus corruerunt.

χούντεια τείχη κατηχούμενα σάλπιγγιν ἐκείναις

19. Ut illud quoque breviter referatur, (cur enim longum scriptum prolongare?), turbatio magna erat in palatio, quanta est pro Deo propter ejus veritatem, itemque populi civitat's, ac ipsius ecclesiæ, hujus enim pauci in ista irruerunt, plerique vero Deum habebant in omnibus præ oculis, eventibusque se fortiter opponebant. Scinduntur ergo. Alii juniori imperatori obsequuntur. Postquam autem semel respondissent illi, et, utinam non fecissent! didicissent damnationem archipresbyteri, permanserunt in quibus peccaverunt, institutionique institerunt, puerum ad doctrinam incitantes, ut observare consueverant; maximeque omnipotens mater, postque illam, protosebastus qui tunc nitebatur per ecclesiam fieri potens, juxtaque proverbium pugnam cum mulieribus instituerat.

τὸς γενέσθαι, καὶ σὺν γυναίξει συστήσας, κατὰ τὴν

20. Ita quidam egerunt, malo exemplo. Cæteri vero patriarchæ damnationem desidentes, infortuniumque Cæsarum, calamitate magna ac luctu linunt. Ut enim breviter dicam, bellum sacrum inicitur, ut rationabiliter posset dici. Intus in ecclesia se muniunt quasi in obsidione, armis, imperatorii vero foris impetum faciunt multi ac fortes. Non pauci eorum qui sunt in ecclesia cadunt, innumeri vero imperatorii. Hujus pugnae aliquid in forum transivit. Multos apprehendit pugna imperatoris, aliis quidem diverse nocuit, alios vero e vita eripuit. Longe lateque impletum est odium imperatricis, omnesque ferme illud experti sunt. Ora omnium nomine ejus replebantur, non in benedictionem, atque in malum illius depositionemque conspirabant.

ὄδον, καὶ ἐβουλεύοντο τὰ εἰς κάκωσιν αὐτῆς καὶ ἀπόστασιν.

21. In his quæ solent fieri, non solum vindicta expetebatur ex præsentibus, sed etiam in longinquum cogitationes se extendebant. Illis in mentem venit Comnenus Andronicus, quem superius memoravimus. In illis enim eventibus fortis miles, auxilium salvatorque futurus videbatur, non eo ut laboraret ad sibi vindicandum jugum imperii, sed

Α τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν, τοῦ Χριστοῦ), καὶ ἐδεῖται ἀνθρώπων ἕκείνος, εὐλαβούμενος ἀποβῆναι κατάσχετος, καὶ ὤκνησε τὴν εἰς τὰ βασιλείου ὁδὸν· γίνεται ἀναβολὴ τοῦ καθήκοντος ἀσπασμοῦ, καὶ ὑπερτίθεται εἰς ἑτέραν ὥραν, μαθητευθεῖται τῷ βασιλεῖ. Καὶ ἦν ἐκείνη Παρασκευὴ, καὶ ἄλλοι μὲν τι; φαῦλη, καὶ ἑβδομάδος δὲ τῆς μετὰ τὴν πεισχάλιον Κυριακῆν· καθ' ἣν συλλεγέντος τοῦ πλήθους, ὅσον εἴωθεν ἐν τοῖς τοιοῦτοις πληροῦν τὰ βασιλεία, τελεῖται μὲν καὶ τὸ ἀσπασθαι (τὸ ἐπιπολόζον τῆς μηχανῆς), συντελεῖται δὲ καὶ τὸ κρύφιον, ἡ ἐξ ἐρήμης τοῦ πατριάρχου καθαιρέσις, ὡς οὐκ ἂν εὐφύμως εἰπεῖν ἔχοι τις. Τῶν μὲν γὰρ ἀρχιερέων (εἰ χρεὴ φάναι) κερδαλεότης, τῶν δὲ εὐλάβεια κατὰ τοῦ φόβου, τῶν δὲ καὶ μίσος οὐκ ἐυλόγιστον κατὰ τοῦ

Β ἀρχιερατεύοντος οὕτω βίβλως ἤνυσαν τὴν ἐκείνου καταβολὴν, ἐπιτιθεμένων καὶ τῶν τινῶν τῆς συγκλήτου βουλῆς, κατακτυπούντων, ὡς οὐκ ἂν οὐδὲ Ἱερι-

Ἐπιπτον.

19'. Καὶ τὸ ἐκεῖθεν βραχυλογικῶς καὶ αὐτὸ ἱστορήσιν (τί γὰρ ἀναμετρητέον τὰ πέρα μέτρου;) τάραχος μέγας τῶν τοῦ παλατίου, ὅσον ἦν πρὸς τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς κατ' αὐτὸν ἀληθείας, τῶν τοῦ λαοῦ τῆς πίστεως, τῶν αὐτῆς δὴ τῆς ἐκκλησίας. Καὶ ἐκείνης γὰρ ὀλίγοι κατεσχίρτησαν ἐπὶ τοῖς πραχθείσιν· οἱ δὲ γε πλείους προεωρῶντο τὸν Κύριον ἐνώπιον αὐτῶν διὰ παντός, καὶ κατὰ τῶν πεπραγμένων ἐγένοντο. Οὐκοῦν καὶ μερίζονται. Καὶ οἱ μὲν τῷ μικρῷ βασιλεῖ ἐκομίζοντο. Καὶ καθάπεξ ὑπαγορεύσαντες ἐκείνῳ, καὶ ὡς οὐκ ὠφελον, διδάξαντες τὴν τοῦ ἀρχιερέως ἀτιμίαν, ἐπέμενον οἷς ἐκακούργησαν, καὶ τὴν διδασκαλίαν ἠσφαλίζοντο, καὶ τὸν παῖδα τῷ μαθήματι ἐνερείδοντες, τηρεῖν αὐτὸ ἐπιθίζον· καὶ μάλιστα ἡ τὸ πᾶν δυναμένη μήτηρ, καὶ ὁ μετ' αὐτὴν πρωτοσεβαστός, ὁ κατὰ τῆς ἐκκλησίας τότε μελετήσας δυνα-

παροιμίαν, μάχην.

20'. Καὶ οὕτω μὲν τινες οἱ τοῦ μὴ καλοῦ. Οἱ δὲ λοιποὶ ἐπὶ τε τῷ πατριαρχικῷ καταστυγνάζοντες δυσπραγίᾳ, ἐπὶ τε τῇ τῶν Καισάρων δυστυχίᾳ, καταλήγουσιν εἰς κακὸν μέγα καὶ οὐκ εὐχριστον. Εἰπεῖν γὰρ ἐν βραχυτάτῳ· πόλεμος κροτεῖται ἱερῶς, ὡς ἂν καιρῶς φαίη τις. Καὶ στεγανοῦνται μὲν οἱ τῆς ἐκκλησίας ἐντός ὡς ἐπὶ πολιορκίᾳ μεθ' ὅπλων· οἱ δὲ βασιλικαὶ ἐξώθεν ἐπιπίπτουσι, καὶ πολλοὶ καὶ γυναῖοι. Καὶ πίπτουσι μὲν οὐκ ὀλίγοι τῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, τῶν δὲ βασιλικῶν ἀμύθητοι. Διέβη δὲ τι τοιοῦτου κακοῦ καὶ εἰς τὴν ἀγοράν. Τὸ γὰρ βασιλικὸν συμμαχικὸν πολλοῖς ἐνεπήδησε· καὶ τοῦ μὲν ἄλλως ἐβλάψε, τινὰς δὲ καὶ τοῦ ζῆν ἀπήγαγεν. Ὅθεν καὶ πλατυνθὲν τὸ κακὸν ἐπλήθυνα τὸ κατὰ τῆς βασιλίδος μίσος, καὶ ἤπλωσε μικροῦ δεῖν εἰς ἅπαντας. Καὶ ἔγεμον αὐτῆς τὰ πάντων στήματα, οὐκ εἰς ἀγα-

21'. Ὅποια δὲ ἐν τοῖς τοιοῦτοις φιλεῖ γίνεσθαι, οὐ μόνον ἐκ τῶν παρὰ πόδας ἐπορίζοντο τὰ εἰς ἀμύναν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ πόρρωθεν ἀνεβίβαζον τοὺς λογισμούς. Καὶ ἀνέβη αὐτοῖς ἐπὶ νοῦν ὁ Κομνηνὸς Ἀνδρόνικος, ὃν ἄνω τοῦ λόγου παρεβρίψαμεν. Ἐδάκει γὰρ ἀξιόμαχος ἐπίκουρος ἀναφανήσεσθαι ἂν πρὸς τὰ συμπεσόντα, καὶ ἀλεξίκακος, οὐχ ὥστε μὴν

ἐκεῖνον δρᾶξασθαι καὶ τρὸς ἑαυτοῦ θέσθαι τὰ ζυγὰ A
τῆς βασιλείας, ἀλλ' ὡς τῆς μητρὸς, ἢ φαύλοις ἐπι-
τροπεύειν ἐδόκει, ἔτι δὲ καὶ τῆς τοῦ πρωτοσεβαστοῦ
οἰήσεως ἐξείεσθαι τὸν καταπραγματευόμενον. Καί
ἦν τοῖς πολλοῖς, ὄκνῳ μὲν εἰπεῖν, ὡς πρὸ καὶ αὐτοῦ
θεοῦ· θαρρῶ δὲ ἀσφαλέστερον φράσαι, ὡς εὐθύς
μετὰ θεὸν τὰ τῆς παραδοκίας εἰς τὸν Ἀνδρόνικον.
Ὅθεν καὶ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ πολέμου ἀκμὴν ἔχον-
τος περὶ πού μεσημβριάζουσαν ὥρην, καὶ διαβλεπο-
μένου, ὡς ἑτεροβρέπτης ὑπὲρ τῶν βασιλικῶν ἔσται,
πλάσμα τῆν λόγων τοῖς πολλοῖς, ἤδη δὲ καὶ διανοιῶν
ἀνάπλασμα ὑπόκεινον, ὡς· Ἰδοὺ ὁ Κομνηνὸς ἔχει, καὶ
ἐγγύς που τῆς ἀντιπόρθμου τῷ Βυζαντίῳ ἀδύζεται
θυμώλεως. Καὶ τὸ βουλόμενον ἐκάστου τῶν πολιτῶν
εἶχεν ἐκείνον παρόντα τῇ μάχῃ, ὡς εἶπερ ἐκ τῆς
Σινωπικῆς Χερρόνησου, ἦν τότε κατεῖχεν, εἰς τὴν B
Μεγαλόπολιν ἐπερούζατο. Καὶ ἐδόξαζον ἐκείνον
σωτήρα σφῶν ἐκάστου ἕσσεσθαι, καὶ ἔρμα τῆς βασι-
λείας, κούφως ἐνταῦθα καὶ καὶ παραγομένης πρὸς τοῦ
θέλοντος, εἶπερ μόνον τῷ πρωτοσεβαστῷ καὶ τῇ συν-
ασπισζούσῃ βασιλίδι χαρίζοιτο. Ἐπερπε γὰρ ὁ Ἀν-
δρόνικος φαντασίαν τοῖς κλειστοῖς, ἀνθρώπου εἶναι
οἷος διέπειν κόσμον καλῶς, καὶ οἷς δὲ ἔπαθε, μαθεῖν
ἀγαθὸς εἶναι, πάντως δ' ἂν καὶ τὸν τοῦ Μανουῆλ
κλιᾶν ἐδέσσεσθαι κατὰ τοὺς συνηθῆς ὄρκους, καὶ
μάλιστα τοῦ· ὕστερον, οὗς μετὰ πάθος πολλὰς ἐπέ-
κρινε δοῦναι. Καὶ δεδωκόσ·, τὴν τῶν Παφλαγόνων
ἀντεκληρώσατο γῆν, ὡς καὶ στρατοπεδαρχεῖν ἐκεῖσε,
καὶ τὰ ἐκεῖθεν εἰς κέρδος ἀπονοσφίζεσθαι. Καὶ εἶχον
μὲν οὕτως ἐλπίδων οἱ τῆς Μεγαλοπόλεως. Αἱ δὲ
ἦσαν ἐλπίδες ἄλλως, καὶ ὄνειρων, κατὰ τὸν εἰπόντα, C
σκιὰ, ὡς ὁ ἐπιῶν χρόνος ἀνέδειξε, ψεύσας τὴν καλὴν
ζωγραφίαν (ἦν ὁ καθένα ἐπὶ τῷ Ἀνδρονίκῳ ἐνετυπώσατο εἰς ἑαυτὸν), καὶ ἀπαλείψας μὲν αὐτὴν, ἐπ-
φήνας δὲ τὸν ἄνδρα καινότερον, εἶπεῖν εὐφημότερον.

κβ'. Ἀλλὰ τοῦτο μὲν μικρὸν τι ὕστερον. Τότε δὲ
ἀνεκαλεῖτο ἕκαστος τὸν Ἀνδρόνικον, ὡς ἤδη καὶ
παρόντα, ἢ γοῦν ἄλλα παρεσόμενον. Ὡς δὲ τὸ φάν-
τασμα ἰφεύσατο, καὶ ὁ πόλεμος περὶ δεξιὴν ὄψιν
κατειργάσθη, ρίψας πολλοὺς, καὶ τὸ νότιον πολυάν-
δριον τὸ πρὸς τῇ θαλάσῃ πλήσας νεκρῶν βασιλι-
κῶν, ὃ δὴ σαπρία τεθέληται λίγεσθαι, καὶ ἔχρην
κατὰ τινα ξύμβασιν τὴν τότε δόξασαν ἡρέμα κατα-
στήναι τοὺς τε βασιλικούς, τρῶς τε ἐκκλησιαστικούς,
ὅσοι μὲν ἦλθον μεθόδιον οἱ τότε, πάρεργον οἶμαι
ξυγγράφειν· ἢ δὲ ἡμῖν ἕδοποιεῖ τὰ ἐφεξῆς, εἰρήσε- D
ται.

κγ'. Ἀποκαθίσταται μὲν μετὰ τινα διαστήματα
ἔμμηνα πατριαρχεῖν αὐθις· ἀναγκαίως δὲ ἱερώτατος
θεοδόσιος, συγκαθίσταται δὲ καὶ τὸ ἀρχιερατικὸν
ξύμπαν εἰς μίαν ἑνωσιν· καὶ δοκεῖ τὰ τῆς πόλεως
οὕτω κύματα γαλήνην εὐρεῖν. Ὡς δὲ ἔχρην ἕκα-
στον μέγα πρόσωπον τῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐκφαίνε-
σθαι, κατὰ εἰρήνης ὄψιν λόγον (ἔγχεμε γὰρ αὐτῶν
εἰσέτι τὸ θεῖον τέμενος παραμενόντων, ἐξότου προσ-
παφεύγασιν· οἷς μὲν οὐκ ἦν ὑποπτον τὸ βιωῦν, καὶ
οἷς δὲ ἀπαλιῶς εἶχεν ἢ ψυχὴ), προῦφαίνετο· καὶ ἐλά-
λουν καὶ ἐπόλουν, ὅσα ὑπέβαλλεν ὁ καιρὸς.

κδ'. Ἡ δὲ τοῦ Ἀνδρονίκου θυγάτηρ, ἢ τὸν Συνα-

matris, quæ tutela commissâ male fungi credebatur,
et ex imperatoris mente contra agentis suspicionem
tollere volebat. Multis erat dicere piget, quasi pro Deo:
verius autem dicere ausim, statim post Deum spem
fuisse positam in Andronico. Ideo cum milites pro
Ecclesia pugnantes circa meridiem in pugnae ardore
essent et sperare possent se imperatorios superatu-
ros esse, fama falsa inter multos serpsit, vaneque
propalaverant, jam Comnenum appropinquare ha-
bereque castra posita in ripa contra Byzantium.
Unusquisque civium pro certo habebat illum pu-
gnæ revera interesse, quasi ex Sinope Chersonesi,
quam tunc occupabat, Megalopolim advolasset. Ad
unum omnes sibi salvatorem adfuturum esse exi-
stimabant, fulcimentumque imperii, tunc feliciter
prolati pro beneplacito ipsius, dummodo proto-
sebasto et conregnanti imperatrici indulgeret. An-
dronicus enim apud plerosque fecerat ut unusquis-
que existimaret eum esse qui mundum bene re-
geret, atque ex his quæ fuerat passus bonus futu-
rus esset, omninoque Manuelis puerum reveriturus
ob multa juramenta imprimisque ultima quæ
post multas calamitates se præstiturum promise-
rat. Dato juramento, terram Paphlagonum sorte
divisit, quasi ibi castra habiturus, indeque in lu-
crum divisionem conversurus. Sic etiam sperabant
Megalopolitani cives; aliæ vero erant spes atque, ut
ita dicam, umbra somniorum, ut ostendit sequens
tempus, mendacem faciens pulchram imaginem
(quam de Andronico sibi unusquisque efformave-
rat), delectaque ipsam, revelans virum novum, ut
moderate loquamur.

22. Sed hac de re infra dicemus. Tunc invocabat
unusquisque Andronicum ut jam præsentem, vel
cæte paulo post affuturum. Ubi vero rumor falsus
inventus est, pugna ad vesperam pertracta, mul-
tis prostratis, cæmeterioque meridiano, quod ad
mare situm est, cadaveribus imperatoris impleto,
unde putredinem oriri necesse erat, juxta sædus
quoddam, quod tunc visum est, pacifice constitui
sunt, tum imperatoris, tum ecclesiastici; in quam
viam vero tunc ierint, superfluum opinor scribere.
Quæ vero memorata digna sunt narrabimus.

23. Post aliquot mensium autem intervallum
sanctissimus Theodosius necessario iterum in locum
suum restitutus est, simul etiam cum illo omnis in
unum clerus redintegratus est; sicque commota
civitas recuperare videtur tranquillitatem. Interim
dies advenit in qua unusquisque magnatum apparere
deberet in ecclesia, secundum pacis condiciones (sa-
crum enim templum adhuc erat plenum iis qui re-
manserant, ex quo eo confugerant, quorum vita jam
non erat suspecta, quorumque animus tranquillus
erat) advenit. Loquebantur autem atque agebant
tempori inservientes.

24. Andronico erat filia, quæ, Theodoro Synadeno

novissime nupta, eoque mox repulso, non ex natura
 est. cum, ut aiunt, nullibi paruit, accurateque requi-
 sita fuit. Clam vero ex ecclesia ad patrem Ingerat Si-
 nopem, postquam ibi eum esse novisset, et itinere
 prospero usa est, ut vix vir solertissimus. Etenim
 natura videbatur arte fugiendi illam ornasse quem-
 admodum et patrem, qui felix dici potest in vita
 sua, quod fugit quodque se persequentes a via
 declinavit. Filia hæc ergo cum animo virili ausu-
 gisset, seque patri conjunxisset, quæque ad civita-
 tem pertinent narrasset, alia, quæ nunquam ex
 illius corde deleri poterant, scripsit, ipsum addens
 post Deum eam terrestrem esse deum Constanti-
 nopolis civibus. Hoc scriptum f.ustum sæpe evolvens
 Andronicus semperque meditans diversa in mente,
 uno ratiocinio convincitur, quod omnia in ruinam
 everit. Inde eum aggreditur imperatricem atque
 protosebastum; conqueritur litteris atque ore quod,
 imperatorie dignitatis sanctitatem sæde caupo-
 nantes, contumeliis filium imperatoris afficerent,
 jocans minansque hæc omnia invicem expertus.
 Ut loquebatur familiariter omnium indignationem
 reprimebat. Deinde hortabatur, sed non audiebatur,
 eo quod intolerabilia juberet. Imprimis se jacti-
 tat nihil velle nisi vindictam regis; omnia quæ di-
 ctitabat, præcepta fuisse a beato Manuele, se quo-
 que ipsum tutelæ pondus ferre.

καὶ μὴ εἰσακουόμενος, ὅτι μηδὲ ἦν ἐπιτάσεων φορητὰ, ἐκμαίνεται εἰς ὄδον ὡς ἐπὶ ἀμύνη τῇ ὑπὲρ
 τοῦ βασιλέως, οἷα καὶ φημιζόμενος, ἐπιτετάχθαι πρὸς τοῦ μακαρίου Μανουὴλ, συνδιαφέρειν καὶ αὐ-
 τὸς τὸ βῆρος τῆς ἐπιτροπῆς.

25. Megalopolim hinc cæpit pergere Andronicus
 imperator motus metu ne parvus Alexius vindi-
 ctam aliquando esset sumpturus, revera autem quod
 imperator præmature mortuus erat malo augurio.
 Collecto ergo exercitu, partim terrestri, partim
 navali, cum copiis quas habebat (tenues autem
 erant), processit, modo celeriter, modo tardius.
 Moræ studens, tardu procedere videbatur ob nume-
 rum militum; quod ita non erat.

26. Regionibus Thynorum et Bithynorum pera-
 gratis, in regionem Belycorum pervenit, castraque
 posuit circa Chalcedonem versus Megalopolim; erat
 autem pro vulgo minimus vir. Distributo circa se
 cum arte exercitu, tentoriis in locis aptis defixis,
 ita ut densum simul ac numerosum videretur ex-
 ercitus habere, navibus, quas replet aliquot arma-
 tis, super arena littoris atque in æquoris sinibus
 perite divisis ac constitutis, ita ut clare non pate-
 ret quales et quot essent, tantis tenebris implicavit
 Megalopolitanos, cæterosque inimicos ut regio e
 contra sinusque imminentes pleni esse videren-
 tur, illam copiis densissimis, alios vero frequen-
 tibus trirēibus aliisque navibus quas oblongas in
 littore raris construunt. Sicque nos homines vere
 solemus facere in hujusmodi. Augemus enim ac ma-
 gnificamus plerumque quæ miramur, quæque ac-

δηλὸν θεόδωρον ὑστερον εἰς ἀνδρὰ λαβοῦσα, καὶ ταχὺ
 ἀποβαλοῦσα, οὐ καθ' εἰρηδὸν, ὡς λέγεται, φύσεως,
 ἐφαίνετο οὐδαμῶς καὶ μὴν ἀνεψηλαφᾶτο κατ' ἐπι-
 μέλειαν. Ἦν δὲ ἡ αὐτῆς ἐκκλησιασθῆν ἀποκρυβῆ
 φυγῇ πρὸς τὸν πατέρα ἑως καὶ εἰς Σινιόπην, ἐνθα
 ἐκείνον ἐγνώ εἶναι· καὶ ἔσχεν εὐδῶς, ὡς οὐκ ἂν τις
 οὐδὲ ἀνὴρ δεξιώτατος. Ἔοικε γὰρ ἡ φύσις φιλοτι-
 μήσασθαι καὶ αὐτῇ τέχνην τοῦ φεύγειν, καθάπερ
 καὶ τῷ πατρὶ, ὃν μικροῦ ἂν δεήσῃ τις εἰπεῖν, ὡς διὰ
 βίου κατώρθου τῆ καὶ φυγᾶς εἶναι καὶ διαδιδράσκειν
 τοὺς ἐπιτρέχειν ἐθέλοντας. Ἦ τοίνυν θυγάτηρ ἐκείνη
 οὕτως ἀνδρισσμένη τὰ εἰς δρατμὸν, καὶ εἰς ἐν γε-
 νομένη τῷ πατρὶ, καὶ τὰ τῆς πόλεως περιτηρησα-
 μένη, τὰ τε ἄλλα ἐνέγραψεν εἰς ἀναπάλειπτον ἐκεί-
 νου ψυχῆ, καὶ ὅτι δὲ θεὸς τοῖς Κωνσταντινουπολί-
 ταις αὐτὸς περὶ γῆν μετὰ τὸν οὐράνιον. Καὶ τὴν

καρδιακὴν γραφὴν ταύτην ἀνετίττων συχνὰ ὁ Ἀνδρό-
 νικος, καὶ διαλογισμοὺς ἀναδιδύζων αἰεὶ ἐν καρδίᾳ
 περικίλους, ἐκνικᾶται λογισμῷ ἐνὶ, ὅς τὸ σύμπαν εἰς
 φθορὴν ἐκύκτισεν. Ἀρξάμενος γὰρ ἐκείθεν ἀκροβα-
 λίζεσθαι κατὰ τῆς βασιλείδος καὶ τοῦ πρωτοσεβαστοῦ,
 καὶ μέμψεις ἐπιπέμπειν διὰ τε γραμμάτων καὶ στομα-
 τίων, ὡς ἄρα τὸ τῆς βασιλείας καθάρειον καπηλεύον-
 τες παροῖνοῦσι κατὰ τοῦ βασιλέως παιδὸς, καὶ σκώ-
 πων, καὶ ἀπειλούμενος, καὶ τῶν ὁμοίων αὐτοῖς ἀν-
 τιπειρώμενος, καὶ οἷα ἔλεγεν ἐπακούων, ὡς τοῖς
 ὑβρίζομένοις ἤρεσκεν, εἶτα καὶ παραινῶν δῆθεν,
 καὶ ἦν ἡ τοῦ Ἀνδρονίκου εἰς τὴν Μεγαλό-
 πολιν τὸ ἐντεῦθεν ὄρμη· βασιλεὺς πρόφασις, Ἀλέξιος
 δηλαδή ὁ μικρὸς, ληψόμενος ἄρμυαν· ἄλλως μέντοι
 ἀληθῶς πρόθεσις βασιλεὺς ἐκεῖνος, ἄωρος θανούμε-
 νος, ὡς οὐκ ἐχρήν. Καὶ γοῦν συλλεξάμενός τινα
 στρατιάν, τὴν μὲν κατὰ γῆν, τὴν δὲ λοιπὴν κατὰ
 θάλασσαν, ὡς εἶχεν ἰσχύος (εἶχε δὲ ἀμυδράς),
 ἤλαυνε πῆ μὲν κατὰ σπουδῆν, τὰ πολλὰ δὲ σχολαι-
 τερον. Μεθιδεύων τῇ σχολῇ, δοκεῖ βάρυς εἰς ὄδον
 εἶναι διὰ τὸ πολὺ τοῦ στρατοῦ· ἔπερ οὐχ οὕτως
 εἶχεν.

καὶ ἦν ἡ τοῦ Ἀνδρονίκου εἰς τὴν Μεγαλό-
 πολιν τὸ ἐντεῦθεν ὄρμη· βασιλεὺς πρόφασις, Ἀλέξιος
 δηλαδή ὁ μικρὸς, ληψόμενος ἄρμυαν· ἄλλως μέντοι
 ἀληθῶς πρόθεσις βασιλεὺς ἐκεῖνος, ἄωρος θανούμε-
 νος, ὡς οὐκ ἐχρήν. Καὶ γοῦν συλλεξάμενός τινα
 στρατιάν, τὴν μὲν κατὰ γῆν, τὴν δὲ λοιπὴν κατὰ
 θάλασσαν, ὡς εἶχεν ἰσχύος (εἶχε δὲ ἀμυδράς),
 ἤλαυνε πῆ μὲν κατὰ σπουδῆν, τὰ πολλὰ δὲ σχολαι-
 τερον. Μεθιδεύων τῇ σχολῇ, δοκεῖ βάρυς εἰς ὄδον
 εἶναι διὰ τὸ πολὺ τοῦ στρατοῦ· ἔπερ οὐχ οὕτως
 εἶχεν.

καὶ ἦν ἡ τοῦ Ἀνδρονίκου εἰς τὴν Μεγαλό-
 πολιν τὸ ἐντεῦθεν ὄρμη· βασιλεὺς πρόφασις, Ἀλέξιος
 δηλαδή ὁ μικρὸς, ληψόμενος ἄρμυαν· ἄλλως μέντοι
 ἀληθῶς πρόθεσις βασιλεὺς ἐκεῖνος, ἄωρος θανούμε-
 νος, ὡς οὐκ ἐχρήν. Καὶ γοῦν συλλεξάμενός τινα
 στρατιάν, τὴν μὲν κατὰ γῆν, τὴν δὲ λοιπὴν κατὰ
 θάλασσαν, ὡς εἶχεν ἰσχύος (εἶχε δὲ ἀμυδράς),
 ἤλαυνε πῆ μὲν κατὰ σπουδῆν, τὰ πολλὰ δὲ σχολαι-
 τερον. Μεθιδεύων τῇ σχολῇ, δοκεῖ βάρυς εἰς ὄδον
 εἶναι διὰ τὸ πολὺ τοῦ στρατοῦ· ἔπερ οὐχ οὕτως
 εἶχεν.

καὶ ἦν ἡ τοῦ Ἀνδρονίκου εἰς τὴν Μεγαλό-
 πολιν τὸ ἐντεῦθεν ὄρμη· βασιλεὺς πρόφασις, Ἀλέξιος
 δηλαδή ὁ μικρὸς, ληψόμενος ἄρμυαν· ἄλλως μέντοι
 ἀληθῶς πρόθεσις βασιλεὺς ἐκεῖνος, ἄωρος θανούμε-
 νος, ὡς οὐκ ἐχρήν. Καὶ γοῦν συλλεξάμενός τινα
 στρατιάν, τὴν μὲν κατὰ γῆν, τὴν δὲ λοιπὴν κατὰ
 θάλασσαν, ὡς εἶχεν ἰσχύος (εἶχε δὲ ἀμυδράς),
 ἤλαυνε πῆ μὲν κατὰ σπουδῆν, τὰ πολλὰ δὲ σχολαι-
 τερον. Μεθιδεύων τῇ σχολῇ, δοκεῖ βάρυς εἰς ὄδον
 εἶναι διὰ τὸ πολὺ τοῦ στρατοῦ· ἔπερ οὐχ οὕτως
 εἶχεν.

ναί. Καὶ εἰκότα μὲν ἀληθῶς ἐν τοιοῦτοις οὕτω πά-
σχαι οἱ ἄνθρωποι. Πληθύνομεν γὰρ ὡς τὰ πολλὰ
καὶ μέγεθύνομεν, ἃ θαυμάζομεν, οἷα μὴ ἀκριβοῦν
πλίττουσι.

κζ'. Τειρωτός οὖν ὁ Ἀνδρόνικος φανείς, καὶ ὁ οὐ-
τως ὀλίγος μυρίος διακριθείς, ἐφέλκεται διὰ βρυχέος
καιροῦ πάντας, καὶ τὴν ἄλλην πόλιν μεταγεί, ὡς οὐ-
τοις εἰπεῖν, πρὸς ἑαυτόν. Καὶ ἵνα μὴ μακρὰ θαλάσση
δηγημάτων ἐπαφῶμεν, τὸ τοῦ λόγου, ἀκάτιαν, ἀλλ'
ὡς διὰ πορθμοῦ βραχυπορήσωμεν, ἐγὼ ἀκαρεῖ χρόνῳ
πλωζονται εἰς ἐκείνους οἱ μεγάλοι, οἱ μικροί, οἱ μέ-
σοι. Καὶ θαυμάζουσι μὲν, ὅπου πρῶτην δοκοῦντας
βλέπειν, οἷα νῦν ἐμφανῶς βλέπουσι, καὶ ὡς αἱ μὲν
μακρὰ νῆες ἀλιάδες ἄρτι γνωρίζονται, τῆς πρὶν
κατὰ ἀπάτην σκοτώσεως διαφωτισθείσης· αἱ δὲ σκιναὶ
μακροῖς ἀλλήλων διαστήμασιν ἀφορίζονται, σικυη-
λάτοις πρέπουσαι. Ὁ δὲ στρατός ὅσος πανήγυρις
οὐκ εὐγενής· οἱ δὲ ἱπποὶ, ὁποῖους τοὺς πλείους μυ-
λῶσιν ἂν καταδέχοιντο. Καὶ ἀφυπνίζονται μὲν καὶ
ἀνέφηνον, ὡς τὰ μικρὰ γνωρίζειν αὐτὸ τοῦτο μικρὰ,
καὶ μηκέτι μεγαλείον τι αὐτοῖς ἐπιψηφίζεσθαι. Τὸ
δὲ πάλαι ποθοῦν παραμένον ἐπειθεὶν ἐθέλειν τὸν ἄν-
δρα μόνον αὐτὸν φαινόμενον, τὸ πᾶν, καθὰ πρὸς
ἀγαθοῦ σφίσις ἦν, καταπράξασθαι. Οὐκοῦν ἠσπά-
ζοντο ἐκεῖνον, ἐφίλουσαν πρόσωπόν τε, οὐ τὴν θέαν
εὐχόντο, καὶ χεῖρας, ἐφ' αἷς ἐπεποιθείσαν, ἐκ' αὐταῖς
ἐνεθουσίαν· ἐξηρεύοντο ἐπαίνους παντοδαπούς,
ἀνεθῶν συχνὰ δόξαν τῷ Θεῷ· προεκαλοῦντο, εἰ οἶόν
τε, διαπηδῆσαι εἰς τὴν ἀντίπορθμον ταχύ. Τὸ γὰρ
ποδῶκες τοῦ ἀνδρός, ἐπίσημον αὐτῷ τυγχάνον πρὸς
φύσεως, καὶ τοιαύτην, οἶμαι, καινοτροπίαν ἐνθυμψ-
σεως ὑπέβαλλε τοῖς πολλοῖς. Ὁ δὲ τὰ μὲν ἀντιχαρεῖς
ὡς εἰκὸς καὶ μάλα, τὰ δὲ καὶ φιλενδεικτῆσας ἐν
οἰκειοῖς κενεαυχήμασιν, οὐκ ὀλίγα δὲ καὶ θαρρύνας
τοὺς εἰς αὐτὸν ἀφωραχότας, αἴρεται μικροῦ δεῖν
ἐπὶ χειρῶν, οὐ μόνον πρὸς ἀγγέλων, γένους τούτου
βασιλικῶν λαμπροῦ τε καὶ πολυδυνάμου, ἀλλὰ καὶ
ὑπὸ λοιπῆς εὐγενείας, καὶ συγκλήτου λεγάδος, καὶ
τῶν ἄλλων τέκνων τῆς πόλεως. Καὶ εἶχε λοιπὸν αὐτὸν
οὕτως ἡ Μεγαλόπολις, μυρία καινοπραγῆσαντα.

κη'. Ἐνταῦθα ἔστιν εἰπεῖν, ὡς ὁ μὲν εἰπὼν,
εὐλόγησέ σε ὁ Θεὸς ἐπὶ τῷ ποδί μου, εὐλοῖμός
ἐστὶν εἰς ἀγαθόν, ἐπεὶ οὐδὲ ἐξω ἐγκωμίων ἡ τοῦ
δικαίου μνήμη πίπτειν οἶδε· τὸν δὲ Ἀνδρόνικον ἐξ
αὐτῶν βασιλέων εισόδου ἔχει ἂν ἡ Μεγαλόπολις
μέμφεσθαι, ὅτι οὐκ εὐλόγησεν αὐτὴν ὁ ποὺς αὐτοῦ.
Οὐδὲ γὰρ ἴστατο ἐν εὐθύτητι, ὡς τὰ ἐφ' ἑξῆς ἀπαντα
ἔδειξαν. Ἄμα γὰρ ἡ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου
κληρονομία εἶχεν αὐτὸν, καὶ αὐτίκα εἰ ἀμφ' αὐτὸν
Παφλαγόνες, ἔθνος ἀτάθθαλον καὶ ἐν Ἑλλήσι βάρ-
βαρον, κελευσθέν ἐνεπήδησε τῷ τῶν Λατίνων φύλῳ·
οἱ ἀφωρισμένοι κατ' ἔθος ἀρχαῖον περὶ τὸν αἰγιαλὸν
τοῦ Βυζαντίου κέρατος, τὸν τοῦ φωσφορίου ἐχόμενον,
ὑπὲρ ἑξήκοντα χιλιοστούς ἐχέοντο εἰς ἀριθμόν.
Ἐπεκάλουν δὲ τοῖς Λατίνοις ἐκεῖνοι, ὅτι πρὸς τοῦ
πρωτοσεβαστοῦ καὶ τῆς δεσποίνης Σένης ἦσαν· καὶ
δι' ἐκείνους ἐβούλευσαν κατὰ Ῥωμαίων κακά. Καὶ
ἦν ἀληθῶς οὕτως ἔχον τὸ πρᾶγμα. Διεκπεσόντες γὰρ
καὶ ἡ δέσποινα καὶ ὁ πρωτοσεβαστός τοῦ ὑπὸ

A civitate noscere nequimus, eo quod mens nostra
turbatur rebus quæ illam stupefaciunt.

δυνάμενοι, διὰ τὸ τὴν ψυχὴν συγκεχύσθαι τοῖς ἐκ-

27. Andronicus qui, primo minus bene judi-
catus, tantus postea apparuit, omnes brevi tempore
atrahit, omnemque civitatem, ut ita dicam, post
se transfert. Ne longo narrationum flumine cymbam
sermonis mei dirigam, sed ut fretum cito trajiciam:
momento temporis ad illum navigant magni, parvi,
medii. Mirantur, quæ pridie existimabant videre,
esse ea quæ nunc aperte vident, et quomodo longæ
naves agnoscuntur nunc scaphæ, caligiae erroris
antea discussa; tentoria vero longis intervallis ab
alterutris distantia, cucumerum areolis similia.
B Exercitus spectaculum est vulgare; equi mole-
trinis plerique idonei erant. Expergiscebantur at-
que ad se redibant, ita ut parva agnoscerentur ut
parva, minimeque aliquid magni ab ipsis consti-
tueretur. Amor autem vetus perseverans impolle-
bat ut vellent hominem solum qualis sibi appare-
bat, omnia perfecturum, juxta quod sibimetipsis
erat commodo. Amplectebantur ergo illum, oscula-
banturque faciem, ejus aspectum desiderabant,
manusque in quibus confidebant, perquam vene-
rabantur. Laudes omnis generis proclamabant, glo-
riam Dei frequenter canebant; hortabantur, ut,
si possibile esset, cito ultra fretum se transferret.
Namque pedum velocitas viri, a natura illi indita,
mentibus multorum, opinor, amorem novitatis in-
C jeit. Ille vero gavisus, ut erat sane justum, seque
ostentans in proprio apparatu, non parvam fidu-
ciam spectantibus injiciens, manibus pæne est
gestatus, non solum ab angelis, hujus generis
imperatoris illustris ac potentissimi, sed a reli-
qua nobilitate, senatu atque a multis incolis civita-
tis. Cæterum Constantinopolis innumeras res no-
vantem eum experta est.

28. Nunc dicendum est, quod qui dicebat: « Be-
nedixit te Deus in gressibus meis propter bo-
num celebrandus est, cum justis memoria non
sine laudibus perit. Andronicum vero ab ingressu
illius intra suos muros accusare debebat Megalopo-
lis, quia non benedixerant ipsam pedes ejus.
D Non egit enim recte, sicut dein omnia demonstra-
runt. Nam simul ac magni Constantini sors eum
recepisset, statim Paphlagonες qui cum eo erant,
gens prava atque inter Græcos barbara, invitati a
Latinis ad ipsos concurrerunt; qui remoti a gente
perantiqua litus Byzantinum inhabitante versus
orientem sexaginta millia et amplius numero, diffusi
erant. Latinos illi accusabant quod a protosebaste
et imperatrice stantes, per illos Romanis mala mo-
liebantur. Quod re ipsa se habebat. Eo enim adducti
imperatrix atque protosebastes, ut a Romanorum
amore exciderent, ad Latinos aspiciabant, donis
ac imprimis promissis urbis diripiendæ et Roma-

nos illis subjiciendi allicientes; jam etiam ad inchoandam pugnam adduxissent, nisi Andronicus cito transfretasset. Hi autem, ut dictum est, ad bellum sacrum peragendum collecti erant quidem; quis autem illud brevi dissolutum iri videbant, otiaabantur. De hoc non immerito accusantur Latini; nihil dicere habebant, nihil certe unde innocentes constituerentur. In his, heu! imprudenter susceptis malum magnum magno malo sanare volebant Paphlagonες. Cum enim ingressi essent Megalopolim atque Latinos circumvenissent (omnino vero verisimile videbatur alios ex parte novatorum illos adjuvatos), Latinos nec opinatos aggrediuntur et crudelissime tractant. Tunc etiam semina spargunt, quorum nos multique alii nobiscum in pratis Proserpinae, ut ita dicam, manipulos collegimus. Inde enim mala presentia nobis evenerunt.

προκτιτάλλονται, ἀφ' ὧν ἡμεῖς καὶ πολλοὶ ἕτεροι φάναι, δράγματα. Ἐκείθεν γὰρ ἡμῖν καθήκει τὰ

29. Porro autem narrare horrenda, quae viderunt Latini; ignis qui, exceptis rebus vi ablatis, nutriebat incendium quod Romani, qui in naves confugerant, circa compita, per litorea fecerunt, longum esset opus, non solum quod contra armatos Latinos irruerant milites Andronici, sed quod etiam erga tam multos misere et seclreste ageretur. Mulieres enim ipsorum cum parvulis gladio necabantur. At hoc est imprimis horrendum: scilicet ventritus matrum dississis ferrum laetus obstetricabat, sicque ei qui lucem solis, non viderat, ore tenebrae successerant, mortuus erat antequam revera videret. Hoc scrum atque furiosius est ceteris insania. Tunc quoque periit vir sacer inter Latinos, nescio an ex veteri Roma legatus venerit, an ex Sicilia; certe autem erat sive Romanus, sive Siculus. At non simpliciter periit, sed indutus omnibus sacris vestimentis, quae ut scutum contra arma hostium induerat, si forte ipsum viri seclesti reverituri essent.

30. Haec autem nobis fuerunt tantum levia signa eorum quae passi sumus. Tempia enim Dei jam non fuerunt nobis asyla. Neutiquam inviolabilia manserunt, cum ubique pavimenta eorum cadaveribus constrata viscebantur, inter quae viri sacri. Sanguine conspersi sunt muri omnesque pulchrae trabes: supra quas sacra tecta humilia erigebantur. At haec postea. Tunc vero tanta mala operati sunt Latini, ut causa Andronici absolvi a nobis, causaque eorum a Deo audiri videretur.

31. Sic igitur Andronicus, ut alibi legimus, in urbem viis latis stratam ingressus est. Finis ceterorum actuum ejus fuit, pro parvo quidem tempore, imperium certis conditionibus juniori Alexio confirmare, a potestate vero matrem ejus amovere, postquam supradictum protosebastum ipsum amovisset, has primitias Erinnydis donans.

Α Τρωαίων στέργεσθαι, ἀπέβλεψαν εἰς τοὺς Λατίνους, καὶ δῶροις ἐπάραντες καὶ μάλιστα ὑποσχέσασθαι τοῦ τὴν πόλιν τε προνομεῦσαι, καὶ ὑπὸ δουλείαν αὐτοῖς τοὺς Ῥωμαίους θέσθαι, ἀνέπεισαν ἡδὴ καὶ πρὸς μάχην ἐξαρτύεσθαι, εἰ μὴ ταχὺ ὁ Ἀνδρονίκος ἐπεραιώσατο· οἳ γε καὶ τοῦ, ὡς ἐβρέθη, ἱερῶν πολέμου συναφάσθαι τότε προσετέλεθθησαν μὲν, ἔργησαν δὲ διὰ τὸ ταχὺ ἐκείνον λυθῆναι. Ἐπεκλήθη μὲν οὖν τοῖς Λατίνοις αὕτη αἰτίασις οὐ ψευδής· οἳ δ' εἶχον εἰπεῖν, ὅτι μὴν ἔχοιεν ἄν, ὡς ἦσαν ἀμαρπτοί. Ἐμῆλλον δὲ, εἴμου! κακῶν μεγάλων μέγα κακῶν ἐκδορυκεῦσαι οἱ Παφλαγόνες, οἷς ἀλογίστως ἐθραπέυαντο. Εἰσελθόντες γὰρ τὴν Μεγαλόπολιν, καὶ πλαγίσιαντες ἐπὶ τοῖς Λατίνοις (εἰκὸς δὲ πάντως καὶ ἄλλους τῶν τοιαῦτα νεωτερίζεσθαι φιλοῦντων συναίρεσθαι αὐτοῖς), ἐπέρχονται τοῖς Λατίνοις, οὐκ ἄν ἐλπίζουσι· καὶ θεκτιθέονται τὰ ἐλασινώτατα. Καὶ σπέρματα ἐκεῖνα σὺν ἡμῖν τοθερίκαμην λειμῶνος Περσεφύνης, οὕτω πρὸντα κακὰ.

κβ'. Καὶ ἀφηγεῖσθαι μὲν τὰ τότε δεινὰ, ὅσα εἶδον οἱ Λατίνοι, τὸ πῦρ, ὃ τὰ κατ' αὐτοὺς ἐπνεύματο δίχα γε τῶν ἀφαρπαγέντων, τοὺς κατὰ θάλατταν ἐμπρησμούς· ἐκ τοῦ παρὰ Ῥωμαίοις ὠμυρτημένου πυρός τοῖς ἐπὶ πλοίων φεύγειν ὀρμήτασι, τὰ κατ' αἰγιαλοῦς, τὰ περὶ τὰς ἀμφόδους, ἔργον ἄν εἴη πολὺ, καὶ ὡς οὐ μόνον τῶν ἀναπλατιῶν Λατίνων καταφέροντο οἱ τοῦ Ἀνδρονίκου, ἀλλὰ καὶ ὅσοις περιεποιεῖτο ἔλσον τὸ ἀπάλαμνον. Καὶ γυναῖκες γὰρ αὐτῶν ἐβρέκτουσαντο ξίφεσι καὶ βρέφη. Καὶ τοῦτο μὲν δεινόν· οὐχ οὕτω δὲ, ὡς ὅτι καὶ γαστέρων ἀναβήτηνυμένων μητρικῶν ἐμαιοῦτο σίσηρος τὰ ἐμβρυα, καὶ πρὸ ὥρας βλέποντας ἡλίου τὸ μικρὸν ὃ τοῦ ἥδου σκότος μετεξεδέχετο αὐτὸ, τεθηκός, πρηνὴ καὶ ζῆσαι τὸ τάλιον, θηριώδες τοῦτο καὶ ἀσύγκριτον μανίας ἐτέραις. Ἐπεσε τότε καὶ ἀνὴρ ἱερὸς ἐν Λατίνοις, οὐκ οἳδ' εἶτε ἀπὸ τῆς πρεσβυτέρας ἡκων Ῥώμης κατὰ πρεσβείαν, εἶτε Σικελίαθεν, πάντως δὲ ἡ Ῥωμαῖος ὧν ἡ Σικελός. Καὶ οὐκ ἀπλῶς ἐπιστην, ἀλλὰ μετὰ τῆς παρ' ἐκείνου ἱερῆς ἄλης περιβολῆς, ἦν ὀπίων πρόδημα περιέθετο, εἰ πως αὐτὸν αἰδέσονται οἱ κακοί.

λ'. Καὶ γέγονα καὶ ταῦτα ἡμῖν προκεντήματα, ὧν ἐπάρωμεν. Ἡμῖν γὰρ οὐδὲ οἱ ναοὶ τοῦ Θεοῦ δουλοὶ. Οὐδὲ γὰρ οὐδ' αὐτοὶ ἀχραντοὶ ἔμειναν, ὅτι νεκροὶ μὲν ἐσπρόνυσον αὐτοῖς τὰς κρηπίδας παντοδαποὶ, ἐν οἷς καὶ ἱερὰ πρόσωπα· ἢ Αἵματι δ' ἐβρέδατο τοῖχοι καλαὶ τε μεσόδομοι, ἢ παρ' ὅσοις αἱ ἱερὰ στεγαὶ ταπειναὶ ἦροντο. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὕστερον. Τότε δὲ τηλίχον ἦν τὸ κακὸν τοῖς Λατίνοις, ὡς ἐκδοήσαντας κατὰ τοῦ Ἀνδρονίκου δοκεῖν δικαιοθῆναι κατ' ἡμῶν, καὶ ἀκουστὰς Θεῷ γενέσθαι τὰς αἰτήσεις αὐτῶν.

λβ'. Καὶ οὕτω μὲν, ὡς ἐφθη στενολεσχῆσας ὁ λόγος, κατέδυ πόλιν ἐκείνην εὐρυάγυιαν ὁ Ἀνδρονίκος. Καὶ ἦν σκοπὸς αὐτῷ τοῦ λοιποῦ τῶν ἐφεξῆς πράξεων καὶ ἀληθῶς προὔργῳ στερεῶσαι μὲν πρὸς μικρὸν τὴν βασιλείαν ἐμπορικῶς τῷ μικρῷ Ἀλεξίῳ, κατασεῖσαι δὲ τῆς κραταιότητος τὴν τε μητέρα, ἐπὶ τὸν ἱστορούμενον πρωτοσεβαστὴν ἀποτιγεύσ-

οσιτο, πρωτόλειον ἐκεῖνον Ἐριννύσιον ἐκδοῦν. Καὶ κατέμενεν οὕτω προκεντήσαι τὰς τῶν πρακτικῶν ἀρχάς. Καὶ ὡσιώσατο μὲν ἐνταῦθα καὶ ὄρκους, καὶ αὐτοὺς οἴους καὶ ὄσους, ἧν εἰς καὶ ὁ ἐπὶ τοῦ μεγάλου πανσεβλῆτου βήματος τεθεμελιωμένος εἰς κρηπίδα, ἣν οὐκ ἔστι κτασεῖσαι Χριστιανοίς. Εἰς αὐτὸ γὰρ ἦν συμπετηνῶς τὸ αἷμα καὶ τὸ πῶμα τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ, τὰ πᾶσι φρικτὰ καὶ πάντιμα. Ἐδίδου δὲ ὑπονοεῖν ἀσφάλειαν πίστεως βασιλικῆς καὶ τὸ τῆς ταπεινότητος ψευδεπιγρυφον. Πεδοὶ γὰρ ἑαυτὸν βίβας ὁ Ἀνδρόνικος, καὶ ἀπαλὴν βασιλικὴν πόδα χειρὶ ἄρας ἠρέμα, τῷ σκληρῷ τραχήλῳ ἐπέθετο, φαντάζων, ὡς οὕτως ὑπὸ πόδα τῷ βασιλεῖ ἀεὶ κατήσεται. Καὶ οὐ μόνον· ἀλλὰ καὶ ἐλαφρίσας ἐπεκίθισεν ὤμῳ σφετέρῳ, πρὸς σύμβολον καὶ τοῦτο τοῦ εἰς κεφαλὴν αὐτὸν ἔχειν, καθάπερ ὄσιον.

λβ'. Ἦσαν ταῦτα. Καὶ οἱ μὲν ἀγγινοῦστεροι, καὶ οἱ οἱ ἔχειν τὸ ἀληθῶς εὐεπίβολον, ὠκνοῦν πρὸς τῷ ἀνδρὶ εἶναι, οὐ πάνυ πολλοὶ ἐκεῖνοι, εὐ ὀτιμάλιστα εἰδότες, οἷος πέπλαστο· οἱ δὲ πλείους παρήγοντο τοῦ ἀληθοῦς· καὶ ἠνθισμένας τὰς ἐκεῖνου τρίβους ὀρῶντες, τοὺς βοθῖνους οὐχ ὑπεβλέποντο, ἀγαθοὶ καὶ οὕτοι γε ὄντες Χριστιανοί, καὶ λογισμῶ διαικούμενοι, ὡς οὐκ ἄρα τοιούτους ὄρκους συγγῆαι κατατολήσει ἄνθρωπος, γένους εὐ ἔχων, καὶ ὀρῶν τὰ τοῦ Θεοῦ ἄλλως ἐπιβρεπῶς ἔχοντα πρὸς αὐτὸν, καὶ πεπιστωμένος χρῆναι βσιλευσιν εἶκειν, οἷς ἡ φύσις ἀλυσιδώσασα τὴν βασιλείαν ἠρμόσατο, καὶ τὸ τῆς ἀρχῆς μῆρυγμα εὐ συνεχλώσατο.

λγ'. Καὶ οὕτω μὲν οἱ ἑξυμπαντες. Ὁ δὲ τὰ πρῶτα κολακεῖαν σκευωρήσας, ὡς ὑπαγαγέσθαι τὸ πολιτικόν, καὶ ἀνύσας, ὃ προῦθετο, εἶτα καὶ ἀκκίζεσθαι προεβάλετο, οἷα ἐν τῷ προῦρῆειν ἐπὶ ἀγαθῷ τῆς πόλεως ἐπιτυγχάνων καταβράκταις, οἷπερ αὐτῷ ἀναχαιτίζουσι τὸ ρεῦμα ὡς εἰς ἀνάβρουγ τινά. Διὸ καὶ ἀναχωρεῖν ἐθέλειν εἰς τὴν τῶν Παφλαγόνων αὐθις ἐσκήπτετο. Τὰ δ' ἦν κότος κατὰ τῶν καὶ εὐγενῶν καὶ ἰσχυρῶν εἰς τὸ πᾶν, οὗς μελετῶν κενά ὑπώπτειεν ἐναντιωσομένους αὐτῷ. Ἦν δὲ ἐν αὐτοῖς κορυφαῖον μέρος οἱ ὡς ἐρρέθη ἐπὶ γῆς ἀγγελοὶ, φύλον ἐκεῖνο καὶ γένους ἔχον τὸ ὑπερέχον, καὶ ἀνδρίας εὐ ἦκον καὶ πίστεως βασιλικῆς καὶ συνέσεως· καὶ ὁ μέγας δοῦξ, ὁ Κοντοστέφανος, ἀνὴρ δριστικὸς καὶ φρενῶν γέμων, καὶ ἕτεροι μυρίοι ὄσοι. Ἐλάνθανε δὲ ταῦτα τὸν ὄχλον, καὶ οὐκ ἤδεσαν, ὅτι κατὰ τοιούτων ἀνδρῶν μέμνηε. Διὸ καὶ ἀξιούντα μεταπλέειν καὶ ὑποχωρεῖν, ὅθεν ἦλθε, διὰ τὸ μηδὲν ἔχειν σπουδαῖον πράττειν τῆ ἐκ τῶν πολλῶν κωλύμῃ, ἐπέιχον ἐγκείμενοι, προσκλαίοντες, ποτνιώμενοι, γουναζόμενοι πρὸς Θεοῦ καὶ ψυχῆς καὶ τῶν φιλάτων, καὶ ἐνδιδόντες ἐξείναι αὐτῷ κατὰ πάντων κρατεῖν, εἰς ὅπερ ἂν αἰροῖτο. Μὴ γὰρ ἂν φασὶ διὰ τοῦσδε ἡ ἐκεῖνους τὸ πᾶν ἐξολέσθαι. Ἀφίησιν οὖν ἐπὶ τούτοις ὁ Ἀνδρόνικος τὴν θρύψιν ἐκεῖνην. Καὶ βαθμίδα ταύτην πρῶτην ὑπαναθὰς τοῦ μέγιστα δύνασθαι διὰ τὴν δημοτικὴν ἰσχύν, οὕτω προσκολλημένην αὐτῷ, καὶ τὸ κατ' αὐτὸν ὀλίγον εἰς μυρίον ἐπαύξουσας, βαθύνει σκέμμα λαβυρινθῶδες. Καὶ τέως τρέπεται κατὰ τοῦ ἀρχιερέως, οὐ δεσμοῦ μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῦ μὴ εἶναι ὄλως

A In his primis rerum auspiciis permansit. Tunc jusjuranda fecit, varia et multa, quorum unum fuit pronuntiatum super magno et sacratissimo suggesto in media statuto ecclesia, quod Christianis inviolabile est, idque eo magis quod coram sanguine et corpore Christi Salvatoris, quæ omnibus tremenda sunt ac veneranda, juratum fuerat. Fecit vero ut suspicarentur constantiam fidei imperatoris deque obsequio ipsius mendax scriptum. Cum enim humi procubuisset Andronicos, modicumque manu sublevasset pedem delicatum imperatoris, erecto collo surrexit, significans se sic semper sub pedibus imperatoris futurum esse. Nec hoc solum, sed eorum exemplo insistens significavit quod quæ habebat in animo, cum religione associatum fore.

B 32. Talia ista erant. Alij autem prudentiores, meliusque dignoscentes quid sit veri in speciosis dictis, illi adherere dubitabant, non tamen magno numero, utpote optime noscentes quali indole esset. Plerique vero citra verum erant; floribus sparsos gressus ejus videntes, abyssos non suspicabantur hi boni Christiani, hocque ratiocinio ducti, non talia ac tanta juramenta violaturum esse hominem bonæ indolis, videntem alias bona Dei ad se inflexa, decereque esse fidelem imperatoribus, quibus natura, quasi catenam, dignitatem imperatoriam alligavit, staminaque arte convolvit principatus.

C 33. Omnes quidem sic opinabantur. Ille vero, primum ambitiosis machinationibus quod tendebat pervenit, se deinde difficiliorem ostendere coepit, ut cum torrens aquam optatam ad urbem affert, quidam ut fluentum ejus retro fluat efficere conantur. Ideo iterum apud Paphlagonas residere enixe volebat. Erat omnino insensus nobilibus ac potentibus, quos nullo jure sibi adversarios suspicabatur. Caput vero eorum supradicti angeli terrestres erant, quod generis nobilitate, animo, fidelitate erga imperatorem atque prudentia præstabat; dux quoque magnus, Contostephanus, vir strenuus ingenioque præstanti, alijque innumeri. Hæc autem plebem latebant nec sciebant ipsum hisce viris insensum. Ideo remeare recedereque opinantem, unde venerat, eo quod nihil utile agere posset adversantibus multis, retinere enitebantur, plorantes, deprecantes, genua amplectentes pro Deo, anima atque charissimis, seque illi submitteutes pro omnibus quæ elegisset. Flaud enim, iniquum, fas est ut propter hos illosve totum pereat. Hoc primo gradu maximæ potestatis obtento, populi gratia sic illi acquisita, moxque in immensum aucta, consilium inextricabile meditatur. Primo adversus archiepiscopum vertitur, qui non solum carcerem, sed ut omnino non existat mereatur eum judicans, ut sibi reluctantem, imprimisque quod sensit illum prævidentem mala quæ contra imperatorem acturus erat ex diversis judiciis illud sensit, quorum unum vulgo notum est.

ἀξιῶν ἐκείνον, ὡς ἐαυτῷ δύσχρηστον, καὶ μάλιστα, ὅτι καὶ ἤθετο προορώμενον, ἃ πράξει οὗτος εἰς τὴν βασιλέα κακά. ἤθετο δὲ τρόποις πολλοῖς, ὧν εἷς καὶ οὗτος διακεκρήκεται.

34. Quondam sancto seni exprobravit Andronicus quod se sicut imperatoris patrem gerebat, dumque imperantis tutelam agit, talis pueri pro filio sibi commissi minus studiosus esset. Ille autem respondit ei sufficere, si tot et tantis negotiis distractus brevibus intervallis puero invigilaret. Cum vero sic benigne exprobrationibus Andronici respondisset, dein ferrum acutum infixit, addendo : « Alias valde inquietus, ubi te regem in medio populi inveneram. » Dixit senex. Andronicus vero (erat enim perspicax in loquendo et aliorum mentem facile penetrans quamvis involutam) ex sapiente senec querit quomodo dicere ausus fuerit per ipsum trepidasse imperatorem? Magnanimus senex accipite verbo inquietudinis fretu, clarum esse verbum dixit, « cum postquam in columna firma te stabilieris ad sustinenda quæ pueri sunt, multam sollicitudinem deposuerim, in teipso fortiori pondere posito. » Tunc Andronicus tacuit, ira sub pectore pressa, hocque uno duplici et acuto strepitu contra senem intorto, utpote acutus Armenius. Iræ jungens injuriam et ironiam, ab hoc tempore palam gerere curam statuit; eoque venit vir diligentissimus, ut paulo post molestiæ repetitæ sint ad hanc audaciæ extremitatem, qua vita archiepiscopi in discrimine fuerit post opprobria multa, qualibus Judæi Deum operuerunt. Nisi ergo senex providens suæ salutis, e medio se sustulisset, archipræsulatu deposito, quod nolisset fuisse passus.

ἂν κατὰ Θεοῦ. Καὶ εἰ μὴ τεχνησάμενος ὁ γέρον ἀποδυσάμενος, ὡς ἐχρῆν, τὸ ἄρχειν, ἔπαθεν ἂν,

35. Ille quidem sic seipsum subduxit, adversus alios furere Andronicum permittens. Hic vero ubi hoc saxum proeminens repressisset, exitium adversus omnes evomuit, adeo ut non posse dici hunc esse solum, illum vero non esse, sed adversus eos qui omnino insontes erant (quod nequitie cumulus est). Postquam imperatoris matrem inclusisset in sacrario medici Diomedis inter sanctos conspicui, ibique non diu retinisset, eduxit inde atque submersit, ministris usus, quorum aliquos superbia ejus paulo post condemnans merito remuneravit: Deo sic nos docente, quemadmodum pessima jubentem, ita ignave obedientem a Deo puniri, teste Davide.

36. Ita ergo inique fecit. Præterea convocatis omnibus electis viris generis illustrissimi die quadam, cujus horrorem nefandum aliquis describet, omnes comprehendit sicut pisces in reti fatali, exceptis bonis angelis, qui sibi fuga consequentes dispersi sunt. Omnesque tractat deinde more iniquo; nam, privatim unumquemque arguit esse secreto pro rege, illius (quæ est justa vox) hostis. Ad carcerem paucos quosdam damnavit Fuere qui obæcati sunt, iique plerique. Quosdam vero ex iis in exsilium perpetuum egit.

Α λδ'. Ὀνειδισέ ποτε ὁ Ἀνδρόνικος τὸν ἐν ἀγίοις γέροντα, ὅτι βασιλειώπатора τόπον ἐπέχων, οἷς ἐπιτροπεύει τοῦ βασιλεύοντος, οὐ συχνὰ παραβάλλει ἐπισκέπτεσθαι τὸν εἰς οὐλὴν τεθειμένον, τοιοῦτον ὄντα. Ὁ δ' ὑπειπὼν ἄρχειν, εἰ διαλείπων βραχέα ἔχει πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ παιδὸς, ἀνθρώπος τοσοῦτοις μεριζόμενος πράγμασι. Καὶ οὕτως ἠπίως τῷ τοῦ Ἀνδρονίκου προσενεχθεὶς ὀνειδισμῷ, εἶτα καὶ καυτηρὰ δριμύνην ἐπέγαγε, προσεπειπὼν, ὡς ἄλλως τε καὶ ἐξεφρόντισα, ἤδη τὴν βασιλέα ἐνδεδημηκίτα σε ἐξευρίον. Εἶπεν ὁ γέρον. Καὶ Ἀνδρόνικος (ἦν γὰρ ἐξῆς, ὡσπερ στρεβλὰ εἰπεῖν, οὕτω καὶ ὑπονοῆσαι τὰ μὴ βραδέως ἐλικτὰ) πυθάνεται τοῦ σοφοῦ γέροντος, πῶς ποτε ἂν εἶποι, δι' αὐτὸν ἐκπεφροντικῆναι τὸν βασιλέα; Καὶ ὁ μέγας θατέρω σκέλει τοῦ σημαυνομένου τῆς ἐκφροντίσεως ἐνερειαίμενος, φάναι εἶπε τὸν λόγον, καθότι « Σεῦ εἰς ἀστραφῆ κίονα ὑποστήσαντος ἑαυτὸν, βαστάζειν τὰ ὑπὲρ τοῦ παιδὸς, αὐτὸς ἀπεφορτισάμεν τὸ πολὺ τοῦ φροντίζειν, ἀναθέμενος ὡς ἰσχυρῷ σοὶ αὐτῷ τὰ βερήματα. Ἦσυχάζει ἐνταῦθα ὁ Ἀνδρόνικος, καὶ τὴν θυμὸν ὑπενδακῶν, καὶ τοῦτο μόνον ἀκροβολισάμενος δίχα βραχέως κατὰ τοῦ γέροντος, ὡς ἄρα βραδὺς Ἀρμένιος. Καὶ παραμίξας τῇ βαρύτητι καὶ σαρκασμὸν τὸν ἄχρι καὶ μειδιάματος, ἀρχὴν ἐκείθεν ἔθετο τρανέστερον μελετᾶν. Καὶ εἰς τοσοῦτον ἐξίκετο δραστηριότητος, ὡς μετὰ μικρὸν ἐπαναστῆσαι καὶ ἐπιστῆσαι τοὺς χυδὴν πικρὺς ἕως καὶ εἰς ἐσχάτην θρασύτητα, ὡς καὶ διαχρησθῆναι κίνδυνον γενέσθαι τὸν ἀρχιερέα

Β μετὰ πολλὰς ὕβρεις, ὁποίας καὶ Ἰουδαῖοι ἐτοξάσαντο ἑαυτῷ τὰ σωτήρια, ἐκ μέσων κρυβεῖς ἀπεσύρτ, ὅπερ οὐκ ἦν αὐτῷ ἐθέλοντι.

Γ λε'. Καὶ αὐτὸς μὲν οὕτω ξυνέστειλεν αὐτὸν, ἀφείκει καθ' ἑτέρων μεμνημένοι τὸν Ἀνδρόνικον. Ὁ δ' ἐπαὶ οὐκέτι προβλήτι σκοπέλω τινὶ ἀνεκρούετο, ἐξεκόμενον ὀλέθρια κατὰ πάντων, οὐχ ὥστε καὶ εἰπεῖν, ὅς τε αἴτιος, ὅς τε καὶ οὐχ, ἀλλὰ κατὰ τῶν μηδὲν ὅλως αἰτίων (τὸ ἀδικώτατον)· καὶ τὴν τε τοῦ βασιλέως περιγράφας μητέρα ἐν τῷ σεμνείῳ τοῦ ἐν ἀγίοις σοφοῦ ἱατῆρος Διομήδους, ἐπισχὼν οὐ πολὺν χρόνον, ἀπῆγέ τε καὶ ἐδύθισεν, ὑπουργοῖς χρησάμενος, ὧν ἐνίους ὁ καταβραβεύων αὐτοῦ θυμὸς οὐ πολλῷ ὕστερον εὖ ποιῶν ἐτίσατο, παιδεύοντος ἡμᾶς καὶ οὕτω τοῦ Θεοῦ, ὡς καὶ ὁ ἐπιτάσσων τὰ φαυλότατα καὶ ὁ ὑποτασσόμενος τοῦ προσώπου πειρῶνται τοῦ Θεοῦ, ὁποῖον οἶδε Δαυὶδ.

Δ λς'. Τοῦτό τε οὖν οὕτω ἐξήμαρτε. Καὶ σύγκλητον δὲ θέμενος ἀνδρῶν λογάδων ἀπάντων τῶν τοῦ μεγίστου γένους, κατὰ τινα ἡμέραν, ἦν καὶ ἐγγράφηται τις ἂν εἰς ἀποφράδα δεινὴν, συλλαμβάνει ἐκείνους ὡσεὶ καὶ ἰχθύας τινὰς ἐν ἀφύκτῳ πανάγρῳ, δίχα γὰρ τῶν καλῶν ἀγγέλων, οἳ καὶ οἷα πτερυξάμενοι ἐς φυγὴν, ἐσκορπίσθησαν. Καὶ διατίθεται πάντας, ὡς οὐκ ἔνευλόγησαι τις, λαβὰς ἐπιχαλῶν ἐκάστοις τὸ κατὰ βασιλέως ἐνδομουχεῖν, ἐκείνου (εὐστόχως εἰπεῖν) ἄλιθῆριος. Καὶ ὀλίγους μὲν τινὰς ἐδικαίωσεν εἰς εἰρκτήν. Ἦσαν δὲ οἳ καὶ ἐξ ὀφθαλμῶν ἐγένοντο.

πλείους γε οὔτοι. Τινὲς δὲ καὶ ἐς ἀειφυγίαν ὑπερ-
 ορίους ἔσταίτε. Μετὰ βραχὺ δὲ καὶ τοὺς καθειρθέν-
 τας ὑποδιελών, ἐμέρισεν εἰς τε τυφλοὺς ἐκ σιδήρου,
 καὶ μὴ τοιοῦτους· ὡς ἂν, οἷμαι, βλέποντες αὐτοὺς
 τοὺς πεπηρωμένους, ἀεὶ ζῶσιν ἔμφοβοι, καὶ συνεπαύ-
 ξωσιν οὕτω τὸ κακὸν τῆς καθείρξεως. Οὐ πολὺν δὲ
 χρόνον μέινας, ἐπιθαλεῖν ἐφίεται καὶ τῷ ὑπερνε-
 στηκότι βαθμῷ, καταγνοὺς τῆς πρώτης ἐκαίνης βαθ-
 μίδος ὡς ταπεινῆς.

λζ'. Γογγυσμὸς τοίνυν αὖθις αὐτῷ τεχνᾶται, καὶ
 βαρύτερος προβάλλεται, καὶ φόρτος φορτίδων οὐ φο-
 ρητὸς, καὶ ὡς οὐκ ἂν εἴη αὐτῷ στερκτέα, εἰ οὕτω
 τάσχειν κινδυνεύει τρόποις πολλοῖς. Ἐπασχε δὲ ἄρα
 οὐδὲν, ἀλλ' ἐνδόμυχος ἦν, πολλοὺς αὐτὸς ὑποθαλεῖν
 καὶ εἰσαῦθις ἀτλήτοις παθήμασιν. Ὡς δὲ ἐπέμενε,
 μακρὰ γογγύζων, καὶ κατὰ σχῆμα δυσανασχέτων, Β
 καὶ τῇ μὲν ψυχῇ νεμόμενος βασιλικῶς τὴν Μεγαλό-
 πολιν, τῇ δὲ γλώσσει τὴν Παφλαγονίαν προφέρων, καὶ
 ἄπερ αὐτὸς ἐρρήτορευσεν ἐκεῖσε καλὰ, ὧν δῆθεν Κων-
 σταντινούπολις ἐστέρητο, καὶ θησαυροὺς ἐκόμπαζεν
 ἐκεῖ πεφυλαγμένους αὐτῷ, Φανίου δὲ τινα θύραν,
 καὶ αὐτὸς ταύτην ἀναπλαττόμενος τοῖς ἀγνοοῦσιν,
 οἷα τύχη αὐτὸν τὰ πρὸ τούτων ἤλαυνε· καὶ ἦσαν τὰ
 τοιαῦτα προβλήματα φωνασκούμενα τῷ ἀνδρὶ ἐν συ-
 χνοῖς ὄχλοις καὶ συνηθῶς, καὶ ποτε καὶ παρά τισι
 τῶν θερμότερων ἐν τῷ κοινῷ, καὶ οὐδὲν τι ἐκφο-
 θεῖ, διὰ τὸ μὴ εἶναι πρᾶγμα, καθὼς δεδίξονται· καὶ
 ἤρεσε τοῖς τοιοῦτοις ἀναδοῆσαι, ὡς Εἰ μὴ καλὰ σοὶ
 τὰ ἐνταῦθα, οὐδ' ἔστι προσμένειν ἐπ' ἀγαθῷ τῆς Με-
 γαλοπόλεως, τίς ἂν εἴη ὁ προσίστασθαι φρονῶν σω-
 τηρίᾳ τοιοῦτου ἀνδρός; καὶ ὅτι Ἡ ὁδηγήτρια, ἡ C
 πολιούχος ἡμῶν, ἀρκέσει αὐτῇ ἀντὶ πάντων κατα-
 πράξεσθαι τὰ ἡμῖν σύμφορα· ὡς τοίνυν, ἐφ' οἷς παί-
 ζων ἐλάλει, οὕτως ἐμπεφορδίωτο, σιγᾷ εὐθύς, τὴν
 ὑποκριτικὴν σκηνὴν καθελών, καὶ μηδὲν τι πλέον
 εἰπεῖν προσθέμενος. Καὶ γοῦν τὴν μηχανὴν ταύτην
 εἰς κενὸν ἰδὼν σχάσασαν, καὶ πού καὶ αὐτὸς παροι-
 μιωδῶς εἰπὼν, ὡς Λύτη μὲν ἡ μήρινθος ἡμῖν οὐδὲν
 ἔσπασε, καὶ τὸν ἀκκισμὸν τοῦ ἐθέλειν ἀπελθεῖν γνω-
 ματεύσας οὐκ ἀγαθὸν εἶναι, οἷα τοῦ σχηματισμοῦ
 καὶ τοῦ χρώματος ἀναποιούντος, ἄπερ κατὰ τῆς
 βασιλείας ἐβουλεύσατο, καὶ ἀποτελοῦντος αὐτὸν ἀντὶ
 ἀρχόντος ὑπαρχόν, ἐτέρας γίνεται σοφωτέρας πε-
 ριεργίας. Ἡ δὲ ἦν μηκέτι ἀμέσως τοὺς ὄχλικούς
 καὶ ξύγκλυδας εἰς ὀμιλίαν ἀξιοῦν ἤκειν αὐτῷ, ἀλλὰ D
 τοὺς ἐν αὐτοῖς προὔχοντας, καὶ οἷους εἶναι περιάγειν
 τοὺς πλείονας, καὶ κεφαλαρχεῖν ὡς ἐν οὐραῖς. Ἀλι-
 τήριοι ἄνθρωποι ἐκαίνιοι, φιλοστασιασταί, ὄχλοκόποι,
 βασιλεῖς οἷον ἕκαστος περὶ τοὺς ὁμοῦθεις. Φιλοῦμεν
 γὰρ οἱ ἐλαφρότεροι εὐκόλως ἔπεσθαι κελεύουσι τοῖς
 πρὸς ἃ πεφύκαμεν ὁδηγοῦσι· πεφύκαμεν δὲ οἱ πολ-
 λοὶ πρὸς τὸ φιλόκαινον, ἐπιθυμητὰ ὄντες καινῶν
 ξυμβαμάτων, καὶ τὸν χρόνον ἀπαιτοῦντες ἐγκαινί-
 ζειν ἡμῖν ἄλλοτε ἄλλα ξενίζοντα.

λη'. Οἱ τοίνυν τῶν τοῦ δήμου τὰ πρῶτα φέροντες,
 καὶ ἀνεγείρειν τοὺς λοιποὺς ἔχοντες, προβληματι-
 σθέντες οἷον ὑπὸ τοῦ Ἀνδρονίκου τὸ βουλευτέον ἐκεί-
 νῳ, εἴτα τόπους αὐτοὶ ἐξεύρισκον κατὰ τοὺς δεινοὺς
 νοιαῦτα σοφίζεσθαι, δι' ὧν ἐπιχειρήσαντες συμπε-

A Paulo post selectis hiis qui comprehensi fue-
 rant, eos divisit in caecos ferro, inque hos qui
 non fuerant, ut ipsi, existimo, hos mutilatos viden-
 tes, cum metu semper viverent sicque adlangeretur
 pœna captivitatis. Aliquo tempore cum expectas et,
 projici in locum superiorem jubet. humilitatem
 primi loci nimiam adicans.

37. Murrur interim rursus adversus illum exci-
 tatur: morum durities exprobratur impositumque
 ab eo pondus intolerabile, et quod ipse, si ad
 talem pœnam condemnaretur, indigne laturus
 foret. Nihil enim patiebatur ipse, sed ex insidiis, mul-
 tos exponbat pœnis intolerabilibus. Cum vero
 maneret non sine gemitu, et rem ægre ferret in
 animo pascens magnificentia imperatoria Con-
 stantinopolim, sermone autem Paphlagoniam am-
 plectens, ubi plurimos pulchros sermones compo-
 suerat, quibus postmodum privabatur Constantino-
 polis, gloriabatur sibi servatos esse ibi thesauros,
 quamdam portam quidem Phanii, quam instau-
 rabat ignorantibus qua sorte pro illis ipse vexa-
 retur. Hæc erant argumenta ab illo jactata in turbæ
 densis et plus semel, ac quadam die coram qui-
 busdam ex liberalioribus plebis, quos nihil unquam
 terruerat, eo quod nulla causa eis erat ob quam
 timerent; et placuit illis exclamare, quomodo, si
 nulla hic sibi jucunda essent, non remaneret Me-
 galopoli pro urbis felicitate: quis jam enim de
 talis viri salute animo curaverit? Viæ dux patrona
 nostræ urbis nobis sufficet ad procuranda nobis
 utilia adversus omnia. Postquam ergo his quæ
 nugando loquebatur eos refrenasset, subito tacet,
 scena comica finita, nihilque amplius dicere præ-
 sumit. Cum igitur hæc machinatio nihil profecisset,
 funiculus ipsius, ut allegorice dicebat, nihil ex nobis
 elicuisset, nec fictum propositum discedendi nul-
 lius esse potuisset utilitatis, et cum omnia signenta
 et colorata quæ adjutura fuerant ipsi in consiliis
 de solio imperatorio, adjuvisse ut pro primo duce
 dux esset secundus vidisset, novam quamdam
 viam aperit. Neutiquam fuit hæc ut turbæ omnis
 generis protenus ad ipsum accederent, sed qui erant
 in illis eminentes, quos magno numero huc illic
 sparsurus erat et præpositurus quasi extremo
 agmini. Hi homines erant reipublicæ pestes, fac-
 tiosi, seditiosi, reges unusquisque inter pares.
 Namque pro levitate nostra sequi amamus eos qui
 ducunt ad ea ad quæ impellit natura; plerique
 enim natura impellimur ad novas res, cupidi novo-
 rum eventuum, postulantes ut tempus interdum
 res insolitas renovet.

38. Qui igitur primatum populi tenent, et cæte-
 ros excitare præsumunt, defensores Andronici juxta
 voluntatem ejus, argumenta quam possunt validissima
 emittunt in fortes, quibus insolita et absurda, cum
 pace dixerim, perficiunt. Mystera etiam non sancta

facientes ad hoc pervenerunt, ut in lucem adducerent quæ tenebris sunt digna, multitudinique persuaderent quod civitas ruinam non effugiet, nisi cum parvo et inexperto Alexio in imperii consortium admitteretur Andronicus, optimæ indolis, et in regnandi arte adeo versatus, ut cum illo imperii gubernacula bene rector foret; non ita ut avelleretur, sed ut produceretur maxime magnificareturque parvitas ejus; communitate quidem unius dignitatis, consortio vero laborum ærumnarumque quibus plus satis assuefactus erat Andronicus, multimoda experientia exercitatus. Non paucis persuaserunt ut benevolis auribus audirent ac incalescerent ad consummationem communis imperii Alexii et Andronici. In principio quidem de machinatione mussitabatur, postea sermo fiebat, paulo post palam etiam clamabatur. Ceterum publice ad principatum invitandus erat Andronicus; qui nisi obediret, jamjam rogandus esset; si vero nec ita exaudiret, inflexibilis permanens, vis adhibenda foret. Dicunt et hoc esse melius, illum pati quod non vult, scilicet regnare, quam mundum ruinam pati. Huic assentiunt multi ex plebe. In hunc vero torrentem fluit quædam colluvies ex congregatione aliorum, non abundans quidem, sed nocens ideoque a nobis abhorrendum. Non enim simpliciter detestabatur ætatem puerilem Alexii imperatoris Andronici gratia, sed furore suo res turbavit, utque Andronicus fureret fuit causa.

39. Inter illos erunt celebres ii qui fuerunt tum fideles, Constantinus Patreus, imago accurata adulationis, et imbelli manu Michael, vir difficilis gubernatu, facilis vero ad pravitatem. Erat vero in illis vir insignis quasi ferens signum ruinæ (erat forte tunc in media ætate) natus ex patre perito de re publica judicandi seque in latrocinia immergendi: Stephanus quidem nomine appellatus, et super illo Hagiochristophorites, qui mutatus, ex quo adversus Deum operatur, antichristophorites cognominatur ab iis qui recte sentiunt. Huic jam tempus statuum vitii erexerat. Cum enim affinitatem non junxisset cum semetipso, sed nequius egisset quam pro connubio nobili, dedit etiam insignem vindictam. Nares enim ejus difissæ sunt, ita ut non bene respiraret, scilicet ex qua non decebat, loræque castigantia super dorsum ejus non pauca ceciderunt. Æque autem inverecundus, omni pudore e fronte deposito, non abstinuit in publico apparere ut in derisum verteretur, sed quasi malum nullum fecisset deambulabat, sicut antea, audacia superbus, ostendensque non se pudere, et sic vi persuadens malum nihil esse, sive faciat sive sustineat. Cum itaque ab omnibus despiceretur, et illustris matrimonii spe frustratus, nullaque alia spes promotionis adesset, sed frustra limina imperatoria tereret, quadam die forte edidit verbum alias quidem effectum malum sortiturum, quod ipsi vero

A ρίνοῦσι τὸ ἔκτοπον, καὶ ὀκνητέον δὲ εἶπειν, καὶ ἀτοπον· καὶ μυστηριασθέντες τὸ μὴ ὄσιον, ἐτελοῦντο πρὸς ἑκαίνο, καὶ ἐδαδούχουν εἰς ἐμφανὲς τὰ σκότους ἄξια, καὶ ἀναπεισαντες τοὺς ὄχλους μὴ ἂν ἐκφυγεῖν τὴν πόλιν τὸ ἀπολείσθαι, εἰ μὴ τῷ μικρῷ καὶ ἀγυμνάτῳ Ἀλεξίῳ τὰ εἰς βασιλείαν τὸν Ἀνδρονικῶν συνδουάτουςιν, εὖ μάλα δεδασμένον, καὶ τὰ εἰς τοιαύτας τέχνας οἷόν τε ὄντα συνδιαφέρειν ἑκαίνο τὸν βασιλείον ζυγόν· οὐχ ὥστε μὴν καὶ καταβρισκεῖν, ἀλλὰ καὶ μάλιστα ὑπανέχειν, καὶ τὴν ἑκαίνοῦ μεγάλυνειν σμικρότητα· κοινωνία μὲν ἄξιας μίας, ὑπεροχῆ δὲ κόπων καὶ πόνων, οἷς ὁ Ἀνδρόνικος εἰθιστο ἄδδην, πολυπλάνοισ πλάναϊς κατὰ τὸν εἰπόντα γεγυμνασμένος· ἤγειραν οὐκ ὀλίγους ἀναπεισθῆναι, ὀρθῶς ἀκούειν καὶ διαθερμανθῆναι εἰς ἐξάνυσιν τοῦ συνάρχου βασιλικῶς τὸν τε Ἀλέξιον, τὸν τε Ἀνδρόνικον. Καὶ τὴν ἀρχὴν μὲν ὑπεψιθυρίζετο ἡμέρα τὸ σόφισμα· μετὰ δὲ ἐλαλεῖτο, μικρὸν δὲ ὄσον καὶ ἐξεβοῶτο τρανέστερον· καὶ ἔδει λοιπὸν ἐμφανῶς προκληθῆναι εἰς τὴν ἀρχὴν τὸν Ἀνδρόνικον· καὶ εἰ μὴ παίθοιτο, ἀλλὰ τότε δυσωπηθῆναι· εἰ δὲ μηδὲ οὕτω κατακλίνοιτο, ἀτενῶς ἔχων, πειραθῆναι καὶ βίας. Καὶ κάλλιόν φασιν ὄν παθεῖν ἑκαίνο, ὅ μὴ βούλεται, τὸ βασιλεύσαι δηλαδὴ, ἢ περὶ ἐξολέσθαι τὰ κοσμικά. Καὶ ἐταιρίζονται μὲν εἰς τοῦτο πολλοὶ τῶν τοῦ λαοῦ· συνεπιβρέει δὲ τῷ κλύδωνι τούτῳ καὶ ἀπόρρητὰ τις τῶν τῆς συγκλήτου, οὐ πολλὴ μὲν, ἐπιβρήτος δὲ, καὶ τοῦτό γε ἡμῖν ἀπόρρητος. Οὐ γὰρ ἀπλῶς ἀφωσιούτο αὕτη τὴν κατὰ τοῦ βασιλέως Ἀλεξίου νεωτέρισιν κατὰ χάριν Ἀνδρονίκου, ἀλλ' ὥσει καὶ μεμνηυῖα βυσσόθεν ἐκυκᾶτο, καὶ τὸν Ἀνδρόνικον συνεξέμαίνα.

λθ'. Καὶ ἔσονται αἰδίμοι ἐν τούτοις οἱ τῆς ἡμέρας ἑκαίνοι πιστοί, Κωνσταντῖνος ὁ Πατριάρχης, τὸ τῆς κολακείας ἡκριθωμένον ἀφίδρυμα, καὶ ὁ ἀπλούχειρ Μιχαήλ, ἀνὴρ γλοῖδς μὲν πολιτεύσασθαι, στρυφνὸς δὲ πονηρεύσασθαι. Ἦν δὲ καὶ τις ἀνὴρ λάμπων ἐν τοῖς τοιοῦτοις ὥσει που καὶ φρυκτὸς ὀλέθριος (μέσος ἦν ὅτε τὴν τύχην), πατὴρ ἐκφύς δεξιῶν λογίζεσθαι τὰ δημόσια, καὶ ἐμβαθύνειν κλέμμασιν· Στέφανος μὲν τὸ κύριον, τὸ δὲ ἐπ' αὐτῷ Ἀγιοχριστοφορίτης· ὅς μεταθέμενος, ἐξ ὧν ὁ κατὰ Θεὸν διάκειται, Ἀντιχριστοφορίτης παρωνυμείτο τοῖς ὀρθῶς νοοῦσι. Τοῦτον ὁ μὲν φθάσας χρόνος παρεσημήνατο εἰς ἀνδριάντα φαυλότητος. Κηδεύσας γὰρ οὐ καθ' ἑαυτὸν, ἀλλὰ πανουργευσάμενος ὑπὲρ ἀξίαν γάμον εὐγενῆ, δέδωκε τιμωρίαν οὐκ ἀγεννηῆ. Τὰς ρίνας τε γὰρ ἀπεσχίσθη, ἃ τε μὴ καλῶς φριμαξάμενος, καθ' ἧς οὐκ ἔπρεπε· καὶ τῶν αὐτοῦ νότων σωφρονιστῆρες ἱμάντες κατεχόρευσαν. Καὶ ὁμῶς Ἰταμὸς ὢν, καὶ τὴν αἰσχύνην ἀπὸ προσώπου θέμενος, οὐκ ἀπήγαγεν ἑαυτὸν τοῦ προφαίνεσθαι, μὴ καὶ γελῶτο· ἀλλ' οἷα μηδὲν τι κακὸν δεδρακῶς, περιήρχετο, ἐνθα καὶ πρώην, φιλενδεικτῶν τὸ θράσος, καὶ ἐπιδεικνύμενος τὸ μὴ αἰδεῖσθαι, καὶ οὕτω βιαζόμενος τὸ μηδὲν τι φαῦλον ἢ ποιῆσαι, ἢ παθεῖν. Ὡς δὲ περιεωρᾶτο πρὸς πάντων, καὶ τοῦ γάμου τε τοῦ ὑψηλοῦ ἦν ἐκπτωτος, καὶ οὐδέ τινα εἶχεν ἄλλην ἀνάδασιν, ἀλλ' ἐν κενοῖς τὰς βασιλείους θύρας ἐξέτριβε, λαγχάνει ποτὲ προηκάμενος ἔπος, ἄλλως μὲν σφαλερὸν, ἐαυτῇ δὲ ἀνα-

στάσιμον. Ὡς γὰρ ὁ Μαυροζώμης Θεόδωρος, ὁ ἐκ Πελοποννήσου, ἄνθρωπος πολυμεμφής, ἐφ' οἷς ὑπὲρ τὸ δέον ἔδρα, μετὰ θάνατον τοῦ Ἀγιοθεοδώριτου Μιχαήλ, τοῦ ἐν ὑπογραφεῦσι βασιλικοῖς μεγάλου, ἔγγιστα τῷ βιτιλιεῖ γεγονώς ὑπερεφαίνετο, οἱ μὲν ἄλλοι ἐχεφρονούντες ἔπετρον, εἰ τί που χόλου καὶ εἶχον, ἐφ' οἷς μὴ ἀνέβαινον· ὁ δὲ πρὸ τῆς βασιλείου σκηνῆς καθήμενος, ἐξεβόησεν εἰς πολλῶν ἀκοὰς λόγῳ σχετλιασμοῦ ἄδικα πάσχειν, εἴπερ ὁ δαίνα μὲν καὶ ὁ δαίνα, οὐκ εἰς τοσοῦτον κακοὶ πεφηνότες, εἴτα ὑφούνται, αὐτὸς δὲ φαυλεπίφραυλος ὢν, καὶ, ὡς ἄν τις κωμικευόμενος εἴποι, μιαρὸς, καὶ παμμίαρος, καὶ μιαρῶτατος, καὶ ἄνθος κακίας, καὶ πονηρίας ἄδυσσο:, καὶ οἷος διορᾶσθαι, ὅσα καὶ δαίμων, ἀφίεται ζῆν εἰκῆ, καὶ οὐκ εἰς μέσον παράγεται, τὰ οἰκεία ἐπιδειξόμενος, καὶ ἀρέσων εἰς πλουτοποιίαν. Ἐπῆγε δὲ ἑαυτῷ καὶ ὄρκον μέγιστον, μὴ ἂν εὐρήσεσθαι τὸν ἐπὶ κακίᾳ ἴσον. Ἔφη ταῦτα στηλογραφῶν ἑαυτὸν, καὶ περιαιτολογῶν, ὡς αὐτῷ ἔπραπε, καὶ ἐπὶ πᾶσιν ἐστέναξεν ὡς βαρυπενθῶν, καὶ ἐξεπυρώθη χόλῳ τὸ πρόσωπον. Καὶ οἱ μὲν ἄλλοι ἐταράχθησαν πρὸς τὸν λόγον, καὶ ἐκαπαδόχουν κακὰ, λογιζόμενοι, ὡς οὐ μόνον αὐτὸς δεινὰ πείσεται αὐτίκα, τῆς βοῆς ἐντὸς ἀκουσθείσης, καὶ εἰς ὑβριν τῷ βασιλεῖ λογισθείσης, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ πρὸς μέμφεως ἔσονται, ὅτι μὴ θυμὸν κατὰ τοιοῦτου ἀνδρὸς ἀνέλαβον. Καὶ αὐτοὶ μὲν οὕτως. Τοῦ δὲ καθ' ἡμᾶς βίου τὸ χρεῶν οἷς ἡμάρτομεν τότε μὲν ἀθῶον ἀφήκε μείναι τὸν θνήσκειν, μέγα καὶ τοῦτο δοκοῦν εἶναι. Οὐ μακρὸς δὲ διέσχε χρόνος, καὶ ἤρξατο παρυψοῦσθαι ὁ ἄνθρωπος· καὶ κηρύξας ἑαυτὸν πονηρότατον, εὐρηκεν ἐπὶ πείρᾳ γέρας ὅμοιον, ὡσεὶ καὶ δεινός τις κλέπτειν εἶναι ἀνακηρύξας, προσληφθεὶς ποθέν. Καὶ ἐκεῖθεν ἀρξάμενος τοῦ κατὰ βίον ὑψους, γίνεται ἐπὶ τοῦ στρατοῦ, καὶ εὐρεθεὶς ἐπὶ τοῦ Ἀνδρονίκου τοιοῦτος, προσλαμβάνεται. Καὶ ἡ καθ' ἡμῶν πτερωθεῖσα συμφορὰ αἴρει αὐτὸν ἐπὶ πλεόν ὑψοῦ, καὶ εἰς ψυχὴν ἐντήκει φιλίως τῷ Ἀνδρονίκῳ, ἵνα πάγχυ κακὸς κακὸν ἡγηλάζῃ, καὶ μὴ τὰ κατὰ τοῖς κακοῖς συμφύρηται, καὶ ὁ ὅμοιος εἰς τὸν ὅμοιον ἀγῆται. Καὶ οὕτω φρονηματισθεὶς εἰς πλεόν, καὶ οὐκ ἀνασχόμενος, εἰ καιρὸν ἄρτι ἐξευρῶν οὐ πτερώζεται, καθά τι δαιμόνιον πρόσωπον, πειρᾶται ὑπερπαίειν αὐτὸς εἰς τὸ κακὸν πάντας τε τοὺς ὡς ἐρρέθη τοῦ δήμου προάγοντας, καὶ δὴ καὶ ἑαυτὸν. Καὶ συλλαθόμενος, ὅσοι τῆς καλῆς συγκλήτου βουλῆς παραπτυσθέντες ἐξεβράσθησαν κατ' αὐτὸν, κόμασιν ἐλαυνόμενοι, ἃ πνεῦμα πονηρὸν ἤγειρεν (ἦν γὰρ καὶ τις δαιμονοφόρητος λέσχη σύγκλητος, ὡς προέκκειται, εὐφυῶς ἔχουσα κατ' ἐκείνον ἄλλοφρονεῖν) οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ τὰς φαύλας κεφαλὰς τοῦ δήμου, πρὸς δὲ καὶ τὸν τῆνικαῦτα πατριάρχουντα, τὸν Καματηρὸν Βασίλειον, ἄνδρα θερμὸν καὶ οἷον καθομιλεῖν τοὺς καιροὺς, ὡς τὸ παρ' αὐτῷ βουλόμενον ἔκρινεν (ὅς τοῦ μεγάλου Θεοδοσίου, τῆς φίλης καθαρειότητος γενομένου, ἀντεισῆχται, ἃν ὁ Ἀνδρόκοπος ἤθελε, καὶ ἀνακάμψαι τὴν φράσιν, ὅς τὸν Ἀνδρόνικον ἤθελεν· ἐν μένος οὗτοι πνέοντες, καὶ οἷον δι' ἀλλήλων ἤκοντες κατὰ τινα σύντηξιν ἦθους, καὶ ταυτιζόμενοι ταῖς ὧν ἔπραττον αἰρέσε-

A vitam restituit. Ubi enim Maurozomes Theodorus, ex Peloponneso, homo omni vituperatione dignus, omnis pravitalis sectator, mortuo Agiotheodorito Michaeli, inter scribas imperatoris insigni, qui secundus ab imperatore erat, ceteri prudentiores ad illum confugiebant, si aliquam molestiam experirentur quod non promoverentur. Ille vero ante imperatoris tabernaculum sedens, in omnium aures voce lamentabili clamabat se iniqua pati, cum hic et hic, qui non in tantum criminum profecerant, promoveantur, ipse vero, qui est pessimus, atque, ut stylo comico dixeris, vitiosus, omni vitio vitiosus ac vitiosissimus, perversitatis flos, pravitalis abyssus, scientia mali nec a dæmone victus, qui vivere sinceretur, atque in publico non appareret, cum proprio apparatu et divitiarum jactatione. Juramento insuper sponte confirmavit, non æqualem sibi malitia unquam inveniri posse. Hæc dicebat infamiam sibi inurens ac detrahens ut ipsum decebat, de omnibus gemebat ut mœrore confectus, indignatione autem erubescerebat vultus. Hoc vero sermone ceteri conturbati sunt, anxie mala expectantes ac dicentes non solum mala cum statim perpressurum esse, auditis intus his clamoribus atque in opprobrium imperatoris versis, sed etiam ipsos pariter esse vituperandos, quod non irascantur hujuscemodi homini. Sic illi, Nostræ vitæ auctor ob peccata nostra impunitum talem virum dimittit et servatum, quod ipsum magnum videtur.

C Non multo post, vir noster promoveri incepit; cumque denunciasset se esse pessimum, in tentamento reperit similem mercedem, quemadmodum cum aliquis se peritam furandi denunciasset, alicubi comprehenditur. Postquam sic ad honores promoveri incepisset, exercitui præficitur, talisque inventus ab Andronico, aggregatur. Fatum nostrum velocibus alis in majorem altitudinem illum extollit, et pro amico sese insinuat in Andronici animam, ita ut malus malum omnino posset agere, neque bona cum malis miscerentur, eque contra simile simili jungeretur. In hac altitudine majore adhuc cupidissimus, nec contentus, si occasionem nactus non advolaverit, quemadmodum genius infernalis, ipse pravitate omnes supradictos populi præsidēs vincere conatur, etiamque seipsum. Ab illo comprehensi omnes qui in hoc pulchro conventu fluctibus compulsi, adversus ipsum efferbuerant, quæ spiritus malus inspirabat (hic enim conventus erat quasi a dæmonio possessus, sicut expositum est superius, feliciter propensus ad certandum adversus illum), alii vero etiam homines seditiosos populi, præterea qui tunc gerebat patriarchatum, Camaterum Basilium, virum studiosum, qui que cum se daret occasio colloqui poterat juxta quod ab eo exigebatur (qui magno Theodosio, in sancta integritate relicto, successerat, quem Andronicus volebat et, ut emendetur phrasis, qui volebat Andronicum; fortiter navigantes, ut sibi invicem consimiles juxta dispositionem morum utque con-

sentientes unanimiter in his quæ peragebant) ; ita vero is'e adjunctus quoque hinc pravorum acuto lo-
gothetæ (damnatus enim ad muleiam fuerat Au-
gustus vocari, non reipsa hujusmodi ad negotium
aptus) accedunt cum eo ad Andronicum, tyran-
nidem celebrantes, illum terribilia parare una
dictitantes in modum communicationis, si cum Dei
auxilio qui ipsi confidentes perierint neglexerit,
non solum maximam hanc civitatem, sed omnes
regiones quas habet, sive ad orientem, sive ad oc-
cidentem, omnesque cæteras. Parvum autem re-
gem venerabantur ob bonas naturæ dotes. Quod
verò ad præsens nihil illum esse sanctum dicebant,
orphanumque despiciebant ; ad pedes ejus pro-
sternebant se maxime adulationibus indulgentes, ad
fidelitatem suam Imperatori testificandam atque
ad habenas Imperii simul cum illo tenendas, ne
non juxta fabulam juvenis Phæthontis, qui
cum inscius curru paterno uti voluerat, omnia
misere perdiderit. Cum vero a pedibus Andronici
rediissent erecti, manus extendere cœperunt ad
Deum, et eadem rogaverunt. Ille vero his jam
visis erectis, quid intus pateretur, quamque in-
credibiler gauderet, quis non suspicaretur ? Foris
autem alias fucabat seipsum, videbaturque nec
valere nec posse vivere si talia audiret, quasi ut fi-
duciam destrueret laborasset. Quis sum ego, aiebat,
et quomodo jam possem ? quomodo fugiam, quo-
modo mutabo vivendi rationem nisi recessero ? Tunc
sese percutiebat, sæviebat in crines, ac ubique
secedebat, visus eligere secreta loca pro fuga,
se tradens alias clam lætitiæ et cachinnis, mutata
facie hic et illic, qualis ille, pessima.

40. Cum vero commodius tentorium ligere cona-
tus fuisset, ita disposuit illud ut supra cubile sta-
ret, ut forte sic multis persuasum fieret ipsum in
antecessum constituisse horam post quam fugeret
turbanque non excitaret, adulatores ineptias suas
concinnautes, tot multi ut non fuerint, voces extu-
lerant, custodias ordinauerant observationesque
viarum quæ illuc ducebant exquirebantque quid
eventorum esset. Tunc patriarcha illos extricans
modo quo nos audire risimus nuncque maxime
ridemus, inter nos repetentes hoc scurrilius :
« Lude, lude de malis eventibus, » ille dicebat
compedes, manicas collariaque Comneno parari,
quibus retineretur. Hæc ille quidem. Multi aspi-
ciebant ad inventionem cujusdam ænei operis :
Quid fient ista ? aiebant. Ille vero oblique vertens
tegumentum capitis dextramque in altum erigens in
signum crucis, vincula, alligantibus applaudebat ;
tum habitu archipresbyterali Andronicum retine-
bat, locum designans, ubi manentem invenerat ;
insistebatque ne relinqueret civitatem seque ad
alliam converteret. Hic vero scilicet invitus pa-
tiens, adversus patriarcham exclamat, eo quod sic
ipsum ad fugam paratum alligaverit. Heu ! in-
quit, quid agis, despota ? Ac postquam hoc sæpe
repetiisset, desinit alta voce lamentari quasi ob

ειν)· οὕτω δὴ οὖν προσειληφώς καὶ τοῦτον ὁ τῶν
φαύλων ῥινηλάτης λογοθέτης (τοῦτό τε γὰρ ἐτιμήθη,
καὶ τὸ σεβαστὸς κληθῆναι, εὐδὴπου καὶ ὢν τοιοῦτος
πρὸς πρᾶγμα), ἤκουσι παρὰ τὸν Ἀνδρόνικον, τὴν
τυραννίδα χοροβατήσαντες, δεινὰ ποιεῖν ἐκεῖνον λο-
γοποιῶντες κοινῇ ὡς ἐν ἐπικλήματος λόγῳ, εἰ τοὺς
αὐτῷ πιστευθέντας παρὰ Θεοῦ περιόφεται ὑλομέ-
νους· καὶ οὐ μόνον πόλιν ταύτην μεγίστην, ἀλλὰ καὶ
ἄσων μερῶν αὐτῆ ἔχεται πρὸς τε ἥλιον ἀνίσχοντα,
καὶ πρὸς δυσμᾶς, καὶ ὅσα λοιπά. Καὶ ἐσέμνουον μὲν
τὸν μικρὸν βασιλέα κατὰ γε τὸ φύσει καλόν· πρὸς
δὲ γε τὸ παρὸν οὐδὲν ἱερὸν αὐτὸν ἐφασχον εἶναι, καὶ
ἀπεδοκίμαζον μονούμενον· καὶ προέπιπτον αὐτῷ
τῶν ποδῶν οἱ τὴν κολακείαν περιττότεροι πεισθῆναι
εἰς βασιλείαν, καὶ τῶν αὐτῆς ἡνίων συνεπιδρόξα-
σθαι, μὴ καὶ κατὰ μῦθον ὁ νεανίας οὗτος Φαέθων,
ἀτέχνως τὸ ἄρμα τῆς ἀρχῆς χειριζόμενος, κακῶς τὸ
πᾶν διαθήσεται. Ὅτε δὲ καὶ τῶν ποδῶν ἀπαλλα-
γεῖεν τοῦ Ἀνδρονίκου ὀρθούμενοι, αἱ χεῖρες αὐτοῖς
ὡς εἰς Θεὸν ἀνετεινόντο· καὶ ἐθεοκλύτου ἐπὶ τοῖς
αὐτοῖς. Ὁ δὲ κατορθούμενον ἤδη βλέπων τὸ ἐφετὸν,
ἔνδον μὲν οἷα ἐπασχεν ἄν, καὶ ὡς ἔχαιρεν ἀμύθητα,
τίς οὐκ ἂν τεκμήραιτο ; τὰ μέντοι ἐκτὸς ἄλλως ἐχρω-
ζεν ἑαυτὸν, καὶ ἐδόκει μὴ ἂν φέρειν μηδὲ ζῆν, εἰ
τοιαῦτα ἀκούοι, καὶ ὡς εἰς ἀπιστίαν γυμνάζοιτο.
Καὶ τίς ἐγὼ, ἔλεγε, καὶ πῶς ἂν δυναίμην ; καὶ ὡς
φευξοῦμαι, καὶ ὡς μεταστήσω τοῦ βιοῦν ἑμαυτὸν,
εἰ μὴ ἀφίεμαι. Καὶ ἐβρόδιζεν ἑαυτὸν, καὶ ταῖς θρι-
ξιν ἐνύβριζε, καὶ πολλαχοῦ εἰλεῖτο, δοκῶν μὲν ἐθέ-
λειν διέκδυσιν ὡς εἰς φυγὴν, διδοὺς δὲ ἄλλως τόπον
χαρᾶ καὶ γέλωτι λεληθότως ἐν τῷ στρέφειν ὧδε καὶ
ἐκεῖ τὸ πρόσωπον, ὅποιος ἐκεῖνος, τὸ περιπόνηρον.

μ'. Ὡς δὲ τὴν σκηνὴν ταύτην συμπήξεσθαι τεχνα-
σάμενος ἀσφαλέστερον, προσεποίησατο πλασάμενος
καὶ τοῦ ὑπερῶου γενέσθαι, εἰ πως οὕτω φαντάσει
τοὺς πολλοὺς, ὡς ὑπερθέμενος τὴν ἐνεστηκυῖαν
ᾠραν, φευξεῖται μετ' αὐτὴν, καὶ ἀπαλλαγῆσεται τοῦ
ὄχλοκοπέσθαι, οἱ κόλακες ἐντεινόμενοι τὴν ἁρμο-
νίαν τοῦ λήρου, εἰς ἄσων πλέον οὐκ ἦν, φωνᾶς τε
ἦραν, καὶ φυλακὰς ἐπέταττον καὶ συντηρήσεις τῶν
ἐκεῖ διεξόδων, καὶ διηποροῦντο, τί ἂν καὶ γένοιτο.
Καὶ ὁ πατριάρχης ἐπιλυόμενος αὐτοῖς τὸ ἄπορον,
ὡς ἡμεῖς καὶ τότε μανθάνοντες ἐγελῶμεν, καὶ νῦν
δὲ ἐτι γελῶμεν, παρηδοῦντες ἕκαστος ἑαυτῷ κω-
μικώτερον τό· « Παῖζε, παῖζ' ἐπὶ συμφοραῖς, »
αὐτὸς ἔφη καὶ ποδοκάκην, καὶ χειροπέδας, καὶ
κλοιὸν περιτραχήλιον, καὶ ὅσα τοιαῦδε μηχανήσασθαι
τῷ Κομνηνῷ, 'δι' ὧν κατέχοιτο ἄν. Εἶπεν ἐκεῖνος
ταῦτα. Καὶ οἱ πολλοὶ ἀφείρων πρὸς ἐπίνοιάν τινος
χαλκεύματος· καὶ, Πῶς ἔσται ταῦτα ; ἔλεγον. Ὁ δ'
εὐθύς πλαγιάσας τὸ τῆς κεφαλῆς κάλυμμα, καὶ
τὴν δεξιὰν εὐθετίσας εἰς ἀέριον σταυρικὸν χάραγμα,
κατακροτεῖ δεσμοὺς τοὺς ἀρέσαντας· καὶ ἀμφιβαλὼν
ἱεραρχικῶς ἐπέχει τὸν Ἀνδρόνικον, καὶ ἀφορίζει,
ὅποι εὔρε μένοντα· καὶ κατασκήπτει μὴ ἂν ἀφεῖναι
τὴν πόλιν, καὶ ἄλλην τραπήνην. Ὁ δὲ ὡς ἀδούλητα
δῆθεν παθὼν, καταβυβάται τοῦ πατριάρχου, οἷα
οὕτω καταδήσαντος τὸν τρέχειν ἔτοιμον· καὶ, Ὁμοί,

φησὶ, τί ποιεῖς, δέσποτα; Καὶ συχνὰ τοῦτο λογο-
κοπήσας, ἀνεισιν ὑψοῦ στενάζων, ὡς ἐπὶ μεγάλῳ
κακῷ. Καὶ ὁ πατριάρχης ὑπειπὼν τὰ δοκοῦντα,
ἠσύχαζε.

μα'. Καὶ τοῦ λοιποῦ (ἵνα μὴ τὴν κοσμικὴν ἀη-
δίαν ἀδολεσχῶ) γίνεται τῶν κακῶν δρόμος εἰς τὸν
περίδοξον ναὸν τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ, τοῦ Χαλκί-
του, καὶ εὐφημία τοῦ Ἀνδρονίκου ἄκροντος εἰς βα-
σιλεία, ὡς ἂν καὶ αὐτοὶ καὶ ἐκεῖνος εἴποιεν· εἶτα καὶ
βία εἰς ἐκεῖνον, ὡς Καὶ μὴ ἐθέλων ἀρχηγὸς ἡμῶν γε-
νοῦ· καὶ περίθεσις παρασῆμων τῇ βασιλείᾳ πεδίλων,
ἐκείνου μὴ καθιστῶντός τοὺς πόδας, καὶ περίδυσσις
διαδήματος· καὶ ῥίσις μὲν καπνικοῦ καλύμματος
τοῦ περὶ κεφαλὴν, ὅπερ Λαζόθεν εἶχε τὴν ἀφορμὴν
εἰς σύμβολον, ὧν ἔμελλε καπνῷ φῦραι, κατεμπρή-
σας τὸ πᾶν, ἀντιφόρησις δὲ ἐρυθροῦ, αἰνιττομένη, B
ὄσων κεφαλῶν καταψηφιεῖσθαι μέλλει αἵματα. Καὶ
συγκάθηται τὸ ἐντεῦθεν τῷ βασιλεῖ Ἀλεξίῳ, καὶ προ-
κάθηται. Ὑπερέκειτο γὰρ αὐθωρὸν ἐκείνου τὸ ἀπὸ
τοῦδε, καὶ συντιμᾶ, οὗς αὐτὸς ἐπέκρινε· καὶ προ-
βάλλεται ἀρχάς, ἐξ αὐτῶν βαλβίδων τὸ τῆς κατ'
αὐτὸν βασιλείας ἄρμα πρόσθεν βαλῶν. Καὶ τὸ μέγα
κακὸν τῷ μικρῷ καλῷ συγκίρνεται.

μβ'. Βραχὺς ὁ ἐν μέσῳ χρόνος, καὶ περιγίνεται·
καὶ ὡς ἂν μὴ θρήνου μεγάλου ἔξαρτος καθισταίμην
τοῖς φιλαλεξίσις, εἶτ' οὖν φιλοθασιλεῦσαι, λεπτοτο-
μῶν παχειὰν σκυθρωπότητα ἐκ ποδῶν ἀπάγει τὸν
συμβασιλέα. Καὶ τοῦ ζυγοῦ τὸν Ἀλέξιον ἐκτινάξας,
εἶτε πνιγμῷ τῷ δι' ἀγχόνης, ὡς διαρρέει λόγος ὁ
πλείων, εἶτε καὶ ἄλλως, ὡς ἐκεῖνος οἶδε καὶ οἱ C
συγκακοῦργοι, ἀντεμάλλει τὸν υἱὸν Ἰωάννην, τὸν
τοῦ Μανουὴλ, ὕστερον, οὐχ ὅτι καλλίων ἦν, ἀλλ'
ὅτι ὁ μὲν Μανουὴλ ἀπεστύγει τὰ τοῦ πατρὸς, καὶ
πῶς ἔβλεπεν εἰς τὸ μέλλον, καὶ τὴν Θεὸν ἐπίστρο-
φον εἶναι τῶν γινομένων κακῶν ὑπελάλει· ὁ δὲ
Ἰωάννης ἔστεργε, καὶ τοῖς πλημμελουμένοις ἔχαιρε
συνεφαπτόμενος.

μγ'. Ἄ δὲ τὸ ἐντεῦθεν ὁ Ἀνδρόνικος οὐ λέγω
ἤμαρτεν, ἢ ἐπλημμέλησεν (ἄλλως γὰρ οἱ θερμότε-
ροι ἠνομάσαιεν ἂν), γλώττης δέχεται νεανικῆς φρά-
ζειν, καὶ πρὸ αὐτῆς λογισμοῦ βαθέος καὶ οἴου εὐ-
στοχα βάλλειν, καθ' ὧν ἂν ἐπιθαλεῖ· ἅπερ ἡμεῖς
ἀπολωλεκότες τῷ γῆρᾳ, τοσοῦτόν φαμεν ἐπιτέμνον-
τες, ὅτι, ὅποιά τις Δαυὶδ μεμελετηκῶς ἀπεκδῆναι D
ἐν γε τῷ κατὰ τὸν Ὀύριαν καὶ τὴν γαμετήν, τὸν
μὲν ἄνδρα βασιλέα, τὸν Ἀλέξιον, προῖάπτει κάτω
παραστείλας τοῦ ἕξην, εἶτα καὶ βυθῷ θαλάσσης πι-
στεύσας, καθά τινες φασιν, ὡς οὐχ ἂν ἐγὼ ἀνακρί-
ναιμι, καθάπαξ ἀπεστρυγηκῶς τὴν φαύλην ταύτην
περίστασιν. Καὶ ἐκεῖνος μὲν οὕτω τὸν παῖδα βασι-
λέα συνέστειλεν, εἰ καὶ λόγοι τινὲς ὕστερον ζωὴν
ἐκείνου κατεφεύσαντο· εἰς ὃ παίζων ὁ Ἀνδρόνικος
ἐξελάλησέ τι ὀριμύ· δεῖ ἀκούσας περὶ που τὰ κατὰ
Σικελίαν τημελεῖσθαι τὸν Ἀλέξιον βασιλικῶς, ἡδὺ
γελάσας, Ἡ δὲ, ἔφη, ἄριστος κολυμβητής, εἴπερ
ἐν Κωνσταντινουπόλει κατακυβιστήσας εἰς βαθεῖαν
θάλασσαν, ἀπνευστὶ διεξέδου περὶ τὸν ἐκεῖσε πορ-
θμόν.

A malum magnum. Tum patriarcha verba probata
dicente, conticuit.

41. Cæterum (ne cum tædio omnium, gar-
riam) malorum concursus sit in gloriosissimum
templum Salvatoris Christi, Chalcitis, jamque pa-
lam Andronicus imperium renuere ferebatur an-
cipiti fama; sit deinde vis in illum: Dux vel in-
vitus noster esto. Deinde cothurni imperatorii, illo
pedes non præbente, ac diadema afferuntur; ca-
pitis velum fumosi coloris amovet, quod Lazo
tenus quibusdam temporibus portabat in signum
eorum quæ fumo miscenda erant; cumque omnia
incendisset, rubrum contra jubet afferri, signifi-
cans quantum capitum sanguis damnandus esset.
Dein cum imperatore Alexio sedet ac præsidet.
Exinde enim supra illum sedebat, et quos condignos
judicabat cohonestavi. Dimittit magistratus, atque
a repagulis currum imperatorium projecit. Sic
parvo bono malum magnum miscetur.

42. His rebus breve temporis intervallum inter-
cedit et tamen superfluum, ac quasi magni luctus
constitutus essem dux philalexii et philimperatorii-
bus, idem tempus, humorem densum mæstitiæ
minuens, coimperatorem abigit. Ex jugo post-
quam Alexium præcipitasset sive strangulatione
cum fune, ut refert fama magis credita, sive aliter,
re cognita ille et consortes ejus, substituit
Joannem, filium Manuelis ultimum, non quod
erat melior, sed quod Manuel patrem detestabatur,
eo quod etiam futurum providebat, Deumque cito
vel tardius vindicem esse malorum operum sen-
tiebat. Joannes vero dissolutos amabat, eorumque
commercio delectabatur.

43. Quæ deinde Andronicus non dico peccavit
(aliter enim severiores eum recensebunt) ea nar-
rare juniorem linguam exigit et quæ examinabit res
antequam eas in medium proferet. Quantum perdi-
dimus in senectute tantum repetimus, scilicet, sicut
David meminuit de Uria et uxore peccasse, virum
imperatorem, Alexium præcipitasse, vitæ termi-
num posuisse deindeque abysso maris commisisse,
juxta quosdam, sicut nos non judicabimus, hanc
odiosam circumstantiam in perpetuum horrentes.
Hancque ille puero imperatori sepulturam donavit,
etsi postea illum vivere falso quidam dixerint. In
quo cavillans Andronicus crudele aliquid temere
dixit. Cum audiisset in quodam loco in Sicilia
imperatorio honore receptum fuisse Alexium, læte
risit: Equidem, ait, urinator optimus est, cum
Constantinopoli in profundum mare mersus, in
hunc portum uno tenore pernatavit.

44. Viro Alexio sic expulso, apud se recepit uxorem, heu! etiam hujus mali teneram filiam, hoc matrimonium regis Franciæ horrentem, ut refertur. Jam enim superbia tumens, aliasque expetita ab amasio maxime polito, istius feros mores detestabatur. Aliquando in somnis de juvene somniasse eam referunt, et, O Alexi, exclamasse; quæ passa fuerit, ipsa novit.

45. Ad vitium modice pronus; operabatur, siquidem cum ad istum gradum Iniquitatis pervenisset, cessaverit et conversus sit in verum hominem, et regnum aggressus sibi magnam molestiam attraxerit. Ille autem in morum feritatem relapsus, terrorem omnibus meditatur. Pater ejus qui militis erat, in furorem intolerabilem incidit. Sic autem parva mala operabatur, quando Alexii imperatoris salutem prætexebat, pro suis proque puero Joanne satagit; atque in tam altam columnam erexit furorem, ut Joannes ipse suspiciens vertigine die quadam fuerit correptus. Revelavit ergo ille ipse quadam die patri dolorem mentis suæ, declaravitque se pro futuro timere, de quibus nunc in magna fiducia versaretur pater; lugetque mollius, nec vexat patrem ut in malis viriliter agat terribiliaque consilia secum meditetur. Ideoque voce prophetica hoc pulchrum consilium aperiens, mulieres ac filios compellat, amplectens quoque ipsum Manuelem, deinde cum imprecatione promittit, ne postea locus detur ambitioni; illos solos futuros esse magnos, mortuo patre; pastinatoresque (ut sicut ipse loquar), pistores, unguentarios atque hujusmodi generis dimissurum se esse jactitabat, quos ipsi deinceps imperaturi, nunc forte timent; valde extollebat filiis dignitatem imperatoris, ut libentius parvi imperatores fierent, quasi gigantum regno spoliands, consolari voluisset, imperium Pygmæorum illis promittens.

46. Fit ergo homo plus quam inhumanus, ex quo feram induit. Conventus qui illum non juvabant ad firmandum imperium, ubi tot et tales quidem adducebat eosque plurimos, alios vero e medio alio transferebat, innumerosque alios sic projiciebat, ordinatim comprehendendo, non ob talem causam, sed propterea quod illi placuisset ipsos vivere, ipse solus homo existere desiderans, propter suspiciones malas naturæ alte insitas, quibus dolosus semper fuerat in illos qui supra se erant; unde omnes imperatores secum comparando judicabat. Nec dico multitudinem eorum qui passi sunt; non de singulis refero; non expono quas contra illos machinationes conceperat; nec modos nec loca refero juxta quæ ac quomodo tentatum fuerit malum, nihil hujusmodi amplius, ne lædio fastidiam. Illud unum dico, eum excelluisse verum dicendo de promissionibus filiis datis. Non enim multo post parum absuit quin præclaris ho-

μδ. Ἀποικίσας δὲ αὐτῷ τὸν ἄνδρα Ἀλέξιον, ἰσοικίζεται τὴν αὐτῷ μνηστῆν, ὧ καὶ ἐκεῖνου κακοῦ νεάνιδα θυγατέρα, τοῦ τῆς Φραγγίας ῥηγῆς, ὀκνοῦσαν μὲν, ὡς περιφέρεται, τὴν συναφὴν. Ἦδη γὰρ καὶ φρενῶν ὑπεπέμπλατο· καὶ πεπειραμένη δὲ ἄλλως λειότητος ἐραστοῦ τὸν τραχὺν ἀπέστεργε. Καὶ ποτε, φασί, καθ' ὕπνου φαντασαμένη τὸν νεάνιαν, καὶ, ὦ Ἀλέξειε, ἀνακράξασα, οἷα ἐπαθεν, οἶδεν αὐτῆ.

με'. Καὶ ἦν μὲν ἴσως μέτριος τὴν κακίαν, εἴπερ ἐνταῦθα ἐλθὼν ἀδικήματος, ἔληξε καὶ ἐστράφη πρὸς τὸν ἀληθῶς ἄνθρωπον, ἀδικήσας εἰς βασιλείαν, καὶ μεγάλου τυχὼν πράγματος· ὁ δ' ἀλλὰ πρὸς δεινὸν, μέγα μεταπλασθεὶς τῇ θηριωδίᾳ, τὸ κατὰ πάντων φοβερὸν πραγματεύεται. Καὶ ἀφήσει μὲν πατῆρ ὡς ἡπιος εἶναι, ἀνθαιρεῖται δὲ μαίνεσθαι οὐκέτ' ἀνεκτῶς. Καὶ ὡς εἴπερ μικρὰ ἐποίησε κακὰ, οὗτε πρόφασιν εἶχε τὴν τοῦ βασιλέως Ἀλεξίου περιποίησιν, πολλαπλασιάζει τὰ ὑπὲρ ἑαυτοῦ καὶ τοῦ παιδὸς Ἰωάννου· καὶ εἰς οὕτω ἀποκτον ἐκκορυφοὶ τὴν τῆς μανίας κολωνόν, ὡς καὶ τὴν Ἰωάννην ἀναθλέψαντ' αὐτῷ παθεῖν ἰλιγγόν. Καὶ τοίνυν καὶ ἀνεκάλυψέ ποτε τῷ πατρὶ καὶ ἐκεῖνος τὸ κατὰ ψυχὴν πάθος, καὶ ἔδειξε φόβον ἔχειν εἰς τὸ μέλλον, ἐφ' οἷς ὁ πατὴρ ἄρτι θρασύνεται. Καὶ ὑποκλαίει μὲν μαλακώτερον, οὐκ ἀποκναίει δὲ τὸν πατέρα τοῦ ἐν κακοῖς ἀνδρίζεσθαι καὶ δεινὰ βούλεσθαι. Διὸ καὶ προαναφωνῶν τῷ καλῶν ἐκεῖνος βούλευμα, γυναικῶς τε τοῦ υἱοῦ προσέφη, ἐπιπλέξας ἐνταῦθα καὶ τὸν Μανουὴλ· καὶ ἐπαρᾶται μὴ ἂν εἰς ἄξιον ἐλθεῖν τοῦ ἡσυχῆ ζήσειν, μεγαλείους μόνους ἐκείνους ἐσομένους, ἐπ' ἂν ὁ πατὴρ θάνοι. Καὶ κομπάζει, μακελλαρίου (εἰπεῖν κατ' ἐκεῖνον) καὶ μάγγιπας καὶ μύρων ἐψητὰς μέλλειν ἀφήσειν περιεῖναι, καὶ τοιούσδε τινὰς, ὧν αὐτοὶ ἄρξοντες ὕστερον, εἰκῆ ἄρτι δειλαίνονται· μεγάλα σεμνύνων ἐκεῖνος τὴν βασιλείαν τοῖς παισὶν, εἰ οὕτω μικροβασίλεις ἀποθήσονται, ὅμοιον ὡς εἰ καὶ γιγάντων ἀποσταρῶν ἐθέλοι παραμυθεῖσθαι, οἷς Πυγμαλίων ἄρξειν αὐτοὺς ὑπότχοιτο.

μς'. Γίνεται οὖν ὁ ἄνθρωπος ἐπὶ πλέον ἀπάνθρωπος, τὸν θῆρα μετενδυσάμενος. Καὶ οἷα μὴ ἀρκοῦν αὐτῷ στρεψῶσαι βασιλείαν, εἰ τοσοῦτους καὶ τοιούτους λογάδας, τοὺς μὲν ἀπήγαγεν εἰς τοὺς πλείονας, τοὺς δ' ἄλλως ἐκ μέσου ἔστησε, προσεπικαταβάλλει καὶ ἄλλους μυρίους ὄσους, μάρπτων ἐξείρης, οὐ κατὰ αἰτίαν οὕταν, ἀλλ' ὅποιος πλάσσειτ' ἂν κατὰ ζώντων, ἄνθρωπος αὐτὸς μόνος ἐφιέμενος ζῆν διὰ τὴ φύσει καχύποπτον, ὃ παγίως αὐτῷ ἐνεβρίζωτο, οἷς αὐτῆ ἀεὶ ἐδολίου κατὰ τῶν πρὸ αὐτοῦ· ὅθεν φρετο πάντας βασιλεῖς κατ' αὐτόν. Καὶ οὐ λέγω τὸ πλῆθος τῶν πεπονθότων· οὐ προσάπτομαι τῆς ποιότητος· οὐκ ἐκτίθεμαι τὰ κατ' ἐκείνων συμπλάσματα· οὐ περιηγῶμαι τρόπους ἢ τόπους, καθ' οὓς καὶ ὅπως περανθείη τὸ κακόν· οὐκ ἄλλο τοιοῦτον οὐδέν· μὴ καὶ ἀηδίας ἀναταράξω βόρβορον. Ἐκεῖνο μόνον λέγω, ὡς ἡρίστευεν ἀληθεύων ἐπὶ τῇ πρὸς τοὺς υἱοὺς ὑποσχέσει. Οὐ πολλοῦ γὰρ ἐνέλιπε ψιλῶσαι ἀνθρώπων ἐπιδόξων τὴν Μεγαλόπολιν. Καὶ οὕτω

μὲν κατὰ πάντων αὐτός· ἦσαν δὲ οὐδ' οἱ πάντες ἀπεικότες ἐκείνου πρὸς γε τὸ μῖτος. Μισούμενοι γὰρ ἐφιλοτιμοῦντο ἀντιμισεῖν, οὐκ εὐαγγελικῶς μὲν, κατὰ βασιλικὸν δὲ ἐκείνο παράδειγμα. Καὶ συλλεγόντες τῇ ἀμύνη πρὸς τι ἓν, δρᾶν ἤθελον καὶ ἀντιλυπεῖν τὸν κατάρξαντα. Ἦσαν δὲ ἐν τοῖς δρώσι πρὸς ἄμυναν, ὅτι καὶ ἐν τοῖς παθοῦσι, καὶ οἱ τῆς Ἄγαρ. Τὰ γὰρ κατὰ Νικαίων πάθη, καὶ ὅσα οἱ Προυσαῖς ἔτλησαν, ἤψαντο καὶ ἐκείνης, καὶ εἰς πολὺ ἐχθίστην ἡμῖν ἐνέγραψαν. Πολλοὺς γὰρ καὶ τῶν αὐτῆς ἐπιλέγδην ἡ Νίκαια, καὶ δὲ καὶ ἡ Προῦσα μετὰ πολὺπονόν ἄλωσιν μετεωρισθέντας εἶδον, ὅθεν ἔστι καταβῆναι εἰς ἄδην καὶ ταχὺ καὶ οἰκτιστα.

μζ'. Καὶ οἷα μὲν ἐντεῦθεν οἱ Ἀνατολικοὶ ἔπαθον, εἰς μνήμην, εἰ καὶ μὴ μετ' ἐγκωμίων τοῦ Ἀνδρονίκου, συγγραφέσθω ἕτερος, ἐκεχειρίαν τε ἄγων ἱκανήν, ἀλλὰ καὶ θακρῦσις πλουτῶν· ἡμᾶς γὰρ ἐπέλιπον καὶ αὐτά. Ἦμῖν δὲ οἷα ἐκαῖθεν συνέπεσον, καὶ ὡς ἡ τοῦ Ἀνδρονίκου, ὁμαλῶς λέξαι, οὐ προσήνεια καθίκετο καὶ ἡμῶν ὀλεθρία, φράσεων ἔρχομαι, οὐ πρὸς εὐρυλογίαν οὐδ' αὐτά, μὴ καὶ πλατὺ μάλα βιβλιογραφῆσαι ἀνάγκην εὐρήσω, ἀλλ' ὡς πρὸς ἐκκλισιγραφημένην τῶν πεπραγμένων ὑπόδειξιν.

μη'. Οἱ βλαβέντες ἐκεῖνοι, οἱ πολλοὶ, οἱ ποικίλοι, οἱ πολὺγλωσσοι, διασπαρέντες ἄλλοι ἄλλοθεν, εἰ τις ὠρήτηρ, ἐκ Πίσης, εἰ τις ἀπὸ Γενούης· τὸ τῶν Τούσκων φύλον, καὶ τι Λαμπαρδικόν· οὐκ ἀπελίπετο δὲ οὐδὲ τὸ ἐκ Λογγιθάρδων βλαβέν, οὐδ' ὅσα ἄλλα· οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ τῶν Εὐγενείας ἐπιτεταγμένων, Μαλκείνος δὲ τις, καὶ Δαλασηνός, καὶ Κλάδων, καὶ τινες τοιοῦτοι τῶν τῆς ὑφειμένης, πρὸς δὲ καὶ θεραπευταὶ ἀρχόντων, οὓς ὁ Ἀνδρόνικος φαύλως διέθετο· οὗτοι δὲ, καὶ ὅσοι δὲ ἄλλοι ἐν ὁμοίῳ κακοῖς ἦσαν, ἐπρέσβευσαν παρὰ πολλοὺς τῶν μέγιστα δυναμένων, περὶ τε τὰ τῆς ἐφας λήξεως, καὶ τὰ ἐσπέρια. Καὶ οἱ μὲν τὸν σουλτάν ἠρέθισαν, τὰ πλείω πρὸ ἰσχύμενοι εἰς δυσωπίαν τὸν τοῦ βραχυθίου βασιλέως Ἀλεξίου θάνατον, ὑπερὸ ὧφειλε πιστὰ διὰ τὸν πατέρα Μανουὴλ ὁ τῶν Ἀγαρινῶν ἔθναρχος· ἕτεροι δὲ τὸν ἐν Ἀντιοχείᾳ προκαθήμενον, τὸν τε κατὰ κόσμον, καὶ τὸν ἐκκλησιαστικῶς· ἄλλοι δὲ τὸν ἐν Ἱεροσολύμοις ζηλοῦντα βασιλικῶς ὑπὲρ τοῦ καλοῦ. Ὀφειλέτην δὲ ἄρα καὶ τούτω τῷ ἀρχόντε ὀρθὴν ἀγάπην καὶ ἐπικουρίαν μετὰ τὸν Μανουὴλ ἀδικουμένων τῷ υἱῷ Ἀλεξίῳ. Αἱ δὲ ἐντρεχέστεραι τῶν πρεσβειῶν περὶ τὰ καθ' ἐσπέραν ἐξετελοῦντο. Καὶ ἐλιτάζετο πρὸς μὲν τῶν ὁ τῶν ἐν μεγάλῃ Ῥώμῃ ἀρχιερατικῶς ὑπερεστῶς, καὶ εἰ τις ἄλλος παρ' αὐτῷ καὶ κατ' αὐτὸν ἰσχύων· πρὸς δὲ τῶν ὁ Γερμανικὸς φύλαρχος. Ὀχλεῖτο δὲ πρεσβευτικῶς καὶ ὁ πολὺς τὴν ἐξουσίαν Ἀλαμανός. Καὶ οὐδὲ ὁ Μαρκεσίος ἡσυχῇ μένειν ἀφίετο, καθάπερ οὐδὲ ὁ τῆς Οὐγγρίας κράλης· καὶ ὁ δὲ ἄλλος ἰσχυρὸς περίοικος. Καὶ ὅλως, ἐνθα περιήγησις ἀρχικῶν ὀνομάτων, ἐκεῖ ἀπέσπευον αὐτοῖς τὴν δεόμενον τῆς ψυχῆς· καὶ οἱ πόδες αὐτίκα ἔτρεχον, καὶ ἡ γλῶσσα ἐλάλει, καὶ ἐνήργει πρὸς πειθῶ.

A minibus Constantinopolim denudavit. Salis ergo ille erga omnes erat; non vero omnes erant illi dissimiles odio. Odium enim odio reddentes gloriabantur, non quidem juxta Evangelium hoc facientes, sed juxta imperatorium exemplum. Coadjuvantes se ad vindictam contra unum agere volebant, vicissimque molestare eum qui imperat. Erant vero qui vindictam desiderabant, quia erant qui fuerant passi, et Agar filii. Quæ enim Nicæenses atque Prusenses sustinuerunt, accenderunt eam funestissimamque nobis reddiderunt. Nicæa enim itemque Prusa post durissimam expugnationem multos electos hujusmodi homines in aere sublatis viderunt, unde in infernum rapidus et miserandus est descensus.

B 47. Qualia deinde Orientales fuerint passi, in memoriam, etsi non in laudem Andronici, alter conscribat, inducias justas agens, sed rivos lacrymarum movens; hæ scilicet decrant nobis. Qualia vero inde nobis evenerint, et quomodo Andronici, ut eadem intentione soni dicam, non benignitas tetigerit quoque nos mortaliter, narraturi jam sumus, ne hic longius quam alibi sermonem protrahamus; non enim magnum librum scribendi necessitas incumbit nobis, sed adumbratim facta demonstrandi.

48. Qui læsi fuerunt multi, varii, linguarum diversarum periti, alii alio dispersi, si qua tribus ex Pisa, si qua Genuensis; tribus Tuscorum atque Lombardorum; non enim obliti sumus quod passi sumus ex Longibardis, nec alia similia; nec verè alias deputatorum nobilium. Quidam vero Malinus, et Dalasenus et Clado, ac quidam hujusmodi secundi ordinis, præterea ministri quoque magistratum, quos Andronicus male tractavit; hi quidem et quicumque alii in malis paribus erant, legati iverunt ad multos potentissimorum, ad Orientis et ad Occidentis finium regiones. Plerique irritaverunt sultanem referentes juvenis Alexii mortem præmaturam imperatoris, cui fidem debebat propter Manuelem patrem Agarenorum rex; alii vero eum qui regnabat Antiochiæ et per orbem, illumque qui præerat Ecclesiæ; alii etiam eum qui Hierosolymis regis titulo militabat pro bono. Hi reges igitur post Manuelem filio ejus Alexio injuste habito amorem et curam merito debebant. Celeriores vero legationes Occidentis partes viserunt. Rogabat quoque pro hujusmodi qui Romæ magnæ archipresbyterio præest, ac si quis est prope illum potens; pro aliis dux Germanorum. Movebatur vero legatione multus potestate Alemanus. Nec Marcesius tranquillus poterat manere, nec Hungariæ dux, nec quicumque vicinæ princeps. Ac ubique, hic descriptio principum nominum, ibi si vita deerat respiciebatur ad illos, pedesque statim currebant, ac lingua loquebatur simul, ac pro persuasionem operabatur.

D Hi reges igitur post Manuelem filio ejus Alexio injuste habito amorem et curam merito debebant. Celeriores vero legationes Occidentis partes viserunt. Rogabat quoque pro hujusmodi qui Romæ magnæ archipresbyterio præest, ac si quis est prope illum potens; pro aliis dux Germanorum. Movebatur vero legatione multus potestate Alemanus. Nec Marcesius tranquillus poterat manere, nec Hungariæ dux, nec quicumque vicinæ princeps. Ac ubique, hic descriptio principum nominum, ibi si vita deerat respiciebatur ad illos, pedesque statim currebant, ac lingua loquebatur simul, ac pro persuasionem operabatur.

49. Maxime ejusmodi plebem expertus fuit A seu rex seu tyrannus Siciliae, sicut Dionysii qui in historia memorantur, atque Phalarides, aliique multi, quorum regnum tyrannicum et erat et dicebatur. Ibi qui primus per vim regnaverat, et nomen Romanum comitis in nomen regis commutaverat, Rogerius erat, vir celer, ac maxime strenue agens, interque multos alios maxime loqui de se dedit scriptoribus. Secundus vero post illum tempore, manu ac fortuna, filius illius, nescio quomodo sit appellandus; hic adhuc vivens (Guilielmum eum dicunt), vir magis consiliis, sed parvus executione, quippe qui pauca gessit, perpetuo usus infortunio et, sicut observavit Aristoteles, in plerisque tertiis generationibus tyrannorum familiam primum florere, deinde emarcescere frequens experientia demonstravit. Hic vero, cum bene sortitus sit sibi, forte credebatur fore ut non solum non marcescat, licet tertius generatione, sed etiam fructum referat. Omnino enim in nobis bene fortunatus fuit.

50. Guilielmus ergo ille odium, puto, nutriebat, quod Manuel exercitum suum fuderat, multumque vexatum percusserat, simul ac affectabat antiquum patrimonium in littore maris situm prope Constantinopolim, quod imperfectum reliquerat pater. Simul igitur inflammatus memoria Manuelis qui terra marique Siculos aggressus fuerat (utrumque enim exorsus erat, magno quidem consilio capto, fortuna vero belli ceciderat), suscepit legationem Andronici inimicorum, quibus imperare gloriabatur Alexius Comnenus, qui quoque peregre multum longumque fecerat iter. Praeter alios populos regiones Tauricorum ac Scytharum peragraverat, multis laboribus propter Andronicum toleratis. Verbum profert Siculus, copiisque suis terram mareque replet, quasi que nubes jam imminet Megalopoli, et qua profundens mortem Andronici exercitum submersurus est, interea magna operante, hancque nubem persequente Alexio Comneno. Dicebat enim atque credebatur penes ipsummet adesse omnem gentem Romanam, sincereque ipsum amare; nec ullos a se alienaturos esse, sed simul ivisse seu ad observandum seu ad provocandum indicio, statimque in subditionem s metipsos tradituros confidentes. In his vero verbis latebat hoc consilium; scilicet, cum ita se haberent, ita diligenter sibi invicem intimos animi sensus aperuissent, illum imperaturum esse, Andronico vi amoto, rectaque via sic adhuc praetermissa. Etenim rex Siculus aliud voluit, atque ut adversus ceteros Siciliam regnumque ipsius obfirmaret, proficisci Megalopolim statuit.

51. In his vero tale quid evenit. Post maximam nostram calamitatem vidimus virum quemdam decenti habitu, largiore nigro colore, optime vestitum omnino more Latino praeter barbam longam; qui videbatur quasi missus a superioribus ecclesiasticis,

μῶ. Μάλιστα δὲ τοιοῦτου ἐπειράθη ὄχλου ὁ τῶν Σικελῶν εἶτε βῆξ, εἶτε τύραννος, ὡς οἱ Διονύσιος καθ' ἱστορίαν βεβαιοῦνται, καὶ οἱ Φαλάριδες, καὶ ὅσοις δὲ ἄλλοις τὸ ἐκεῖ ἄρχειν τυραννεῖν καὶ ἦν καὶ ἐλέγετο. Ἐνθα ὁ πρῶτος πρὸς βίαν κατάρξας, καὶ τὸ Ῥωμαϊκὸν ἐκεῖνο κομητάτον εἰς βῆγᾶτον μεταγράψας, Ῥογέριος ἦν, βέκτης ἀνὴρ, καὶ τῷ ὄντι δραστήριος, καὶ ἐν τοῖς ἐκεῖσε πολλὴν ἱστορίαν ὑπὲρ ἑαυτοῦ περικείμενος· δεῦτερος δὲ μετ' ἐκεῖνον καὶ χρόνῳ καὶ χειρὶ καὶ τύχῃ, παῖς ἐξ ἐκεῖνου, οὐκ οἶδ' ὅπως ἦκων τοῦ ὀνομάζεσθαι· ὁ δὲ ἄρτι ζῶν (Γελιέλμον ἐκεῖνόν φασιν), μεγαλεπήβολος μὲν τὴν ἐφεστίν, μικροτελετὴς δὲ ἐν ταῖς ἐπιβολαῖς. Ὀλίγα μὲν γὰρ τινα ἠνῶραγαθίστατο, τὰ πλείω δὲ ἐπταίσει. Καὶ ὡς μὲν κατὰ τὴν σκέψιν Ἀριστοτέλους εἰς τριγώνιον τὰ πολλὰ τὸ τυραννικὸν φύλον ἀνθῶν, εἶτα μαραινεται, συχνὴ πείρα παρέδειξεν. Οὗτος δὲ, οἷς ἄρτι εὐτυχῶς ἑαυτῷ ἐπέτευσεν, οἶκτο ἂν τάχα οὐ μόνον οὐκ ἀπανθήσειν, τρίτος ὦν αὐτὸς τῷ γένει, ἀλλὰ καὶ κάρπιμος ἔσεσθαι. Πάνυ γὰρ ἡμῶν κατευτύχησεν.

ν'. Ὁ δὲ οὖν Γελιέλμος οὗτος κότον τε, οἶμαι, τρέφων, οἷς ποτε ὁ Μανουὴλ κατεστράτευσε τῆς αὐτοῦ, καὶ πολλὰ καὶ ἐλόπησε καὶ ἐβλάψε, καὶ ἄμα καὶ ζητῶν πατρικὴν διὰ θαλάσσης ὁρμὴν ποτε παλαιὰν κατὰ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἦν ὁ πατήρ ἀνήνυτον ἐξετέλεσεν· ὁμοῦ δὲ καὶ συνάψας εἰς νοῦν τὴν καὶ διὰ γῆς καὶ διὰ θαλάττης μελέτην τοῦ Μανουὴλ κατὰ τῆς τῶν Σικελῶν (κατάμφω γὰρ ἐκεῖνος ἐπεχείρησε, καλῶ μὲν ἐπιβαλὼν πράγματι, κατακυβευθεὶς δὲ τύχαις πολέμου), προσίεται τὴν πρεσβείαν τῶν τοῦ Ἀνδρονίκου ἐχθρῶν, ὧν κατάρχειν ὁ Κομνηνὸς Ἀλέξιος ἠγλαίετο, πολυπλάνητος καὶ αὐτὸς, καὶ μακρὰ περιδεύσας· εἶγε πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ διὰ Ταυρικῆς καὶ Σκυθίδος γῆς ἐλθῶν, διὰ τὸν Ἀνδρόνικον μυρία ἔκαμε. Καὶ τυγχάνει βαλὼν ἔπος ὁ Σικελὸς, τὴν τε ξηρὰν τὴν τε ὑγρὰν ἐμπλήσαι τῆς κατ' αὐτὸν δυνάμεως, καὶ οἷόν τινα νέφη στρατοῦ ὑπερσπῆσαι καὶ αὐτῆς τῆς Μεγαλοπόλεως, δι' ὧν ἐπιβρέξας ἐλευθρον κατακλύσει τοὺς ἀμφὶ τὸν Ἀνδρόνικον· φυσῶντος ἐνταῦθα μεγάλα, καὶ τὰ τοιαῦτα νέφη συναυῶντος καὶ τοῦ Κομνηνοῦ Ἀλεξίου. Ἐλαγε γὰρ, ἀλλὰ καὶ ἐδόξαζε, πρὸς αὐτοῦ εἶναι τὴν πᾶσαν Ῥωμαῖδα, καὶ φιλεῖν αὐτὸν εἰς τὸ γνήσιον· καὶ μὴ ἂν ἀφέξεσθαι τινὰς αὐτοῦ· ἀλλ' ἄμα ἢ κατιδεῖν ἢ μηνύματι ἐρεθισθῆναι, καὶ αὐτίκα ἐπιιδόναι κατακύπτοντας ἑαυτοὺς εἰς ὑποταγὴν. Ἐνεκρύπτετο δὲ τοῖς λόγοις τούτοις καὶ νοῦς, ὡς οὕτως ἔχων, καὶ οὕτω φιλούμενος, καὶ εἰς τὰ ἐκάστων παραδύμενος σπλάγχνα, βασιλεύσει αὐτὸς, βίψας τὸν Ἀνδρόνικον, παραγόμενος πάνταῦθα τῆς ὀρθῆς. Ὁ γὰρ Σικελὸς βῆξ ἄλλα ἤθελε· καὶ Σικελίαν μὲν καὶ τὸ κατ' αὐτὴν βῆγᾶτον ἑτέροις, ὡς φασιν, Μεγαλόπολιν μεμελέτηκε.

να'. Συνέπεσε δὲ τι ἐν τούτοις καὶ τοιοῦτον. Εἰδομεν ἡμεῖς μετὰ τὴν ἐν ἡμῖν μεγίστην δυσπραγίαν ἄνδρα τινὰ εὐσταλῆ, μελαγχρῆ πρὸς βάθος, ἐπταλέμενον εὖ μᾶλα τὰ πάντα κατὰ Λατίνους, πλὴν ὅσον βαθυγένειον· ἰσχηματισμένον μὲν ὡσεὶ καὶ ἀποστο-

λικῶς, λεγόμενον δὲ ὑπερπόνηρον εἶναι. Ἡ δὲ φήμη καὶ ἱππότην δεξιὸν αὐτὸν εἶχεν, ὡς καὶ ὁ εὐγενὴς ἵππος ὑπομαρτυρεῖν ἐφίκει, ὃς αὐτὸν ἔφερε, καὶ οἱ ἀκαίνοιο ἐξελιγμοί, ὅτε ἤρτοτο ἐφιππος. Ὑπὸ σφραγίδος δὲ τὸ κατὰ ζώνην αὐτῷ ἐξίφης καὶ ὀπίστην αὐτὸν εἶναι. Οὕτω τὴν μοναχὸν ἐψεύδετο, εἰς δὲ ἐπιπολῆς ἐχρωμάτιστο. Ἀλεξίου δὲ κλήσιν φέρων, Σικουνητῶν ἐκρυπτοῦν ἐπεκάλει Φιλαδελφηνὸν, ἀλλὰ τινὰ πρὸς ἐτέρων καὶ γνωριζόμενος καὶ λεγόμενος. Οὗτος ὁ ἄνθρωπος, ὅστις ποτὲ καὶ ἔστι, πλείον τῶν ἄλλων κατὰ γε πονηρὰν μέθοδον τὸ πῦρ τοῦ καταθαλώσαντος ἡμῶν πολέμου ἐξηνέμωσεν εἰς αἰθέριον. Ἦν μὲν γὰρ ὁ δακρύων ἀξίος βασιλεὺς Ἀλέξιος κείμενος, ὡς ὁ Ἀνδρόνικος ἔθετο· αὐτὸς δὲ ὁ μοναχὸς οὐκ οἶδα σαφῶς ὅθεν πλεύσας εἰς τὰ ὑπὲρ τὸν Ἀδριανὸν ἔθνη, ἐπεδείκνυε τινὰ παῖδα, ἐς ὅμοιόν τι καὶ χροῶς καὶ ἡλικίας ἦκεν φαινόμενον τῷ βασιλεῖ Ἀλεξίῳ. Καὶ ἦν μὲν, φασίν, ἐκεῖνο παιδίον ἀγροικικὸν ἐκ ποθεν Βαγεντίας· αὐτὸς δὲ ταῖς ἡμῶν ἀμαρτίαις τὸ τοιοῦτον σόφισμα διδύχθεις, καὶ παρίσταντο δουλικώτερον τῷ ἀγενεῖ ἐκεῖνῳ παιδίῳ, καὶ τοὺς πόδας ἐνιπτε, καὶ ὅσα ἄλλα πρὸς ὑπηρεσίαν, ἐτέλει ὡς ἐπὶ βασιλεῖ, ἐραδιουργῶν κατὰ πονηρίαν, καὶ ἀναειδέξιας, ἐκεῖνον βασιλεῖα ἑαυτὸν ἐπιλέγειν, καὶ βαρβύνας, καὶ ἐγκελεύεσθαι τούτῳ ὅσα καὶ δούλῳ, καὶ ἀπειλεῖσθαι δριμύτερον. Καὶ βασιλικὴν αὐτῷ σκηνὴν οὕτω πηξάμενος, περιέφερον ἐξ ἔθνους εἰς ἔθνος, καὶ μάλιστα εἰς ὅσα κακῶς διέθετο ὁ Ἀνδρόνικος. Καὶ συνέκλειε τραγικώτερον· καὶ σκηνοδατῶν ἀδικίαν μεγάλην ὡς ἐπὶ βασιλικῷ τούτῳ παιδίῳ ὀφειλομένῳ πιστὴν φιλίαν ὑπὸ Χριστιανῶν ἀγαθῶν, προκαλεῖτο εἰς ἀμύναν, ὑποδεικνύς κατὰ τὸ εἶδος καὶ σημεῖα τριχῶν ξανθότητα, ὀδόντος λεῖψιν, ὅποιαν τινὰ καὶ ὁ ἀληθὴς Ἀλέξιος ἐκεῖνος δυσπραγεῖν ἐλήχε, βλέμματος ἐμβρίθειαν ὡσεὶ καὶ βασιλικῷ, πλάσιν σώματος εὐπαγῆ, καθ' ἣν μάλιστα τὸ ἀγροικικὸν εὐδοκίμως ἔχει, καὶ ἄλλα τινά. Καὶ οἱ δυσωπούμενοι διετίθεντο πρὸς κένθος, καὶ ἠλέουν, οἷα μὴ ἐξακριβοῦν ἔχοντες, οἷς ἐπεπρόσθει τῇ διακρίσει τῶν σημείων τοῖς ἔθνεσιν ἢ κατὰ τοῦ Ἀνδρονίκου μῆνις. Ὅθεν καὶ ἀπανούργως πειθόμενοι τὸν παῖδα βλέπειν Ἀλέξιον, ἢ καὶ ὁ ἐξ ἀγροικωτῶν οὗτος παῖς ἐτέθη καλεῖσθαι, κατέκρυπτεν εἰς προσκύνησιν, ἡσπάζοντο, μετέωρον ἦγον, δῶροις ἐδεξιοῦντο πολλοῖς· ἃ δὲ κατέσπα ὁ μοναχὸς, ἀπεκθαίνων βαρῦπλοῦτος, οἷς ἐμπορικῶς τὸν παῖδα καπηλεύων ἐχρηματίζετο. Καὶ ἡ μὲν ἀλήθεια οὕτω λαθοῦσα ἐνδόμυχος ἦν, τὸ δὲ ψεύδος ἐκνικῆσαν ἐξεθύμωσε τὰ ἔθνη πρὸς ἀμύναν· οἱ φθάσαντες ἐνέδησαν αὐτοῖς ὄρκους εἰς πίστιν τῷ τε Μανουῆλ καὶ τῷ διαδεξαμένῳ αὐτὸν υἱῷ Ἀλεξίῳ. Ἦχθη δὲ καὶ πρὸς τὸν ῥῆγα Σικελίας ὁ τοιοῦτος πλαστὸς βασιλεὺς. Καὶ ὁ μὲν Κομνηνὸς Ἀλέξιος, ὁ τὸν Σικελὸν ἐρεθίσας, ἠλεγχε τὸν ἀγροικωτῆν τοῦτον παῖδα, καὶ δὲ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ· εἰ δὲ ἐκ τῶν ἔθνων ἐβαστανοῦντο, εὖ ὅτι μάλιστ' ἀπεκρινόμενος ἐπίστασθαι αὐτὸν ἐκεῖνον εἶναι τὸν παῖδα τοῦ Μανουῆλ, ὑπὲρ οὗ καὶ ἀποθανεῖσθαι αὐτοῦς. Τέλος δὲ ὁ μὲν Σικελὸς, εἰ καὶ ἐπέγνω, φασί, τὸ ἀληθές, ὅμως πεισμονὴν ἰδίαν ἔχων, καὶ τοῦ ὄρκου Κωνσταντινου-

A dixitque se esse maxime fatigatum. Ex fama eques dexter erat, quod et nobilis equus testari videbatur, qui eum portabat, ut evolutiones quoque, cum equo insideret. Gladius quo cinctus erat militem esse quoque spondebat. Sic monachum simulabat, cujus habitum portare cernebatur. Alexii nomen ferens Sicuntenum Philadelphium se vocabat, quibusdam aliis nominibus præter cætera agnitus et nominatus. Hic homo, quiquis sit vel fuerit, præ cæteris, inonestis artibus in æra sufflavit ignem belli quo accensi sumus. Etenim lacrimabilis Alexius imperator mortuus erat, cum erigeretur Andronicus. Hic monachus qui, nescio unde, navigaverat ad regiones supra mare Adriaticum sitas, quemdam puerum monstraverat satis specie ac ætate similem imperatori Alexio. Illum puerum fuisse dicunt ruricolam oriundum Bagentia, et qui nos propter peccata nostra hanc machinationem docuisset, coram hoc puero ignoti generis ut subjectus astabat, pedes lavabat ejus, et alia multa reverentiæ causa, officia hæc præstabat quasi imperatori, maximo dolo agens, cumque notum fecisset se illum regem eligere, ausus est et illum hortari dureque etiam illi minari. Illi quoque postquam tabernaculum imperatorium fixisset, de gente in gentem eum ducebat, præsertim in eas quæ aversabantur Andronicum. Exclamabat autem modo tragico, palamque damnabat magnam iniquitatem quasi in imperatorium hunc puerum cui deberetur fides ex animo a bonis Christianis, incitabat eos ad vindictam, ut signa demonstrans, flavos capillos, dentis lacunam, quæ quidem huic vero Alexio acciderat, gravitatem aspectus quasi imperatorii, formam tandem corporis bene constitutam, quam imprimis habet ruricola, et alia quædam. Homines ægre ad luctum dispositi erant, miserebanturque, eo quod non satis certo discernere poterant, quibus oblata erant signa apta ad iram adversus Andronicum revocandam. Unde simpliciter credentes puerum Alexium videre in hoc puero qui ex medio ruricolarum venerat ut agnosceretur, proni venerabantur eum, amplectebantur, in altum extollebant, donis cumulabant, quæ accipiens monachus, dives discedebat, atque ex illis pretium percipiebat puerum cauponando. Et veritas quidem sic involuta latebat, mendacium vero superstes gentes ad vindictam excitabat; quidam jam se devinxerant juramenti ad fidelitatem erga Manuelem eumque qui illi successerat Alexium, filium ejus. Hic pseudo-imperator ad regem Siciliæ ductus est. Alexius autem Comnenus, qui regem Siciliæ jam excitaverat, amovit hunc ruricolam puerum, et qui cum illo erant; sed qui erant ex aliis gentibus, eo quod accurate agnovissent, asseriebant filium esse Manuelis seque ipsius causa esse morituros. Denique rex Siciliæ, etsi dicunt, verum cognoverit, fidem propriam habebat, thronique Constantinopolis cupidus erat. Ethnicici vero imperatoris Alexii idolum pro simulacro ferebant (obtentum enim fi-

Hum Sicilia probat agri esse alumnus), volebantque constituere hoc simulacrum in imperatorem adversus Megalopolitanos superbientes, adversum nos audacia magna moventur. Hæc impedimenta gravissima erant ut apparet ex optimorum sententiis, episcopi Panormitani in Sicilia episcopique Messinæ et aliorum, qui omnes quod rectum erat tantum videbant sanæ mentis regula seipsos dirigentes, ita ut judicarent non licere comitem Siculum agnosci imperatorem universalem qui olim ut dux subditus erat Constantinopoli, causamque hujus belli non justam esse. Etenim, quamvis qui regit Constantinopolim peccaret vel cæde, vel tyrannide, quid causæ daretur regi qui circumscriptur in Sicilia? Alioquin omnis principatus, cum male successit inceptum, in periculo esset ne dirigatur ab alio principatu auxiliari, sive disciplinæ sive servitutis causa.

52. Attamen Alexio Comneno totis viribus eistente ut quam citissime Constantinopolim regi Siciliæ tradoret, quasi imperite inter manus retineret, fit motus multarum gentium Siculum eligentium et unanimiter proclamantium. Thesaurus publicus tunc illi aperitur non admodum diviti, tumque mari committit longas naves ac cæteras, alias tandem plus quam ducentas equos vecturas. Sub pedibus equitum electorum resonat tellus, et insuper milites portabat undique fœderatos. Dicunt autem circiter centum viro coadunatos esse et alios multo plures; ex his autem et illis quosdam paucos cum elegisset, cæteros neglexit. Erant quoque illi equites, numero trecenti, qui possint, unusquisque restituere in bello nullo modo Comneni dissimiles. Hic solus hoc imperium se brevi occupaturum fore credidit, tantum pedibus equi confisus et ut passeris nidum illud capere tentaverat, verbo quidem Siculo regi, reapse vero sibi. Videbatur enim (nescimus quomodo), sicut antea exposuimus, simul ubique pervulgari, omnes oculos Romanorum in ipsum ut in solem converti eique soli se submittere.

ἐπεγράφετο, ψυχῇ δὲ ἑαυτῷ. Ἰνδάλλετο γὰρ (οὐκ ἐκφαίνεσθαι που, καὶ πάντα εὐθύς τοὺς Ῥωμαίων αὐτοῦ μόνου γίνεσθαι.

53. Terra Latina sensim emittebat multitudinem tantam militum quæ utique nos terrebat. Veniunt omnes e terra Illyriorum, quæ terminus est imperii Romanorum ad sinum Adriaticum; postquam autem circumdedissent, quæ ibi sita est, metropolim, Dyrrachium, facile occupant eam, ut ita dicam vocis sono, secundum Andronicum, ut alii dicunt ubique, traditum (sic enim ille sua curabat, non sibi, sed aliis destinans, quæ scilicet ex illo terræ Romanæ contigerunt), revera autem ab illo ipso traditam. Etenim paulo ante misso eive Romano, quem pulcher Ister emittens quasi triste effluvium contra Constantinopolim, pro his temporibus ut illius esset gener servaverat, incolas

Ἀ πόλεως ἐπισημένος· οἱ δὲ ἐθνικοὶ Ἀλεξίου βασιλέως εἰδῶλον πρὸ τῆς φαντασίας φέροντες (τὸν γὰρ δηλωθέντα παῖδα ἡ Σικελία ἔχει ἀπελεγχθέντα θρέμμα εἶναι ἀγροῦ), καὶ ἐγκαταστήσαι τὴν φαντασίαν εἰς βασιλέα τοῖ; Μεγαλοπολίταις φρουαττόμενοι, κινούνται καθ' ἡμῶν θάρσει πολλῷ· καὶ ταῦτα κωλύμεν οὐτι μᾶλα μὴ σταθερᾶς, ὡς ἐξῆν, ἀναφανομένης ἐκ τῶν κρείττωνων συμβούλων, τοῦ τε ἱεράρχου, φασί, τοῦ κατὰ Σικελίαν Πανόρμου, καὶ τοῦ τῆς ἐκείσε Μεσσήνης, καὶ ἐτέρων, ὅσοι τὸ δέον συνεώρων, ἀγγινοίας τε στάθμη ἀπορθοῦντες ἑαυτοὺς εἰς πρόβρασιν τοῦ μὴ ἂν ἐξεῖναι τὸν Σικελὸν κόμητα εἰς κοσμικὸν ἐγγραφήσεσθαι βασιλέα, ὃς ποτε τῇ Κωνσταντινουπόλει δοῦξ ὑπέκειτο, καὶ τὸ μηδὲ εὔ ἔχειν λόγου τὴν τῆς μάχης πρόβρασιν. Τί γὰρ, εἴπερ ὁ τὴν Κωνσταντινούπολιν διέπικον ἐξαμαρτάνοι, φονεύων ἢ τυραννῶν, δίκας ἂν διδοίη τῷ παρεγγράπτῳ ῥηγί τῷ ἐν Σικελοῖς; εἰ μὴ ἄρα πᾶσα βασιλεία, πταίουσά τε κατὰ βίον, εὐθύναςθαι κινδυνευτέα πρὸς τοῦ ὠρεγμένου, ὡς εἰ καὶ ἐπαιδαγωγεῖτο ἢ ἐδεσπίζετο.

νβ'. Καὶ ὁμοῦς, τοῦ Κομνηνοῦ Ἀλεξίου ἀπισχυρισμένου τὴν Κωνσταντινούπολιν παραδοῦναι ῥᾶον τῷ ῥηγί Σικελίας, ὡς εἰ καὶ ἐν χεροῖν αὐτὴν ἔσφιγγεν ὁ ἀπάλαμνος, γίνεται κίνησις πολυεθνῆς ἐπιλεγμένη τῷ Σικελῷ, καὶ αὐτὸν προγράφουσα κεφαλαίωτήν. Καὶ ἐκκενοῦνται θησαυροὶ τῷ μηδὲ μεγάλας οὕτω τε τὰς προσόδους ἔχοντι. Καὶ τῇ μὲν θαλάσῃ ἐπίστευσε νῆας μακρὰς ἑτεροίας τε, καὶ ἱππαγωγούς ὑπὲρ τὰς διακοσίας· τῆς δὲ γῆς κατεκράαιεν ἱππικὸν ἐπίλεκτον, οὐ μόνον ἐξ ὧν συνεκροτεῖτο αὐτὸς, ἀλλὰ καὶ ἄλλο παντοδαπὸν συμμαχικόν. Καὶ λέγεται, ὡς ἑκατὸν ποθεν λόγου χάριν ἐπιβρέοντων εἰς συμμαχίαν, καὶ αὐ ἐτέρωθεν πλειόνων, ἢ καὶ τοσούτων, ἢ καὶ εἰς ἑλαττον ὑποδιθαζομένων, βραχεῖς τινὰς ἐκείθεν ἀποκρίνων, τοὺς λοιποὺς ἐξηθέριζε. Καὶ ἦσαν οὕτως αὐτῷ οἱ ἱππῶται οἷοι ἀλαζονεύεσθαι, κατὰ τὴν ἐν αὐτοῖς φύσιν τριακοσίων ἀνδρῶν ἕκαστος ἂν τὰ κατὰ πόλεμον στήσεσθαι, οὐδὲν ἀπεικότες οὐδ' αὐτοῖ τοῦ Κομνηνοῦ· ὃς μόνος ἐδόξαζε τὴν τοσαύτην βασιλείαν ταχὺ καταλήψεσθαι, βραχὺ κατ' αὐτῆς παρακαλπάσας τὸν ἵππον, καὶ κατακτήσεσθαι αὐτὴν χειρισάμενος, ὡσεὶ καὶ στρουθοῦ φωλεόν· λόγῳ μὲν τῷ Σικελῷ, ὃν καὶ γνησίως αὐθέντην οἶδαμεν, ὅπως), καθὰ καὶ προεξεθέμεθα, ἅμα τε ὀφθαλμοὺς εἰς αὐτὸν ὡς ἥλιον ἐπιστρέφεσθαι, καὶ

νγ'. Ἐξεῖρψεν οὖν ἡ Λατίνη γῆ πλῆθος οὕτω πολὺ στρατιᾶς, ἀφ' ἱκανοῦ ἡμᾶς ἐκφοβοῦν. Καὶ γίνονται πάντες τῆς Ἰλλυριῶν ἠπειρώτιδος, ἢ τερματίζουσι τὰ Ῥωμαίων εἰς τὸν Ἀδριακὸν κόλπον· καὶ περισχόντες τὴν τῶν ἐκείσε μητροπολιν, τὸ Δυρράχιον, ἀπονητὶ ἀποχειροῦνται, καὶ ὡς εἰπεῖν αὐτοβοεῖ· κατὰ μὲν τὸν Ἀνδρόνικον φάναι προδεδομένην ὑπ' ἄλλων εἰς τὸ πᾶν (οὕτω γὰρ ἐκεῖνος ἐθεράπευε τὰ κατ' αὐτὸν, οὐχ ἑαυτῷ, ἀλλ' ἐτέροις ἐπιγράφων, ἃ ἐδυστύχει δι' αὐτὸν ἢ Ῥωμαῖς γῆ), πρὸς δὲ ἀλήθειαν ὑπ' αὐτοῦ ἐκείνου πρόδοτον. Καὶ γὰρ τοὶ πρὸ βραχέων χρόνου Ῥωμανὸν τινα στείλας, ὃν ὁ καλὸς Ἰστρος φαῦλην ἀπόρροϊαν ἐναπερσευξάμενος, εἰς Κωνσταντινούπολιν γαμβρὸν ἐκείνῳ ἐφυλάξατο ἐν

dum sibi, caveruntque. Erat autem nobis res alia, eor intimum spectans. Duobus detinebamur, ut videtur. Nec enim dux operam dedit ut salvaret nos ob causam quam solus sapiens intelligere poterit cui datum est. Populus vero Dei tunc se derelictum fuisse dicens, si nos quoque fugeremus, nobis qui salutem propriam quæsieramus clauderat januas. Hæc omnibus visibilia erant. Quæ vero tunc volebat Deus, alia erant; unum quidem, nos castigare, pro illis quibus nos eum læseramus; secundum vero, pro amore suo in Andronici manus tradere. Evidens enim fuit, si aliquantisper ultra urbem processissemus, perissemus, sed sæx iræ ejus in nos effusa fuisset. Si vero tertium consilium esset Dei, ut nos remanentes adessemus auxilio fratribus nostris qui salvati forent, ut qui a Deo sunt probati, didicerunt. At non idem fuit de nobis cum remaneremus dum quædam naves hostiles Latine hostiliter ad nos ex Byzantio accederent adversus Andronicum conspirantes; nos autem manebamus. Sed hæc aggressio augurium quoddam fuit eorum quæ Latini incursando in nos cum suo equitatu facturi essent; non multum autem timorem injiciebat; quæ autem, pro dolor! nunc nobis acciderunt miserissima sunt.

οἱ Λατῖνοι ἐπαγωνίζονται, ἡμῶν καθιππάζεσθαι· ἀπέβηκεν, ὑπερλίαν καὶ ἐναγέγνια καὶ φειδερὰ.

56. At hæc quasi currendo scripta sunt. Civitatem ut in amplexibus tenebat equitum et navium exercitus. Tunc ducis imperitia revelata fuit, quæ jam antea dubia non erat, ut in brevi demonstrabimus. Primum enim, cum hostes non longe abessent, quosdamque milites viriliter agere jussisset (dux enim peritus dormiendi), excurrerunt, ac unum quemdam comprehenderunt. Quem pulchris vestibus militaribus indutum, non illius (exilis enim erat) sed suorum, in triumpho per mediam civitatem duxerunt, quasique quemdam virum insignem laudibus extulerunt. Statim epistola a prefecto et duce ad Imperatorem mittitur, nos bello belligerari affirmantibus. Die secunda ab hac die alii mittuntur ac capiunt non hominem sed duo misera jumenta et simulacrum militis capitis. Qui enim hanc habuerat aufugerat, objeceratque quasi in pretium persequentibus. Statim iterum triumphi in civitate, jumentaque capta considerabantur quasi aliquid magnum quod raptum fuisset. Forma capitis super hasta quoque circumferebatur quasi spoliū insignis. Iterum epistola imperiti ducis ad imperatorem de bono exitu belli. Inde irati hostes qui ibi erant ut crabrones brevi advolaverunt ad nos (antea enim distulerant, classem signum daturam exspectantes), civitatemque a magnis januis occidentalibus usque ad totam arcem subito currentes circumdederunt. Ibi sit excursio duorum equitum Latinorum e gente Prebentzonum, quæ maxima audacia exercitui Siculo adhererat, plurimumque ex nostris; scilicet decem et amplius. Nullus

Ἀ ἐπῆλθε· καὶ παρωρμήσαμεν φυλάζεσθαι, καὶ ἐφυλάχθησαν. Καὶ ἦν μὲν τὸ πρῶγμα καὶ ἡμῖν ἐφεστὸν, οἷα ἐθειλοψυχοῦσιν· ἐπεσχέθημεν δὲ δυσὸν ἐνεκεν, ὡς δοκεῖν. Οὐτε γὰρ ὁ στρατηγὸς προεθυμήθη σωθῆναι ἡμᾶς δι' αἰτίαν, ἦν ὡς θυμοσόφῳ ἐκείνῳ εἰδέναι μόνῳ κεχάριστα· ὁ λαὸς δὲ τοῦ Θεοῦ ὁ ἐνταῦθα μὴ ἂν ὑπολιπέσθαι εἰπὼν, εἰ καὶ ἡμεῖς ἐκδράμωμεν φυγαδίαι, ἐκλείσειν ἡμῖν οὕτω τὰς πύλας τοῦ σωθῆναι βούλεσθαι. Καὶ τοῦτο μὲν τὸ φαινόμενον. Ἄ δὲ ὁ Θεὸς ἐνταῦθα ἤθελεν, ἕτερα ἦν· ἐν τὸ παιδεύσειν ἡμᾶς, ἀνθ' ὧν αὐτῷ προσεκρούομεν· δευτέρον δὲ τὸ φιλανθρωπεύεσθαι, εἰς τὰς τοῦ Ἀνδρονίκου χεῖρας βαλεῖν ἡμᾶς. Ἐφάνη γὰρ, ὡς, εἶγε τῆς πόλεως ταύτης εἰς ὅσον βραχὺ τι προσποδίσσαμεν, οὐκ ἂν ἐζήσαμεν, ἀλλ' ὁ τῆς ὀργῆς αὐτοῦ τρυγίας ἐναπηρεύθη ἂν εἰς ἡμᾶς. Εἰ δὲ τι καὶ τρίτον ἦν Θεοῦ ἐνταῦθα σκίμμα, τὸ ἡμᾶς παραμειναντας πρὸς ἀγαθοῦ τινος ἀποθῆναι τοῖς περισσεωσμένοις ἀδελφοῖς, ἐδιδάχθησαν οἱ περιπειράμενοι σὺν Θεῷ. Καὶ ἦν ἡμῖν τοῦτ' ἐπὶ τὸ παράμογον οὐ κατ' ἐκεῖνο τὸ παλαιότερον, ὅτε νῆες μὲν ἀποστατικά Λατινικάι τινες ἐφ' ἡμᾶς ἐκ Βυζάντου ἀρχέκακοι ἐπλωῖσαντο, κατὰ τοῦ Ἀνδρονίκου καὶ αὐταὶ συμπεπνευκυῖαι, ἡμεῖς δὲ παρερένομεν. Ἄλλ' ἐκεῖνο μὲν καὶ προδὴν ἐνέφαινε τῶν ἄρτι δοκιμάζουσιν, οἷα

καὶ φόβον εἶχεν οὐ πολλόν· τὰ δὲ νῦν, οἷμαι ὡς ἡμῖν

νός. Ἄλλὰ ταῦτα μὲν ὡς ἐν παρεκδρομῇ τινι λόγου γεγράφεται. Τὴν δὲ πόλιν συνείχεν ὡς οἶον ἐν ἀγκάλαις ὅ τε καθ' ἵππους, ὅ τε κατὰ τὰς νῆας στρατός. Καὶ ἡ τοῦ στρατηγοῦ ἀβελτηρία ἐνταῦθα μάλιστα διαφαίνεται, μηδὲ τὰ πρώην ἀδηλος οὔσα, ὡς ἡ συγγραφή ἐν ὀλιγίστῳ διαδείξεται. Τὰ πρώτα μὲν γὰρ, τῶν πολεμίων οὐ μακρὰν ὄντων, βιασάμενοί τινες τῶν στρατιωτῶν ἀνδρῖσασθαι (ὁ γάρ τοι στρατηγὸς δεινὸς ἦν κοιμάσθαι), ἀφώρμησαν, καὶ συνέσχον ἕνα τινά· ὃν καὶ λαμπρῶς περιδύσαντες τὰ στρατιωτικά, οὐκ ἐκ τῶν ἐκείνου (ψιλὸς γὰρ ἦν), ἀλλ' ἐκ τῶν παρ' αὐτοῖς, ἐπόμπειόν τε διὰ μέσης τῆς πόλεως, καὶ ὡς μέγαν τινά ἐλόντες ἐκύδαινον. Καὶ γραφή εὐθὺς τοῦ καὶ στρατηγοῦ καὶ δουκὸς εἰς τὴν βασιλέα, ὡς εὐτυχῶς ἡμῖν τὰ εἰς μάχην φέρεται. Ἡμέρα μετὰ ταύτην δευτέρῃ καὶ μετεξέτεροι στέλλονται, καὶ αἰροῦσιν οὐκέτι οὐδ' ἀνθρωπον, ἀλλὰ δύο ἱππάρια δυστυχῆ, καὶ σκίασμα στρατιώτου κεφαλῆς. Ὁ γὰρ τοῦτο ἔχων διεκπέφευγε, προηκόμενος οἶον εἰς λύτρον αὐτὸ τοῖς ἐπιδωκοῦσιν. Καὶ αὐτίκα θρίαμβον πάλιν ἐν τῇ πόλει· καὶ τὰ ἀίχμαλτα ἱππαρίδια περιεβλέποντο, οἷα μέγαν ὄν, ὅτι περ' αὐτὰ εἶλον. Καὶ τὸ σκιάδιον ἐπὶ σημαίας ἤρρετο, καθά τι κορυφαῖον σκώλευμα. Καὶ γράμμα πάλιν τοῦ δυσαριστέως περὶ τὴν βασιλέα, ὡς εὐτυχούμεν τὰ κατὰ πόλεμον. Ὡς δὲ ἐκείθεν ἐρεθισθέντες οἱ κατὰ γῆν πολέμιοι, καθὰ καὶ τινες σφῆκες, ταχὺ καθ' ἡμῶν ἐπτερούσαντο (τὰ γὰρ πρὸ τούτων ἀνεβάλλοντο, παραδοχοῦντες τὸ ναυτικὸν κατὰ τι σύνθημα), καὶ τὴν πόλιν ἐκ τῶν δυσμῶθεν μεγάλων πυλῶν ἕως καὶ ἐς ὄλγην τὴν ἀκρόπολιν ἀκρυκτεῖ

ἐπιδραμόντες ἐκυκλώσαντο, γίνεται τις ἐκεῖ ἐκδραμῆ δύο μὲν Λατίνων ἱππέων ἐκ τοῦ τῶν Πρεθενεζούων ἔθνους, ὃ δὴ πολὺ καὶ τεθαρρῆμένον τῷ Σικελικῷ στρατῷ παρείπετο, πλειόνων δὲ ἐκ τῶν ἡμεδωπῶν ὑπὲρ τοὺς δέκα γάρ. Καὶ πίπτει μὲν οὐδεὶς ἑναγώνιοι δὲ οἱ Λατῖνοι διεκφεύγουσι τὸ πεσεῖν. Καὶ πάλιν ἀναφορὰ εἰς τὴν βασιλέα τρίτη, ὡς τῇ βασιλικῇ εὐχῇ τε καὶ εὐτυχίᾳ νενικήκαμεν καὶ τὸν πρῶτον πόλεμον, οὐκ οἶδα τίνων περιγεγόμενοι. Καὶ ἤθελε μὲν ὁ στρατηγὸς τὰς τρεῖς ταύτας αὐτοῦ νίκας ἐν ἐπιστολῇ περιλαβεῖν, φειδοῖ δαπάνης καὶ δρομικῶν ἱππων. Ἐγκρατῆς γάρ ἦν χειρῶν ἄληθῶς ὁ ἄνθρωπος. Ἀλλὰ προεκαλεῖτο τὸν Καλλινικὸν εἰς τὸ δαπανῆσαι τὸ ἐθέλειν κατὰ τοῦ βασιλέως γελᾶν. Καὶ ἦγεν αὐτῷ πρὸς ἀνάγκης τὸ πρῶγμα. Ἐκεῖνός τε γὰρ ἐμίσει τοῦτον, καθὰ καὶ τοὺς λοιποὺς, ὅσοις τὸ γένος ἐλαμπε· καὶ αὐτὸς δὲ ἀντέστρεψε τὸ μῖσος πρὸς αὐτὸν οὐ μακρὰν τοῦ ἀνάλογον. Ὅς γε καὶ ἀνεφθέγγετο δεδιέναι καθεκάστην, μήποτε τις αὐτῷ ἐκ Μεγαλοπόλεως ἐπιπετασθεῖη, ἐξορύξων τοὺς ὀφθαλμούς. Καὶ ποτε καὶ τοιαῦδε ἔφη φῦναι μητρὸς, κακολογήσας θυμῷ τὴν τιμίαν ἐκείνην, ἐὰν διεδήλου, ὡς ἄλλην τινὰ τραπέσθαι αἰρήσεται, καὶ τοῦ ζῆν ἐξ ὀφθαλμῶν προθέσθαι, ὃ ἂν τις εἴποι,

νζ'. Οὐκοῦν καὶ μεθώδευε τὸ τοιοῦτον. Καὶ οὐ βαθείᾳ ψυχῇ μεριμνῶν τὰ κατὰ πόλιν, ἀνέπειθε τὸν Ἀνδρόνικον εὐ μάλα τεχνικῶς, ὡς εὐ ἔχουσι τὰ καθ' ἡμᾶς, καὶ ὡς περιπεποίηται ἡ πόλις ἄριστα, καὶ οὐδὲν αὐτῇ τῶν δεόντων ἐνδεῖ, οὐ πύργων ἀσφάλεια, οὐ πετροβόλοι μηχαναί, οὐ τειχῶν ἐπιποιήσεις, οὐ περιτειχίσματος ἐρυμνότης, οὐ πλῆθος καὶ κάλλος ἀρμάτων, οὐκ ἄλλο οὐδὲν· ψευδῆ μὲν γράφων πρὸς τὸ ἑαυτῷ μόνῳ συνοῖσον καὶ ἀνεξέλεγκτα, ὅτι μηδὲ ἦν τι, ὃ εἶτε εἰδῶς, ἢ ἄπερ ἔγραφε, εἶτε λαλῶν, εἶτε λαλεῖν τολμῶν· πείθων δὲ ἐκείνον οὐκ εὐτυχῶς ἡμῖν. Πραγματεύτο γὰρ θάρρος ἐμβαλεῖν τῷ βασιλεῖ περὶ ἡμῶν, ὡς οὐκ ἂν τι κακὸν ποθεν πάθοιμεν· ἵνα κεφαλὴ μόνος αὐτὸς ἐφίστατο τοῖς ὧδε, καὶ μὴ τινι ἑτέρῳ ἐπιτραπεῖη τὰ τῆδε, οἷω περισώσασθαι ταῦτα, καὶ οὕτω τῆς ἀρχῆς αὐτὸν πῶτε παραλυθῆναι, καὶ εἰς χεῖρας τῷ Ἀνδρόνικῳ περιτυχεῖν· ὑφ' ὧν καὶ πάλαι ἂν συνετρίβη, εἰ μὴ ὁ σεβαστοκράτωρ Μανουὴλ, ἀγαθὰ λαλῶν, καὶ μέσος πίπτων γυναικείου λόγῳ, αὐτὸν περισώζετο, οὐ πρὸς γαλήνην ἡμῖν, ἀλλ' ὡς εἰς τυφῶνα, τὸ πᾶν κυκῆσοντα. Καὶ ἐς τοιοῦτον περιῆλθε πανούργως τὸν βασιλέα ταῖς τοιαύταις μεθόδοις ὁ δοῦξ οὗτος, ὡς καὶ εὐχαριστίαν αὐτῷ γραφῆναι πρὸς τοῦ ἀμειλικτου καὶ μὴ εἰδότος, οἶμαι, ὅπερ ἐστὶ χάρις. Διὸ καὶ τῇ εὐχαριστίᾳ ὑπεσμύχετό τις καυτήρ. Ἠδύχου γὰρ ἡ βασιλικὴ γραφὴ ἐχόμενα τῆς χάριτος οὕτως· «Γένοιτο δὲ καὶ ἐπὶ τὰ ἐξῆς τὴν τοιαύτην εὐχαριστίαν φυλάττεσθαι σοι» αἰνιττομένη, ὡς μικρὸν ὄσον, καὶ οὐ παραμενεῖ. Ὅ καὶ γέγονεν. Ἐάλωσαν γὰρ δι' αὐτὸν ὡς ἐπὶ θανάτῳ ἐκεῖ καὶ ἡ τούτου μήτηρ καὶ ὁ ἀδελφός, οὐδὲν αὐτοὶ ἀμυρτόντες.

νη'. Καὶ τοῦτο μὲν μετ' οὐ πολὺ εἰς ἐκείνους. Αὐτὸς δὲ τέως ἰσχύων κατὰ τῆς ἡμῶν ἀπωλείας, καὶ

A quidem cadit; milites vero Latini trepidi fugiunt. Iterum tertius nuntius, quasi precibus imperatoris nostraque bona fortuna vicissemus et ex hoc primo bello superstitēs evasissemus. Volui quoque dux tres has ipsius victorias in uno scripto concludere, ut impensis ex equis cursoribus parceret. Erat enim vere manu continens, sed hortabatur Callinicum ut has impensas facere vellet, quod risui fuit imperatori. Sic necessario huic attraxit negotium. Ille enim oderat hunc sicut et ceteros in quibus elucebat genus; ipseque odium in ipsum convertit modo ferme simili. Dictitabat timere se quotidie ne quis ad ipsum advolaret Megalopoli oculos eruturus. Nonnumquam dixit natum se esse a tali matre, istum honorem execratus, si Constantinopolim revertendum esset; inuendo se alia malle via ingredi et minus malum majori praeferre, imo ad mortem ipsam paratum esse; quod fas non erat.

B
 εἰς Κωνσταντινούπολιν ἀναστραφεῖη. Ὅθεν καὶ μεζονοῦ κακοῦ ἀνθελέσθαι τι βραχύτερον, καὶ κακόν.

57. Hæc igitur sic dirigebat. Nec animi sollicitus circa ea quæ urbis erant, calliditate maxima Andronico persuadebat omnia se bene habere apud nos, mirabilia agere civitatem, nihil deesse illi, nec turrium securitatem, nec balistas, nec murorum pinnacula, nec circuitus munimenta, nec curruum multitudinem aut pulchritudinem, nec tandem rem ullam. Mentiebatur quidem de rebus quæ ad illum solum pertinebant scribendo quæ refelli non poterant, cum nemo esset qui vel sciret quod scribebat, vel diceret, vel auderet dicere; sicque illi infeliciter nobis persuadebat. Audacter imperatori verba dedit de nobis, nullo modo nos aliquid pati, ut rebus hisce solus proficeretur, et ne alicui alteri committerentur relucendæ, sicque aliquando ipsi substitueretur in magistratu ipseque in manus Andronici incideret, sub quibus jam olim oppressus fuisset, nisi imperator Manuel, bene de ipso loquens, seque interponens mulierum precibus, illum salvasset, non ad urbis pacem, sed ad tempestatem omnia conturbantem. Adeo dolose his malis artibus circumvenit imperatorem iste dux, ut etiam gratiarum actiones illi scriberet qui erat inexorabilis ac nescius, quod est, puto, gratitudo. Itaque lento igne torrebatur. Scriptum ergo ad imperatorem hæc gratias continebat: «Utinam pro futuro gratiæ huiusmodi sint agendæ tibi;» ita subaudiens paululum eas permansuras; quod et factum est. Apprehendi enim iussit ad mortem matrem et fratrem eius neuliquam sotes.

58. Hoc igitur brevi temporis intervallo illis accidit. Interea ipse perniciosi nostræ potens, ideoque

indurato corde imperatoris, quasi is solus urbem A salvare potuerit, sicque ejus consilia nos perdidderunt. Etenim in defensionem nostram exercitum provide miserat imperator. Credens vero his quibus a Davide decipiebatur, illis commendavit, ne in urbe se includerent nec irruerent in hostes quasi in aciem instructos; dum nos, qui nesciebamus hoc auxilium, ita anxie expectaremus speque in illos suspenderemur, hi sine pugna auxilium quasi fictum nobis parabant. Erant vero multi: Gidus magnus præfectus ex orientibus, Palæologus Andronicus, Camutza Manuel, Chumnus, atque alii. Se illis adjunxerat ultimus cubicularius Nicephorus qui omnino proximus erat regi, qui ad ducem Davidem scriptum mittens exposuit methodum dissimilem laborum ejus omni B cælo, linguaque mensus est terram. Dixit enim, nec cælum tot stellas numerare nec tot arenis repleri terram, quantus exercitus ipsi aderat, addens se non posse non timere ne Latini certiores facti quantas ipse copias contraxerit, in fugam se convertant, ipseque tali præda orbatus sit. Hæc scripsit, nosque credideramus. Qui enim vult salvari ad credendum semper est paratus.

59. Sic ergo a missis imperatoris tunc decepti sumus. Tunc vero terra marique concurrerunt hostes, atque perite se ad pugnam paraverant. C Occidentales copiarum alias machinas novas invenerant modo helepolium, quarum utilitas fere nulla erat ob magnitudinem. Orientales vero (maxime autem multitudinem classis componebant) juxta suam consuetudinem agebant. Dispositis igitur machinis ad lapides projiciendos aptis, plerisque mediocris magnitudinis, ut illis a mœnibus nostri milites subito opprimerentur, e quibus duæ majores, quarum una terræ motus illa vocari posset; dispositisque qui ramusculis implerent aptas fossas, quique mœnia labefactare possent, muros aggredi illosque indesinenter et modis omnibus quassare conati sunt. His omnibus præcurrebant fundibularii. Ad vesperam enim retinuerunt naves usque ad mane, mane autem acre certamen inierunt. Omnis quidem pars occidentalis comprehendens totum circumnitum arcis (in modum enim faucibus a mari ad portas hic sitas opera turrium producta erant) non sollicitudini fuit nobis et tuta mansit; pars vero orientalis omnem impetum sustinuit. Fervebat pugna in littore maris, primum, quia loca contra muros sicca reliquerant aquæ maris, æstivi temporis causa, quodque mare plenum non erat usque ad munitiones, ita ut spatium grande ad pugnam illis relictum fuisset a mœnibus littoralibus atque ab æquore; tum quia Latini ob peritiam qua in bello pollebant hic magis urgendum viderant. Inde enim cognovi multum potuisse ledere nos, eo quod primum permanere diu poterant, cum litus hoc

διὰ τοῦτο ἐνσκιρρώσας τῇ τοῦ βασιλέως ψυχῇ, ὡς αὐταρχεῖ οὕτως τὰ ὑπὲρ τῆς πόλεως, ἴσχυσε πείσαι τὰ εἰς ἡμῶν βλεθρον. Ἔστειλε μὲν γὰρ ὁ βασιλεὺς προμηθειώτερον στρατιάν ἐπὶ ἀμύνη τῶν καθ' ἡμᾶς· πεποιθῶς δὲ, οἷς ἐκ τοῦ Δαυὶδ ἀπεπλανᾶτο, παρηγγυήσατο μήτε εἰς τὴν πόλιν αὐτοὺς καταδύσεσθαι, μήτε μὴν τοῖς πολεμίοις ὁμόσει χωρῆσαι γενομένου ἐν χρω μάχης· ὡς ἐντεῦθεν ἡμᾶς μὲν, μὴ εἰδότας ἐπικουρίαν ἐκ τῶν ἐσταλμένων, παραδοχεῖν, καὶ ἐκκρέμασθαι τῆς εἰς ἐκείνους ἐλπίδος· αὐτοὺς δὲ ἀναιμωτὶ ζῆν, ἀφωσιωμένους τῆν ἄλλως τὸ εἰς ἡμᾶς ἐπικουρικόν. Ἦσαν δὲ συχνοὶ ἐκεῖνοι· ὁ τῶν ἀνατολικῶν μέγας δομέστικος Γίδος, ὁ Παλαιολόγος Ἀδρόνικος, ὁ Καμύτζης Μανουήλ, ὁ Χοῦμνος, καὶ ἄλλοι ἕτεροι. Ἐπέβρευσεν δὲ αὐτοῖς ἐς παντελῶς ὑστέρων καὶ ὁ τῷ βασιλεῖ πάνυ ἐγγύς, ὁ παρακοιμώμενος Νικηφόρος· ὃς γράμμα στείλας πρὸς τὴν δοῦκα Δαυὶδ, ἔθετο τρόπον ἄλλον τὰ χεῖλη αὐτοῦ κατ' οὐρανὸν, καὶ τὴν γλῶσσαν ἀφήκε διέρχεσθαι περὶ γῆν. Ἐφατο γὰρ μήτε τὸν οὐρανὸν ἀστραὶς ἐνευθηνεῖσθαι τοσοῦτοις, μήτε τὴν γῆν ἀμμῶ τοσσηδε πληθεῖν, ὁπόσος αὐτῷ στρατὸς ἐφέπεται· προσεπιλαλῶν καὶ ὑποδοδικέναι, μὴ ποτε οἱ Λατῖνοι ἐκπυθόμενοι, ὅσῃν ἰσχυρὸν περιθέβληται, φευξοῦνται, καὶ μενεῖ αὐτὸς κενὸς τοιαύτης ἀγρας. Ἐγραψεν αὐτὸς τοιαῦτα· καὶ ἡμεῖς ἐπιστεύσαμεν. Τὸ γὰρ ἐπὶ σωτηρίᾳ βουλόμενον τῆς ψυχῆς ἔτοιμον ἦν πρὸς πειθῶ.

νθ'. Καὶ οὕτω μὲν τὰ ἐκ τῶν βασιλικῶν ἀποστόλων ψευδόντων ἡμᾶς. Τὸ δὲ πολέμιον ἐπελθὼν τότε ξηρᾶθεν καὶ τὸ ἐκ θαλάσσης, ἐξηρτύετο κατ' ἐπιστήμην εἰς μάχην. Καὶ οἱ μὲν ἐκ τῶν δυσμικῶν ἄλλοτε ἐποιοῦν καινά τινα κατὰ νόμους ἐλεπόλεων, αἷς διὰ τὸ ἐκ μεγέθους δυσμεταχείριστον οὐδὲ ἐνέλαμψε τίς ἐνέργεια· οἱ δὲ περὶ τὰ ἐφ' ἃ (ἦσαν δὲ μάλιστα ἐκεῖνοι τὸ ναυτικὸν πλῆθος) πρὸς τὸ συνηθέστερον ἐβλεπόν. Καὶ συσκευασάμενοι μηχανὰς πετροβόλους, μικρομεγέθεις μὲν πλείονας, ὡς ἐπιβουλεύειν δι' αὐτῶν τοῖς ἐκ τῶν τεχνῶν πολεμοῦσιν ἡμεδαποῖς, δύο δὲ μείζονας, ὧν θατέρω σεισμοῦ θυγάτηρ τολμήσαντα φάναι· ἐντεινάμενοι δὲ καὶ τοὺς τὴν εὐεπιβουλεύοντάφρον συρφετοῦ πλήσοντας, καὶ τὸ περίτειχος δὲ κατασεῖσαι δεινοῦς, καὶ τῷ τείχει προσβαλεῖν, καὶ διορύξαι αὐτὸ εἰς κατάπτωσιν, ἐγίνοντο τῶν ἔργων, εἰς ὅσον κραταῖον, καὶ ἀκάθεκτοι κατειργάζοντο. Καὶ προέτρεχον αὐτοῖς πάντων συχνοὶ ἀκροβολισμοί. Πρὸς δειλὴν γὰρ κατασχόντες τὰς ναῦς εἰς αὐριον, ἔωθεν μάχης κρατερᾶς ἐνήρξαντο. Καὶ τὸ μὲν δυσμικὸν ἅπαν ἕως καὶ εἰς ὄλον τὸ κύκλω τῆς ἀκροπόλεως (κατὰ σχῆμα γὰρ τι δρεπάνου ἐκ θαλάσσης ἕως καὶ τῶν ἐκεῖσε πυλῶν περιήγετο πυργηροῦν) οὐχ οὕτω πράγματα ἡμῖν παρείχεν, οὔτε τραύματα ἐνέτριβε· τὸ δὲ ἐξ ἀνατολῆς ἐθήριον. Ἦν δὲ μάχης ἐλεύθερον τὸ παράλιον ὄλον, τὸ μὲν, ὅτι ψιλὰ θαλασσίον ὕδατος ἦν τὰ πρὸς τῷ τείχει διὰ τὸν καιρὸν θερινὸν ὄντα, καὶ μὴ πληθύνοντα τὴν θάλασσαν μέχρι καὶ ἐπὶ αὐτὸν τειχισμῶν, ὡς ἐντεῦθεν ἐξ ἀσυμμέτρου τοῖς ἐκ τῶν παραλίων τεχνῶν καὶ τῆς ἐκ θαλάττης εἶνα τὴν μάχην· τὸ δ', ὅτι δαήμενοι ὄντες ἐκεῖνοι μάχης περὶ τὸ πονοῦν μᾶλλον τῆς πόλεως ἐμελέτησαν ἐν

τήκειν πληγὰς. Ἐκείθεν γὰρ διέγνων δύνασθαι ἂν βλάψαι ἡμᾶς, ὡς καὶ προσεδρεύειν εὖ μάλα δυναμένοι διὰ τὸ τοῦ αἰγυαλοῦ ἀγχιθαθῆς καὶ οὕτως εὐλίμενον· καὶ ὅτι καὶ τὸ τεῖχος οὐκ ἀπονίρως εἶχεν ἐκείσε, ἀτέχνως τε τὴν ἀρχὴν συσταθῆν, καὶ οὐκ εὖ συμπαγῆν, καὶ μηδὲ μεμελημένον ἄρτι τῷ καλῷ στρατηγῷ.

Ἐ'. Ἐφκει γὰρ ἰατρῷ παρακαλουθεῖν σίματι πονοῦντι μὲν, οἷον δὲ μὴ φιλεῖσθαι, ὡς ἀναπονηθῆναι πρὸς ὑγίειαν, κἀντεῦθεν ἀμελοῦντι τὸ νοσοῦν ἀνακομίσασθαι. Καὶ οὐκ ἔστι διαπιστῆσαι τοὺς εὖ κατεγνωκότητας τὸ πρᾶγμα, ὡς πᾶν τι βραχὺ προδότου τοῦ κυρίως διενεγκεῖν ὁ Δαυὶδ φαίνεται καθ' ἡμῶν· εἰ μὴ τις ἄρα θερμότερον ἐπιβάλλον, ὡς ἐν τινι πλάστιγγι παρισάξοι ἐκείνον εἰς προδότην αὐτόχρομα. Δίχα γὰρ συνθεσιῶν ἐπὶ ῥητοῖς καὶ μηνύσεων γνωρίμων, ἃ δὴ καὶ αὐτὰ πολλοὶ κατηγοροῦσιν ἐκείνου, τᾶλλα πάντα προδοτικῶς εἶχεν ὁ ἀνὴρ. Καὶ κοινὸν αὐτῷ τε καὶ τῷ κατὰ σπουδὴν φανερὰν ἄλλως προδότη τὸ τοῦ κοινοῦ μὲν ὑπερορᾶν περιφρονητικῶς, ἐχυτῷ δὲ μόνῃ χαρίζεσθαι· καὶ προτίθεσθαι πάντας μὲν ἀπιέναι, περιεῖναι δὲ μόνῃ τὰ κατ' αὐτόν. Ἐμέμφοντο οἱ στρατιωτικοί, ὅτι τὰ πατροδόλα ἐν ἡμῖν ὄργανα οὐκ εὐχρήστως εἶχον, ὡς ἀντιφερίζειν πρὸς τὰ τῶν ἀντιμάχων. Ὁ δὲ ἀφείς κατορθοῦν τὸ ψεγόμενον, καὶ, Τί ποιήσω; ἔλεγε, καὶ ἤρχετο εἰπεῖν τοσοῦτον ὁ κομψὸς Πυθαγοριστῆς· δοκῶν μὲν, ἱερὸν εἶναι σιγῆς διὰ τὸ ἐχεμυθεῖν τὰ πλείω, ἄλλως δὲ κατὰ τοὺς λοχῶντας πνίγων τὴν λαλιὰν ἀνθρώπος, ἐπέχων καὶ τὰ ἐς πονηρίαν ἀδιόρατος, καὶ τό γε κρυψίνουον πολυθενθῆς. Ἦκουεν, ὡς τὸ περίτειχος καταλαμβάνεται διὰ τὸ ἀνεχύρως εἶχειν· καὶ παρέπεμπεν αὐτὸ ταῖς μητράσι τῶν πολεμίων παραδύειν, ἐνθα αἰσχροβρήμων εἶποι ἂν ἀνὴρ. Ἐπιλειπόντων ὀϊστῶν, τοῖς ἐπὶ τῶν τειχέων ἦν βελῶν ζήτησις. Ὁ δὲ καὶ ποῦ ἂν αὐτοὺς εὖροι, ὑπετονθόρυζε, καὶ ἐδίδου μηδὲν, καὶ ἡ πόλις ἔκαμνεν. Ἐκλάτο μηχανή, καὶ ἦν ἀναγκαῖα ἐπιποιηθῆναι, καὶ ἐζητεῖτο ξύλον· καὶ ποῦ ἂν εἴη αὐτὸ, παρελάλει. Ἐμάνθανέ τις ἄλλο τι ἐνδοεῖν τῶν δεόντων, καὶ ἐλάλει· καὶ ἦν τῆνικαῦτα ὁ κατὰ παροιμίαν σιγηλὸς ἦρως Εὐρυβόας, καὶ ἠπειλεῖτο κατὰ πληγῶν, κατὰ κεφαλῆς, κατὰ ὀμμάτων, κατὰ σκολοπισμοῦ, εἰ μὴ παύσοιντο λαλεῖν οἱ τοιοῦτοι· διομνύμενος εἰς πίστιν σταθερᾶς ἀπειλῆς βασιλικὴν κεφαλὴν. Τῶν τις δὲ οὐ πᾶν τοῦ δήμου καὶ κατεάγη τῆς κεφαλῆς, τὰ περὶ τὸ πρόσωπον ῥάβδῳ πληγείς, ὅτι τὰ στρατηγικὰ φύλως ἐνεργούμενα κατεμέμφατο. Καὶ τῶν βλέπόντων οὐδεὶς οὐδὲ γογγύσαι τετόλημκε. Στρατιῶται δὲ παρρησιαζόμενοι, καὶ ὀρθὰ λαλοῦντες, ἐν μόνον πρὸς τοῦ ἀτόπου ἤκουον, ὡς ὅτι κατατόπια εἰληχότες ἐκείσε, καὶ μόνον πονεῖσθαι ἀνίγκην ἔχουσι, πλέον δὲ τι μὴ περιεργάζεσθαι, εἰ μὴ κακὰ αἰροῖντο πείσεσθαι. Σίτον ἐπαρκέσειν τῇ πόλει ὀφείλων, ὁ δ' ἐς τοσοῦτον ἀπημέλησεν, ὡς ἑαυτῷ μὲν λαβῆ τοῦ τοιοῦτου καλοῦ πλοῦτον παχὺν περιθέσθαι, (οὐ τί ὁ ἀθλιὸς ἀπώνατο;) τῇ δὲ πόλει ἐγκαταστῆσαι λιμὸν· ὡς, εἰ μὴ ταχὺ κινδυνεύσαι καταφαγεῖν.

A sit profundum ideoque portus commodus; tum quod murus quamvis secundum artem bellicam constructus, nec perite, nec solide a principio ædificatus fuerat, et strenuo defensore carebat.

60. Erat enim similis medico curanti corpus ægrotum ideoque sine blandimentis, ut sanitati restitatur, quique non jam sollicitus est de morbo sanando. Juxta nos, ut quilibet rem cognoverint, David a proditore reipsa paululum differre videtur; nisi quis reponens ardentius, proditori æquaret illum in bilance. Exceptis enim conventus statuti signisque certis, omnia alia, quorum multi illum arguunt, perfide egit. Illi commune est scilicet cum proditore, manifeste alias negotiante, bonum commune negligere sibi que soli providere, omnes dimittere suaque sola sedulo curare. Querebantur milites quod machinæ nostræ non aptæ essent ad repellendos ictus hostium. Quod vero reprehendebatur non emendans. Quid faciam? aiebat, tantumque ut fatuus Pythagoricus aiebat, videri sibi templum esse silentii ob pleraque tacenda, aliis adversus insidiatores suffocaturis verba, aliis retenturis ob mala dissimulanda obque secreta profundissime recondenda. Cum audisset mœnia occupari ab hostibus eo quod parum solida essent, voce obscœna utens ad matres hostium alludebat. Sagittis deficientibus, a viros defendentibus querebantur jacula. Si quis vero alicubi invenisset, murmurabat, nec ullum dabat, civitasque laborabat. Machina fracta ut repararetur, lignum quærebatur; tunc loca materiis plena indicabat; cum quis diceret aliud quoddam necessarium deesse, ipse sermones ciebat; tunc erat juxta proverbium taciturnus Euryboas heros; nam verteretur, capitis, oculorum palique pœnam minabatur nisi loqui cessarent, jurans per caput imperatoris minarum certarum fidem fore. Quidam autem non omnino plebeius capite latus est et fronte virga percussus, eo quod de mala ratione agendi militum ducis questus esset; nemoque ex astantibus ne mussitare quidem ausus est. Milites qui libere recteque loqui solent, unum tantum præter stultum audiebant, quod quia non nisi res stultas experiri et duras pati vocati essent ita se facturos esse ne pejora patientur. Frumentum cum suppeditare deberet civitati, in tantum incuriæ venit ut ex ea circumstantia opportuna magnas divitias sibi acciperet (ex hoc quem fructum miser percepit?) famis vero civitati causa esset; adeo ut, nisi ferrum hostium eos devorasset, in discrimen se invicem devorandi adducti fuissent.

D αὐτῶν παχὺν περιθέσθαι, (οὐ τί ὁ ἀθλιὸς ἀπώνατο;) κατέσπασεν ὁ τῶν πολεμίων σίδηρος, ἀλλήλους ἂν

61. Idem et causa fuit defectionis militum in civitate. Postquam enim multorum implesset manus immerito, qui volunt deserere ordines sinit patriamque fugere quo vellent. Qui divitiis abundabant, salutem cauponantes, pejus adhuc agebant. Mercenarii enim plebis, quicumque manibus idonei ad portandas trabes, lapides procul faciendas, machinas dirigendas acuumque nervos tendendum, patriam reliquerant, sicque illam defensoribus orbaverant, dona autem largiendo milites adduxerunt ut se potissimum ducibus uterentur. Si quis illum admoneret, nosque præcipue, qui non parum timebamus, ne ille status rerum obesset civitati, tunc non sibi temperabat, lamentans, indigne ferens atque exprobrans quod civitatem sic orbata hominibus videret.

62. Calamitatum cumulus fuit aquæ tam necessariæ penuria. Aqua enim arcis quæ de longe ægre alluebat, ut esset salubris curandum erat; ad hoc tempore laboreque opus erat, et si vix potui apta fiebat, fiebat tamen. Quidam ex exercitu non ignobilis (Leo hic erat Mazidas) cum hoc accepisset munus sibi gratularetur, hortatus est Davidem ut tres dies consumerentur in opere, ut locus secretus tuto servare posset aquam in eo contentam, dum nulla esset necessitas aliud operandi, siquidem hostes nondum adessent, sed procul contra abessent. Hic sermo placuit David in tantum ut probaret. Ventus vero arripiens verba Mazidæ abstulit; ac in oblivione mentem Davidis sepeliens, surculum eduxit qui factus grandis truncus fuit mali magni. Nondum erat vespera, abundansque aqua libere fluere valens in suum receptaculum, cursum suum magno sonitu indicabat. Tunc forte Mazidas cum præteriens quod factum esset audiisset, festinanter ad Davidem currit, referensque quod dixerat in mentem revocat. David vero, qui ultionem sumere posset, oblivisci maluit. Postquam vero audiisset retinendam esse aquam, quasi adhuc utilitati in posterum futuram, noluit, æquamque fluere sinere jussit. Aqua igitur fluxit in receptaculum quod illam vicissim dimisit, curam supradictam inutilem faciens, cum post limum gypsum traxerit aqua. Non multi dies erant elapsi vacuumque receptaculum erat, unde evanuerunt simul omnes spes quas in arce reposueramus, nemoque jam ad illam oculos levavit. Nosmetipsi, licet inviti, viam aggressi eramus necessaria portantes, cum didicimus, aquam periisse; simul autem cum illa spes omnis evanuit; ibi divisa quæ supererat, unum tantummodo timere et orare statuimus ut aliquis averteret hæc istiusmodi prodicionem adeo redolentia. Tunc enim nullum erat pactum cum hostibus (quamvis faciendum esset), nulla dona ut adirentur certius frater ac mater sato Andronico inevitabili, sed summa negligentia illaque urbs

ξ'. Γέγονε καὶ λειπανδρίας τῆ πόλει ταύτῃ αἰτίας. Πληρώσας γὰρ ἐν πολλοῖς τὰς χεῖρας, ὧν οὐκ ἐχρῆν, ἀφίει τοὺς ἐθέλοντας λειποτακτεῖν, καὶ φεύγειν τὴν πατρίδα, ὅποι βούλοιντο. Καὶ οἱ βαθύπλουτοι περιποιούμενοι οὕτω τὸ σώζεσθαι, ἀπετέλουν καὶ τι χεῖρον. Μισθαρουῦντες γὰρ τῶν δημοτικῶν, ὅσοι δεξιοὶ τὰς χεῖρας, καὶ βριαροὶ βάρβον τε κατενεγχεῖν, καὶ λίθον μακρὰν ἀφείναι, καὶ μηχανὴν διαχειρίσασθαι, καὶ τόξου νευρὰν ἐντείνειν καὶ βαλεῖν, ἐξεχώρουν τῆς πατρίδος. Καὶ αὐτὴν μὲν ἀπιστέρουσαν οὕτως ἀμυντήρων· ἐαυτοῖς δὲ ὅσα καὶ στρατηγοῖς ἐπειθον τοιοῦτον ἀκολουθεῖν στρατὸν, διώροις πείθοντες. Κἂν τις αὐτῷ ὑπηγόρευσε, καὶ μάλιστα γὰρ ἡμεῖς οἱ μὴ πάνυ τι δεδιότες, ὡς οὐκ ἀγαθὸν τῆ πόλει τὸ οὕτω γενέσθαι, ἀλλ' ἐνταῦθα οὐκ ἦν φορητὸς ὁ ἀνὴρ, σχετλιάζων καὶ δυσανασχετῶν, εἰ μεμφθεῖ ὡς περιιδίων γενομένην οὕτω τὴν πόλιν κένανδρον.

ξβ'. Τὸ δὲ δὴ κορυφαῖον ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς τούτοις κακοῖς καὶ ἡ τοῦ ἀναγκαιοτάτου ὕδατος ἐκλείψις ἦν. Ὡς γὰρ ἡ τῆς ἀκροπόλεως δεξαμενὴ ἀργῶς ἐκ μακροῦ εἶχε, καὶ ἐχρῆν ἀναποιεθῆναι αὐτὴν ἐκθεραπευθεῖσαν, ἐνθα χρόνῳ καταπεπόνητο, ἐγένετο τοῦτο μόλις μὲν, ἀλλ' οὐκ. Καὶ τις τῶν τῆς στρατιᾶς οὐκ ἀφανῆς (Λέων ἦν ἐκεῖνος ὁ Μαζιδᾶς), ἀποδεξάμενος τὸ πρᾶγμα καὶ ἐπαινέσας, παρεκάλεσε τὸν Δαυὶδ ἡμέρας τριδῆναι τινὰς μετὰ τὸ ἔργον, ἵνα στεγανωθὲν τὸ ἀγγεῖον ἐχὴ φυλάττειν τὸ πιστευθὲν ὕδωρ ἀσφαλῶς, διὰ τὸ μηδὲ ἀνάγκην τέως ἐπιτεθεῖσθαι τινὰ, οἷα τῶν πολεμίων οὕτω ἐπιχειμένων, ἀλλὰ πορρωτέρῳ που διεστῶτων. Καὶ ἤρρεσεν ὁ λόγος τῷ Δαυὶδ, ὅσα γὰρ δόξαι. Ἄνεμος δὲ ἀφαρπάσας τὸν τοῦ Μαζιδᾶ λόγον, ἀπήγαγε· καὶ λήθη καταχώσας τὸ τοῦ Δαυὶδ φρονεῖν, ἀνέφυσε βλάστην ἀδρυθεῖσαν, πρέμονον μεγάλου κακοῦ. Οὕτω γὰρ ἦν ὄψις δειλῆ, καὶ τὸ χορταῆθεν ὕδωρ ἀπολυθὲν θέειν κατὰ τοῦ σκεύους ἐλεύθερον, κατηγόρει τὸν δρόμον τῷ κελαρυσμῷ. Καὶ ὁ Μαζιδᾶς παροδεύειν τυχῶν, καὶ ἀκούσας, ὃ ἐγένετο, τρέχει σπεύδων ἐπὶ τὸν Δαυὶδ, καὶ ἀναμιμνήσκει, προενεγκῶν, ἃ εἶπε. Καὶ ὁ Δαυὶδ ἀγανακτῆσαι σκηψάμενος, προὔδατο λαθέσθαι. Ἀκούσας δὲ, δεῖν ἐπισχεθῆναι τὸ ὕδωρ, ὡς ἐγγωροῦν γενέσθαι καὶ εἰσαῦθις τὸ καλὸν, ἀπηνῆνατο, ἐπιτάξας ἀφίεσθαι ῥέειν τὸ ὕδωρ. Καὶ τοίνυν αὐτὸ μὲν εἰσέρρειεν, ἡ δεξαμενὴ δὲ ἐξέπεμπεν, ὃ ἐδέχετο, ἀναλυθείσης τῆς προσφάτου ἐπιποιήσεως, οἷς τὸ ὕδωρ ἀπαλείψαν τὴν ὑγρὰν παρέσυρε τίτανον. Καὶ οὐ πολλὰ ἡμέραι ὄχοντο, καὶ ἦν τὸ ἀγγεῖον κενόν· ὅθεν συνεξεκεκώθησαν ἡμῖν ἅπασαι αἱ ἐπὶ τῆ ἀκροπόλει ἐλπιδες, καὶ οὐκέτι οὐδεὶς ἀνέβλεπεν εἰς αὐτὴν. Καὶ ἡμεῖς οὖν συσκευασάμενοι, ἐκεῖσε καταντήσειν, εἰπερ βίη, καὶ τὰ ἀναγκαῖα συγκομισάμενοι, ἐπεὶ μάθοιμεν, ἀπολωλέναι τὸ ὕδωρ, συγκατεβρύη μὲν τὸ εὐέλπι, καὶ διανείμαντες ἐκεῖ τὴν συγκομιδὴν, μόνου τοῦ δειλιᾶν καὶ εὐχεσθαι κατέστημεν, τίς ἂν δὴ ἀπαγάγοι τὰ τριαῦτα τοῦ κατὰ προδοσίαν συγγενικοῦ. Εἰ γὰρ καὶ μηδαμοῦ ἐνταῦθα συνθήκη πρὸς πολεμίους (θετέον γὰρ οὕτω), οὐδὲ ἀρέσκεια ἐπὶ δώροις, φειοὶ τοῦ ἐμπελάσαι τὸν τε ἀδελ-

φθὴν τὴν τε μητέρα τοῖς τοῦ Ἀνδρονίκου ἀφύκτοις ἄλνοις, ἀλλ' αὐτὸ δὴ τὸ ἄκρως ἀμελεῖν, καὶ παρὰ φαῦλον τὴν τοσαύτην πόλιν τίθεσθαι καὶ τὸν ἐν αὐτῇ πάντα λαβὴν, καὶ ποῦ καὶ εὐχεσθαι τὸν στρατηγὸν, ἐπιμηθῆναι τὸν τῆς ἀλύσεως χρόνον, εἴ πως ἐκφυγῶν τὸ τοῦ βασιλέως πρόσωπον, ἐς κόρακας πετρύξεται, συγγενὲς ἂν εἴη μάλα τῷ προδιδόναι, καὶ ποῦ καὶ χεῖρον, ὡς ἂν τις τοῦ λαλεῖν τεχνίτης ἐπαγωνίσαιτο. Καὶ ὁ λογιζέσθαι συνετὸς ταυτίζοι γοῦν ταῦτ' ἂν κατὰ τὸ σύστοιχον. Οὕτω καὶ οἰακοστρόφος νεῶς οὐ κατὰ κυρείαν, ἀλλὰ μισθοῦ, εἰ τῷ κεφαλαιωσαμένῳ τὴν ναῦν ἐγκοτοίη, ἐς ὅσον οὐκ ἔστι πλεόν ἐπιτείνειν, παραμένει μὲν ποτε κινδυνευούσῃ, λαλεῖ δὲ ἀτυντελῆ, καὶ πράττει οὐκ ἀρβραθῦμως· καὶ τὴν τέχνην εἰς τὸ πᾶν συστειλάς, ἀφίησι τὸ σκάφος προσαρᾶχθῆναι σκοπέλῳ, καὶ κατὰ βυθοῦ δύναι αὐτῷ φόρτῳ καὶ ἀνδράσιν. Οὕτω καὶ φύλαξ τελεσφόρου ἀμπέλου, καθάπαξ ἀποστρυγῶν τὴν δεσπότην κατὰ μῖσος τέλειον, βοτρυῶν μὲν ἴσως ἄπτεται εἰς οὐδέν, συχνὰ δὲ πῆ μὲν κάτω περιοδεύει, πῆ δὲ τοῦ σκοπευτηρίου γίνεται, καὶ ὧδε καὶ ἐκεῖ περιβλεπόμενος, φαντάζει ἐπιμέλειαν· ὁρῶν δὲ τὴν τοῦ φραγμοῦ σύμπηξιν καὶ τὴν ἐπ' αὐτῷ τάφρον, ἐπιβουλεύσάμενά ποθεν οὐκ ἀποκωλύει, ἀλλ' οἶα καὶ ἀπονυστάζων διάκειται, ἀνύων μὲν οὕτω τὸ κατὰ τοῦ κτησαμένου τὴν ἀμπέλον βλάβος, μελετῶν δὲ ὁμείσθαι τοῖς αἰτιωμένοις, ὡς οὔτε φεύγοι τοῦ ἀμπελῶνος, οὔτε κεκλόφοι, οὔτ' ἀποδοίη, ἀφιεῖς δὲ τὸ. Οὐδὲ μὴν ἀμελήσοι, ὃ τὴν ἀμπέλον ἀπηχρεώσα. Ταῦτα δὲ τὰ καὶ τῷ Δαυὶδ ἐμφαινόμενα, δι' ὧν οὐ μόνον ὁ Ἀνδρόνικος ψέγοιτ' ἂν, δύνουν ἐαυτῷ ἄνδρα καὶ βαθὺν πονηρεύσασθαι τηλικούτοις ἐπιστήσας πράγμασιν· ἔλλα καὶ ὁ Δαυὶδ ἀπελέγχριτο, μὴ ἂν ἔχειν διεκφυγεῖν γραφὴν τοῦ προδοῦναι. Ἀνακεφαλαιώσασθαι γὰρ τὸ ἐπιχειρηθὲν, οὔτε κυβερνήτης παραδοκῶν, εἴπερ ὀρμισθεῖη, ἀποβαλέσθαι τὴν κεφαλὴν κατὰ τὸν δυστυχῆ σωτήρα τοῦ Ξέρξου, ὀκνήσοι ἂν, ῥαχίαις φθάσας προσαράξει τὸ σκάφος, κύμασιν ἐκδοῦς, εἴ πως ἐκκολυμθῆσας μόνος περιγενήσεται· καὶ ἀμπελῶνος δὲ φύλακα δαπανᾶν μὲν τὸ πιστευθὲν οὐκ εἰδότε, χόλιψ δὲ τῷ κατὰ τοῦ δεσπότη ἀφιέντα κλέπτεσθαι, καὶ θηρίοις βλάπτεσθαι, οὐκ ἂν νοσφιζοίμην λέγειν προδοῦναι τὴν ἀμπέλον.

Ξγ'. Ὡ οἶον κακὸν, ὦ Ἀνδρόνικε, μεγίστοις ἔργοις, καὶ κίνδυνον δεινότατον ἐπισυρομένοις, εἴπερ ἀμεληθεῖεν, ἕνα τινὰ μόνον εἰς αὐτοκράτορα κεφαλὴν ἐφιστᾶν, καὶ αὐτὸν δὲ οὔτε λίαν ἐπιστήμονα τοῦ ὄραν, καὶ ὑποπτον δέ! Ὡ Ἐπιμηθεῦ βασιλικέ, οἶον ἡμᾶς διέθου κακόν! Ὡ ἀλυσιτελῆς ὑστεροβουλία! Ὡ δυσανακλήτου καλοῦ ἀκίχητα ἐπιδύωξις! Ὡ εἰκαλὸς ἐκείνος μετάμελος! Οὐκ ἔσχε γὰρ εἰς τέλος τὰ τοῦ Δαυὶδ οὐδὲ τὴν βασιλεία λαθεῖν. Διὸ καὶ ἐξέστειλε μὲν ἐκεῖνος τὸν εἰς μνήμην ἤδη γραφικὴν ἀποτεθειμένον παρακοιμώμενον, οὐ μόνον ἐπὶ ἀμύνη τῆς πόλεως, ἀλλὰ καὶ ὡς ἂν φασιν ὑπελθὼν δεξιῶς ἀμύνεται τὴν ἀπατεῶνα Δαυὶδ εἰς ἑλεθρον. Ἦδη γὰρ κατέγνω τὸν ἄνδρα καὶ ὁ βασιλεὺς ὄψιμαθέστερον, οἶα βυσσοδομῶν ἦν. Ἐκρήτιζε δὲ ἄρα πρὸς Κρήτα

A cum omni suo populo malis submersa, cum via unica orandi ducem ut tempus expugnationis abbreviaret, cum, si vultum imperatoris fugiens ad cornos advolaret, proditori simillimus esset, atque aliquoties peior, qui ut comædus verbis tantum pugnasset. Mente prudens in eodem ordine istius modi poneret. Quemadmodum gubernator navis cuius non est dominus sed conductor, si irascitur illi qui eam læserit, non est ut magis irascatur, adest quidem periculo; consilia vero ejus non sunt efficacia segniterque agit; omni autem peritia ejus in unum intendente, in scopulos impingere carinam sinit atque in abyso mergi simul cum mercibus et hominibus. Eadem ratione etiam custos vineæ maturis uvis consitæ aversans dominum odio perfecto, uvas forte ad nihil alligat, sæpe tamen descendit in inferiorem partem, modo stat quasi in spectaculo, hic et illic respiciens curam simulat; videns vero sepis compages foveamque juxta illam, eos qui insidiantur non amovet inde, sed dormiens jacet, perficiens ita damnum vineæ possessoris, illico jurans quærentibus se nunquam vltim deseruisse, nec furatum esse, nec tandem tradidisse, clamans. Non tamen erat negligens, iis obstans quæ vineæ nocere potuissent. Hæc vero in David completa sunt cum ex illi non solum Andronicus argui poterit quod ejusmodi rebus administrandis virum præfecerit sibi infestum et malis artibus secundum, sed etiam David convictus fuerit proditoris reus. Ad resumendum enim inceptum, nec gubernator fuit expectabundus, cum appelleret, eum discrimine capitis, ut infelicem servatorem Xerxis damnare, dubitans an, postquam in scopulos carinam impigisset, fluctibus derelinquens, natando posset aliquando solus salvari: custodem quoque vineæ ex re credita fructum percipere nescientem, sed ex ira adversus possessorem sinentem eum deprædari atque a bestiis lædi, non dubitarem asserere eum prodidisse vineam.

D 63. Ne quantum malum, o Andronice, in magnis his operibus, quæ etiam maximum periculum secum traxerunt, cum si neglecta fuissent, unum tantum imperatori exprobratum fuisset, eique non satis quid fieri deberet edocto, solummodo vero suspicanti! O regalis Epimetheu, memento, quanto malo fueris nobis! O inutile consilium ob tarditatem! O tristis memoriæ boni vana consecratio! O infructuosa illa pœnitentia! In perpetuum enim quæ ad Davidem, aut imperatorem spectant non poterant latere. Ideo misit Cubicularium, in historia jam memoratum, non solum ad defensionem urbis, sed etiam, ut aiunt, ad defensionem Davidis errabundi in ipsius perniciem. Jam enim cognoverat virum etiam imperator, sed tardius,

quod tempore clam machinaretur. Crete ergo egit erga Cretensem; sed istum astutum Argum, Davidem dico, qui oculis acutis malum semper videt per hunc colerem Mercurium percutere et delere clam non potuit. Etenim hoc præsentiens David prævenit, tempus mali nostri, commodi proprii gratia, abbreviaturus; atque in altum se immergens ut fulica quæ aquilam metuens se in profundum immergit, aduncis rostro Andronicum effugit, cum ipse Andronicus ad illum unguibus aduncis descendisset. Vespere enim venit cubicularius postridieque mane perieramus, omnibus a Davide ordinatis, viso intus quem formidabat et nullum auxilium exterius nobis adesset, in salutem quidem aliorum, in ruinam vero ejus, quam passus esset, salva civitate. Ita David insectante Andronico, id meditatus est ne præda illius fieret, nihil vero præ nobili Thessalonica, si solus ipse salvaretur, ne totum quidem mundum posuit.

64. Porro dies multi elapsi sunt, et ante cruentum bellum, et ex quo acriter pugnatum est, nullusque vidit illum nec lorica bellica indutum nec equo generoso insidentem. Mulus eum portabat absque braciis juvenilibusque ocreis; petasus vero ruber insolitus modo Iberico caput ejus tegebat. Barbari informant illum appellantque, quomodo amant, rugosum quidem sicque inferiori parte coarctatum reliquo habitu, vultu vero dilatatum inflexumque commode adversus solem ut qui molliter vitam agens procul a sole militem rejiciat; festa hujusmodi hominibus gaudent. Cætus hæc vestimenta norunt, sicque sponsus præ vestibus magnificis ostentaret mollitiem. Si quando arcum caperet, diceres illum experiri apud venditores, quomodo tendere posset. Dicitur sagittam projecisse in arcem contra hos qui ibi sedebant, lapidemque unum ex funda, ac deinde se his subduxisse ad muros; dicitur etiam suturas ocrearum Latinorum irrisisse, quos iam fortiter repulit, qui nobis mala parabant ac audiendo ridebant. Sui vero, cum deridentes, dicebant sedisse interius ad murorum umbram, videntemque jacula exterius volantia, dicere solitum: « Ita bonum est hic esse, » statimque festinantem transire in aliam locum obumbratum et tutum, ita quærentem partem murorum ubi se melius haberet, juxta quod dicunt, consulto ipsi extra teli jactum vivere.

65. Talem cum videntes convivæ deliciarum studiosi quod placebat illi loquebantur; ut hoc vero generosius vidcretur, blandientes accedebant qui vacabant adulationi. Apud illos inconsiderate irrepsit lancula sortes habens poeticas, in tartarum vergentes. Adulatores quidem assentationi studentes, ostentabant in semetipsis odium adversus civitatem, ut cum illo qui eam oderat criminose consentirent. Erat autem apud illos Pæanii rhetoris poema quod ille de furto sententiam pronuntians ubique

ἐκεῖνος· καὶ τὸν ὑπουργὸν Ἄργον, τὸν Δαυὶδ, ἀνυστάκτοις τὰ γε εἰς πανηρίαν ὄμμασι βλέποντα, οὐκ ἔσχεν ἀφορητὴ δι' Ἑρμοῦ ἐκείνου εὐπτέρου βολεῖν καὶ καταβαλεῖν. Ἀλλὰ προαισθόμενος ὁ Δαυὶδ φθάνει ἐπιτεμῶν τὸν καιρὸν τοῦ ἡμετέρου κακοῦ, ὡς εἰς καλὸν ἑαυτῷ· καὶ οἶον ὑποδύς βυθὸν κατὰ λάτρον, ὃς ὑποπτήξας ἀλιαλετὸν βυθισθεῖη, ἐξέφυγε τὸν ἀγκυλοχαιλὴν Ἀνδρόνικον, Ἀνδρόνικος ἀποβάς αὐτὸς κατ' ἐκείνου τοῦ γαμφώνυχος. Ἐσπέρας γὰρ ἦλθεν ὁ παρακοιμώμενος, καὶ αὐριον ἔωθεν ἀπολώλαμεν, διοικονομησάμενου τοῦ Δαυὶδ, μήτ' ἔνδον ἰδεῖν, ὃν ἐδεδῆει, μήτε μὴν ἔξωθεν ἐπικουρίαν γενέσθαι ἡμῖν, ἐπὶ σωτηρίᾳ μὲν τῶν ἄλλων, βλάβῃ δὲ αὐτοῦ, ἣν ἔπαθεν ἄν, σεσωσμένης τῆς πόλεως. Οὕτως ὁ Δαυὶδ κνηγετούμενος ὑπὸ τοῦ Ἀνδρόνικου, ἐμηχανάτο, μὴ πεισεῖν ὑπὸ ἄγραν ἐκείνῳ, παρ' οὐδὲν μὴ ὅτι γε τὴν καλὴν Θεσσαλονίκην, εἰ μόνον περισωθεῖται αὐτὸς, ἀλλ' οὐδὲ τὸν πάντα κόσμον τιθέμενος.

ἔδ'. Οὐκοῦν ἡμέραι συχναί, αἱ μὲν πρὸ τοῦ σφοδροῦ πολέμου, αἱ δὲ κατὰ τὴν τούτου ἀκμὴν, καὶ οὐδεὶς ἐκείνον εἶδεν οὔτε ἐν ὄπλοις θεινοῖς δύναντα, οὔτε ἵππου εὐγενεοῦς ἐπιδάντα. Ἡμίονος δὲ ὤχει αὐτὸν ἀπὸ βράχας καὶ πεδίων νεωτερικῶν· ἔσχεπε δὲ καὶ τὴν κεφαλὴν Ἰβηρικώτερον ἐκφυλὸς πῖλος ἐρυθρός. Βάρβαροι ἐκείνον καὶ τεχνῶνται καὶ καλοῦσιν, ἢ φιλοῦσι, πολύπτυχον μὲν καὶ οὕτω συνεσταλμένον κάτω τὴν λοιπὴν περίθεσιν, τὰ δὲ περὶ πρόσωπον εὐρυνόμενον καὶ πρηνεύοντα ἐς ἱκανὸν κατὰ ἡλίου, ἵνα καὶ οὕτω τὸν στρατιώτην ἀπολέγοιτο τρυφεροῦμενος ἀνηλίαστα. Ἐορτὴ φιληθεῖ τοιοῦτοις ἀνδράσι· πανήγυρις οἶδε τοιοῦσδε στολμούς· νυμφίος ἂν οὕτω θρύπτοιο ἀδρυνόμενος. Τόξον δ' ἐκεῖνος εἶπον καὶ χειρισθεῖη, πειρᾶσθαι εἶπες ἂν αὐτὸν ἐκείνου κατὰ τοὺς ἄνουμένους, ὅπως ἂν ἔχοι τοῦ τείνεσθαι. Κατὰ δὲ γε τὴν ἀκρόπολιν λέγεται δίστον ἕνα κατὰ τῶν ἐκεῖ περικαθημένων ἀφείναι, καὶ λίθον ἕνα ἐκ σφαιδότης· εἶτα καὶ ὑποθέσθαι τοῖς ἐπὶ τῶν τειχέων, πεδίων ῥαφίας ἐξονειδίξειν τοὺς πέριξ Λατίνους, οὓς καὶ τοσοῦτον ἡμύνατο, κακὰ ἡμῖν ῥάπτουτας, καὶ ἐγγελῶντας οἷς ἤκουον. Ἐλέγον δὲ οἱ ὄμφ' αὐτὸν σκώπτοντες ἐκείνον, καὶ ὅτι καθήμενος ἔσω τειχέων κάτω περὶ σκιάν, καὶ βέλη βλέπων ἔξωθεν ἐπιπεταννόμενα, εἰώθει λέγειν, ὡς Ναὶ, καλὲ, κακὰ τὰ ὧδε· καὶ εὐθύς ἀναπηδῶν μετεκάθιζεν εἰς ἄσυλόν τινα σκιατραφίαν καὶ ἀσχυλτον, πρὸς τὸν εὖ ἔχοντα τοῖχον μεταρρέπων, ὃ φασί, καὶ ζῆν κυρώσας ἔξω βελῶν.

ἔε'. Καὶ τοιοῦτον ὄντα ἐκδραπτον ἐς καρδίαν αὐτὴν οἱ τρώκται ἀρεσκοί, καθαρώτερον δ' ἐκφῆσαι, οὐκ ἀνέσαν θωπεύοντες οἱ τὴν κολακείαν περιεργοί. Καὶ ἔρβηκε πρὸς αὐτοῦ τῷ κόψῳ ἡ πλάστιγγε, κῆρας ἔχουσα, κατὰ τὰς ποιητικὰς, νεουούσα εἰς Τάρταρον. Οἱ δὲ καρδιοκολάπτει κόλακες καὶ παρηύγαζον ἐν σφίσι αὐτοῖς κατὰ τῆς πόλεως μίσος, οἷς τῷ τὴν πόλιν μισοῦντι κακοήθως συνδιετίθεντο. Καὶ ἦν ἐπ' αὐτοῖς τὸ τοῦ Παιανιέως ῥήτορος, ὅπερ ἐκεῖνος περὶ κλοπῆς γνωματεύων κυκλικῶς περιήγαγεν, ὧδέ

πως κρατακτεήνασθαι· Σοὶ μὲν, ὦ Δαυὶδ, προδοτικὸν τὸ φιλικόν, εἴπερ ἦν ὁμοίον σοι. Ἄρα δὲ οὕτως εἰρηναῖος ὢν, ἐπέτρεπεν ἄλλοις ποιεῖν τὸ δέον εἰς μάχην; Οὐκ οὐκ· ἀλλ' εἰς παντελὲς καὶ αὐτὸς τὸν Ἄρτην ἐπέδησεν ἐν γα ἡμῖν, οὐκ οἶδα τίς ποτε τῶν ἐξ Ἀλωέως ὢν, τάχα δ' ἂν Ἐφιάλης, εἴτ' οὖν Ἐπίαλτος, ὁ παρὰ τοῖς Ἀσκληπιάδαις ἐπυχθῶς τοῖς ἀνακειμένους βαρύνων, οἷα καὶ πνιγαλεὺς ὁ αὐτός. Ἄτος γὰρ οὐκ ἂν λεχθεῖη, ὅς οὐδενὶ τῶν εὖ λεγόντων ἐδίδου ὦτα, εἰ μὴ ἄρα κατὰ τι σκῶμμα παροιμιῶδες τὸ ἐπὶ εὐηθείᾳ. Τοιοῦτους γὰρ τοὺς ὦτους καὶ ἑρμιθας ἢ παροιμίας ἔχει δοκιμάσασα. Οὔτε τοίνυν αὐτὸς ἤθελε δραστήριος εἶναι, καὶ τοὺς λοιποὺς δὲ ἀπεκώλυε, κατὰ γων εἰς βίαν. Ἐκδρομὴν γοῦν θέσθαι τὴν τυχοῦσαν κατὰ τῶν ἐχθρῶν εἰς τοσοῦτον ἐδέησεν, ὥστε, οἶμαι, ὁ Σικελὸς, εἴπερ εἶχε μυκτηρὰ

τινα νεύοντα πρὸς ἀστεῖσμον, εἰς εὐεργέτην αὐτὸν προσεποιήσατο ἂν· ἐπεὶ περ οἷα καὶ ὀφθαλμοῦ κόρην ἐκείνῳ διεφυλάξτε τὴν στρατιάν, ὡς μηδὲ ναῦν ἐξ αὐτῶν ἀπολέσθαι τό γε εἰς αὐτὸν ἤκον· εἰ καὶ στρατιῶται τινες, οὐκ ἤκιστα δὲ τὰ τῆς Θεσσαλονίκης τέκνα, οἱ μετὰ τοὺς φυγάδας περιλοιποὶ, ἀπολεοντωθέντες οἷον τῷ ὑπὲρ τῆς πατρίδος θυμῷ, δεινὰ ἐποιοῦν ὁσημέραι κατὰ τῶν πολεμίων, ὡς οὐκ ἂν τις ἐλπίζοι, δραστηριούμενοι.

ξς'. Καὶ εἶδεν ἂν τις ἐνταῦθα πονηρίαν ἀνδρὸς φαύλου καὶ σοφιστεῖαν βόθιον. Παρακλητευόμενος γὰρ, ἀνοίγεσθαι τὰς πολιτικὰς πύλας ἐπὶ πολέμῳ, καὶ μὴ ὀπικούων, εἶτα καὶ τινὰ σφοδρότερα μανθάνων, καὶ ὁ αὐτὸς αὐθις μένων, καὶ ἀνακρινόμενος,

A ferebat, forte ut mutaret. Quidquid ad proditorem spectabat, tibi jucundum erat, o David, cum tibi esset simile. Num ille pacificus alios agere quod necessarium erat pugnae sinebat? Neutiquam; sed omnino iis quae bellum poscebat obstabat, quadam die nescio quis ex Aloeo, forte Ephialtes, aut tandem Epialtus, impatienter qui apud Asclepiades jacebant sufferens, quasi oppressionem nocturnam. Non ergo diceretur bubo qui aures non praebuerit bona consilia dantibus, sed facetiis vulgaribus ac stolis. Proverbium enim hos bubones atque aves recte probaverat. Nec ergo agere volebat, caeteros vero prohibebat, vi retinens. Egressio quidem ne ageretur adversus hostes data occasione adeo timebat, ut, puto, Siculus, si in eo fuissent aliquot sensus urbanitatis, quasi benefactorem eum esset habiturus; cum sicut pupillam oculi ejus exercitum servaret, ita ut nullus ex eo perierit, quod certe ad eum spectabat, etsi quidam milites, praecipue autem Thessalonicae filii, post fugam superstites, qui perierunt animo leonino pro patria, terribilia quotidie agerent adversus hostes supra omne quod sperari poterat.

66. Tunc dignosci poterit malitia altaque astutia hujus hominis. Invitatus enim ad aperiendas portas civitatis belli tempore, non obtemperat; deinde pericula majora discens, nihilominus adhuc perstat. Cum inde inquisisset qua parte hostibus parcendum esset, primum quidem jussum imperatoris servandum praedicat, ipsi ut castra servet praecipientis. Cum vero didicisset non satis esse aliquem custodire intra muros ut vocetur castrorum custos, sed ut omnia egat quibus offendat hostes, sicque castra custodiri (nisi aliquis domus, aut vitis, aut navis custos appellatur qui intro tutus est domique sedet; ac si aliquid insidiarum fiat de foris, hoc fieri sinat, usquedum malum interius pervadat): ille vero se purgare aliis omittens, praedicabat se timere ne quidam postquam limina turbassent in fugam converterentur sicque amplius hominibus careret civitas. Indignabantur fortes duces, hoc audientes, militesque cum eis, pulchro corpori civitatis turpe caput impositum fuisse. Nec audebant sponte solvere harmoniam ipsis impositam, non in bonum sic obediens. Sed cum certus fuit de obedientia, fraudulenter egit hoc modo: cum Comnenus fuisset ausus cum parte exercitus, quam sub manu habebat, ruere in hostes e portis orientalibus, sicque aggressus fuisset, etsi male successerit ob culpam eorum qui aciem ordinaverant, turbulentorum, militum alienigenarum filiorumque civitatis quos amplexata est post fugam, quod festinanter excurrissent in obsidentes, eo quod omnes Latini concurrerant adversus Chumnum, ipse postquam vix aperuisset portas ac dimisisset irruere hanc excursionem desideratam, retro deinde januas clausit

quod difficile in urbem reverti possent qui sic exiissent; postremo vero juramento asseruerunt se pernam terribilem pro audacia solvisse, cætera pacillosos se futuros promiserunt nec impossibilia contra Dei voluntatem ausuros.

67. Superfluum non erit hic conscribere ad honorem ducis, qui bello adversus Chumnum externo tunc rupto, post famam ad ipsum perlatam, noluit periculum Barbarorum augere, contra Chumnum pugnando, ita ut Barbari utrinque vexati cæderentur. Igitur a pugnando abstulit et aliunde triumphum quæsit. Altissimus enim adversum nos convocavit in colle orientali Zabarii rite demonstrans pugnae dispositionem, quam indicabat pulvis sublata a currentibus atque ab adversariis. Preces autem ac deprecationes quas egit, nemo credere posset. Hoc est vero evidens quam negligens fuerit in Latinis persecutendis, quantaque ignavia in amovendo a nobis bello, quomodo timens ne accusarent, quod illius causa adoriendi exercitus Romanus supervenerit. Tunc vero mulieres eum riserunt, ac postquam de supernis illas descendere jussisset ascendit ipse indecoro modo hæc loca repleturus. At hoc ludibrium ex mulieribus neutiquam illum movit. Unde enim scire poterat ejusmodi cavillationes muliebres sæpe viris vacillantibus profuisse ad animum resumendum, cum Barbaris tum Græcis? Hoc autem malum magnum et manifestum ex illo experti sumus, scilicet didicimus ex ipsis Latinis, si hora qua Chumnus in eos irrucrat, qui erant in civitate processissent versus portum, omnes machinas ablaturos fuisse, castraque vastaturos navibus succensis quæ ipsis superfuissent.

Λατίνων εξαγγελόντων, ὡς, εἴπερ τὴν ὥραν ἐκείνην, καθ' ἣν ὁ Χοῦμνος αὐτοῖς ἐπέθετο, ἐνεπήδησαν οἱ τῆς πόλεως περὶ τὸν ναύσταθμον, τὰς τε μηχανὰς ἀπάσας εἶλον ἄν, καὶ τὸ στρατόπεδον ἀπήγαγον, ἐμπρήσαντες καὶ νῆας, ὅσας ἐξεγένετο ἄν αὐτοῖς.

68. Sed hoc posterius narrabitur a nobis. Dux vero ante omnia excogitabat ut ipse incolumis evaderet, principatuque luxuriose utebatur. Si ad opera laboriosa alios excitabat, ipse genio et otio indulgebat nostrasque res negligebat ob odium in imperatorem. Pessimum est quidem, sed humanum tamen, proprium malum cum bono nostro communi commutasse, utilitatemque Siculi magni Constantini utilitati anteposuisse, ac, ut aliquis diceret, pro Charybdæ scopulo alium elegisse. Illum igitur ad bonum excitat Augustus Joannes Maurozomes, dum ex Peloponneso profectus cum suo exercitu ibi commoraretur, non commodi nostri causa, ut multi suspicabantur, sed in demonstrationem, re ipsa vero cupiens per seipsum videre qua parte periclitaretur (de vita ipsa, dico) in quo, ut fama erat, Andronicum metuebat. Attamen bonus erat ejus sermo duci que exprobrabat suam dispositionem. Non autem erat consiliorum ejus particeps nec ullus alius, nam illud unum agebat ut

Λ Χοῦμνου, αὐτὸς μόγις ἀνοίξας τὰς πύλας, καὶ ἀφείδεν ἐκδρομὴν προσβῆναι τὴν ζητούμενην, εἶτα συνέκλεισεν ὑπισθεν αὐτῶν, ὡς μόλις δυνήθηται τοὺς ἐξελθόντας; ἔσω γενέσθαι τὰ τῆς πόλεως, κἀντεῦθεν ἐκείνους δεινὴν οὕτω ποινήν τοῦ θαρσεῖ βιάζεσθαι τὰ μὴ δυνατὰ, ἐνθα Θεὸς ἄλλα βούλεται.

ἔξ'. Οὐκ ἂν δὲ εἴη πάρεργον ἐνταῦθα προσιτορησαί πρὸς θαῦμα τοῦ στρατηγοῦ καὶ ὅτι, τοῦ κατὰ τὸν Χοῦμνον πολέμου ἔσω τότε βαγέντος, καὶ τοῦ πράγματος διηκουσμένου καὶ εἰς αὐτὸν, αὐτὸς ἀφείδεν διπλῶσαι τοῖς βαρβάροις τὸν κίνδυνον, εἴπερ ὁ Χοῦμνος μὲν ἐκεῖθεν πονοῖτο, αὐτὸς δ' ἐνταῦθα καταστρατηγολίη, ὡς ἂν κακοῖς ἐκατέρωθεν ἐναποληφθὲν τὴ βάρβαρον, καὶ κατὰ τε στέρνων καὶ κατὰ τε νῶτων πληττόμενον καὶ βαλλόμενον ὀχλοῖτο, οὕτω γοῦν στρατηγεῖν ἀφείδεν, ὡς ἔπρεπε, πομπικῶς ἄλλως διέκειτο. Ὑψιστος γάρ ἐν τῷ ἐγκυρηλόφῳ τοῦ καθ' ἡμᾶς Ζαβαρίου ἐπανηγύριζε, θεωρικῶς τὴν τῆς μάχης ἐκείνης γνωματεύων διάθεσιν, ἣν ἐγειρομένη κόνις ὑπὸ τῶν τρεχόντων καὶ ἀντιτρεχόντων ἐστμαίνει. Καὶ οἷα μὲν αὐτὸς τότε εὐχετο ἂν, ἣ κατεύχετο, οὐδεὶς ἂν εἶδειη μαθὼν· ἐκεῖνα δὲ δῆλον, ὡς ὤκνει κἀνταῦθα τοὺς Λατίνους ὀχλήσαι, καὶ τι σκύλλαν ἀπασχολῆσαι τοῦ καθ' ἡμῶν πολέμου, ὡς οἷα τάχα που δεδιὼς μὴ καὶ ἐπικαλέσωσιν, ὡς δι' αὐτὸν δίπαλτοι τὸ Ῥωμαϊκὸν αὐτοῖς ἐπετέθησαν στρατευμα. Καὶ ἔπασχε μὲν τῆνικαῦτα μυκτῆρα ἐκ τῶν γυναικῶν, ὅτι καθελὼν ἐκείνας τοῦ ἄνω ἐκεῖ ἐστάναί, αὐτὸς οὐ κατὰ τι αἴσιον ἀναβαίη, γυναικεῖον τόπον ἀναπληρῶν. Ἦν δὲ αὐτῷ καὶ ὁ ἐκ τῶν γυναικῶν μῶμος ὡσεὶ οὐθέν. Πόθεν γὰρ εἶχε γνοῦς ἐννοήσασθαι, ὡς πολλοὶ γυναικῶν ὄνειδισμοὶ σφαλλομένους ἄνδρας ἀνώρθωσαν, βαρβαρικῶς τε καὶ Ἑλληνας; Καὶ ἔχομεν καὶ ταύτην βλάβην ἐξ αὐτοῦ μεγάλην καὶ προφανῆ. Ἐμάθομεν γὰρ αὐτῶν

ἔξ'. Ἄλλὰ τοῦτο μὲν ὕστερον ἡμῖν ἐπήλθε μαθεῖν. Ὁ δὲ στρατηγὸς τέως μεθώδευεν ἀσχύλτως τὰ ἑαυτοῦ, καὶ ἐνετρόφα τῇ ἀρχῇ. Καὶ παρακαλούμενος εἰς ἔργα φιλοπονικῶς, αὐτὸς ἐώρταζε τὸ ἀπορῆθυμείν, καὶ ἀναπίπτειν, καὶ ἀνίσσθαι, καὶ καταπροΐεσθαι τὰ ἡμέτερα μίσει τῷ κατὰ τοῦ βασιλέως, κἀκίστα μὲν, ἀνθρωπίνως δ' οὖν, ἰδίου κακοῦ τοῦ κατ' αὐτὸν τὸ καθ' ἡμᾶς κοινὸν ἀλλαττόμενος, καὶ τὴν τοῦ Σικελοῦ τῆς τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου προτιθείς, καὶ ὡς ἂν εἴποι τις, τοῦ κατὰ Χάρυβδιν σκοπέλου τὸν ἕτερον ἀνθαιρούμενος. Καὶ ὤχλει μὲν αὐτὸν εἰς τὰ καλὰ καὶ ὁ Σεβαστὸς Ἰωάννης ὁ Μαυροζώμης, ἐν τῷ ἐκ Πελοποννήσου ἀναβαίνειν μετὰ στρατοῦ παραμείνας ἐνταῦθα, οὕτω κατ' εὐνοίαν μάλα τῶν καθ' ἡμᾶς, ὡς ὑπενόουν πολλοὶ, ἀλλὰ τοῦτο μὲν εἰς πρόφασιν, πρὸς ἀλήθειαν δὲ πίθω καὶ αὐτὸς τοῦ βλίπειν, οὐπερ ἐκπεσεῖν (μὴ τι δὲ ἄρα καὶ τοῦ ζῆν) φόβον εἶχε καὶ αὐτὸς ἐκ τοῦ Ἀνδρονίκου, ὡς λόγος ἔρρεε. Καὶ ὁμως ἐλάλει καλὰ, καὶ ἤλεγχε τὸν στρατηγόν, ὅπως ἂν καὶ διέκειτο. Ὁ δὲ οὐδ' αὐτοῦ ἐπί-

ἔξ'. Ἄλλὰ τοῦτο μὲν ὕστερον ἡμῖν ἐπήλθε μαθεῖν. Ὁ δὲ στρατηγὸς τέως μεθώδευεν ἀσχύλτως τὰ ἑαυτοῦ, καὶ ἐνετρόφα τῇ ἀρχῇ. Καὶ παρακαλούμενος εἰς ἔργα φιλοπονικῶς, αὐτὸς ἐώρταζε τὸ ἀπορῆθυμείν, καὶ ἀναπίπτειν, καὶ ἀνίσσθαι, καὶ καταπροΐεσθαι τὰ ἡμέτερα μίσει τῷ κατὰ τοῦ βασιλέως, κἀκίστα μὲν, ἀνθρωπίνως δ' οὖν, ἰδίου κακοῦ τοῦ κατ' αὐτὸν τὸ καθ' ἡμᾶς κοινὸν ἀλλαττόμενος, καὶ τὴν τοῦ Σικελοῦ τῆς τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου προτιθείς, καὶ ὡς ἂν εἴποι τις, τοῦ κατὰ Χάρυβδιν σκοπέλου τὸν ἕτερον ἀνθαιρούμενος. Καὶ ὤχλει μὲν αὐτὸν εἰς τὰ καλὰ καὶ ὁ Σεβαστὸς Ἰωάννης ὁ Μαυροζώμης, ἐν τῷ ἐκ Πελοποννήσου ἀναβαίνειν μετὰ στρατοῦ παραμείνας ἐνταῦθα, οὕτω κατ' εὐνοίαν μάλα τῶν καθ' ἡμᾶς, ὡς ὑπενόουν πολλοὶ, ἀλλὰ τοῦτο μὲν εἰς πρόφασιν, πρὸς ἀλήθειαν δὲ πίθω καὶ αὐτὸς τοῦ βλίπειν, οὐπερ ἐκπεσεῖν (μὴ τι δὲ ἄρα καὶ τοῦ ζῆν) φόβον εἶχε καὶ αὐτὸς ἐκ τοῦ Ἀνδρονίκου, ὡς λόγος ἔρρεε. Καὶ ὁμως ἐλάλει καλὰ, καὶ ἤλεγχε τὸν στρατηγόν, ὅπως ἂν καὶ διέκειτο. Ὁ δὲ οὐδ' αὐτοῦ ἐπί-

στροφος ἦν, ὡσπερ οὐδὲ τῶν ἄλλων οὐθενός, ἐν ἐκείνῳ ἀσκέμμα στήσας ἐν ἑαυτῷ, τῇ Θεσσαλονίκῃ συγκατοιχήσεσθαι δέει τοῦ Ἀνδρονίκου. Καὶ μὴν εἶχεν ἂν ἐγγύην ἐπινοήσεσθαι, ὡς, εἴγε σώσει τὴν πόλιν, ἐκμειλίξεται τὸν ἄγριον, οἷα πεπιστωμένος εἶναι ζῆν ἄξιός. Ἄλλ' οὐτε τὸν τοῦ βασιλικοῦ ἠθνοῦς εὐριπον ἐθάρρει στήσεσθαι ἂν ἐπὶ τινος καλοῦ, καὶ αἱ ἁμαρτίαι δὲ ἡμῶν ἀπήγαγον αὐτοῦ τὴν τοιαύτην ἐννοίαν.

ἔθ'. Καὶ ὡδε μὲν ἡ κεφαλὴ τῆς πόλεως. Τὸ δὲ γελαιπὸν ἅπαν σῶμα πάντῃ διάφορον ἦν, ἑτεροιοῦμενον εἰς ἀγαθόν. Καὶ οἱ μὲν ἐξωθεν στρατευσάμενοι, οὐκ ἂν ἔχοι τις εἰπεῖν, ὡς τὸ ἀρεῖκόν ἐψεύδοντο, οἷς ἐνέπρεπον καὶ οἱ ἐξ Ἀλλανῶν, καὶ εἰ τινες Ἰθῆρες· οἱ δὲ τῆς πόλεως Ἰθαγενεῖς, τὸ γνήσιον τηροῦντες φιλόπτρι, οὐ πολλοὶ μὲν ἦσαν. Τὸ γὰρ πλεῖον ἀνέμοις ἑαυτὸ ἐπιτρέψαν ἔφευγον, καὶ μάλιστα τὸ προέχον κατὰ τε χεῖρα, ὡς ἐρρέθη, καὶ τὸ δύνασθαι τὸ ἐλέγχειν τὸν στρατηγὸν καὶ συμετάγειν εἰς τὸ καλόν.

Καὶ εἶπεν ἂν τις ἀνθρώπους τούτους, τοὺς ὑποστάντας παραμεῖναι τῇ πόλει, οὐκέτι πολιτικούς καὶ ἡμετέρου βίου καὶ οἰκοδεσποτείας, ἀλλὰ ληστείας καὶ θηριωδίας καὶ ἐμβριθοῦς ἀγριότητος. Ἦσαν γὰρ ἀληθῶς θυμοῦ τοῦ ὑπὲρ πατρίδος ἀκρατεῖς, ἄνδρες κατορθωμάτων, ἀνδρίας γέμοντες, ἀλκὴν πνέοντες, πεπλασμένοι πρὸς Ῥωμαλεότητα, διψῶντες μάχην, κατὰ βαρβαρικῶν σαρκῶν πεινῶντες, φάναι τὸ πᾶν, ἀρεῖμάνιοι· οἱ οὕτως ἐξελάθοντο τῶν ἄλλων, ὡς μόνου γενέσθαι τοῦ πολεμεῖν, καὶ τῆς κατ' οἶκον εὐρύθης ἀνθελέσθαι τὸν ἐπὶ τοῦ τείχους κίνδυνον.

σ'. Οὐ τοίνυν ἄνδρες μόνοι, ἀλλὰ καὶ γυναῖκες πρὸς Ἄρην ἐμαίνοντο. Καὶ ὅσαι μὲν λίθους παρεφόρουσαν ταῖς τε ἄλλαις μηχαναῖς καὶ τοῖς σφενδονῶσι, καὶ ὅσαι ὑδροφόρουσαν ἀκμάζουσαι τε καὶ νεάνιδες, καὶ μὴν καὶ ὅσαι τὸ γῆρας ἤδη καταργεῖν ἐπολεῖ τὰ ἔργα συγκεκυφίας, ἐνθα τὸ τέλος πεσοῦμεθα· αἱ τοιαῦται δόξαιεν ἂν οὐδὲν τι μέγα ποιεῖν, εἰ καὶ ἐποιοῦν, τὸ δύνασθαι βιαζόμεναι, καὶ δι' ἡμέρας πονοῦμεναι· ὅσαι δὲ καὶ πρὸς ὄπλισμὸν ἐρρῦθμιζον ἑαυτάς, ῥάκη καὶ ψιάθους ἐναπτόμεναι ὡσεὶ καὶ τινὰς θώρακας, καὶ τὰς κεφαλὰς μίτραις εἰς ἔλιγμα διαλαμβάνουσαι, εἰ πως στρατιῶται εἶναι σοφίσονται, καὶ λίθους ἐπισαττόμεναι ἀγαθοῦς ἐκ χειρῶν ἀφίσθαι, τοῦ τείχους ἐγίνοντο, καὶ ὡς εἶχον ἐθαλλόν τοὺς ἐχθρούς· ἀλλ' αὐταὶ τὴν Ἀμαζόνειον ἱστορίαν συγκροτοῦσι, καὶ οὐκ ἀφισαίνονται ἐκείνην ἐλέγχεσθαι· καὶ τὰς παλαιὰς δὲ διακροῦνται παρευδοχιμοῦσαι, ἃς οἶδαμεν κουραῖς κεφαλῶν ἐπικουρεῖν τοῖς πατριώταις, σχαινοπλοκοῦσι κατὰ πολέμου ἀναγκαίως ἐκ τοιούτων τριχῶν. Οὐ γὰρ τρίχας αὐταὶ, ἀλλὰ ψυχὰς προτίεντο. Ἰδὼν ἂν Σολομῶν αὐτάς, συγκατέσας, εἰς ἦν προῦβάλετο ζήτησιν.

σα'. Καὶ ἦν εἰπεῖν τότε τοὺς ὀρῶντας τὸν τε Δαυὶδ καὶ τοὺς ἀμφ' αὐτὸν Δαυιτικούς (ἦσαν γὰρ, ὅσοι εἰς ταυτὴν ἐκείνην ἐνόουν, κακὰ φρονούντες, ὅποια τὰ τῶν καράκων κολάκων· οἷπερ ἐπαίνους κριζόντες,

Thessalonicam veniret quod Andronicum metuebat. Rationem autem excogitare potuerat ut, si salva esset civitas, istam feram leniret, ita ut, confido, dignus vita exstaret. Sed illi spes non erat inconstantiam imperatoris in aliquo bono retinendi; et peccata etiam nostra ejusmodi cogitationem ab eo amoverant.

69. Sic ergo quidem erat civitatis caput. Reliqua vero omnis pars corporis omnino dissimilis erat, licet in bonum mutata. Qui foris militabant, nemo posset dicere quantopere ignaviam dissimulaverint, inter quos præsertim Alani et Iberes. Qui vere autem ex civitate erant, amore patriæ officia præstiterunt, sed non erant multi. Plerique enim ad ventum se convertentes abierant, maximeque qui robore pollebant, ut dictum est, corripereque ducem et ad meliora reducere valebant.

Istos autem homines qui in urbe vivere statuerant, nemo cives bonos et institutis nostris utentes, sed latrones, feras, barbaros appellaveris. Nam qui patrio amore non incendebantur, nihilominus fortes tamen erant, belli cupidissimi, robusti, Barbarorum sanguinem sitientes, ut uno verbo dicam, Martem spirantes, atque ita, cæteris in vita amissis omnibus, nihil præter bellum prosequerentur, curis domesticis pericula in obsidendis urbibus præferendo.

70. Sed non viri tantum, sed mulieres quoque Marte inflammatæ furentes, aliæ lapides portando, aliæ quæ ad belli machinas ac fundas necessaria erant, suppeditando; aliæ quæ maxime ætate florebant aquam humeris gestabant; aliæ quoque decrepitæ senectutis operam usque ad finem navabant. Hæ mulieres, etsi parum operis facere viderentur, non tamen otiosæ erant, quippe quæ totum diem laboribus consecrabant. Aliæ porro arma induebant pro pannis vilibus loriceis indute, et militum more capiti cassides et galeas imponendo, dein lapidibus armatæ muros ascendebant et pro viribus hostes repellebant. Apud eas certe genus Amazonum reperis, cujus ipsæ fidem faciant, imo antiquas historias superant, capillis suis, ut vidimus, patriæ inservientes et crinibus suis ad arcus fabricandos succurrentes, non crines, sed vitam ipsam sacrificando. Quas si Salomon vidisset, feminæ illi forti, de qua scripsit, accensuisset, utpote eo honore dignissimas.

γραφε τῇ παρ' αὐτῷ ἀνδρικῇ γυναικί, προσαπορή-

71. Tunc qui Davidem et ejus assecclas videbant (erant enim qui cum eo conspirabant in malum corvorum et adulatorum instar; quorum laudes, quibus ille insane gaudebat, altitudinem spirabant)

d cere potuerunt : Mulieres nostræ viri factæ sunt, viri vero Davidicæ evaserunt mulieres. Quid enim? Constitutio civilis urbis ærumnis fide majoribus vexata est; cætera vero pars ducem imitabatur, contenta, dummodo videre et audire posset. Nec tamen manus ejus otiosæ erant. Reputantes enim secum quod iis nunquam liceret viros sanguineos fieri, transformati sunt, profunditatem apostolicam reconcedendo, et rebus humanis se circumscribendo.

72. Ab iis porro hostes non mediocriter vexabantur; quo tempore obsidionis cognito, hostes his se associarunt. Cives pugnam continuam exercebant, nec interdiu nec noctu cessantes ab opere, tota die certabant, noctem vero custodibus dispositis vigiliis dabant; quod urbi non parum damni attulit. Cum enim per omne tempus laboribus obsidionis intenti essent, postremo extenuati, corpore et anima debilitati sunt, siquidem per totam eam noctem, postquam sol infelix illuxit, murus orientalis custodibus carebat, idque non solum ob membra laboribus exhausta, sed quod omnes præsagebant, urbem postridie captum iri; de quo nemo jam dubitabat, cum omnes fatum ducis in manu inexorabilis Clothus pendere cognovissent, et cum hostes ipsi præcedente die stentorea voce exclamassent sequentem diem nobis calamitosam fore non sine prodicionis, puto, suspicione fortasse gentilium. Latinus quidam dixit, ex turri prope Burgesios, mandatum esse missum ad eos qui extra urbem erant et monitum ad eos qui intra, et nobis fidem facit. Intes muri custodes aliqui fuere adeo scelerati, fratres adolescentes ex Libonabitibus, viperarum progenies huic urbi, in momento expugnationis eam devorabant, strictisque gladiis, omnibus noti, vias percurrerant in testimonium quod jam prius insidias struxissent. Equidem nullus dubito quin aliquando dignam lætæ prænam daturi sint.

τὴν τὴν τῆς ἀλώσεως ὥραν καθήσθιον αὐτὴν, καὶ ἀμφόδους γνωστοὶ τοῖς βλέπουσι, πίστιν οὕτω διδόντες, καὶ πρῶτην ἐπίθουλοι εἶναι. Καὶ οὐχ ἑσθ' ὅπως οὐ μετελεύσεται ἡ δίκη αὐτοῦς.

73. Sic noster quidem Latinus veritatem sequitur, homo nec in cæteris ad mentiendum apertus. Abudimus autem Manuel rem piscatoriam curans, senex viridis, olim manuum strenuitate notus, qua adversarios perdomabat, et ejus corpus robustum hominem designabat; hic homo declaravit Thessalonicam per omnem terram celebrem captam esse. Nondum enim dies fatalis illuxerat, sed nox media erat, qua murus orientalis hostibus adhuc inaccessus erat. Ipse autem experrectus ex somno, relicta domo ut operi vacaret, quinque Alamanos equites armatos obvius habuit de præsentibus statu confabulantes; quos cum prætergredi vellet, illi advocabant. Qui cum accessisset ad eos, manum

ἐφ' οἷς ἐκεῖνος ἀφραίνων ἦν, ἐφύσων εἰς μεγαλειότητα), ὡς Αἱ μὲν γυναῖκες ἡμῖν ἄνδρες ἐγένοντο, γυναῖκες δὲ οἱ ἄνδρες οἱ δουιδίζοντες. Τί δέ; Τὸ μὲν λαϊκὸν σύστημα τῆς πόλεως οὕτω πανούμενον ἦν, καὶ ὑπὲρ ὃ πεφύκει· τὸ δὲ τῆς λοιπῆς μερίδος ἐμιμεῖτο τὸν στρατηγὸν, καὶ τοῦ ἀκούειν μόνου ἐγένετο καὶ ὄρα. Οὐκ οὐκ οὐδ' αὐτὸ ἀεργοῦς εἶχε τὰς χεῖρας· ἀλλ' οἷον ἐκλαθόμενον, ὡς οὐδέποτε αὐτοῖς ἐξεστὶν ἀνδράσιν οἰμάτων εἶναι, μετεχρῶζοντο, ἐπικρύπτοντες μὲν τὸ βαθὺ ἀποστολικὸν, ἐπιπολάζοντες δὲ τὸ κοσμικώτερον.

οβ'. Καὶ ἦσαν καὶ ἐξ αὐτῶν ὀχλήσεις τοῖς πολεμίοις οὐκ ἀγενναῖς· ὁ ποθεν γνόντες ἐκαῖνοι κακῶς ἐν τῇ ἀλώσει, καὶ τοῖς τοιοῦτοις προσήγοντο. Τοιαύτην συντονισαν μάχης οἱ τῆς πόλεως ἡρμοττον, οὐδ' ἡμέρας διακοπτόμενοι, οὔτε νυκτὸς ἀναπίπτοντες. Ἐμάχοντο μὲν γὰρ πανημέριοι· παννύχιοι δὲ ἦσαν ἐν ἐγρηγόρει, φυλακὰς ἔχοντες. Ὁ καὶ ἐβλαψε τὴν πόλιν οὐχ ἥμισυ. Οἱ γὰρ αὐτοὶ ἀνεξάλλακτοι τὸν ὄλον καιρὸν τῆς πολιορκίας κολουμένοι τέλος ἀπέκαμον, παρειμένοι καὶ τὰ νεῦρα καὶ τὰς ψυχὰς. Καὶ τὴν τελευταίαν ὄλην νύκτα, μεθ' ἣν ἡμῖν ὁ ἥλιος δυστυχῶς ἔλαμψεν, οὐκ εἶχε τὸ ἔψον τεῖχος τοὺς φυλάττειν ἐθέλοντας, καὶ οὐ μόνον διὰ τὴν ἐκ καμάτου πάρεσιν, ἀλλὰ καὶ διότι πρόληψις ἤδη ἅπασιν ἐνεγένετο, ἐς αὐριον τὴν πόλιν ἀλώσεσθαι. Καὶ ὡς οἶα καὶ εἰς κοινήν ἦλθε τοῦτο ἔννοια, ἐφέποτε ἀπάντων ἐπεγνωκέτων τὸν εἰρμὸν τῆς κατὰ τὸν στρατηγὸν ἀτρόκου Κλωθοῦς, καὶ αὐτῶν δὲ τῶν πολεμίων τὴν προηγουμένην ἡμέραν ἀναβοῶντων Στεντόρειον ἐν τῷ μαθεῖν (οὐκ οἶδ' ὅθεν) τὴν ἐς νέωτα καθ' ἡμᾶς βλάβην· λέγεται δ', ὅτι ἐκ προδοσίας τινός· οὐκ οἶδα μὲν ἀκριδῶς, εἰ καὶ ἀλλῆς, ἐθνικῆς δὲ καὶ μάλιστα. Καὶ ὁ μὲν εἰπὼν Λατίνος, ὡς ἐκ τοῦ κατὰ τοὺς βουργεσλοῦς πύργου θέλημα ἐπέμφθη τοῖς ἔξω κατὰ τῶν τῆς πόλεως, καὶ καταμήνυμα τῶν ἐνδοῦ, οὐκ ἂν ἀπιστοῖτο ἡμῖν τεκμαίρομένοις, ἐξ ὧν ἠκριθώμεθα. Τοιοῦτοι γὰρ τινες πυργοφύλακες ἐπίκριπτοι, νεανίαὶ ἀδελφοὶ ἐκ Χονναβιτῶν, ἐχιδναὶ γεννηταὶ τῇ πόλει ταύτῃ, κατ' αὐτοὶ ἔριψον γυμνώσαντες, καὶ κατατρέχοντες τὰς

ογ'. Καὶ ὁ μὲν τοιοῦτος Λατίνος ὧδε συγκροτεῖται πρὸς ἀλήθειαν, καὶ ἄλλως οὐχ οἶός τε ὦν φεύσασθαι. Ὁ δὲ Ἀβουδῖμος Μανουὴλ ἀνὴρ ἰχθύων τιμῆς μελόμενος, νῦν μὲν ὠμογέρων, πάλαι δὲ ποτε περιφρόμενος· μέγας εἶναι τὴν χεῖρα, καὶ βριαρὸς αὐτὴν κατενεγκεῖν τῶν ἀνθισταμένων, οὗ κατὰ τὸ κατὰ σῶμα εὐσταλὲς ἔτι κατηγορεῖ τὴν βώμην, ἣν λέγεται ποτε πλουτεῖν ὁ ἀνθρώπος, αὐτὸς δὲ ἐφανέρωσε πρόδοτον εἶναι τὴν πανταχοῦ γῆς περιφρόρητον τῇ κλέει Θεσσαλονικήν. Οὕτω γὰρ ἀχραιφνῆς ἡμέρα ἦ κατὰ τὴν ἀλώσειν, ἀλλ' ἔτι νῦν ἀμφιλύκη, καθ' ἣν ἔτι καὶ τὸ ἔψον τεῖχος ἀπρόσβατον ἐχθροῖς ἦν. Καὶ αὐτὸς τοῦ ὕπνου ἀνεθεῖς, καὶ τὴν οἰκίαν ἀφελὸς ὀπίσω, ἵνα ἔργων ἄπτοιο, εὖρε πάντες ἄνδρας Ἀλα-

μανούς ἐνόπλους ἐφίππους, ἑμοῦ συνεπτῶτας καὶ ἄ
 ἐμιλοῦντας τὰ σφίσι δοκοῦντα. Καὶ ὁ μὲν παρώχεται
 ἐκείνους ὁδοῦ λόγῳ· οἱ δὲ προσεκαλέσαντο· καὶ ὡς
 ἐπέλασεν αὐτοῖς μετὰ πολλὰ τὰ ἐν μέσῳ, ἀπήγαγον αὐτοῦ τὴν δεξιὰν χεῖρα δυστυχῶς τῷ ἀνδρὶ.
 Γυμνώσας γὰρ εἰς ἐκείνων ξίφος, καὶ καταγαγῶν ἀπήραξεν αὐτὴν. Οὐκ ἔσχε δὲ καὶ εἰς πλεον βλάψαι,
 πτερωθέντα οἷον εἰς φυγὴν.

ἰδ'. Τοιοῦτον καὶ τὸ τοῦ Ἀλαμανικοῦ τάγματος
 προδοτικῶν, οὗ πρόδρομοι τὴν χθὲς δειλὴν τρεῖς τῶν
 δυσμικῶν πυλῶν τῆς πόλεως κατεπήδησαν, καὶ
 πάντων τῶν ἐκεῖ βλέπόντων τοῖς βαρβάροις φιλίως
 συνέμιξαν. Ἡ δὲ πρὸ δυοῖν ἡμέραιν τῆς ἀλώσεως
 περὶ πέμπτην τῆς ἑβδομάδος βαθείας ἑσπέρας ἐπι-
 φάνεια Θεοφάνους τοῦ Προβατᾶ ἔσω πόλεως, ὃς ἐκ
 Δυρράχιου συνωμάρτει τοῖς Λατίνοις φίλιος, τίνας οὐκ
 ἂν εἰς νοῦν προδοτικῶν ἐναγᾶγῃ μαθόντας αὐτὴν; ἦν
 Λέων τις ἵππων ἀγαθὸς μελητής, ὁ Ἁγιοσευφημίτης,
 ἰδὼν καὶ περιεργασάμενος, καὶ θυμῷ μὲν βληθεὶς,
 οὐκ ἔχων δ', ὅτι καὶ δράσειεν, ὡσιώσατο ἀμυναν τῇ
 πατρίδι, ἐξοικῶν τὰ κακὴν τοῖς μὴ τολμῶσι λαλεῖν
 τι πρὸς τὸν ἐπὶ δυσπραγίᾳ κοινῇ φοθερὸν Δαυῖδ.

οε'. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν οὕτως ἡμῖν ἀναγκαίως
 ἐπερθεσθήσθω, ἢ μάλιστα προειλήφθω. Οἱ δὲ πο-
 λέμιοι στερεῶς κατὰ τῶν ἑφῶν μερῶν τῆς πόλεως
 τῶν κατ' αἰγιαλὸν ἕως καὶ τῶν κατὰ τοὺς ἀσωμά-
 τους πυλῶν ἐπέκειντο· καὶ κατὰ τὴν πέμπτην καὶ
 δεκάτην, ὡς προέκκειται, τοῦ Αὐγούστου τὰς νῆας
 λιμενίσαντες, τῇ αὐριον πρωΐθεν, ὧν ἐβουλεύσαντο,
 εἶχοντο, καὶ ὀξυχειρίας ἐπιβαλόντες ἐποίησαν τὰ τοῦ
 πολέμου. Καὶ ἦν ἰδεῖν κατὰ τὴν Ἡροδότειον Μοῦσαν
 νίφη βελῶν τῶν τε κατὰ πέτρας, τῶν τε κατὰ
 ὕψους, δι' ὧν ἀήρ ἐσκιάζετο. Καὶ ἐβάλλοντο μὲν καὶ
 οἱ ἐκ τῶν τειχέων (καὶ πῶς γὰρ οὐ; εἶγε ξυνοὺς ὁ
 Ἐνυάλιος)· ἐδλάπτοντο δὲ τῶν μὲν ἡμετέρων ἦκι-
 στοι, τῶν δὲ ἐναντίων πλείστοι. Πάνυ γὰρ ἐδεξιῶ-
 σεν ὁ θεὸς οὐ τοὺς στρατιώτας μόνους, ἀλλὰ καὶ τὰ
 λοιπὰ τέκνα τῆς πόλεως, οἳ καὶ βάλλειν τοὺς πολε-
 μίους εὐτύχουν, καὶ εἰς μῆκος δὲ πολὺ ὄσον ἀφιέναι
 τὰ βέλη, ὡς ἐντεῦθεν τοῦ; ἐχθροῦς τοξότας ἀναπο-
 δίζοντιας ἀπρακτα βάλλειν καθ' ἡμῶν ἐκ μακρᾶς
 ἀποστάσεως. Ἀπὸ γοῦν τῆς Χρυσῆς πύλης τῆς περὶ
 δυσμᾶς ἀφιέμενα βέλη ἐκ τόξων, ἐφύλασσον μετέωρον
 τὸ πτερὸν ἕως καὶ εἰς τὸ καλὸν ποτε σεμγεῖον, ὃ
 περιεῖπεν ὁ μυροβλύτης μέγας Νικόλαος, καὶ ἐνέπι-
 πτον ταῖς τῶν βαρβάρων σκηναῖς. Καὶ εὐθὺς ἐκεῖναι
 μεθίσταντο. Ὅμοια δὲ τινα ἐγίνοντο καὶ περὶ θάτερον
 μέρος, ἐνθα τὸ ναύλοχον, καὶ οἱ πλώϊμοι τὰς ἐπηρειαζο-
 μένας νῆας ἀνακωχεύοντες, κατὰ σπουδὴν ἐξέστελλον.

οζ'. Ὅτι δὲ ἐξέτρεχον οἱ ἡμέτεροι, καταπηδῶν-
 τες ἐκ τῶν τειχέων, ὡς οὐκ ἂν εἶδεῖν ὁ εἰρηνικὸς
 στρατηγός, φίλοι ὀπλων οἱ πολλοί, καὶ ἠνδραγα-
 θίζοντο, ἐν οἷς καὶ παῖδες τοῦ μυροβλύτου ἄλλοι τε,
 καὶ ἐκ τῆς τῶν Σέρβων τεθέντες αὐτῷ· καὶ ὅτι πε-
 ριεφρόνουν τοὺς ἐχθροῦς· καὶ ὡς ἐξ αὐτῶν τῶν βαρ-
 βαρικῶν σκηνῶν ἀρπάζοντες ἀπήλαυνον ζῶα· καὶ
 ὡς τοὺς ἀντεπεξίοντας ἡμύνοντο οὐκοντες, βάλλον-
 τες, ρίπτοντες· καὶ ὅπως ἐντεῦθεν θυμὸς καὶ προ-
 θυμία τοὺς στρατιώτας ὑπεδύετο ἀπλετος, ὡς καὶ
 στρατηγὸν βαρύνειν, οἷς ὄχλον ἀφιέναι αὐτοῦς

A dextram fataliter ei abstulerunt. Unus enim ex his
 gladio districto eam præcidit. Amplius autem nocere
 non potuit homini in celerem fugam converso.

non potuit homini in celerem fugam converso.

74. Hæc fuit Alamannorum turmæ proditio,
 quorum præcursores hesternæ die tres e portis
 occidentalibus exsiliæ ant et in conspectu omnium
 cum Barbaris amicitiam junxerunt. Duobus diebus
 ante expugnationem, quinta fere hebdomadis die,
 circa vesperis suem apparuit Theophanes Probata
 filius intra urbem, qui e Dyrrachio Latinos comi-
 tatus proditiois se suspectum reddidit. Leo qui-
 dam Agiocuphemites equiso, eo cognito, in mente
 quidem permovebatur, sed dubius quid faceret,
 patriam vindicare statuit, malum minans eis qui
 non ausi fuerint loqui in Davidem communi infor-
 tunio formidandum.

75. Has res nos quidem eo quo acciderunt ordine
 aut anticipando narravimus. Hostes autem contra
 orientales urbis partes per littus usque ad portas
 ἀσωμάτους processerunt, et quinto decimo die
 Augusti naves in portum receperunt, postero die
 mane quod voluerunt obtinuerunt celeriterque opus
 bellicum perfecerunt. Id, ut cum Musa Herodoti
 loquar, telorum ac lapidum nubem videre erat,
 quibus aer obscurabatur. Tela e muris quoque
 (Mars enim communis) in nos, et a nostris in
 muros projiciebantur, unde factum est ut pauci de
 nostris, ex hostibus plurimi læderentur. Optimo
 enim Deus non solum milites, sed cæteram quoque
 urbis juventutem accommodavit, qui hostes in-
 terficere et tela e longe conjicere valebant, ut hi
 retrogredientes in nos ex magna distantia in va-
 num tela rejicerent. Tela igitur a porta Aurea
 occidentali projecta sublimia per aerem ferebantur
 usque ad insigne olim templum cui præerat san-
 ctus Nicolaus, et in Barbarorum tentoria cadebant,
 quæ confestim mutata sunt. Eadem autem in
 utraque parte evaserunt intra portum, et naves
 alias periclitantes ancoris suffultæ, celeriter sol-
 verunt.

μέρος, ἐνθα τὸ ναύλοχον, καὶ οἱ πλώϊμοι τὰς ἐπηρειαζο-

76. Videre erat nostros eurrere, postquam e
 mœnibus descendissent quales dux pacificus nun-
 quam vidit, plerosque inermes; deinde præclare
 fecerunt, inter quos etiam filios Beati, et Serbios,
 despicientes hostes; adde quod pecudes in barba-
 rorum tentoriis raptas abducebant, et adversarios
 telis et jaculis longe propellebant; quod ardor et
 animi alacritas milites replebat, ita ut dux ipse
 ægre ferret eorum impetum, et quod ille postquam
 urbis ruinam statuerat nunquam animum mutavit,
 idque tum maxime cum Chumnus bellum excitas-

set et illi a civibus lædi potuissent, ipse eos custodiebat; sed cur sermonem fastidiosum prolongem? Davides murum de quo diximus, adeo neglexit, ut vivaciores anathema clamarent.

ἔξῃν αὐτοῦ βλαθῆναι πρὸς τῶν τῆς πόλεως, καθὰ αὐτοῦ· τί δεῖ μακρότερον διακεταννύειν εἰς συγγραφὴν (βαρυνθεῖη δ' ἂν τις)· καὶ ὅτι τοῦ τείχους ὑπονομευομένου κατημέλησεν ὁ Δαυὶδ, εἰς ὅσον καὶ

77. Mœnium enim, ut ita dicam, devoratores ubi muro appropinquassent et destructionem parassent, totis viribus resisterunt, ita ut fundamentis ipsis erutis, muros penitus destruere possent. Et voti quidem compotes facti sunt. Caput et dorsum sic abscondita erant, reliquum autem corpus eaque eorum detecta erat. Quod plerosque latebat, donec Basilius Tzuscus Thessalonicensis, re examinata id quod erat vidit et indignabundus quantum potuit velocissime ad primum ducis ministrum eucurrit, et cum lamentatione petit ab eo ut tanto malo obstaret. Hic autem (o egregie alumne qui boni ducis doctrinam in mente reposuisti!) usque in posterum diem expectandum esse dixit, donec hostes in cavi angustiis et fumo a sarmentis excitato suffocarentur. Sic venator feram facile persequitur in campis, non autem is qui eam in cavernaprehendere vult; sic qui apes colunt alveum ipsum adeunt speculaturi.

αἱ ἐχθροὶ ἐντὸς εἰληθέντες τοῦ τρυπήματος, εἶτα τῶν ὡς εἰ καὶ κυνηγέτης πρόχειρον ἄγρην ἔχων θέσθαι θηρίου ἐν τοῖς πεδινοῖς, ὁ δ' ἄλλὰ μεθεὶς παραδοκαὶ τὴν ἐν σπήλυγγι ἐκείνου κατάδυσιν, ὡς οὕτω μᾶλλον ἀγρεύσων ἐκεῖνο· καθὰ καὶ μελίσσας ἔσω σμήνους οἱ περὶ ταύτας πονοῦμενοι.

78. Talem se primus ducis minister gerebat. Davides vero, ipsius herus rem aliter aggressus est. Audito enim quod murus extrinsecus perforaretur: Vos quoque intus perforare necesse est; et diu cunctatus, aliquandiu semimortuus, statuæ similis mansit, ut de fleu narrat comœdiarum auctor. Et sic linguam movere videbatur et dicere quando murus extrinsecus lapidibus peti audiebat, Jaculamini vos quoque ab intus. O ludibrium, quo nos mactabamur, ipse autem imperatoris inimicitiam effugiebat: erat enim is qui ubi vigilare opus est, obdormit, et qui veteri vocum simplicitate utitur; et nihilominus si juste spectes, excubias agit. Quod enim proposuit, vigilando peregit, nec cessavit donec omnia rite peracta essent.

79. Sic igitur hostibus ruina muri profuit, nobis obfuit; saxa enim ex magna machina jacta pinnaculum destruxerunt et mœnia custodibus denudarunt; multa etiam in loca interiora præcipitata multum mali fecerunt. Igitur cum murum e regione extruere conarentur et jam manum apposuissent, a nostris repulsi sunt. Murorum enim ædificatores saxa supereminentia reformidabant, non ut Tantalus falsa somniantes, sed quia malum verum ante oculos habebant. Tum res ridicula accidit si amaris

ἐξορμῶν· καὶ ὡς ἐκεῖνος καθάπαξ ἐντυπωσάμενος ἐς ψυχὴν τὴν κατάδυσιν τῆς πόλεως, οὐκέτι τὸ ἐμμάχθῃν ἐξαλείφειν ἤθελε· καὶ ὡς ἐκ τούτου ὁ πικρότατα, ὅτε τοῦ Χούμνου συρρήξαντος πόλεμον, προεκτέθειται, ὁ δὲ ἐφυλάξατο, ὡς οἷα περιέπων ἀνάθεμα πρὸς τῶν θερμότερων καταψάλλεσθαι;

οἷ. Οἱ μὲν γὰρ τριῶνται τοῦ τειχίσματος, εἰ χρὴ οὕτω φάναι, αὐτοὶ μὲν τῷ τείχει πελάσαντες, καὶ συσκευασάμενοι γλύφειν, φραγνύμενοι δὲ κατόπιν τοῖς κάτωθεν ἀκροβολιζομένοις ἄνω, ἔργου ἤπτοντο ἐγκρατῶς, οἷα ἐπισπέρχοντες τὸ γλαφύρωμα, ὡς ἂν καθυποδόντες αὐτὸ ἐμβαθύνουσι, καὶ καθ' ἡσυχίαν διαμπερὲς τοῦ τειχίσμου ταχὺ τὴν συνέχειαν λύσωσι. Καὶ ἦνον τὰ τοῦ σκοποῦ. Καὶ αἱ κεφαλαὶ μὲν αὐτοῖς καὶ τι τῶν μεταφρένων ἐκρύπτοντο· ὁ δὲ λοιπὸς ἄνθρωπος ἐκάστῳ ἐκείνων ἔξω βραχὺ προῦφαίνετο. Ἐλάνθανε δὲ ἄρα τοῦτο τοὺς πλείονας, ἕως ὁ ἐν Θεσσαλονίκῃ Βασίλειος ὁ Τζύσκος, κατακύψαι ἄνωθεν τολμήσας καὶ ἰσχύσας, εἶδε τὸ πρᾶγμα. Ὁς καὶ καρδιώξας ἔδραμε τὴν ταχίστην εἰς τὴν τοῦ στρατηγοῦ πρωτοθεράποντα· καὶ ἐκλαλήσας τὸ πρᾶγμα μετὰ οἴκτου, προσκαλέσατο εἰς κωλύμην τοῦ κακοῦ. Ὁ δὲ (ὦ μαθητοῦ ἀγαθοῦ, ἐκμαζαμένου εὐφυῶς τὰ τοῦ καλοῦ στρατηγοῦ διδασκάλια) χρῆναι μεθίεσθαι ἀπεφῆνατο μέχρις ἐς αὐριον, ἕως

ἐκ φρυγάνων καπνῶ ῥῆθον καταπνεγεῖν ἐντὸς, ὅμοιον

οῆ. Καὶ τοιοῦτος μὲν ὁ ἀρχιθεράπων μηχανικός. Ὁ δ' ἀρχιτέκτωρ αὐτοῦ Δαυὶδ ἄλλως ἐπαιζε τὸ μηχανᾶσθαι· καὶ ἀκούων, ὡς τρυπάται τὸ τεῖχος ἔξωθεν, Τρυπητέον, ἔλεγε, καὶ ὑμᾶς ἔσωθεν. Καὶ εἰς τοσοῦτον χασμησάμενος, ἐκάθητο τοῦ λοιποῦ χαῦνος, εἰκὼν ζῶντος, ἐμποδίζων οἷον ἰσχύδας καὶ αὐτὸς κατὰ τὸν κωμικόν. Καὶ τὴν γλῶτταν ὡς σαλεύσας ἀτελεσφόρητα, ἐφκει, εἰ καὶ τὸ τεῖχος ἔξωθεν ἀκούσοι λίθαις βόλλεσθαι, εἰπεῖν ἂν, ὦ Βάλλετε αὐτὸ καὶ ὁμῆς ἔσωθεν. Ὡς παίγνια, δι' ὧν ἐσφαττόμεθα μὲν ἡμεῖς, αὐτὸς δὲ τὸν δῦσανον βασιλεῖα ἐξέφευγεν· ἄνθρωπος, ἐφ' οἷς ἔδει ἐρηγορέναι, κατακείμενος, καὶ κατὰ παλαιὰν ἀφέλειαν ὀνομάτων εἰπεῖν ἀναπεσᾶς· καὶ μὴν σκέψασθαι ἄλλως, καὶ πάνυ ἐστὼς αὐτὸς ἦν καὶ νηφάλιος. Ὁ γὰρ προῦθετο, ἔφησε ποιεῖν· καὶ οὐκ ἀνῆκεν, ἕως αὐτὸ τεχνικῶς ἀπετέλεσε.

οῆ. Καὶ οὕτω μὲν προῦδόθη τοῖς πολεμίοις καὶ ἡ τῶν λίθων τοῦ τείχους ἐπὶ κακῷ ἡμετέρῳ ὑπολάξευσις κάτω· αἱ δὲ ἐκ τῆς μεγάλης μηχανῆς πέτραι τὰς τε ἐπάλλξεις κατήρειπον, καὶ ἐγύμνον τὸ τεῖχος φυλάκων· πολλὰ δὲ καὶ ὑπερπεταννύμεναι κατέπιπτον ἔσω, ποιῶσαι τινα δεινὰ καὶ αὐταῖ. Διὸ καὶ τεῖχος ἕτερον ἀνταναστῆσαι μελετήσαντες, καὶ ἤδη καὶ ἐγχειρήσαντες οἱ καθ' ἡμᾶς, ἀπετρέποντο. Ἐδεδέεσαν γὰρ οἱ τειχοποιοὶ τοὺς ὑπερτέλλοντας πέτρους, οὐ Ταντάλειον ταύτην φαντασίαν ὄνειρο-

πολοῦντες, ἀλλὰ πρόρπτον ἔχοντες τὸ κακόν· ἔνθα καὶ τι γελοῖον συνέπεσεν, εἰ τι χρῆ τοῖς πικροῖς γλευκάζοντα συγκιρνᾶν εἰρμῶ τε ἱστορίας, καὶ ἵνα μὴ ὁ μακθάνων τὰ καθ' ἡμᾶς ἀκράτως παθαίνοιτο.

π'. Ἦν μὲν γὰρ πολιτικὸν μυστήριον ἡ τοῦ τείχους ἀντανάσττας. Ἐλαφρίαν δὲ τις ἄνω παθῶν, ἐξεβόησε τοῖς ἐχθροῖς, ἀπρακτα μωροῦς ἐκείνους πονεῖσθαι κατὰ τοῦ τείχους, ἔσωθεν ἀντεγειρομένου ἑτέρου. Ὅς δὴ λόγος καὶ μᾶλλον ἡμᾶς προσέβλαψεν. Ἀραιὰ γὰρ τὰ πρὸ τούτου ἀφιέντες τοὺς τειχοσείστας λίθους οἱ ἔξω, ἐπέκνουν αὐτοὺς ἔκτοτε, μεθ' ἡμέραν τε οὕτω βλάπτοντες ἡμᾶς, καὶ οὐδὲ νυκτὸς βέλη ἀνιέντες διὰ τῆς μεγίστης μηχανῆς· καθ' ἧς ἡμεῖς λαλήσαντες ὡς δεινῆς, εἰ πως ἀποκρουσθεῖη μηχανικῶς τοῦ καθ' ἡμᾶς τείνεσθαι ἔσσοφίσθημεν εἰς μάθησιν ἐξ ἀγαθῆς κεφαλῆς, ἀκούσαντες, ὡς πόλις ἐκ τοιαύτης πέτρας οὐ βλάπτεται. Τί δέ; ἀλλ' ὠφελεῖται, ὦ σοφῆ, μηχανὰς ἐξουθενοῦν; Ἀλλὰ συνίσταται. Οὐκοῦν πάντως; Οὐκοῦν τὸ ἀνάπαλιν· εἴγε καὶ καταρρέπτεται οὕτω τὰ ἐρυμνότατα. Εἶπομεν ἡμεῖς οὕτω, καὶ ὁ λόγος εἰκῆ ἀπέβρευσσε καὶ αὐτός.

πα'. Καὶ ἐλύπουν μὲν τὴν πόλιν καὶ τὰ μικρὰ πετροδόλα, οὕτω δεξιῶς βάλλοντα, ὡς καὶ τοὺς μοδίους, οἱ πλοίων ὀστοῖς ἐνδεδεμένοι μετέωροι ἔκρυπτον ἔνδον ἄνδρας, εἰωθότας ἐκείθεν καταπέμπειν τὰ βλάπτοντα, συνεχῶς εὐσχοπα βάλλειν, καὶ κατακλᾶν, καὶ ἀγῶνα παρέχειν τοῖς μαχηταῖς ἐκείθεν, διεκχεῖσθαι κάτω καὶ περισώζεσθαι. Ἦσαν δὲ τὰ τοιαῦτα ὡσεὶ καὶ βέλη νηπίων, πρὸς τὴν μητέρα μεγάλην μηχανὴν παραβαλλόμενα, εἰ τι χρῆ ἐκ τοῦ σοφοῦ στρατηγοῦ πορίσασθαι τι νόημα. Ὅς τοὺς ἐκείθεν ἐπαφιεμένους λίθους τεθηπῶς τοῦ κτύπου, Ἄκουε τὴν γραΐαν, ἔλεγεν, ἀπαθῆς οὕτω τι καὶ μέτριος ὢν, καὶ τὴν θρεψαμένην μαῖαν οἶμαι φαντάζεσθαι δοκῶν, παθαίνομένην ἐπ' αὐτῶ καὶ κλαύσαν. Λακωνίζων δὲ καὶ ἄλλως ἐκείνος τὴν φράσιν, ὡς ἐν μεταποιήσει κάμνει ἡ γραῖα, πάλιν ἐμογγιλάλει. Ἀπεφρίδαζε δὲ ἄρα ὁ λόγος οὕτως κατὰ τι πύθωνικόν, ὡς ἡ πρῶτον ἀτὴ Θεσσαλονίκη πρὸς ἐδωλα καμόντων οἴχεται, καθὰ καὶ πάλαι ποτὲ, ὡς ἐξ ἱστορίας καθήκει καὶ εἰς ἡμᾶς. Καὶ ἦσαν οἱ λίθοι ἀκριδῶς ἀνδραχθεῖς, ὁποῖους κατὰ τῶν ἀμφὶ τὸν Ὀδυσσεῖα οἱ Λαιστρυγόνες διεχειρίζοντο.

πδ'. Τοῦ τοίνυν κακοῦ κάτω μὲν ἀναστομοῦντος εἰς ἀξιδόλογον χάσμα τὴν τοῦ τείχους στεγανότητα, ἄνω δὲ τοιούτοις λίθοις εἰς τρόμον βιαζομένου, ὀκλάζει τὴ καὶ τοὺς πόδας καὶ τὰ ὑπερθεν παθόν. Καὶ πως ἐπὶ γόνυ συνιζάνει, τὰ γε πρῶτα εὐμηχάνως συναστηκός, ἕως οἱ μὲν ὑπορύττοντες τὸν κατ' αὐτοὺς ἀέθλον διηνουκότες, ἀποκατέστησαν ταῖς τῶν συμβαρθάρων σκηναῖς· τὰ δὲ ὑποβεβλημένα εἰς ἔρεισμα τῆ διορυγῆ κατεκάη, ὡς δοῦναι τόπον ἐντεῦθεν τῆ κατακύψει τοῦ τείχους. Οὐπερ οὕτως ὑποκλιθέντος εἰς πλαγιασμόν, συμβαίνει τὸ ἐκείνου ἄκρον διαιρεθῆναι ἄνωθεν ἔως καὶ κάτω, ἔνθα πως ἐγλωχινούτο γωνιούμενον, καὶ διαχανεῖν εἰς ἡμέτερον ἄλεθρον. Τοῦ γὰρ συνδετικῶ παραλυθέντος εἰρμού, ἔσχιστο ἐξ ἀνάγκης, ὅτι μὴδὲ εἶχεν ἡ ἔχο-

A dulce fas est in historiae cursu commiscere, ne lector fastidium de nobis capiat.

80. Cum enim istius muri adversi constructio civibus res mysteriosa esset, vir quidam frivola indolis supra stans hostibus alta voce dixit, frustra illos circa hunc murum fatigari, cum alter intus contra strueretur; quæ vox nos quoque non parum offendit. Externi enim raro lapides in mœnium ruinam projecerant, sic interdum nos lædentes, noctu autem e magna machina tela in nos conjicere non poterant. De qua si tanquam tormento horribili locuti sumus, et si quærimus utrum multum nobis inde periculi imminet, scito nos a teste gravi didicisse quod urbs ab ista lædi non posset. Quid autem? An commodum est, o philosophe, machinas contemnere? Sed obfirmat.—An prorsus? Imo contrarium, siquidem hoc modo fortissima diruuntur munimenta. Sic nos disserebamus, et sermo, ut sit, effluxit.

81. Sed minora etiam saxa projecta urbem lædebant. Nam tanta dexteritate conjiciebantur, ut etiam modii qui cymbis alligati intus viros continerent assuetos projectilibus hostem aggredi, scopum nunquam non attingerent et adversarios non parum fatigarent. Sed hæc puerorum armis similia sunt comparata ad magnam machinam, ducis simul ratione habita, qui quando lapides cum fragore cadebant, immotus ut erat, Audi anum, dixit; adeo natura intrepidus ac moderatus enim erat, ut nutricem, si de eo gravaretur, stupiditatis acensavisset. Laconice autem respondit quod anus restaurando fatigaretur. Ille sermo Pythonem redolebat, sicut antiqua Thessalonica ad idola defunctorum accedit, sicut dudum ex historia didicimus. Lapidem viri pondus habebant, iis similes, quas Læstrygones contra Ulyssis socios jaculati sunt.

ἐξ ἱστορίας καθήκει καὶ εἰς ἡμᾶς. Καὶ ἦσαν οἱ λίθοι ἀκριδῶς ἀνδραχθεῖς, ὁποῖους κατὰ τῶν ἀμφὶ τὸν Ὀδυσσεῖα οἱ Λαιστρυγόνες διεχειρίζοντο.

82. Dum igitur murus inferior late apertus esset ut vorago, superior autem lapidibus projectis ad timorem injiciendum hiaret, malum undique grassabatur. Interdum autem ad genua procumbebant dum suffodientes post exantlatos labores a tentoriis Barbarorum recesserunt; quod autem contra vallam projectum fuerat in fossa igni consumptum est, ut muri spatium inane ampliaretur. Sic inclinato muro accidit, ut apex a summo ad ima scinderetur, ita ut angulus factus sit nobis magnopere damnosus. Postquam enim compages solutæ essent scissura secuta est, quod latus alteri lateri aptari non posset in oppositum tracto pondere, sed relaxata aliqua sui parte; vicino inclinato adhærere desiit, et sic os immensum

Tartari adversus nos in chaos miserie dilatavit. Α μένη πλευρά ἐγκαθιστῶτι ἠρμήθητι, τῆς ἐκ πλαγίων ὑπενδούσης κατὰ βάρος· ἀλλ' ἐκπέμψασά τι ἐαυτῆς, ἀφῆκεν ἐπακολουθεῖν κατακλιθεῖσθαι τῇ γείτονι· καὶ οὕτω χάσμα καθ' ἡμῶν ἄδου εὐρυθῆν κατασπακεν εἰς χάσος ἀρτύγετον.

83. Isti autem loco nomen erat Chamædracontis, cui custodiendi illum cum militibus suis strenuis negotium datum fuerat, et qui nobis quoque postea rei militaris peritia sua utilem operam tulit. Cum enim solus in urbe teneretur sive morbo, sive prudentia, postea autem communito, periculorumque socius mortem oppetisset, nisi nos Dei sapientia monente, remoto periculo, tempus distulissimus, quo barbarus ejus emollitus est animus, ita ut homini nostro vitæ, qua jam nunc fruitur, sospitatores fuerimus.

84. Muro itaque diruto ubi dies illoxit et illud foramen Charonium hostes nostrique vidissent, illi ferarum more habant contra nos, nobis autem oculos claudentibus omnis spes interierat. Dux autem antea plenus fiducia erat, jaetigans apud haud ignaros, quod muris nihil accideret, et si ceciderint, ipse tamen optimis e copiis electis viris murum ferreum spondet se oppositurum, armis compactum, custodemque futurum civitati per quadraginta dies. Postremo autem hic homo jaetabundus sermocinando in muri scissura jaetantiæ finem imposuit; ipse autem non manens se inde proripuit.

85. Simul ac hastam in mœnibus dirutis vidit, quo unus e nautis ascenderat, quos ut fortes et ad ejusmodi res habiles Siphanti navis advexerat (Siphantus pirata cum Siculis fœdus inierat, qui nos quoque hospitio excepit, ut rem prout habet referamus, in nave ut hoc quoque paucis dicamus); quod ubi primum vidit David tremebundus, ecce præmissis oblivioni datis quadraginta dies ad aliquot horas reduxit et dorsum hostibus obtulit. Cum igitur milites coram omnibus vociferarentur: « Comnene, stamen et peditatus, » ille autem vocem terminalem addidisset, καταβαλίκευμα, et: Sicut me videtis, Pegasus invenire cupiit quocum in montes aut in undas maris altisoni avolare potuisset; postremo inulo suo qui eum tum portabat, contentus fuit. Anfugit igitur modo antea inusitato, delicatus visu, veste bona amictus, manu strenuus, ut gymnasiasta, sanguine non maculatus sicut aries cæteros omnes pedissequos habebat. In hac multitudine erant viri magnanimi, qui duci ignaviam exprobraverant, e quibus alii cum beato honore ceciderunt, alii post præclare facta hastam hostilem secuti sunt. In principio autem Barbari ascendentes deturbati sunt a civibus nostris non militibus. Hi enim pro viribus restiterunt donec circumventi periculum viderent, non perterriti panico Davidis timore; sed de interuicione cogitabant eorum qui excursionibus suis tantum mali ipsis intulerant. Qui

πγ'. Ἦν δὲ ὁ τόπος οὗτος πύργος Χαμαιδράκοντος ἐπικληθεὶς τῷ λαχόντι ἐπιστατεῖν σὺν γὰρ τοῖς ἀμφ' αὐτὸν οὐκ ἀεργοῖς στρατιωτικοῖς, ἀνδρὶ τότε μὲν τακτικῷ, ὕστερον καὶ συμπόνῳ ἡμῖν· ὅς μόνος τῶν ἄλλων ἐνσχεθεὶς τῇ πόλει, τὸ μὲν φαινόμενον κατὰ νόσον, ἄλλως δὲ προμηθεῖα καὶ συναεθλεύων ἡμῖν παρήγορα, θρήξ', ὃ φασιν, ἀνὰ μέσον καὶ ἔθλεπε θάνατον, εἰ μὴ τὸ τῆς τριχῆς ταύτης γραμμικὸν οἶα καὶ εἰς τι πλατὺ ἐπίπεδον ἡμεῖς διαστήσαντες, ὡς μεθώδευσεν ὁ τῆς σοφίας Θεός, καὶ παρατείναντες καιρὸν, δι' οὗ ὁ βαρβαρικὸς ἐμαλάχθη θυμὸς, συνετελέταμὲν τι καὶ αὐτοὶ τῷ ἀνθρώπῳ εἰς τὸ καλὸν, ἧς ἄρτι ἔχει, ζωῆς.

πδ'. Τοῦ τοίνυν τείχους ἐκείνου παθόντος, ὡς ἔπαθεν, ἐπέπερ ἡμέρα διέφασσε, καὶ εἶδον τὸ ἐκεῖσε Χαρώνειον χάσμα οἳ τε ἐχθροὶ, οἳ τε ἡμεδαποὶ, ἐκεῖνοι μὲν συνέχασκον θηριωδῶς τοῦ λοιποῦ καθ' ἡμῶν ἡμῖν δὲ συμύσασσι ξύμπασα ἐκλείσθη ἐλπίς. Καὶ ἦν μὲν τὰ πρὸ τούτου θρασὺς ὁ στρατηγός, κομπάζων πρὸς τοὺς εὖ εἰδότες, τὸ τεῖχος οὐκ εὖ πείσεσθαι, ὡς, εἰ καὶ καταπεσεῖται, ὅμως αὐτὸς ἐπιλεγδὴν κρίνας τοὺς ἀρίστους τῆς στρατιᾶς, τεῖχος σιδήρεον ἀντιστήσει, τὸ ἐκ τῶν ὕπλων, καὶ ἕως καὶ εἰς τεσσαράκοντα ἡμέρας φύλαξ ἔσται τῆς πόλεως. Τότε δὲ ὁ μέχρι λόγου θρασὺς ῥήξηνωρ τῆ τοῦ τείχους ῥήξει διεκόπη τῶν αὐχημάτων· καὶ μὴ μένων ὁ αὐτός, ἔμπαλιν ἐξένευσεν.

πε'. Ἀμα γὰρ δόρυ ἐσκέφατο πολεμικὸν ἐπὶ τοῦ ῥήγματος ἀναρρίχνησαμένου τῶν τινος πλωτῶν, οὗς ἀνδρικοῦς τὰ τοιαῦτα καὶ δεξιούς ἢ τοῦ Σιφάντου ναῦς ἐπλώϊζε (πειρατῆς δὲ ὁ Σιφάντος, ἐκὼν προσχωρήσας τοῖς Σικελοῖς κατὰ τινα ῥήτρην τὴν συνδύξασιν· ὅς καὶ ἡμᾶς ἐλὼν ἐξένισε, ῥητέον γὰρ οὕτως, ἐπὶ νεῶς τῆς κατ' αὐτὸν, ὡς καὶ ὑποκαταβάντες λόγῳ βραχὺ παραστησόμεθα), ἅμα γοῦν οὕτως εἶδεν ὁ τρέσας Δαυὶδ, καὶ ἅμα κατόπιν βαλὼν τὰς ἀνδρικός ὑποσχέσεις, καὶ τὰς τεσσαράκοντα ἡμέρας εἰς οὐδὲ λεπτὸν συστειλας ὥρας, εἶδειξε μετὰφρενα τοῖς ἐχθροῖς. Καὶ τῶν στρατιωτικῶν φωνούντων λεωφορουμένη βοῆ τὰ· « Κομνηνὲ, στάμα καὶ πέζευμα· ὁ δ' ἐπιτελεῦσιον οἶον ἀντιμύξας τό· « Καβαλίκευμα, » καὶ τό· « Καθὰ με βλέπετε, » ἐπόθει μὲν ἰσως παρατυχεῖν πῶς τοῦ τηνικαῦτα Πήγασόν τινα, δι' οὗ πτερούξεται εἰς ἕρος, εἴθε ἢ εἰς κῦμα πελυφλοῖσθοιο θαλάσσης. Ἠρξέσθη δὲ ὅμως τῆ φιλῆ ἡμιόνῳ, ἧ καὶ τότε φέρειν αὐτὸν ἔλαχε. Καὶ παραδειγματικῶς προφεύγων, τρυφερὸς ἰδεῖν, εὐυφος τὴν ἀναβολὴν, ἀτριπτος ὀπλοῖς τὰς χεῖρας, γυμνασίῳ πρέπων, ἀμίαντος αἵματι, εἶχεν ὥσει καὶ κτίλος ἐφεπομένους τοὺς ἅπαντας παρά τι ὀλίγον. Ἦσαν γὰρ ἐν τασούτῳ πλήθει καὶ μεγάλθυμοι ἄνδρες, οἳ καὶ ἀντισταθέντες ἐν τῷ τὸν στρατηγὸν ἀνεταδιώκειν ἑαυτὸν εἰς φυγὴν, οἳ μὲν ἔπεσον μακαρίως καὶ εὐγενῶς, οἳ δὲ γενναῖα δρᾶσαντες ἐνδεδώκασιν, ὅπου γὰρ καὶ τὸ πολεμικὸν ἐκεῖνο δόρυ. Καὶ οἳ συνα-

ναθάντες τὴν ἀρχὴν βάρβαροι κατεσείσθησαν ὑπὸ A
τινων ἡμετέρων πολιτῶν, οὐκ οὐκ γε στρατιωτῶν.
Οἱ δὲ πολῖται καὶ κατὰ κράτος ἀντέσχον, ἕως κυ-
κλωθέντες εἶδον κίνδυνον· οὐ πτυρέντες δαίματι
πενικῶ τῷ τοῦ Δαυῖδ, ἀλλὰ μεμνημένοι βλάπτειν
ἔσω μάλιστα πόλει, οὐ καὶ ἐκτὸς ὤρμαινον σίνε-
σθαι, εἶπερ ἀφίεντο. Ὁ δὲ ἐτραχάλωθησαν εὐτοὶ
κύκλωμα, οὐκ ἐκ τῶν ἀνωθεν ἦν, ἀλλὰ τῶν εἰσδρα-
μόντων βαρβάρων ἐκ τῶν ἐφῶν πυλῶν· ἃς ὁ στρατηγὸς ἀνεφγμένας ἔωθεν τοῖς ἐχθροῖς ἐχαρίσατο εἰς
παρεῖσθυσιν ἄκρον, ἐπειδὴν ἐγχειρήσας φυγεῖν ἐπέτρεψε τῷ κατεπανανεύοντι συναναφεύγειν εἰς
τὴν ἀκρόπολιν, ἐάσαντα τὰς πύλας, αὐτὴν δὲ τὸν ἐκείνου φάναι λόγον, πυρέσσειν, ὡς οἱ ἀκηκόες
διδάσκουσιν.

πς'. Οὕτω δὲ οὖν τοῦ πολεμικοῦ δόρατος ἀναφα-
νέντος ἐπὶ τοῦ τείχους, ἤδη ἐψλωμένους τῶν ἡμετέ-
ρων (λέγω δὲ τοῦ ἐφῶν· τὸ γὰρ δυσμικὸν οὐ τοιού- B
τους εἶχε προμάχους· ἀλλὰ τῶν τινες ἐκείνων ἀντεῖχον,
ὡς οὐκ ἂν εἴη ἀνδρικώτερον· ὧν ἐν τοῖς μάλιστα
Ἀέων ὁ Κουταλάς, καὶ φρενῶν καὶ ῥώμης καὶ ἀν-
δρίας πλήρης ἀνήρ· ἃς ἕως καὶ περὶ πλήθουσιν ἀγο-
ρᾶν, τῆς πόλεως ἤδη μεμεστωμένης, ὧν οὐκ ἠθέλο-
μεν, ἀντιστάς, εἶτα πρὸς οὐδενὸς ἔχων ἐπικουρίαν,
καθυφῆκε, καὶ εὐτυχῶς γυμνωθεὶς ἐκέρδανεν ἑαυτὸν
εὐκλεῶς, τότε μὲν πολλὰ κεκλαυμένος ὑφ' ἡμῶν,
ἄρτι δὲ ἐν τοῖς τῶν ἐπαινουμένων πρώτοις ταττόμενος
παρὰ γε ἡμῖν, οἷπερ οἶδαμεν) — τοῦ τοίνυν ὑψοῦ,
ὡς ἐρρέθη, φανέντος δόρατος ἐκείνου τῆ συνήθει
μετακλίσει καὶ κατακύψει, ὡς εἰ καὶ τινι κατανεύ-
σει κεφαλῆς ἢ καὶ χειρὸς νεύματι μετακαλουμένου
τοῦς ἔσω, βραχὺ τι ὥρας μέσον ἦν, καὶ ἡ πόλις C
πλήρης ἦν τῶν πολεμίων, περιάγοντος Αὐγούστου
τετάρτην καὶ εἰκοστὴν ἡμέραν, ἐξότου ἐνέστη πρώτα
μὲν τῶν τοῦ ναυτικοῦ, εἶτα κατὰ συνάφειαν καὶ τοῦ
ἰππικοῦ.

πς'. Καὶ ἦν ἰδεῖν τὴν ἡμέραν τότε οὐκ ἔθ' ἡμέ-
ραν, ἀλλὰ νυκτὶ εἰκουρίαν, καὶ οἷον παθαινομένην καὶ
σκυθρωπάζουσαν, ἐφ' οἷς ἑώρα. Ὁμίχλη γὰρ αὐτὴν
βραθεῖα ἐπάχυνεν ὡσεὶ καὶ ἐκ κονιορτοῦ, ὃν ἡ τυφῶς
αἰρεῖ ἢ πόδες ζῶων, ἄπερ ἀριθμὸς μετρεῖ ἀπειροπλη-
θής· ὡς εἶναι εἰπεῖν, ὀκναῖν λάμπειν τὸν ἥλιον, οἷς
αἱ τῶν ὄπλων ὑπερηύγαζον αὐτὸν λαμπρότητες· πα-
ρῳδῆσαι δὲ καὶ ἐκ παλαιᾶς Μούσης « ὀκτωκαίδεκα
μὲν πλέεν ἡματα ποντοπορευθῶν » τὸ τῆς πόλεως
σκάφος, « ἐννεακαίδεκάτῃ δ' ἐφάνη οὐρεα σκιοέντα, »
δι' ὧν ὁ τῆς ζωῆς ἡμῖν ἥλιος ἀποτειχιζόμενος, ἐμέ- D
λαινε σκιὰν ἐπικαλύφουσαν ἡμᾶς ψαλμικῶς. Οἱ δὲ
χθὲς καὶ πρόην ἀλαλαγμοί, καὶ αἱ κατὰ πόλεμον
βοαί, καὶ ὁ ἐντεῦθεν θροῦς οὐκέτ' ἦσαν· ἀλλ' ἀντι-
στρέψαντα τὸ ψαλμικόν, οὐκ ἦν ἀλαλαγμὸς ἐν τοῖς
ἡμῶν πλήθεσιν. Εἶδος δ' ἂν καὶ ἀρνέων πετομένων
κενὸν τὸν ἀέρα, οὐκ οἶδ' εἶτε διὰ τὸ τοῦ ἀέρος στυ-
γνόν, εἶτε καὶ ὅτι φρικτὸν ἦν καὶ ἐκείνοις τὸ πρᾶγμα
Ἡμέραι γοῦν ἱκαναί, καὶ οὐδαμοῦ οὔτε στρουθοί,
οὔτε πέλειαι, οὔτε κόρακες, οἱ τῆ καθ' ἡμᾶς πρόην
ἐπεχωρίαζόν, οὔτε ἄλλος τις ὄρνις τὸν ἀέρα διενή-
χοντο, ἀλλ' ἐκτετοπισμένα ἐνέμοντο καὶ ἡμῖν ἄφριντα.
Ἀλλὰ τοῦτο μὲν καὶ μετὰ τὴν ἄλωσιν ἐφ' ἱκανόν, οἷα
τοῦ δέους καὶ τοῖς ἀλόγοις παραμένοντος. Ἡμέραι
γὰρ ὑστερον συχνῆ, καὶ αἱ μὲν ἀμφιδόσι τῆς πόλεως

cos sic circumveniebant, non erant ex his qui partes
superiores occupaverant, sed ex barbaris qui accur-
rerant ex portis orientalibus, quas mane dux reli-
querat hostibus apertas quasi ingressum faciliorem
daturus, cum fugiendo commendasset, qui comitari
abnuebat, ut in arcem fugeret, sinens portas, ut
reddantur verba ipsius, inflammari, sicut tradunt
qui audierunt.

86. Cum ita hostilia arma visa fuissent in muro,
jam nostris nudato (orientali vero dico; murus
enim occidentalis non hujusmodi habebat defen-
sores; sed quidam et illis resistebant, ut fortius
non possent; inter quos imprimis erat Leo Cutalas,
vir spiritus, fortitudinis et animi plenus; qui post-
quam restitisset usque ad forum turba plenum, jam
urbe redundante his quos abhorrebamus, deinde a
nullo auxilium recipiens, cessit felicique sui ipsius
desertione seipsum gloriose lucrificavit; tunc quidem
multum a nobis defletus, nunc vero inter eos qui
Iugurtha dignissimi sunt habitus a nobis, qui eum
novimus), armis igitur, ut dictum est, visis in
superiori parte juxta assuetam invitationem atque
inspectionem, quasi capite vel manu eo qui exte-
rius invitassent, vix post dimidiam horam, civi-
tas hostibus erat repleta, die vicesima quarta
Augusti, ex quo primum classis apparuit, deinde
equitatus qui illi se adjunxerat.

87. Videre erat diem qui nondum erat dies, sed
nocti similis, quasi indignanter doleret ex his
quæ videbat. Turbo enim crassus eum condensa-
bat quasi ex pulvere quem vel typhon excitat
vel pedes jumentorum, quæ innumera erant;
ita ut arbitreris solem lucere dubitare eo quod
splendores armorum illum vincerent. Exemplo
Musæ veteris dicendum esset « decem et octo
quidem dies civitatis navis mare trajecit; de-
cimo nono vero montes umbrosi apparuerunt »
quibus sol vitæ nostræ circumvallatus obscu-
ravit umbram quæ obtexit nos, ut ait Psal-
mista. Jam non audiebantur clamores gaudii, belli
vociferationes, deinde multitudinis strepitus quæ
heri et nudius tertius ressonerant; sed in alia can-
tica mutata non erant gaudii clamores in populo
nostro. Non videbas etiam aves in aere volantes,
nescio, utrum ob difficultatem aeris, an res horri-
bils etiam illis fuerit; satis multi fuerunt dies qui-
bus nec passeret, nec columbæ, nec corvi jam
apud nos habitabant, nec alia avis aera permea-
bat, sed alias versabantur nobisque invisibiles. At
terrulamentum, quod solitum est animalibus,
satis diu post expugnationem apud nos per-
mansit. Multi enim deinde fuerunt dies qui-

bus loca vicina civitatis omnis generis seminibus A impleta erant, quibus delectantur quædam ex avibus (barbarus scilicet non sine rapina et vastatione vivit); nec unquam descendit volucris. Quod vero esse mirabilius puto, id est, quod pluvia vehementer lapsa, ex illis dissipaverunt hostes, tol-lentes quidem, huic vero pulchro territorio semina non committentes; ex frumentis item abundantia et magnitudine insignibus, nullum animal aliquid gustavit, sed eligendum illi erat pulvere aut aliquo germine vesci, vel variis plantis quibus vicinitatem contaminaverunt, seu quod, juxta eos qui habitabant, ut fama est, cum antiquo Diomede, Barbaros et ipsi oderant, utpote illis non assuefacti.

88. Hæc autem et alia hujusmodi non sunt rejicienda ut superflua ex historia. Civitas igitur, B conculcata sic ab adversariis, passa est omne quod inhæret bello. Nostri autem, non unus, aut alter, sed omnes, non retrospectientes, fugerunt, se subducendo brevi numero, ut diximus, inter quos Boleas, unus ex ordine ecclesiastico, qui, prope triginta securi necatis, aliis vero alio modo vita orbatis, magno hostium conatu matrem suam terram osculatus est. Hoc est etiam turpitudini Davidi, qui, postquam jurasset fore nunquam ut fugeret, sed potius periret gladio suo, deinde salutis fuga consuluit, sanguine incontaminatus.

89. Fuga vero nostra modo memorata non inordinata fuit; sed fuit ex potestate politica primi ducis, sicut jam diximus; qui, si faciem suam hostibus ostendisset, prout illum hortabantur nobilissimi cum illo fugientes, cito plagam civitatis curasset. Milites quippe hostilis agminis erant fessi, fugientes apprehendendo, prædamque ferendo. In his opus erat homine quodam salvo et integro qui desuper animadvertisset ac significasset, telorum vehementiam Deo retundente. Homo enim his calamitatibus intricatus, ac de semetipso præcipue cogitans, omnia accurate conscribere non poterit, præter quæ sunt maxime opportuna ex his quæ didicit, quibusque multis modis immixtus est.

90. Nos igitur cum de arce desperavisset ob defectum aquæ ejus dux conductor factus est atque necessariam suppellectilem, eo quod de illa dividenda providissemus inter nos et eos qui circa nos sunt, ut jam dictum est, nullo modo curabamus de fuga in sanctum Myroblytæ (1) sepulcrum nec in alia loca sacra (non enim latebat nos, quomodo ex omnibus qui in illa confugerant, multis vita erepta fuisset vulneribus ac suffocatione), domique manentes, Psalmista qui cantat «videntes sancto servire,» aspectus et auditus malorum sine numero, admiratione nos vincunt, quomodo restitimus, extremam barbam, ut aiunt, vellentes, procedimus inter mille gladios districtos crepitantesque quemadmodum campus spicis frequens; propulsi, percussis pugnis, contumelias affecti quales nescit hominum mos, salutarem passionem hæc judica-

ἔπληθον σπορίμων παντοδαπῶν, οἷς χαίρουσιν οἱ τῶν ἔρνιθων σπυρροφάγοι (τὸ βάρβαρον γὰρ οὐκ ἀνίσταρπάζον καὶ κατακενοῦν)· ἔρνις δὲ ποθεν οὐ κατέβαινε. Τοῦτου δὲ, οἶμαι, καινότερον ἐκεῖνο ἦν, ὅτι περὶ ἕστεοῦ καταρράχεντος, καὶ ἐξ ὧν οἱ ἐχθροὶ ἐσκόρπιζον, ἀροῦντες μὲν, οὐκ οὐκ σπείροντες δὲ τὸ καλὸν ὅλον ἄστει, ληΐων ὡσπερ ἀναφυέντων συκῶν, καὶ εἰς μῆκος ἐπιδεδωκότων, οὐδὲν ζῶον ποτηφάγον ἐκείθεν ἐκέρδανέ τι, ἀλλ' εἶχεν αἵρεσιν, κόνεως ἐρέπτεσθαι, ἥπερ ἐκ τῶν βεβλασθηκότων φαγεῖν· ὡς ἡ περὶ φαρμαγμένων, οἷς τὸ περιέχον μεμίαντο, ἢ καὶ δὲ κατὰ τοὺς ἰσχυρωμένους, ὡς λόγος, τῷ πάλαι Διομήδει συνεμίσουν τὸ βάρβαρον καὶ αὐτοὶ, οἷα μὴ ἐθάδεις ἐκεῖνων.

πῆ'. Καὶ τοιοῦτον μὲν καὶ τοῦτο, παραβρίφην οὐ περιττῶς εἰς συγγραφήν. Ἡ δὲ πόλις, εἰσπληθεσάντων τῶν ἀντιμάχων, ἐπασχεν, ἕσα φιλεῖ δρᾶν ἄγριον πόλεμος. Καὶ οἱ μὲν ἡμέτεροι, οὐχ ὁ μὲν, ὁ δ' οὐδ', ἀλλὰ πάντες ἐφευγον ἑμεταστρεπτοὶ καθ' ὑπεξαίρεσιν εὐαριθμήτων τινῶν, ὅπερ ἐφαμεν ἐν οἷς καὶ τις Βολέας τῶν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ξυνοικίας, ὃς ἐγγὺς ἐστὶν τριάκοντα τοὺς μὲν ἀξίην διχάσας, τοὺς δὲ καὶ ἄλλως εἰς τὴν ζῆν ἀχρειώσας πολλῇ σπουδῇ τῶν πολεμίων, τὴν μητέρα γῆν ἵσπάζατο. Δισχύνη καὶ αὐτὸ τοῦ Δαυὶδ, ὃς μὴ ἂν ποτε φυγεῖν ἀπομνύς, ἀλλ' ἐπὶ τῷ αὐτοῦ ξίφει πεσεῖν, εἶτα προὔτραπετο σωθῆναι, λύθηθριον ἄχραντος.

πθ'. Καὶ ἦν ἡ καθιστορουμένη φυγὴ οὐκ ἀτύτακτος ἀλλ' ἐνδόντος ἀρχῆς, ὡς προεκτίθεται, τοῦ κορυφαίου στρατηγοῦ· ὃς, εἶπερ ἐδειξε πρόσωπον τοῖς ἐχθροῖς, ὡς ἐνεκελεύοντο οἱ τῶν συμφευγόντων γενναϊότεροι, συνούλωσεν ἂν τυχὸν τὸ τραῦμα τῆς πόλεως. Οἱ δὲ τοῦ πολεμίου στίφους ἔκαμνον, καὶ ρίπτοντες τοὺς φεύγοντας, καὶ σαττόμενοι λάφυρα. Καὶ ἐχρῆν μὲν ἐν τούτοις ἀδελφόν τινα καὶ ἀναούτατον ἐκ μετεώρου ποθὲν τὴν μάχην σκέπτεσθαι, καὶ παρασημαίνεσθαι, τοῦ Θεοῦ βελέων ἀπερυκτότος ἐρωήν. Ἄνθρωπος γὰρ ἐνδεθεὶς τοιοῦτον κακῶ, πρὸς ἑαυτῷ ταμάλιστα τὸν νοῦν ἔχων, οὐκ ἂν σχολῆ ἀκριδῶς τὸ πᾶν συγγράφασθαι, πλὴν εἰς ὅσα τὰ καίρια, ὧν τε ἔμαθε, καὶ οἷς αὐτὸς πολυτρόπως ἐπέστησεν.

ι'. Ἡμεῖς οὖν τῆς μὲν ἀκροπόλεως ἀπογνόντες διὰ τὴν τοῦ ἐκεῖσε ὕδατος ἐκδομίαν, τῆς ὁδηγὸς ὁ στρατηγὸς γέγονε, καὶ τὴν ἀναγκαίαν ἀποσκευὴν, ἣν προεμηθευσάμεθα ἡμῶν τε αὐτῶν χάριν καὶ τῶν περὶ ἡμᾶς διανειμάμενοι, ὡς καὶ προπέφρασται, μερίμνης δὲ θέμενοι ἔξω καὶ τὴν εἰς τὸν ἅγιον τάφον τοῦ Μυροβλύτου καταφυγὴν, ἔτι δὲ καὶ τὴν εἰς ἐτέρου Θεοῦ ναοῦς (οὗ γὰρ δῆπουθεν ἐλάνθανεν ἡμεῖς, ὡς πάντων τῶν φευγόντων ἐν τοῖς τοιοῦτοις ρυϊσχομένων, πολλοὶ παρασυρῆσονται τοῦ ζῆν ὠθισμοῖς, καὶ τοῖς ἐντεῦθεν πνιγμοῖς), καὶ τῷ οἴκῳ παραμείναντες, ὃς περιφέρεται ζῶντα ἐκθεραπεύειν τὸν ἅγιον, καὶ πολλὰ καὶ μυρία κακὰ καὶ τεθεσμένοι καὶ πεπονθότες, ἐφ' οἷς θαῦμα περίεσιν ἡμᾶς, ὅπως ἀντέχοντες, τέλος τοῦ πώγωνος, ὃ φασιν, ἐλκυσθέντες, ἀπηγόμεθα διὰ ξιφῶν μυρίων ἀνατεινομένων καὶ φρισσόντων ὡσεὶ καὶ λῆϊον, πεποικνωμένον ἀσταχύσει.

(1) Demetrii.

αὶ ὠθοῦμενοι μὲν καὶ κονδυλιζόμενοι, καὶ ὕβρεις ἄ
 τὰς ἐν ἔθει μανθάνοντες, μακάριον τὸ πάθος ἐκρί-
 νεν, εὐχόμενοι ἐν τοιοῦτοις εἶναι. Ὅτε δὲ καὶ
 πάθη καθ' ἡμῶν ἐγαυροῦτο, καὶ παραξίφ' ἐπλα-
 τάζεν, ὡς εἰς σπλάγγνα βάψουσα, καὶ δοράτια τὰ
 ἐν ἐνθεν, τὰ δ' ἐκεῖθεν τῶν πλευρῶν εὐθύνοντο
 πειλητικῶς, ἀλλ' ἐνταῦθα εὐχαὶ καὶ μόναι ἀντέ-
 κραττον βύθιαι. Προενεγκεῖν γὰρ αὐτὰς πῶς ποτε ἦν;
 ἡβ'. Καὶ ἕως μὲν καὶ τοῦ πολιτικοῦ καθ' ἡμᾶς
 ποδοδρόμου τοιαύτη ἐπάθεισις ἡμᾶς εὐθύνεν. Ἐκεῖ δὲ
 ὄν ἤδη ἀποτεθέντα εἰς μνήμην Σιφάντων εὐρόντες,
 ὑπὸν ἐστηκότα, μετὰ γὰρ καὶ τοῦ Μαυροζώμη, καὶ
 ἀκεπτόμενον, τί ἂν ἔλοι, μεθεικλύσθημεν ὑπ' αὐτοῦ,
 ὁ γὰρ μὲν τῷ μὴ ἐπὶ πλέον κόπον σχεῖν τὸν ἀρχιεπί-
 σκοπον, ἀληθῶς δὲ, ἵνα δευτέρων χειρῶν πειρασώ-
 μεθα. Βραχὺ γὰρ ἐκεῖσε τὰ γόνατα κάμψαντες ἐν
 μικροκαλύβῃ καὶ ξηροῦ ἄρτου ἀποδακόντες, ἵνα
 ὕδατος ἐμπιῶμεθα (ἦν γὰρ ἡ καρδία ἡμῶν καιομένη
 ὑπὸ ἡμῖν, ὡς καὶ πάντα τὰ ἐντὸς), εἶτα κατὰ τιμὴν
 μαυρίου κελευσθέντες ἐπιβῆναι, (μὴ γὰρ οὐ τοιοῦτον
 ἐκεῖνο τὸ ἱππαρίδιον;) πεισθέντες τῷ ἐπιτάξαντι,
 καὶ ἀνατεθέντες εἰς ἐκεῖνο, ἠγόμεθα, ἐνθα τὸ νυ-
 σταθμον, μετὰ καὶ γωρντοῦ καὶ φαρέτρας, ἅπερ ἡ
 πτελλίς ἔτυχε φέρουσα.

ἡβ'. Ὡ μοι τῶν ἐντεῦθεν κακῶν! Ὡς γὰρ μὴ ἀρ-
 κεσάντων τῶν νεκρῶν, δι' ὧν πιζεύων ὠδενσα θερ-
 μοῖς ἀτμιζόντων αἵμασι, διὰ σωρείας ἐτέρων ἱππότης
 περιηγόμην, ὧν οἱ πλείους κατεστρωμένοι πρὸ τοῦ
 τεύχους ἔκειντο οὕτω πεπυκνωμένοι, ὡς τὸ ἱππίδιον
 ἢ μὴ ἔχειν, ὅποι γῆς θῆσει πόδα, ἢ ἀλλὰ μεταξὺ τῶν
 τε προσθίων ποδῶν δύο ἢ τρεῖς ἔχειν ὑποκειμένους
 νεκρούς. Τῆς δὲ δυσκολίας τῆς τῶν πυλῶν ἐξόδου ἐν
 οὕτω μυρίοις Ἀγριολατίνοις, καὶ ὅσα δὲ ἔξω ἕως καὶ
 εἰς τοὺς λιμένας, ἐγὼ μὲν ἐδάκρυσα, καὶ οἱ βλέπον-
 τες Χριστιανοί. Οὐκ ἂν δὲ αὐτὰ ἐκθήσομαι, ἵνα μὴ,
 ἐν οἷς ἐπιτέμνειν ἐθέλω, περιττολογῶ.

ἡγ'. Ταῦτα καὶ μόνον κεφαλαιώσομαι, ὅτι τέσσα-
 ρας χρυσίων χιλιάδας ἐγκρατῶς ἐζητήθημεν, οἱ μὴ δὲ
 ψαμμίων ἢ χὸς δράκα, ἢ τὸ καθομιλούμενον σίελον
 ἐκὶ στόματος ἔχοντες ἄκούσαντες καὶ ὀλίγα ταῦτα
 εἶναι ἐξ ἀνθρώπου, ὃς ἀρχιεπισκοπὴν περιέπει, κεν-
 τήναρια ἐς ἑκατὸν (ὦ πλούτου!) ἔτους ἑκάστου δωρο-
 φοροῦσαν αὐτῷ· καὶ ὅτι ἐν τῇ τοῦ Σιφάντου νηϊ, ὡς
 ἦν ἐγγωροῦν, ἀναπαυσάμενοι τῇ παραδοσίᾳ τῶν χιλιά-
 δων, ἃς ἡμῖν ἐπέγραψαν οἱ μεγαλοπρεπεῖς πειραταί·
 αὐτὴ γὰρ ἡμῖν κατάλυμα πρῶτον εὐτυχῆθη, αἰχμαλώ-
 των γέμουσα κατὰ τὰς λοιπὰς ἀπάσας· οἱ καὶ γοῶ-
 σθαι ἡμᾶς ὀργῶντες, αὐτὸ μὲν ποιεῖν οὐκ εἶχον τόλ-
 μαν, ὥσιον δὲ τὸ πένθος προσώπου συναγωγῇ πρὸς
 σκυθρωπότητα, καὶ δυσωπία ἐκθλιβούση δάκρυα,
 ὅποιοις καὶ ἡμεῖς, ὃ κατ' ἐκείνους δυστυχῆς φόρτος,
 αὐτοὺς ἡμειβόμεθα. Οὐδὲ γὰρ οὐδὲ προσφωνῆσαι
 ἐξῆν.

ἡδ'. Ἐν τοίνυν τῇ τοιαύτῃ νηϊ τότε καταπαύσαν-
 τες, τῇ ἐπαύριον μετὰ τιμῆς ὁμοίας ἀνήχθημεν εἰς
 τὸν Κομνηνὸν Ἀλέξιον· ἐνθα θῆρα εἰκονομάχον, Γε-
 λειλμόν τινα, ὃς ἐκ τῆς Νικαίῶν διέδρα τὸν Ἀνδρό-
 νικον, ὃ τόπος ἡμῖν ἐξέφηεν, ἄγριον ἐκεῖνον, καὶ
 οἶον θανατοῦν, καὶ προτοῦ ἐμφαγεῖν ὃς οἶά τις

mus, et ut in istis simus supplicantes. Cum vero
 acinaces adversum nos saeviret gladiusque tro-
 cidaret, sicut in visceribus se abluentes, jacula
 hinc et illinc adversus latera dirigebantur mina-
 citer; tuncque preces tantum humiles avertabant;
 at quomodo tunc deprecari poteramus?

91. Et haec usque ad Hippodromum procedentes
 passi sumus. Tunc cum invenissemus cum Mau-
 rozoma Siphantum, qui jam in memoriam re-
 vocatus est, in equo stantem, atque circum-
 spicientem quid facere deberet, abducti sumus
 ab eo, verbo quidem dato ne archiepiscopus am-
 plius pateretur, revera autem ut nova prioribus
 pejora experiremur. Brevis enim genua flectentes
 in quadam parva casa sedentes siccumque panem
 mordentes, ut aquam biberemus (cor enim nostrum
 ardens erat in nobis sicut et alia interiora),
 deinde reverentia ordinis invitati ad conscenden-
 dum (nonne hic erat ille caballus?) jubenti paren-
 tes, atque illi insidentes ducebamur jam in por-
 tum, inter pharetras quas forte carina ferebat.

92. Heu! quot et quanta mala deinde vidimus!
 Quasi non satis fuissent mortui per quos ambula-
 veram pedes, sanguine calido fumante, equo occur-
 rebam aliorum acervis, quorum plerique ante mu-
 ros jacebant tam densi ut caballus non haberet
 ubi poneret pedes, sed inter anteriores pedes duos
 vel tres mortuos haberet. Difficilis fuga e portis
 inter tot millia ferocium Latinorum, omniaque
 usque ad portum tam tristia fuerunt ut ego la-
 crymarem ac spectatores Christiani. Haec vero non
 exponam ne ea quae abbreviare volo longius pro-
 traham.

93. Haec tantum summam dicemus, scilicet qua-
 tuor millibus aureorum praebere jubebamur, nos
 qui nec arenam in manu nec salivam in ore ha-
 bebamus; cum audivissemus aliqua pauca esse
 ex homine qui archiepiscopatum quotaunis obi-
 bat, nos illis daturos centum quinquaginta aureos
 (o divitiarum!) promisimus; in navi quoque Siphanti,
 ut licebat, quieturi expectatione aureorum quos
 nobis ascripserunt magnifici piratae. Haec navis
 enim fuit nobis primum bonum hospitium omni
 cetero spatio captivis repleto; ut nos querebamus
 hi valde cupiebant, hoc facere non audentes; te-
 stabantur vero luctum suum contractione vultus
 morositatem indicante, demissione oculorum la-
 crymas velante, in quibus et nos, illorum infortunii
 socii, illos imitabamur. Nullo modo enim licebat
 palam conqueri.

94. In hac ergo navi cum quievissemus, die
 postera ad Comnenum Alexium honorifice adducti
 sumus, ubi quemdam Gulielmum, iconoclasten
 ferocem obvium habuimus meditantem qui Ni-
 caea Andronicum deseruerat, quomodo interfice-
 ret atque ad devorandum paratum. Similis erat

Erinnydi tragicæ, ut illa habens faces ad inquirendum nos (jam enim erat nox), cumque invenisset, ubi humi jaceremus, non ob somnum (qui jam pluribus abhinc noctibus avolaverat), sed quod non haberemus ubi sederemus vel staremus, jam dudum malis defessi, barbarico clamore ex frequenti imprecabatur pœnamque paratam illi qui nos non interficeret minabatur; præsentem etiam quodam bono fratre ex quo hanc feram furere contra sacras imagines didicimus. Cum interrogarem quid causæ nobis esset mortis, primum iratus magis, judicium confirmabat, quod, si in principio nobis adfuisset, caput nunc non haberemus. Deinde ut justificaret contra nos iram, suam exhauriebat sapientiam nos accusando infidelitatis erga Deum, cum erga Andronicum fideles essemus; ad hæc nos dissimulantes, variaque dicentes et clamantes huic insano (e harum enim nobis caput nostrum), tamen ferocem adeo definivimus, ut, postquam nos complexatus esset manumque esset osculatus, discederet.

95. Ita ergo agitatam noctem habuimus modo facibus, modo clamoribus illius; nunc autem inter jacentes captivos Comenit, cum ibi paucos dies consumpsissemus, ex misericordia cibum recipientes, atque ex quodam illius nummos æreos, quorum donum tunc comparatum fuit thesauris Cræsi (donatoris misereatur Deus!); deinde ad contos, ut magis usuenit, ad comites (non enim barbaras voces sustinere possum), conversi sumus.

96. Summatim adhuc referemus nos, postquam multa ibi passi fuisset, ægre post aliquos dies domo Sancti restitutos fuisse; occurrentibusque ibi tribus Latinis locaque aliis hominibus repleta videntes, superioribus inferioribusque partibus jam occupatis, ad hortulum concessisse; primum tradentes nos delectationi brevissimi balnei humi jacuisse, puro gramine supposito; octo dies consumpsisse, in quibus panem purum non vidimus, sed panibus subcinericiis ex furfure confectis ventris aviditatem satlavimus; post hos dies non vino usos fuisse, sed paululum vini fucati et quasi guttatim bibisse, panemque fermentatum comedisse ac aliquot alia; nec hortulum fuisse nobis portum adversus tumultus Latinicos. Si quem juvarent arbores imprimisque ficulneæ, quarum fructus immaturus insalubris erat his qui crudis vescuntur, si item areolæ e quibus quotquot deliciae enascuntur, alia cura est his qui maxime hujusmodi delectantur. Si tapetem pedum conculerent, nihil erat dicendum quasi impatientis fuisset qui sustinebat. Simul enim sedebamus et pauperes commensales, panes ex furfure pro cibo sumentes. Male educati parati ad vellendum e terra que semper juvant eos qui horto perfruuntur, nobis idem factum erant; accedentes, deinde revertentes, circa sedem se spoliantes, dejectionum causa se demittentes appropinquando nobis nil nisi

A Ἐριννύς τραγῳδικὴ ἔχων κατ' ἐκείνην, καὶ δάδας ἐρεθισθῆσας ἡμᾶς (ἦν γὰρ ἤδη νύξ), καὶ εὐρών, ἔνθα γῆ; ἐκοιταζόμεθα, οὐ πρὸς ὕπνον (ἐπιτερούσατο γὰρ καὶ αὐτὸς ἐξ ἡμῶν ἐπὶ νύκτας ἤδη πολλά.), ἀλλ' ὅτι μὴ εἶχομεν ἢ καθῆσθαι ἢ ἵστασθαι, οἷα πολυμήροις καταπεπονημένοι κακοῖς, ἀνάθεμα πρὸς βοήν συχνὰ ἐδαρδάριζε κατὰ τι κακὸν φροῖμιον τῶ μὴ φονεύσαντι ἡμᾶς· παρόντος καὶ ἀγαθοῦ τινος ἀδελφοῦ αὐτῶ, ἐξ οὗ κατὰ τῶν σεπτῶν εἰκόνων τὸν ὄψιρα ἐμάθομεν μαίνεσθαι. Ὡς δὲ ἡμεῖς ἠρόμεθα, τί τὸ αἴτιον τοῦ φονευτέους ἡμᾶς εἶναι, πρῶτα μὲν θυμωθεὶς αὐτὸς εἰς πλεόν, ἐπέκρινεν, ὡς, εἴπερ αὐτὸς τὴν ἀρχὴν ἡμῖν περιέτυχεν, οὐκ ἂν ἄρτι κεφαλὴν εἶχομεν· εἶτα καὶ αἰτιολογήσας τὸν καθ' ἡμῶν θυμὸν, ἐπέβαινε τὴν αὐτοῦ σοφίαν εἰς τὸ ἀπίστους ἡμᾶς εἶναι θεῶ, οἷα τῶ Ἀνδρονίκῳ πιστούς· πρὸς ἅπερ ἡμεῖς ὀπουλευσάμενοι, καὶ ποικίλα λαλήσαντες, ἢ λαλαγήσαντες, πρὸς ἄνδρα μαινόμενον (ἠγαπῶμεν γὰρ ἔχειν κεφαλὴν), μόλις ἐξημερώσαμεν τὸν ἀτίθασσον, ὡς καὶ ἀσπάσασθαι ἡμᾶς, καὶ εἰς χεῖρα φιλήσαντα οἴχεσθαι.

Ἡς'. Καλοῦτως ἡμεῖς τε νύκτα καταθετικὴν εὐρομέν, τῶν ἐκείνου δάδων καὶ λάλων ἀπαλλαγέντες χειλέων, καὶ οἱ συγκατεστρωμένοι αἰχμάλωτοι ἐς Κομνηνοῦ, καὶ διαγαγόντες ἐκεῖ μετὰ τῶν συναιχμαλώτων ἡμέρας ὀλίγας, καὶ τι καὶ ἐλεθθέντες εἰς τροφήν, καὶ δὲ ὑπὸ τινος τῶν ἐκείνου καὶ εἰς χάλκεα κέρματα, ὧν ἡ ἐδοῖς ἡμῖν τρηκκαῦτα εἰς θησαυροῦς ἐνεγράφη Κροίσου (καὶ ἐλεῆσαι ὁ θεὸς ἐκείνον τὸν ἄνθρωπον) εἶτα καὶ εἰς τοὺς κόντους, εἰπεῖν δὲ συνηθέστερον, κόμητας (μισῶ γὰρ τὸ ἀκράτως βάρβαρον) ἐκομίσθημεν

C Ἡς'. Ἐτι κεφαλαιώσομαι, καὶ ὅτι ἀεθλεύσαντες μακρὰ καὶ ἐκεί, μόλις μετὰ καὶ ἑτέρας ἡμέρας μετρίας τῶ τοῦ ἀγίου οἴκῳ ἀπακατέστημεν· καὶ ὅτι εὐρόντες ἐκεῖ φύλα Λατινικά, καὶ ἑτεροῖων δὲ ἀνθρώπων γέμοντα ἰδόντες, τὰ τε ἄνω τὰ τε κάτω ἐξ ἀνάγκης ἐγένεμεθα τοῦ κατὰ τὸν οἶκον κηπιθίου· καὶ ἐπιδόντες ἑαυτοὺς πεισοῦλίῳ τοῦ ἐκείσε βραχυτάτου λοστροῦ, ἐκεῖμεθα, χόρτον ἀμικτον ὑποβεβλημένοι· καὶ ὅτι ὀκτὼ μετρήσαντες ἡμέρας, ἐν αἷς ἄρτον ἀκραφνῆ οὐδὲ εἶδομεν, ἀλλὰ τοῖς ἐκ πιτύρων ἐγκρυφίαις ἐχρεώκοποῦμεν τὸ τῆς γαστροῦ λίχρον· καὶ οἴνου δὲ μηδὲ μύρισμα εὐτυχῆσαντες μετ' αὐτάς, καὶ οἴνου ψευδωνύμου ἠρέμα καὶ ὡς ἀληθῶς κατὰ στράγγα μετέσχομεν, καὶ ἄρτου δὲ ζυμίτου, καὶ ἄλλων δὲ τινῶν· καὶ ὅτι οὐδὲ τὸ κηπίον εἶχε λιμὴν ἡμῖν γενέσθαι τοῦ Λατινικοῦ κλύδωνος. Καὶ εἰ μὲν θένδρως ἠχρεῖοῦτο, καὶ μάλιστα συκαῖς, ὧν καὶ ἄωρος ὁ καρπὸς παρηγορεῖτο τοῖς ὤμησταῖς εἰς ἐμῶμα, εἶτι δὲ καὶ πρασιαῖς, ἃ δὲ φίλτατα ἡμῖν ἔφουσαν, ἀλλή τοῦτο λύπη τοῖς γε φιλοποιούτοις. Ὅτε δὲ καὶ τὴν ὑποποδίασαν ἠχρέϊον τράπεζαν, ἀλλ' ἐκεῖνο οὐκ ἔχω φράσαι, ὅπως ἂν φέροι τις ἀπαθῶς. Ἐκαθήμεθα μὲν γὰρ ἐμιλαδὸν οἱ πτωχοὶ σύσσιτοι, τοὺς πιτυρίας προβεβλημένοι πρὸς τροφήν. Οἱ δὲ ἀπαίδευτοι ἀφέντες κείριον τὰ ἐκ τῆς γῆς, οἷς ἔχαιρον ἐμφιλοχωροῦντες ἀεὶ τῶ κήπῳ, ἐσκευάζοντο καθ' ἡμῶν· καὶ ἐγγίσαντες, εἶτα στραφέντες, καὶ τὰ περὶ τὴν ἔδραν γυμνώσαντες, καὶ

εἰς ἔκκρισιν ὑφιζήσαντες, κατεστοχάζοντο ἐξ ἑναντίας ἡμῶν ἀποκοντοῦν τὰ περιττὰ τῆς γαστροῦ, βυτσκομένα καθ' ὕδωρ διὰ τὰς ὀχετηγούς σταφυλάς. Καὶ ἐποίουν οὕτω. Καὶ οἱ μὲν μεθ' ἡμῶν βδελυττόμενοι, ὡς ἔδει, τὸ μυσάρην, διεβρήγγυντο θυμῷ, καὶ κατηκονῶντο ἀτίμως ἀπαγαγεῖν τοὺς (εἰ χρὴ Ἑλληνικῶς προσρηθῆναι) Ὀζόλας. Ἦμεῖς δὲ ἐπιχομεν τοῦ ἔργου, κρίνοντας, ὡς οἱ ἀμαρτιῶν βορβόροις ἐγκαλινδούμενοι καὶ τοιούτων ἀποβαίνουσιν ὁδῶν ἄξιοι.

Ἡζ'. Προσθήσω ταῖς κεφαλιώσεσι ταύταις καὶ, ὡς ἡ ξηρὰ κοίτη, ἐπὶ πλέον παραμείνασα, ὀφέ ποτε ὑπὸ θεοφιλῶν ἐξεθεραπεύθη ἀνδρῶν, ὥσπερ καὶ ἡ γυμνικαία, ἧν οὐχ ἡμεῖς θαυσιλῶς εἶχομεν μόνον, ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ μεθ' ἡμῶν· καὶ ὅτι καὶ ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν παρηγάγομέν τι κέρδους, αἰμύλα κωτίλαντες καὶ βαθέα· ἧν οὐκ ἂν ὠκνησέ τις μεμνησθαι διὰ τὸ ὑπογλάφυρον, εἴπερ ἦν καιρὸς, ἐνταῦθα περιγηθῆναι καὶ αὐτά. Καὶ ἀφαίρεμα μὲν τι τῶν ἐξ ἡμῶν (ἡμίανον θετέον εἰπεῖν, ἢ βίβλον μίαν γοῦν, ἢ στρῶμα, ἢ ἄλλο τι τῶν ἡμετέρων) ἐκσπάσαι τοῦ κατ' αὐτοὺς χάους οὐκ ἔσχομεν. Χρυσίνους δὲ πεντήκοντα ἐπορισάμεθα, οὐ πάντη φορμίσαντες ἀδώρητα· ὅθεν ἡμῖν ἡσυχαια τις ἀνάστασις τοῦ κατὰ παντελῆ πτωχείαν γέγονε πτώματος τοῦ Μυροβλύτου, καὶ ἄλλοιαν ἐπίβροϊαν παντοίαν πλημμύροντος, καθὰ καὶ ἐξ ὠκεανοῦ τινος· ἀφ' οὗ καὶ ἡμεῖς ἐζήσαμεν, καὶ τὸ τῆς πόλεως δὲ ἅπαν περιλειπόμενον. Οὐκ ἂν γὰρ τις ματαιωθείη, καὶ εἰς Ἰουδαϊκὴν ἐκκυλισθεῖν ἀχαριστίαν, ὡς τολμήσαι προσεγγεῖν τῶν χειλέων, ἀκερδῆς ἐκ τοῦ Μυροβλύτου ἀπεκβαίνειν τὰ τε εἰς τροφήν, καὶ λοιπὰ δέ τινα.

Ἡη'. Καὶ ταῦτα μὲν ἡμῖν παρεκβεβάσθω συμμέτρως, καὶ οὐδὲ πᾶν ἐξω τοῦ δέοντος. Οἱ δὲ βάρβαροι πληρώσαντες τὴν πόλιν ὄλην, ἐξ αὐτῶν τῶν ἐφῶν πυλῶν ἀρξάμενοι, ἐθέριζον τοὺς καθ' ἡμᾶς· καὶ συχνὰ ταῦτα δράγματα ῥίπτοντες, σωροὺς ἔστοιβαζον, ἐξ ὧν ἄθης φιλεῖ σιτούμενος. Καὶ οἱ μὲν ἐπὶ τῶν ἀμφόδων φεύγοντες ἐπιπτον περὶ αὐτάς, καὶ ἅμα ἐγυμνοῦντο σκυλευόμενοι· καὶ οὕτως αἱ ἀγυιαί εἰς οἰκτρὰ ἐσχεδιάζοντο πολυάνδρια, ἡλίου ἐφορῶντος, ἃ μὴ ἐπρεπεν. Οἱ δὲ ἐν ταῖς οἰκίαις παρέμενον αὐταῖς εἰς ἀδιεξόδευτον· καὶ οὐκ ἦν εὐρέσθαι οἰκίαν, ἣν οἰκῶν ἀνθρώπος ἠλεήθη, πλὴν εἰ μὴ ἄρα πλῆθος εἶχεν ὁ οἶκος. Ἐκείνου γὰρ οἱ μὲν τινες ἐπιπτον ἔσω, οἷς καὶ ἦσαν αἱ οἰκίαι αὐτῶν τάφοι αὐτῶν, παραθεῖναι τὸ ψαλλόμενον· οἱ δὲ διεκχυθέντες εἰς φυγὴν, τῇ τοῦ πολέμου τύχῃ ἐπεδίδοντο. Καὶ τέως μὲν ἀπλοῖ ἔκειντο οἱ ῥιπτόμενοι· μικρὸν δὲ ὅσον τῶν πολεμίων ραισάντων τῆς ἄγαν ἐντροχέας καὶ ὑποπαιζόντων πικρότερον, κατὰ γαίας, ὃ δὴ λέγεται, κωφῆς καὶ ἑτεροῖα νεκρῶματα ἐπέκειντο. Καὶ ὁ μὲν τις νεκρὸς ἀνθρώπος ὄνυ χειμένῳ συνεδάζετο· ἕτερος δὲ κύνα εἶχε συμπαρακείμενον. Καὶ τούτων τὰ πλείω καταπεπαιγμένα. ἦσαν, ὡς εἰς διάθεσιν συμπλοκῆς καὶ φιλήματος ἄλλος ἄλλου ἦν αἰλούρω κατοικιδίῳ. Οὐδὲ τοιούτων γὰρ τὸ βάρβαρον ἐφείδοντο, καὶ μέγιστα κυναρίων ὡς καθυλακτούντων καὶ ἐπιτερχόντων· διὸ καὶ αὐτῶν

A lavare ventrem cogitabant, aquam dimittentes ad rivulos efformandos. Sic agebant. Qui erant nobiscum execrantes, ut merito, hanc immunditiam, indignationis impotentes erant, ac se parabant ad ignominiose ejiciendos hos (si hellenice dicendum) Ozolas (olidos). Nos vero retinebamus eos, persuasum habentes, qui se in cœno peccatorum volutaverunt hujusmodi odoribus dignos esse.

97. His summam dictis adhuc addam, velut alvas quæ postquam diu sicca remanserat, postea aliquando a sanctis hominibus sanata est; velut etiam milites armaturæ levis quos non nos soli plurimos habemus, sed etiam omnes nobiscum, nos ex hostibus aliquid lucri reportasse gravia leniter dicendo, quæ neminem pigebit reminisci ob luxum dicendi, et etiam, si tempus adest, illa narrare. Quoad illa quæ a nobis auferri poterant (mulus ponendus esset, vel unus liber, vel stratum, vel aliquid nostrorum), nihil insignis pretii habebamus. Quinquaginta nummos aureos fueramus largiti, nec omnino gratis fides moveramus; et ad paupertatis levamen contigit feliciter Myroblytæ reviviscens scaturigo, velut e quodam oceano fluens, unde nos et quod reliquum erat civitatis sustentati sumus. In vanitatem enim quis nonne recidisset et in Judaicam duritiam, si labris ausus esset dicere, se sine fructu a Myroblyta discedere quoad cibum, ac cætera?

98. Hoc quidem dicis causa memorentur, non omnino tamen immerito. Cum vero Barbari omnem civitatem replissent, a portis ipsis Orientalibus incipientes, messuerunt nostros, aliosque manipulos multos jacentes, acervos straverunt quibus infernus amat vesci. Qui ergo in compita fugerant, in illis cadebant spoliisque eorum qui nudi derelicti erant auferebantur; sic viæ in tristia cœmeteria subito mutatae sunt, quod sol nunquam antea inspexerat. Qui vero in habitationibus remanebant, ex illis jam exire nequibant; nec ulla habitatio inveniebatur, cujus habitatori parcitum fuisset, nisi multi non fuissent illic. Illius enim quidam intus peribant, quibus domus suæ ipsorum sepulcra fiebant, ut in Psalmis; qui vero in fugam conversi fuerant, fortunæ belli traditi erant. Placuisse jacebant simpliciter prostrati; pauci ex hostibus ardorem nimium temperantes, crudelius illudebant, et in terra, quod quidem dicitur, muta cadavera alterius generis jacebant. Quidam mortuus asino jacenti iungebatur; alter canem comitem habebat; pleraque horum ex ludo facta fuerant velut in dispositionem amplexus et osculæ. Alius simul erat cum fele sua. Illis enim non parcebat Barbarus, atque imprimis catulis latrantibus et accurrentibus, unde illis civitas nostra caruit. Si quis alicubi superesset, ad hominem Romanum latrans accurrebat; coram La-

tino vero recedebat ganniendo; noverat enim ex illis qui maliessent. Erat autem fama sparsa ut de ranis tacentibus in Scripho, deque hujusmodi quibusdam cicadis Italiae, ita apud nos de canibus mutis. εἶχε παροιμιάσασθαι τις τότε κατὰ τοὺς ἐν Σερίφῳ τέττιγας, οὕτω καὶ κύνας ἀφώνας τοὺς παρ' ἡμῖν.

99. Direptiones per vias et domos in novum modum prælii, non vero bonam patientiam referet quis; at templa divina violari hoc divina pugna brevi iudicabitur. Alii post alios currentes barbari, omnis generis malum faciebant atque in vindictam Deum provocabant. Quam multos viros sacros, vestibus sacris quasi lorica indutos feriebant plerosque ad mortem, alios quidem in ipso pulpito sacro, alios vero extra templæ, quos forte invenissent coram Deo sicarii, omnes etiam laicos quorum ora resonabant voce, « Kyrie, eleison » plectebant capitibus quærendo ironice quid esset « Kyrie eleison, » ac ridendo. Mulieres venerabiles in templis depictæ ad salacitatem, deque castitate vexatæ. Ecce eas, legantur de causis, aliæ matrimonio alligatæ, aliæ ob virginitatem Deo dicatæ, aliæ sponsæ Dei. Si una tantum ex illis depingeretur, forte minus esset malum. Quæ sunt vero communes in hujusmodi, ut quidam diceret, anus, non luctum condiguum invenirent.

100. Hic aliquid boni de Barbaris mihi dicendum est, scilicet quosdam in loca sacra missos ad interficiendum, extra quidem illos extraxisse, sicque interfecisse, malum ita lenientes.

101. Sacris illudentes, et imagines augustas prætententia dilacerantes, quæcunque in se materiam pretiosam non includentia, alia vero vi nudantes ora mentis ipsorum, nescientes autem hæc agere, nostri bene meminerant, nunc autem cum sciant, non spernunt. Quomodo enim nudatos fuisse homines in ecclesia discendo deque eo dolendo, posses non rumpere stomachum, spoliationem sacrorum thesaurorum sciens? Quanta tolerantia Dei, si Barbarum, qui sacrum formidandumque thesaurum conculcavit, membra genitalia retexit, minxitque consulto, vivere siverit incolumem? Venerandæ cruces, robur nostrum, quibus etiam illuserunt vestri violatores! At virtus divina non ea est quæ aliquando non expergeat.

102. Quomodo quis hic exponeret hæc quoque socordiam, cum effrenati in templum irruerent lampadibus crystallinis lucentibus, tanquam matulis, dicet tragoedia, cumque urinarum vasibus ut poculis ad bibendum uterentur? Cum enim in puteos urinam vesicarum suarum fluere siverent, deinde exhaurientes biberunt hanc spurcitiam, hocque iterum atque iterum, semperque circulum hunc turpem volventes.

103. At illud jocosum esset aliquo modo additum sermoni velut hic; quæ vero superius scripta sunt, hæc lacrymas innumeras merentur, quale

ἡ καθ' ἡμᾶς πόλις ἐσπάνισεν. Εἰ τι δὲ που καὶ περιλέλειπτο, ἀνδρὸς μὲν Ῥωμίου κατεδάδυσεν ἂν καὶ κατέδραμε· Λατίνῳ δὲ ὑπεξεχώρει κλυζώμενον. Κατέγνω γὰρ καὶ τὰ τοιαῦτα οἱ κακοῦ ἦσαν. Καὶ σιγῶντας βατράχους καὶ τινὰς τοιοῦτου; Ἰταλοῦς

4θ'. Καὶ ἀμφόδους μὲν κατατρέχεσθαι καὶ οἰκίας, οὐκ εὖ πάτχειν οὐκ ἂν εἰς μάχης καινοπράγημα θεῖη τις· θεῖους δὲ ναοὺς τυραννισθῆναι, ἀλλὰ τοῦτο θεομαχίᾳ κρίνοιτ' ἂν ἀγχίθυρον. Εἰστρέχοντες γὰρ καὶ εἰς αὐτοὺς ἐκάστους οἱ βάρβαροι, ἐποιοῦν πάνδεινα, καὶ οἷα θεὸν ἐραθίζειν εἰς ἄμυναν. Καὶ ὕπους μὲν ἱεροῦς ἀνδρας, τεθωρακισμένους οἷον ταῖς ἀγιοτέραις τῶν στολῶν, κατέκοπτον τοὺς πλείους εἰς θάνατον, τοὺς μὲν ἐπ' αὐτοῦ τοῦ ἐνθέου βήματος, τοὺς δὲ καὶ ἐκτὸς, ὅποι τύχῃ εὖροιεν οἱ φονευταὶ ἐνστάτας παρὰ θεῶν· καὶ ὅσον δὲ λαϊκῶν, οἱ τοῦ στόματος πλήρους ὄντος τοῦ « Κύριε, ἐλέησον » ἀπηράσταντο τὰς κεφαλὰς, ἐπανακρινόμενοι, τί τὸ « Κύριε, ἐλέησον, » καὶ γελώμενοι· αἱ δὲ κατὰ λαγνεῖαν χρανθεῖσαι σεμναὶ γυναῖκες ἐν τοῖς ἱεροῖς, καὶ εἰς ἀγνεῖαν ἐπηρεασθεῖσαι, ἰδοὺ εἰσι, καὶ πρεσβευέτωσαν κατὰ τῶν αἰτίων, αἱ ὑπὸ γάμου ζυγῶν, αἱ διὰ παρθεῖαν ἀνετοὶ, αἱ νύμφαι τοῦ θεοῦ. Καὶ μετὰ μὲν ἕνα τινὰ συγχρωσθῆναι, εἶη ἂν μεῖζόν τι κακόν· αἱ δ' ἐν τοιοῦτοις κοιναί, καθά τις ἂν εἶποι, ἀμίθες, οὐκ ἂν εὖροιεν κλαυθμὸν ἐπάξιον.

ρ'. Ἐχω καλόν τι ἐνταῦθα τῶν βαρβάρων εἰπεῖν, ὅτι φονεύειν τοὺς ἐν τοῖς ἱεροῖς ἐπιβαλόμενοι· τινες, ἀπέσυρον αὐτοὺς ἔξω γούν, καὶ οὕτω καθήρουν, τῷ ζῆν μετριάζοντες τὸ κακόν.

ρα'. Οἱ δὲ τοῖς θεοῖς ἐνουβρίζοντες, καὶ τὰ μὲν τῶν σεβασμῶν τυπωμάτων κατασχίζοντες, ὅσα μηδὲν τι γλαφυρὸν ἐκ τιμίας ὕλης εἶχον, τὰ δὲ φιλοῦντες τοῦ κατ' αὐτὰ κόσμου μετὰ πληγῶν, οὔτε ταῦτα ὄρῃν διεγνωσμένοι, ἐχώρουν εἰς εὐφημον ἡμετέραν μνήμην· καὶ νῦν δὲ εἰς νοῦν ἐλθόντες ἡμῖν ἀποπτύονται. Καὶ πῶς γὰρ ἂν τις γυμνοῦσθαι ἀνθρώπους ἐπ' ἐκκλησίας μαθῶν καὶ ἀχθόμενος, ἀνάσχοιτ' ἂν μὴ οὐ χόλῳ διαρῥαγῆναι, γύμνωσιν κειμηλίων θεῶν ἐγνωκῶς; Ὡ θεοῦ ἀνεξικακίας! εἰ βάρβαρον ἀνδρα κατὰ τῆς ἱερᾶς καὶ φρικτῆς τραπέζης ἀναπηδήσαντα, καὶ ἐκκαλύψαντα τὴν αἰδῶ, καὶ ἐνουροῦντα εἰς ἀκοντισμὸν, ἀφῆκε ζῆν, ἀνεχόμενος. Ὡ σταυροὶ τίμιοι, τὸ ἡμέτερον κράτος, ὅσοις καὶ ὑμῶν οἱ μισροὶ ἐνέπειξαν! καὶ ἡ θεῖα δύναμις ἀτρεμοῦσα οὐκ ἔσθ' ὅπως οὐκ ἐξεγερθῆσεται.

ρβ'. Τί ἂν τις ἐνταῦθα ἐκθεῖη καὶ ταύτην μισροῖαν, ὡς τοῖς μὲν ἐξ ὕλου ἐκκλησιαστικαῖς λαμπτηροῖσιν ἐνεθόρουν οἱ ἀσύντακτοι, ὅσα καὶ οὐράναις, εἶποι ἂν ἡ τραγωδία· τοῖς δὲ τῶν οὐρῶν δοχείοις οἷα καὶ ποτηρίοις ἐκέχρηθον; Οἱ γὰρ καὶ κατὰ φρεάτων ἀφιέντες προῤῥέειν τὸν τοῦ κατ' αὐτοὺς ἀσχοῦ προῤῥόντα πόδα, εἶτα ὑδρευόμενοι, ἐπιπὼν τοῦ μiasμοῦ, καὶ τοῦτο πάλιν καὶ πάλιν, καὶ εἰσαεὶ κύκλον τοῦτον ἐλίττοντες ἀσελγῆ.

ργ'. Ἀλλὰ τοῦτο μὲν εἶη ἂν καὶ γελοῖον, παρῤῥιφέν εἰρμῶ τινι καὶ αὐτό. Ἄ δὲ ἀνόπιν συγγεγραφαται, ἀλλ' ἐκεῖνα μυρία προκαλοῦνται δάκρυα·

ὁποῖον καὶ τὸ τοῦ μυροβλύτου, οὗ τῷ τάφῳ ἐμπει-
 παικότες μετὰ πελέκειν οἱ τοιοῦτων εἰς ποινήν
 ἔξιοι. τὸν τε περίεξ ἐπιπολάζοντα κόσμον ἐξ ἀργύρου
 κατέκοψαν, καὶ τὸν ὑπὲρ κεφαλῆς δὲ περιέλιοντο
 χρύσειον στέφανον, καὶ μὴν καὶ τὸν ἕτερον ἀπήγαγον
 τοῖν ποδοῖν· ἵνα τάχα τὸ ποδῶδες τῆς ἐξ ἐκεῖνου
 δίκης ἐκκλίνασιν. Κἄν ἐξέπραξαν ἐς τὴ πᾶν, εἰ μὴ
 τὸ θεῖον ἀντέβη, καὶ ταχὺ ἐδηγῆσαν τοὺς κρείττω-
 νας ἐν γε τοῖς βαρβάραις, εἰς κωλύμεν καταπέτασε
 τοῦ κακοῦ. Εὐνοῦχος γὰρ τοῦ βῆγος, ἀμιρᾶς τὴν
 ἀξίαν, πράττειν ὄξυς καὶ θερμὸς, οἷος φόβον βαθῶν
 καταπέμπειν, οἷος ἂν ἄγριος προσενεχθεῖη, ἐφιππος
 εἰσελάσας, ὡς οὐκ ἂν τίς ἐλπίζοι, ἕως εἰς βαθὺ τοῦ
 θεῖου ναοῦ, οἷος μὲν οἱ πολλοὶ ἐνόμισαν, διὰ περι-
 φρόνησιν καὶ αὐτὸς κατ' ἐκεῖνον (ὅς ἐν τῇ τῆς μη-
 τροπόλεως καθολικῆ καθιεπεύσας, τὸν τε ἵππον ἀπέ-
 βιβε συγκατενεχθεῖς θραυσθέντα, καὶ αὐτὸς οὐκ εὖ
 ἀπήλλαξεν, ἀληθῶς δὲ κατὰ προμήθειαν· ἵνα καὶ
 βῆον οὕτω διὰ τῆς πυκνότητος τοῦ λαοῦ παραιοῦτο
 φευγόντων ἐκάστην, συμπατηθῆναι τῷ ἵππῳ, καὶ
 ἀποπτος δὲ ὧν βλέποι τότε καὶ ἀντιδλέποι τοὺς κα-
 κουργοῦντας, καὶ οὕτως αὐτοὺς ἀμύνοιτο)· εἰσδρα-
 μῶν γοῦν ὁ εὐνοῦχος οὕτω μετ' εὐγενοῦς ἵππου,
 καὶ τὴν μετὰ χεῖρα σιδηρεάν κορούνην κατάγων,
 συνεπιλαμβανόμενων ἄρα καὶ τῶν ἐφεπομένων θε-
 ραπόντων, οἱ καὶ αὐτοὶ ἄρα δὲ ἦσαν, φόβους
 τε πολλοὺς ἐκώλυσε καὶ γυμνώσει ἀνδρῶν τε καὶ
 γυναικῶν· ἃ δὴ ἐτέρωθεν κωλυθῆναι οὐκ ἔσχε· καὶ
 τοὺς ἐπιβούλους δὲ τοῦ ἀγίου τάφου ἀπήγαγον, ὡς
 οὐκ ἂν ἐκεῖνοι φοβέον, κερδήσαντας μόνον (μυρία
 δὲ ἦσαν ἐκεῖνα), ὅσα πρὸ αὐτοῦ κατέσπασαν φθά-
 σαντες. Καὶ φόβους μὲν τοὺς ἐκεῖ κατέσχευεν ὁ ἄρ-
 χων· τοῦ δὲ πνιγμοῦ τῶν φευγόντων ἐν τῷ ναῷ οὐκ
 ἦν ἐπίσχεσις· ἀλλ' ὡσπερ ἐν ταῖς ἄλλαις καθολι-
 καῖς, οὕτω καὶ ταύτῃ οὐκ ἐλίγη μοῖρα τοὺς ζῶντας
 ὁ πνιγμὸς ἐδικαίωσεν, ὧν ὁ ἀριθμὸς ἐρίζοι ἂν πρὸς
 τοὺς ἐπ' ἀκροπόλεως πεπνιγότες, ὡς ἡ ἀρχὴ τοῦ
 λόγου συνέγραψε.

ρδ'. Τί ἂν λέγοιμι τοὺς τῶν τεγέων οἰκῶν ἀνω-
 θεν καθαλλόμενους ἐπὶ μελέτῃ θανάτου, ὅτε τὸ μέγα
 κακὸν καὶ αὐτοὺς περιεστοίχιζεν; Οἱ πτερυξασθαι
 εἰς αἰθέρα μὴ ἔχοντες, οὐπερ ἐφείντο ἂν, τὸ τῶν
 βαρέων ἔπασχον, καὶ ἐλάκουν εἰς θάνατον, ἐκ με-
 τεώρου κατασκήπτοντες. Τί δὲ τοὺς κατὰ φρεάτων
 ὡσεὶ καὶ τινος κωκυτοῦ καὶ ἀχεροντίου ὕδατος βυ-
 θιζομένους ἀνδρας τε καὶ γυναῖκας; τοὺς μὲν φόβῳ
 τοῦ μὴ ἀνω πεσεῖν θανάτῳ, τὰς δὲ καὶ κατὰ σεμνύ-
 τητα. Καινὸν δὲ οὐδὲν οὐδὲ ἡ τοιαύτη ἐμπτωσίς τε
 καὶ κατάπτωσις περ' ἀνθρώποις, οἱ μὴ μόνον πέτρας
 εὐχόντο ἂν βραγῆναι εἰς ὑποδοχὴν αὐτοῖς, καὶ βου-
 νοὺς εἰς κρύψιν κατακυλισθῆναι, καὶ οὐρανὸν δὲ αὐ-
 τὸν ἐπικαταπεσεῖν· ἀλλὰ που καὶ χάς καὶ τάρταρον
 ἐφαντάζοντο εἰς κατάδυσιν καὶ βίου κατάλυσιν. Τὸ
 γὰρ καθ' ἱστορίαν βάραθρον, καὶ οἱ κρημνοὶ μικρὰ
 καὶ αὐτὰ ἦσαν τοῖς ἀφαντωθῆναι θέλουσιν.

ρε'. Ἄ μοι καὶ τῶν λίθων, οἵπερ ἐπαφιέμενοι τοῖς
 τοιοῦτοις πρὸς τῶν βαρβάρων, ἀνανεύειν οὐκ ἀφί-
 σαν, ἀλλ' ἐπιπωμάζοντες κατεχώνουσιν τοὺς ἐλεει-
 νοὺς. Οὐαὶ τότε καὶ ὅσα κατὰ γαστέρων εἶχον, ἃς

A hoc quod ad Myroblytam spectat, cuius cum sepul-
 crum securibus percussissent, qui ipsi istam poenam
 merebantur, ornamentum argenteum quod circum-
 dabat illud praeciderunt, coronamque auream quae
 caput ejus cingebat detraxerunt, simul et alia pedes
 ejus cingentes, fortasse ut promptam sancti vindi-
 ctam effugerent. Sic ubique egissent nisi Providen-
 tia obvenisset, adhib. usque brevi viros meliores e
 medio Barbarorum ad impediendum malum praesto
 fuisset. Eunuchus enim regis, amere dignitate or-
 natus, ad actum promptus ac fervidus, terrorem
 maximum incutere valens, agrestis aspectus causa,
 equo sedens irruerat, nemine expectante, usque
 ad intimam partem templi divini, juxta quod multi
 crediderunt, per contemptum (equitans per me-
 tropolis cathedralem equum suum emiserat quam
 velocissime, nec cohibuit, equidem prudentiae
 causa, ut sic per frequentiam populi facilius
 penetraret, unoquoque fugiente, ne equo con-
 culcicaretur, illeque invisibilis videre posset spo-
 liatores sicque illos punire); currens ergo euu-
 chus ita equo strenuo insidens, manuque ferream
 clavam tenens, simul auxiliantibus ministris qui
 illum comitabantur, quique fortissimi erant in
 agendo, caedes cohibuit multas ac spoliaciones viro-
 rum ac mulierum; quae vero impedire alias non
 potuit. Fures sepulcri sancti fugavit, modo qui
 non eis placuit, asportantes tantum (et quidem
 multa) quae ante adventum illius rapuerant. Cae-
 des ibi quidem hominum hic cohibuit; at fugien-
 tium in templo suffocationem non erat qui impe-
 dire posset; sed quemadmodum in aliis caetibus,
 sic et in isto non paucos viventes ad mortem damna-
 vit turba, quorum numerus certabat cum numero
 eorum qui suffocati fuerant in arce, ut in principio
 libri hujus dictum est.

104. Quid dicam de his qui e tectis domorum
 praemortis metu in tanto periculo prosiliebant?
 Qui in aerem volare non valentes, sicut voluis-
 sent, ex pondere corporis patiebantur, mortis
 sonitum dabant, ex alto decedentes. Quid de illis
 qui in puteis velut in aquis prisca illius Coeyti et
 D Acherontis se immergebant viri ac mulieres;
 illi timore casus mortalis, haec autem verecundiae
 causa? Nec saltus nec casus aliquid novi erant ullo
 modo hominibus, qui non solum jactabant elisuros
 petras super quas caderent, e saxis dilapsuros in
 abyssos, ac usque ad caelum casuros; sed passim
 chaos et tartarum se offerrebant ut receptaculum et
 ad solutionem vitae. Nam juxta historiam bara-
 thrum et abyssi parva erant his qui se invisibiles
 facere volebant

105. Heu! quid de lapidibus qui missi adversus
 illos a Barbaris, non sinebant eos nutare, sed obre-
 gentes eos miserabiliter sepellebant. Vae tunc his quae
 uterum gestabant, quas in fuga detinebat charum

juxta naturam onus, ex debilitate subito dejiciebantur in infernum, prævenientes mortem ex gladio. Non vero minus erat tristis sors matrum, quas in fuga comitabantur pueruli: sæpe enim ab invicem separabantur: periculo enim instante, matres anteedebant, at hoc infeliciter quidem ac infortunate. Nam cum adverterent, jam non adherere sibi caros suos, sed æmulatores Herodis contra petras elidentes eos; vel cadebant et ipsæ in manus eorum qui eas apprehendebant, exsecrantes, ne in amorem eorum incidere, ejulabant, e contra, per omnem viam qua pueri incesserant. Patres quoque fugiebant retro relinquentes pueros matribus orbos. Illi autem clamabant salutis causa, illi vero non advertentes currebant, naturaque frustra clamabat. Si illi æquabant cursu, quod in se erat quidem faciebant, genitor vero idem erat, amore naturali timore mortis juxta pedes superato. Si autem pater de vita sua curabat, illi prostrati conculcati, peribant in acervis cadaverum. Sic animalia domestica lupis accurrentibus, cito relinquunt parvulos suos, ac fugiunt; lupus autem nulli scit parcere.

106. Hic ego gemo, in memoriam revocans, quomodo fugimus nos omnes sicut oves occisionis, nullo pastore defendente, nec mercenario. Felices autem quorum nihil morabatur fugant. Nunc vero plerique in ora luporum parumper dilapsi sumus. Cædes hæc innumeræ, quæ hanc urbem florentem et ab incolis bonæ frugis habitata depopulatæ sunt. Qui vario modo sic perierunt septem millia superarunt, adeo persecutores eorum ictus suos potenti solertia dirigebant, numeratis ex Bulgaris peditibus militibusque exercitus. Barbari vero, qui alias fuerant operati, quinque millia numeraverunt mortuorum, illis non annumeratis qui suffocati fuerant, vel in domibus suis perierant, sed iis tantum numeratis quos sol ictibus ipsorum expositos ostenderat.

107. Ecce hic quod remordebit cor hominum misericordium, scilicet, eos qui jacebant in vilis atque in acropoli animalibus brutis miscentes Barbari cremabant, inhumanitati suæ hoc ultimum addentes. Cum primum illos hortati essemus ut inhumarent cadavera ne hoc triste spectaculum adesset vaporesque pestilentes exhalarentur, hujusmodi se esse assuetos dicebant, hisque spectaculis et odoribus gaudere.

108. Cædes quidem raptusque violenti ac plerique mala cessare visa sunt ex jussu comitum, ad meridiem diei, qua expugnata est civitas. Erat vero Sabbatum, quo fugæ locus non erat, quam ex Evangelio deprecatori fuissent, sed tantæ urbis exitium. Quæ deinceps acciderunt nemo accurate dixerit. Ea vero quæ eligere potuimus, quod ea scribere potuerimus, gloriamur. Omnes

A ἐν τῷ φεύγειν βαρύνων ὁ κατὰ φύσιν φίλιος φόβος· ἐξ ὀλιγυπελίης κατέρριπτε συμποδίζων εἰς ἄδην, φθανούσας τὸν διὰ ξιφῶν βλεθρον. Οὐκτρὸν δὲ τούτων οὐκ ἔλαττον καὶ μητέρες, αἷς φευγούσαις καὶ ἀπαλοὶ παῖδες συνέτρεχον, καὶ τέως μὲν ὁμοῦ ἦσαν· ἐπισπέρχοντος δὲ τοῦ κακοῦ, ἐνίκων τὴν δρόμον αἱ μητέρες, δυστυχῶς γε τοῦτο καὶ μάλα. Ἐπιστραφεῖσαι γὰρ, ἢ οὐκέτ' ἐβλεπον τοὺς ποθουμένους, ἀνθαμίλλους Ἡρώδου δὴ τινα ψήφῳ περιπεπτωκίτας· ἢ ἐπιπτον καὶ αὐταὶ πρὸς τῶν ἐπικαταλαμβάνοντων, μισούμεναι, ὅτι μὴ ἐκείνων πρὸς ἔρωτα ἐπιστρέφοντο, ἀλλ' ἐκλαίον τὴν ὑστατον δόλιχον, ὃν ἐστείλαντο. Ἐφευγον καὶ πατέρες, νεογνὰ μητέρων ὄρφανὰ ὀπίσω ἀφιέντες. Καὶ αὐτὰ μὲν ὡς ἐπὶ σωτηρίᾳ ἐγοῶντο· οἱ δὲ μὴ ἐπιστρεφόμενοι ἔθεον, καὶ ἡ φύσις ἐβόα κενά. Εἰ δὲ καὶ ἐξέδραμον ἐκεῖνα συμφύγειν, αὐτὰ μὲν ἐποίουν τὸ δυνατόν· ὁ δὲ γενέτωρ ἦν ὁ αὐτὸς, τοὺς πόδας τοῦ κατὰ θάνατον φόβου τὴν φυσικὴν ἐκνικῶντος στοργήν. Καὶ εἰπερ ὁ τεκνωσάμενος περιποιήσεται ζωὴν, ἀλλ' αὐτὰ συμπατούμενα, καὶ πρὸς βίαν σκαρίζοντα, ἐξώλλυντο εἰς ἐπιθήκην τῶν κατ' ἀνδρας νεκρῶν. Οὕτω καὶ θρέμμα τραχὺ λύκων ἐπιτρεχόντων ἀφήσει τὰ οἰκεία νεογίλα, καὶ φεύγει· καὶ ὁ λύκος οὐκ οἶδεν οὐθενὸς φεῖδασθαι.

ρς'. Κλαίω δ' ἐνταῦθα ἐγὼ, ἀναπολήσας εἰς νοῦν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἅπαντες οὕτως ἐφεύγομεν, οἷα σφαγῆς πρόβατα, οὔτε ποιμένος προμαχοῦντος, οὔτε μὴν μισθωτοῦ. Καὶ μακάριον, εἰπερ ἐφεύγομεν διὰ τέλους. Νῦν δὲ ἀλλὰ μικροῦ δέου οἱ πλείους τοῖς τῶν λύκων περιεπίπτομεν στόμασι. Μυρία δὴ ταῦτα πτώματα, καὶ οἷα πόλιν ἀποκενοῦν εὐφοροῦσαν ἦν ὅτε οἰκητόρων ἀγαθῶν. Καὶ μετροῖντο ἂν οἱ οὕτω πολυτρόπως πεσόντες ὑπὲρ χιλιάδας ἑπτὰ, ὡς οἱ περιελθόντες ἐστοχάσαντο πρὸς δυνατὴν ἀκρίθειαν, σὺν γε ταῖς ἐκ Βουλγάρων πεζοῖς, καὶ ὅσοι τοῦ στρατιωτικοῦ συνέπεσον. Οἱ δὲ βάρβαροι περιεργασάμενοι ἄλλως, εἰς πέντε χιλιάδας ἠρίθμησαν τὸ κακόν, μῆτε τοὺς πεπνιγμένους συγκεφαλαιωσάμενοι τούτοις, μῆτε δηλαδὴ τοὺς ἐπ' οἰκῶν πεσόντας, ἀλλὰ μόνους ἀριθμῶ δεδωκότες, ὅσους αὐτοῖς ἐκθέτους κειμένους ἤλιος ἔφηεν.

ρζ'. Ἐνταῦθα δάκοι ἂν καρδίαν ἀνδρὸς φιλοῖκτου καὶ ὅτι τοὺς κειμένους ἐν τε ταῖς ἀμφόδοις καὶ ἐν τῇ ἀκροπόλει ἀλόγοις ζώοις ἀναμγινύντες, κατέκαιον οἱ ἐχθροὶ τὸ μισάνθρωπον, ὅψε καὶ τοῦτο δράσαντες. Τὰ πρῶτα γὰρ ὄψ' ἡμῶν παρακαλούμενοι καταχῶσαι τοὺς νεκροὺς, μὴ καὶ θεὰ δυσπρόσωπος ἔκκεινται, καὶ ἀποφορὰς δὲ νοσερὰς ἀτμίωσιν, ἐθάδες τοιούτων αὐτοὶ ἔφασαν εἶναι, καὶ χαίρειν τοιαύταις θέσις τε καὶ ὀδμαῖς.

ρη'. Οἱ μὲν δὴ πολλοὶ φόνοι, καὶ αἱ σφοδραὶ ἀρπαγαὶ, καὶ τὰ πλείω κακὰ δοχοῖεν ἂν λῆξαι μετὰ μεσημβρίαν τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν ἡ ἄλωσις, ἐξ ἐπιτάγματος τῶν κομήτων. Ἦν δὲ Σάββατον, οὐ φυγὴν ἔχον, ἣν εὐαγγελικῶς ἀπεύξαιτ' ἂν τις, ἀλλὰ τετρακαύτης πόλεως βλεθρον. Τὰ δὲ ἐντεῦθεν οὐκ ἂν μὲν τις φράσαι, ὡς μηδὲν τι ἄλλεῖψαι. Ὅσα δὲ ἔστιν ἐπιλέξασθαι, ἀυχήσωμεν ἂν καὶ αὐτοὶ ἱκανοὶ

ἔσεσθαι ἀπογράφασθαι. Πάντες οἱ ἔξω ἱππῶται, καὶ οἱ ναύαρχοι δὲ, ἀκολούθως δὲ καὶ οἱ ἀμφ' αὐτοῦς, ἀνακαθήραντες ἤδη τὰ σφίσι φοβερά, καὶ μισήσαντες εἰς πλεον αἰθριοκοιτεῖν, ἐπλήσαν ἀδείῳ, τὰς οἰκήσεις τῆς πόλεως· τὰς μὲν μαίζους κατὰ κεφαλὰς, καὶ ὅσοι περὶ αὐτάς· τὰς δὲ ἐλάττους κατὰ τινὰς ὄλας ἐτέρας, ὅσαις ἦν σύμμετρον τὸ κατάλυμα. Καὶ τὸ ἐντεῦθεν αὐτοὶ μὲν ἦσαν οἰκῶν εἴσω· τὸ δὲ πολιτικὸν ἅπαν σύστημα ἐπλάζετο, ἐν οἷς καὶ ἡμεῖς. Καὶ τὸ μὲν βάρβαρον ἐνέμετο τὰς ἐπ' οἰκῶν ἐνθῆσαι· οἱ δὲ οἰκοδεσπότηαι ἀπελήλαντο, καὶ περιενόστουν ὧδε κάκει, πεινῶντες, διψῶντες, ριγοῦντες, ὅτι καὶ γυμνοί. Καὶ εἴθε μὲν γυμνοί, ὡς ἂν που καὶ ἔλεοντο ἐκ τῶν γυμνωσάντων· νῦν δὲ σοφίζόμενοι τὴν ἐνδυσιν, διὰ τὸ ἄλλως κατ' ὄψιν αἰσχρὸν, οὐκ εἶχον ἔλεον, οἷα τῆς ἀνάγκης ἐκάστη, εἰ καὶ ἀναλλόν, ἀλλ' οὖν τινα στολὴν ἀφοσιούσης· ὅποιαν ἰδὼν ὁ μὲν ἔξω πένθους, γελᾶσαι ἂν διὰ τὸ σκηνηκώτερον, ὁ δὲ συγγεγευμένος τοῦ πάθους οὐκ ἂν ὀκνήσει μὴ ἐκθᾶναι λυπούμενος. Ἐτρύπησέ τις ψίχθον, καὶ περιβαλλόμενος, ἐκρυπτε μόγις τὴν προσθίαν αἰσχύνην. Καὶ ἡγάπα οὕτω καλυψάμενος, εὐδαίμων αὐτὸς τῇ πρὸς ἐτέρους παραβολῇ, ὅσοι τὸ κατὰ χεῖρα θέναρ καὶ τὰ δάκτυλα καθά τι παραπέτασμα προθέμενοι, καὶ κρύπτοντες, ἄπερ ἐχρῆν, ἤρκοῦντο, μὴ ἔχοντες ἔ τι πλεον δράσουσι. Καὶ ἦν μὲν καὶ αὐτὸ οὐ θεὰς ἀξιόν. Εἰ δὲ καὶ γυναῖκες τοῦ πάθους ἐκοινωνοῦν τοῦδε, τί δὴ ἔλαμπεν ἥλιος, ὡς καὶ τοιαῦτα καθορᾶν;

ρθ'. Ἄλλ' αὐτὸς μὲν εἶχεν ἄλλως ἐνδείκνυσθαι τι καλὸν, ἐκτρέπων τοὺς αὐταῖς ἐνυβρίζοντας. Ὁ δὲ ἐπιὼν ἔσπερος πάνδεινα ἐποίησε, σκότον προβαλλόμενος εἰς ἀποκρυφὴν καὶ ἀναΐδειαν. Ἡ μὲν γὰρ ἡμέρα εἶχε τι σῶφρον δέει τῶν ὑπερεχόντων· ἡ δὲ νύξ ἐπαβρῆσαιζε τὰ μὴ ὄσια. Ἦν τις τότε, καὶ δεῖ βράχος εὐρηκῶς παρεβρῆμιμένον που ἀποκαθημένης τυγχὴν ἢ καὶ ἄλλοιον, ὅποιοις πολλοῖς οἱ λεωφόροι κατέστρωνται, καὶ συχνὰ τοιαῦτα συγκεκρουκῶς εἰς βράφην, ὡς εἶχε, καὶ λευτίου τρόπον συσκευασάμενος, ἄκων ἤθελε τὴν ἀσυνήθη περιστολήν. Ἄλλοι συνθέματα ἐρεᾶ μαδῶντα ἐξευρίσκοντες, καὶ ἐναπτόμενοι, κοιλίαν μὲν καὶ βράχιν καὶ τὰ κατωτέρω ἔσκεπον σχοίνῳ σαθρᾷ καὶ ρυπαρᾷ, τῇ ἐκ φιλύρας, ἢ τοιοῦδέ τινος περιζωσάμενοι, τὰ δὲ λοιπὰ ἐν χρῆσιν κατ' αὐτὴν σάρκα τῷ ἀέρι γινόμενοι. Ἰματισμένον δὲ τινα ἰδεῖν τὸ ὄλον ὁμοίον ἦν ὡς εἰ καὶ ῥῆγα εἶδεν, ἢ ἄλλον ἄνδρα λαμπρότητος. Πόρναις μόναις ἐνέλαμπε κάλλος ἱματισμοῦ, αἱ τοῖς ἱεροῖς πεπλώμασιν ἡγλαίζοντο, εὐπάρυφοι τοῖς μιαιοῖς ἐρασταῖς παρομαρτοῦσαι, καὶ βλέπόντων ἡμῶν παβρῆσαιζόμεναι τὴν ἀμαρτίαν, καὶ συγκαταχορευούσαι, ὡς κἀνταῦθα θείας ἀνοχῆς! Αἱ δὲ κεφαλαὶ τοῖς μὲν πλειοσιν ἦσαν ἀκατακάλυπτοι, τῶν Λατίνων οὕτω σκευωρησάντων, ὡς ἂν ἔχοιμεν τὸ ἀμόττολον.

ρι'. Καὶ τοῦτο μὲν οἱ δυνάμενοι ἐπασχον. Ὅσοις δὲ τὰ τῆς κεφαλῆς οὐκ εἶχεν ἀπαθῶς, ἀλλ' ἔδει κατακεκαλύφθαι αὐτάς διὰ τὸ ἄβρωστον, ἀλλ' αὐτοῦς βλέπων τις παντοῖος ἂν τὴν λύπην γένοιτο, τῇ ποι-

A equites qui erant extra muros, ducesque classis, omnesque qui eos comitabantur, jam de omni periculo securi, nolentesque diutius sub dio manere, fiducialiter domos urbis impleverunt; majores certo militum numero, minores vero reliquis aliorum agminum, modo quo hospitium hospitibus accommodaretur; deinceps habitaverunt intra domos. Omnis vero administratio civitatis dissoluta erat, cujus nos eramus. Barbari domibus tributum constituerant; domini vero earum expulsi fuerant, hic et illic errantes, fame, siti cruciati, horrentes præ nuditate. Et utinam fuissent nudi, ut forte nudantes ipsos commovere potuissent! nunc vero, indumento novi generis invento, quod alias visu turpe est, non commoti sunt quamdam tunicam relinquendo, quam necessitas unicuique donaverat, licet unicam. Qui eam videbat, nedum lugeret, ridebat e contra eo quod magis scenicum esset; qui vero passionis particeps fuerat, non hæsitabat timore mortis. Storem aliquis perforabat, circumdansque vix antierius pudendum circumtegebat. Postquam ita circumtexerat sibi videbatur esse beatus præ cæteris, qui, volam manus ac digitos velut quoddam velum proponentes abscondentesque quod erat abscondendum, sufficere existimabant, non habentes unde amplius facerent. Hoc quidem erat visu miserabile. Si etiam mulieres passæ fuerunt, quid sol illuxit ut hæc contemplaretur?

C 109. At illi saltem hoc referendum boni quod qui illis insultabant averteret. Vesper vero sequens gravissima attulit, tenebras projiciens ut omnia absconderentur omnisque pudor abesset. Dies enim prudentiam aliquam imponebat ob metum dominantium, dum nox sacrilega esset et sanctitatis contemptrix. Quidam ubi pannum laceratum aut simile quid, ut videre est in viis publicis, invenisset, partes laceras summa cura consutas in lintei formam mutabat et sic vestem insolitam vel contra voluntatem induebat. Alii pannos laucos humidos cum invenirent, consuebant, velabantque ventrem, renes ac partes inferiores sive vili ac debili, ex tiliæ cortice facta, vel quodam alio præcingentes, alias vero partes corporis nudas, aeri expositas, habentes. Cui vestimentum integrum, is ut rex vel alius vir insignis habebatur. Meretrices solæ splendore vestimentorum fulgebant, sacris velaminibus exsplendescentes; purpuratæ impuris amatoribus Jungebantur, ac sub oculis nostris peccatum audebant chorosque ducere. O quanta tunc patientia Dei! capita vero plerumque equidem nudata erant, Latinis id agentibus ut eodem modo vestiti essemus.

110. Hoc vero patiebantur qui potestatem habebant. Eos autem qui capite dolebant et propter malam valetudinem illud contegere debebant, si quis conspexit, summo maxore affectus ei ob va-

ria, quæ vidit, veluti stupore correptus est. Nam fortunatissimi quique, ubi pileum commodum capiti imponendi facultas dabatur, beatissimi sibi videbantur, dum plerique ceteri ejusmodi tegumenta ex junco, arundine, calamo conficere satagebant, eaque camisiarum ad instar desuper perforata portabant. Et usu quidem omnia terebantur, sive barbarorum mores redolebant, sive artis vestigia exhibebant, pili sic perforati ut infundibulum pro signo symbolico erant.

111. His erant omnes induiti vestimentis, quorum in multis fulgebant, quasi lapides purpurei, plagæ purpuratæ ex sanguine eorum effuso; spectaculum visu miserabile; primum quidem cum umbræ ex inferis irruere viderentur; secundum vero, eo quod non jam characteres naturales habebant, seu quod intus undique currebant, seu quod effuissent hunc pretiosum liquorem quo florescat rubia. Labor erat ergo cognoscere in illis quem maxime diligebas, unusquisque unumquemque interrogabat quis forte esset, eo quod omnes eodem colore essent atque in nullo differentes.

112. Ite in ecclesias ibique omnes inspicite atque interrogate, quis scilicet inter eos esset dives, vel pauper et his similia. At quis sacerdos est? quis lector est? quis ex populo? Omnibus enim una imago, eademque forma, ac nisi quis ex aliis respondisset, in sanctuarium intrasset, preces effusus, et aliquis in templum intrans ascendisset psallendi causa, nulla horum et laicorum erat distinctio; hi omnes aliquid grave ostendebant, licet alias tristius. Solutis enim calcibus omnes sanctæ domus crepidæ evaserant.

113. Inspiciendum cibos uniuscujusque, ut agnoscat quod nihil a contribulibus acciperent, omnibus eadem fame cruciatis. Pauci ex Latinis obolos quosdam apud se habebant, unde parce vivebant. Plerique vero ex his diabolum appellabant mendicantem (hoc est apud illos in medio positum) convicia dabant velut panem ei insuper pugnium pro condimento. Misericordia sic quidem difficillima erat, excepto Myroblyta qui, ut supra scriptum est, omnes cives urbis nutrierat quantum erat necessarium. Si quis, ut mos est, pretium pro cibis offerret, heu quam barbara inhumanitas! Judæo enim ac Armenio quos finitima Crania et Zemenicus nutriunt vivebantur tantum quantum docebat, atque etiam aliquid amplius, captivo vero civi minimum, si quando ad illum reversum sit. Panis frustulum curvatum in annuli formam tantum quantum pollex indexque circumscribere possent tribus æneis stateribus miserabili civi vendebant, vix obolo uno taxatum.

114. De Armeniis loquendo, efferbuerunt interiora mea in mentem revocantis quæ mala illis

κίλθα τῶν βλεπομένων συμπεριαιγόμενος. Πῖλον μὲν γὰρ ἀσκητὸν περιτεθεισθαι, οἱ εὐτυχέστατοι κατεπλούτουν· τῶν δ' ἄλλων οἱ πλείους ψιᾶθων πλέγματα ἢ σχοίνων ἢ καλάρης ἐσχεδιάζον εἰς τοιαύτην σκέπην, τὰ πολλὰ καὶ διατετρημένα τὴν κορυφὴν κατὰ καπνοδόκην. Τὰ μὲν ἐδρωτο καταδοσκησαμένου, τὰ δὲ καὶ κατὰ βαρβαρικὸν ἄθυρμα, οὐκ ὀλίγα δὲ καὶ πρὸς τέχνην, ἵνα διὰ τοῦ τρήματος ὁ πῖλος, οἷα καὶ τις χώνη τοῖς διψῶσιν, ἐνερευγῆται συμβολήν.

ρια'. Καὶ ἦσαν οἱ πάντες ἐκ τῶν τοιούτων στολισμάτων, ὧν πολλοὶς ἐνέλαμπαν ὡς οἷά τινες πορφύρεοι λίθοι πληγαὶ πορφύρουσαι τῷ ἐξ αἵματος λύθρῳ, οἷα καὶ δυσπρόσωπον καὶ δυσείκαστον· τὸ μὲν, οἷς ἐκ νερτέρων ἦκειν ἐδόκουν σκιαὶ τινες ἀίσσουσαι, τὸ δ', ὅτι τοὺς κατὰ φύσιν χαρακτηῖρας οὐκέτ' εἶχον, διὰ τὸ ἔνδον που ἀναχωρῆσαι ἢ καὶ τέλεον ἐκλιπεῖν τὸν φίλιον χυμὸν, δι' οὐπερ ἐξάνθει τὸ ἐρύθημα. Ἦν οὖν ἔργον γνωρίσαι καὶ τὸν πᾶν ἐν τούτοις φίλατον· καὶ ἕκαστος ἀνθρώπου ἕκαστον, ὅστις ποτ' ἂν καὶ εἶη, διὰ τὸ κατὰ χροῶν πάντων ὁμοειδῆς, καὶ διάφορον κατ' οὐδέν.

ριβ'. Ἰτέον ἐπὶ τὰς ἐκκλησίας, καὶ θεωρητέον τοὺς τοιούτους καὶ ἐκεῖ, καὶ ἐρωτητέον, τίς ἄρα ἐν τούτοις ὁ πλούσιος, ἢ πέννης, καὶ ὅσα τοιαῦτα. Ἀλλὰ τίς μὲν ἱεράται; τίς δὲ ἐπὶ τοῦ ἀναγινώσκειν ἐστί; τίς δὲ τοῦ λαοῦ εἶναι εἰληγεῖ; Πάντες γὰρ εἶδος ἓν, καὶ μορφή ἢ αὐτὴ, κἂν εἰ μὴ τις ἀποκριθεὶς τῶν ἄλλων, τὸ ἱερὸν εἰσέλθοι βῆμα, στησόμενος εἰς εὐχὰς, καὶ τίς ἄλλος εἰς τὸν ἱερὸν ἀνέλθοι ὀκρίσαντα ψαλμοῦ χάριν, οὐκ ἦν διάκρισις τούτων τε καὶ τῶν τοῦ λαοῦ. Εἶχον δὲ τι πάντες οὗτοι σεμνόν, εἰ καὶ ἄλλως λυπηρόν. Αελυμένοι γὰρ ἐκ τῶν ποδῶν πάντες τὰ ὑποδήματα, τῶν τοῦ ἁγίου οἴκου κρηπίδων ἐγίνοντο.

ριγ'. Σκοπητέον καὶ τὰς ἐκάστων τροφὰς, καὶ γνωστέον, ὡς ἐκ τῶν συμφυλετῶν μὲν οὐκ ἦν ὅ τι καὶ λάβοιεν, πάντων ἐξ Ἰσοῦ πεινῶντων. Τῶν δὲ Λατίνων ὀλίγοι μὲν τινες ἐχορήγουν ὄβολοὺς τοὺς παρὰ σφίσι, ὅθεν ἦν γλίσχωρως ἀποζῆν· οἱ δὲ πλείους διάβολον ἐπικαλοῦντες τὸν ἐπαιτοῦντα (τοῦτο δὲ τὸ παρ' αὐτοῖς εὐχορήγητον), ὕβρεις ἐδίδον ὡσεὶ καὶ ψωμὸν, καὶ κόνδυλον, ὅσον ἐπ' αὐταῖς. Καὶ ὁ ἕλεος μὲν οὕτως ἦν δυσεύρετος δίχα γε τῶν ἐκ τοῦ Μυροβλύτου, ὅς, καθὰ καὶ προϋγγέγραπται, πάντας τοὺς πολίτας ἔθρεψεν, εἰς ὅσον ἐχρῆν. Εἰ δὲ τις καὶ εὐπορηκῶς ποθεν ἐθέλοι τιμήματος πορίσασθαι τὸ τρέφον, βαβαὶ τῆς βαρβαρικῆς ἀπανθρωπίας! Ἰουδαίῳ μὲν γὰρ καὶ Ἀρμενίῳ, οὗς ἡ ἀγχιτέρμων Κρανία καὶ ὁ Ζεμενίκος φέρβουσιν, ἐπεμέτρει, ἐς ὅσον τε καθῆκον ἦν, καὶ τι καὶ εἰς ὑπέρμετρον· ἐαλωκότε δὲ πολίτῃ ἐλάχιστον, εἰ ποῦ καὶ ἐπιστραφεῖη αὐτοῦ. Ἀρτίδιον γοῦν περιτηγμένον ὡς εἰς κρίκον, ὅσον ἂν ἀντίχειρ καὶ λιχανὸς διαγράφαιεν, τριῶν χαλκῶν στατήρων ἀπεδίδου τῷ ἔλεεινῷ πολίτῃ, μόλις ὄβολοῦ ἀξιούμενον.

ριδ'. Ἄλλ' ἄμψ ὑπεκρουσάμην Ἀρμενίους, καὶ ζέσιν ἐπιθον περικάρδιον, ἐννοησάμενος, ὅποια κα-

καὶ καὶ αὐτοὺς ὁ βάσκανος δαίμων ἡμῶν προσέθετο, Ἐξω μὲν πρὸ τῆς ἀλώσεως ἐν ὄντας τοῖς πολεμίοις, καὶ θερμότερους ἐκείνων εἰς τὰ καθ' ἡμῶν ἀποδεικνυμένους κακὰ, ἐν ἐφόδοις, ἐν λόχοις, ἐν προδόσι ταῖς εἰς λείαν, ἐν μηχαναῖς, ἐν ἐκφάνσεσι τῶν λανθανόντων· ἔσω δὲ δεσπόζοντας ἡμῶν καὶ αὐτοὺς, ἀπειλουμένους, ἐπιτάσσοντας, ἀκωστεραῦντας, τύπτοντας, ἀγγίζοντας τοῖς ὤνιοις. Ἄρτίσκαν γὰρ παλάμη περιληπτὴν, ὃν ὄθαλμῳ ἂν τις τιμήσαιοτο, πολλοῦ αὐτοὶ ἐσταθμῶντο, καὶ Λατινικῶς καὶ αὐτοὶ ἡμᾶς ἀπέπνιγον. Καὶ ἀπολώλαμεν ἂν τῆνικαῦτα, εἰ μὴ τὴν ὀπώραν κατ' ἄμμον πληθύνας ὁ Θεὸς (ἐν αἷς καὶ τὰς σταφυλάς, ἀς ἄλλων κακοπιάκωτων ἕτεροι ἔδρεπον, εἰς τοὺς κόπους ἐκείνων εἰσέρχόμενοι), ἔθρεψε καὶ ἡμᾶς. Μὴ γὰρ ἐπὶ νοῦν ἀγέτω τις, ἄλλο τι ἐς τροφήν καὶ τρυφήν ἐνδεδιφιλεῦσθαι ἡμῶν ὧν B ἐκθλιβομένων μὲν, οἶνον εἶχομεν, εἰ καὶ πνευματίαν ἐκείνων καὶ βρόμιον, καὶ οὐ προσηγῆ πρὸς ὑγίειαν, ἀλλ' οὖν παραμυθητικώτερον ὕδατος· καὶ ἀλλοίαν δὲ τροφήν, καὶ δὲ καὶ ἱματισμὸν τῆ ἀπεμπολήσει, καὶ εἴ τι δὲ ἄλλο βράδιον καὶ πρόχειρον πορίσασθαι. Οἱ δὲ ἐξώλεις Ἀρμένιοι λέγονται καὶ καταμαίνεσθαι ἡμῶν τοὺς ἄρτους. Ἦν δὲ αὐτὸ οὐχ ἱκανὸν, τοὺς πτωχοὺς ἐκτρέπειν τοῦ προσέσθαι τὰ παλούμενα. Δεινὴ γὰρ ἡ ἀνάγκη, τὸ καθῆκον ἐκκρούεσθαι, καὶ μόνου τοῦ πρὸς βίαν ἐγκειμένου γίνεσθαι. Τοιοῦτον δὲ τινα μισμὸν διαρρέει φήμη καὶ ἐκ τῶν Λατίνων πάσχειν ἡμᾶς. Ἐλαιον γὰρ πιμελαῖς καὶ στέασι ἐγκατακεραυνῶντες, ἐγένοντο τοῖς ἀγαθοῖς Χριστιανοῖς αἴτιοι τοῦ παρανομεῖν τὴν νηστείαν τὴν κατὰ τὰς τετράδας καὶ παρασκευάς· ἵνα μὴ μόνον τὴν C τύχην ἡμῶν ἀλλοιωσωσιν, οἷς ἡμᾶς καταδουλώσαντο, ἀλλὰ καὶ τῆ ἀγία θρησκείᾳ ἐμπαρσινήσωσιν. Ὡς τίς ἂν ἀνάσχοιτο ἐκείνων;

ρια'. Καὶ ὅτε ἡμεῖς μὲν ἐν τῷ τοῦ μεγάλου μυροβλύτου ναῷ ὕμνους ἱεροὺς ἐτελοῦμεν περισταμένοι τὸν περιώνυμον ἐλεήμονα, οἱ δ' ἐν ταῖς πλαγίαις τοῦ ἱεροῦ βήματος τὰ ἑαυτῶν ἐτέλουν, ἀντιφωνοῦντες ἡμῶν, καὶ τὰς πολιτείας φωνὰς ὑπερφωνεῖν ἐθέλοντες βοαῖς κορυζώσαις καὶ ἀπηχέσι, πολλάκις δὲ καὶ ταῖς τῶν καθ' ἡμᾶς θεῶν Εὐαγγελίων ἐκφωνήσαι, πρὸς ἕριν οἱ ἀχαριτώτατοι ἀντεπεξίχόμενοι, καὶ συγγέοντες οὕτω τὸ εὐτακτον, καὶ τὴν ἱερὰν ἀρμονίαν λύοντες. Καὶ ἐλάλησα μὲν εὐλαβῶς καὶ περὶ τοῦδε τῷ κόμητι Ἀλδοῦνω, εἰ πως D γένηται τάξις, καὶ μὴ γελῶντο τὰ θεῖα τῆ αὐτονομίᾳ τῶν παρ' αὐτοῖς ἱερέων. Ἀνόσαι δὲ ἔσχον οὐδὲν, εἰ καὶ ἄλλως ἐκεῖνος ἔρχαι ἐν οὐκ ὀλίγοις ἐθέλειν τὰ Ῥωμαϊκὰ τάσσειν, ὡς μὴ καταλύεσθαι. Ὅς γὰρ καὶ εἰκαιπραγεῖν εἴτε προσποιούμενος, εἴτε καὶ πρὸς ἀλήθειαν βουλόμενος, ἐν τῷ κρίνειν καὶ κολάζειν τοὺς ὑπαιτίους, καὶ ἰσότητα διανέμειν καὶ μὴ ὀλιγωρεῖν καὶ λοιπαῖς αἰκίαις, ἀλλὰ καὶ σκόλοφι τῶν τινος κακούργων τιμᾶσθαι, καὶ τῷ τοῦ ἀγίου τάφῳ ἄργυρον καὶ χρυσὸν ἐχερῆγησε τὸν ἀρχοῦντα εἰς ἀναποιήσιν τοῦ ἐλλείψαντος· καὶ βίβλους δὲ, εἰ καὶ μὴ τὰς ἀφηρημένας καὶ οὐδὲ πάνυ τι εὐχρήστους, ἀλλ' οὖν, ὅσας εὐηρεστήθη, ἐφιλοτιμήσατο δοῦναι· καὶ πηγμάτων δὲ κηρῶν ἀργύρεα μεταφορητὰ ἐν

quoque adversum nos improbus dæmon suggesterit, extra quidem civitatem, ante expugnationem, in mediis hostibus, illis etiam ferventiores in malis adversum nos ostendendis, in aggressionibus, in insidiis, in incursionibus ad prædam rapiendam, in machinis, in revelationibus absconditorum; intra vero civitatem in nos etiam tyrannice sævientes, minantes, præcipientes, rapientes, percutientes, in commercio opprimentes. Massulam enim palmæ mensura, quæ obolo constitisset, multi illi æstimabant, Latiniceque et ipsi nos jugulabant. Tunc perissemus, nisi autumnum nobis consummans Deus (quo tempore uvis abundantibus, pro quibus alii laboraverant, alii vindemiarant, in labores eorum intrantes) nos enutrisset Deus. Ne quis enim existimet aliquo alio in primam et secundam mensam donatos nos fuisse; ex uvis quas presseramus vinum quidem habebamus, licet ventosum et fetores generans nec sanitati lavens, sed aqua jucundius, alioque cibo aut vestimento ex foro, ac si quod aliud paratum ac facile comparatum. Scelerati etiam Armenii panes nobis corrupisse dicuntur. Hoc vero justum non erat pauperes ab emendis necessariis avertere. Terribilis necessitas est a justo prohiberi, solumque prohibitum fieri. Talia etiam fama fuit nos a Latinis fuisse passos. Adipem enim et sebum cum oleo miscentes causa fuerunt cur boni Christiani jejunia Quadragesimæ ac Parasceves non observarint, ita ut non solum non liberos esse sinerent in electione nostræ servitutis sed etiam cultui sacro insultarent. Quis hæc tandem sustineret?

115. Cum in templo magni Myroblytæ hymnos sacros cantarem, celebrem eleemosynarium colentes, illi vero in gradibus sanctuarii sua perficiebant, nostris vocibus suas opponentes, altius cantus profanos canere volentes raucis clamoribus ac dissonantibus, persæpe enuntiando sacra evangelia nostra, ita longe a charitate ad rixas provocantes, rectum ordinem turbantes harmoniamque sanctam dissolventes. Prudenter autem de istis comiti Alduino locutus sum, si quando fieret ordo, ac ne sacerdotum suorum privilegis illuderent. Nihil obtinere potui, licet ille visus fuisset alias non in paucis Romana restituere velle, non autem dissolvere. Equidem justus ille fuerat visus sive in his quæ ad ipsum spectabant, sive ad veritatem, iudicando ac puniendo nocentes, atque ad æqualitatem pœnarum pro plagis cæterisque ietibus violentis, et etiam ad palam quosdam malefactorum damnando; sancti sepulcri argentum quoque et aurum præbuit quantum sufficeret ad supplendum ei quod deerat. Libros etiam, licet non ablatos, nec omnino utiles, sed qui grati esse possent, dare gloriaus est; donavit quoque cereæ figuras argenteas symbolicas in atriis sanctis positas, memoratu di-

gnas. Cibaria vero quoque nobis præbuit simul cum libris quos non valde appetebamus, divinas imagines quarum rogati exemplaria accuratissima comitibus illius partiti sumus, nec recusare quivimus, adhuc et sanctam suppellectilem (non enim celanda est veritas), ex qua aliquot ornamenta partiti sumus multis sanctarum ecclesiarum.

116. In his laudandus est comes Latinus, licet alias aliquid mali mistum habuerit, natura enim juxta bonum malum apposuerat, craterem hujusmodi in illo commiscens. Clam enim Latinice agebat cum nostratibus, ac sæpe dicebat illis interdentes, quod abominatio eis fuisset quod die expugnationis omnem civitatem non jugulassent: Ad quid capita talibus corporibus imponuntur? sanguinem eorum cum nostro non esse commistum; regem non esse advocaturos, hosque omnes se esse submissuros, Latinos vero solos eos esse feroxaturos, sicque omnia bene esse futura. Hæc autem sequebantur minime adversum nos, ac unaquaque hora ira comiti inspirabatur a diabolo, dum voces hæc audirentur: Cras, cras, et statim omnis Dei populus nobiscum. Necesse ergo erat opus facere ac loqui, sic quoque sæpe egimus, diverso modo laborantes. Dei gratia hoc suadebamus persæpe eo quod dux illuc irreperet, ante non nos produxeramus usquedum omnino mutati (hæc non dico in homiliam, sed in concionem) causam nostram defendebamus, non adulatione abstinentes, sermonem autem jucundum efficientes, dure tamen aliquid dicentes, querendo de atrocitate occupationis Latinorum, extollendo vero opportune laudem Thessalonicensium, hos sermones multiformes omnino concinnantes accommodantesque rudibus hominibus, ita ut cum cautione scriptoris convinceremus, vituperaremus, ac exhortareretur illos, qui tempore pacis ex nostris monitis ignavi fuerant in adimplendis integre præceptis evangelicis, ne inviti pateremur, virum firmaveramus, cuique firmiter stabilitus fuisset, adjuximus ad jurandum, equidem jam non metum cædis vel alterius mali victos sollicitaturum esse. Deinde quievimus usquedum licuerit. Non vero omnino licebat cum Latinis Romanorum osoribus.

— τούτους, εἰς ὅσον ἦν ἐγγωροῦν. Ἐνεχώρει δὲ μὴ

117. Sed revertendum est ad priora postquam res comitis exposuimus, vitæ operationibus divisâ in actus diei et actus nocturnos. Dies equidem mentiti fuerant urbanitatem, attentâ rusticitate Latinorum quam dissimulabant; qui ergo ipsis et nobis mundum sufficere non judicabant, nobis occurrendo, nos consputabant, propellebant, supplantabant, aspergebant injuriis. Hoc sæpe in ore eorum versabatur ut versus intercalaris: « Veni, bone Joannes. » Hoc cavillum oriebatur ex eo quod tempore obsidionis gloriati eramus regem Joannem brevi nobis esse opitulaturum. Si

Ιεραῖς εἰσόδοις, λόγου ἀξία, ἐχαρίσατο· καὶ ἡμῖν δὲ τινα ζωαρκῆ ἐπένειμε σὺν γε καὶ βίβλοις, ἃς οὐτε λίαν ἐποθοῦμεν, καὶ εἰκονίσματα θεῖα. ὧν τὰ πεφροντισμένα τοῖς ἐκείνου ἡμεῖς αὐτοῖς ἐπεμερίσαμεν, αἰτηθέντες, καὶ μὴ ἔχοντες ἀπαρνήσασθαι· ἔτι δὲ καὶ ἱερὰ ἐπιπλα (μὴ γὰρ κρυπτέον τὸ ἀληθές), ἐξ ὧν ἐπικοσμήματός τι πολλαῖς τῶν ἀγίων ἐκκλησιῶν διεμοιρασάμεθα.

ρίζ'. Τοῦ δὲ κόμητος τούτου ἐκεῖνο μάλιστα τὸ καλὸν, εἰ καὶ ἄλλως εἶχέ τι καὶ κακὸν συμμιγές, παρὰ καὶ καλῶ κακὸν θεμένης τῆς φύσεως, κρατῆρος τοιοῦτον κερασαμένης αὐτῷ. Εἶχε μὲν γὰρ τὸ Λατινικὸν ὑπούλως περὶ τοὺς καθ' ἡμᾶς, καὶ συχνὸν αὐτοῖς ὑπ' ὀδόντας, ὡς ἀνάθεμα τοῖς μὴ κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἀλώσεως ἅπαν τὸ πολιτικὸν κατασφάξωσι, καὶ τὸ Διατί κεφαλαὶ τοιούτοις ἐπικάθηται σώμασι; καὶ ἔτι τὸ τούτων αἷμα οὐ ποιεῖ σύγκρασιν πρὸς τὸ ἡμέτερον· καὶ ὅτι παρακλητεύσομεν τὸν ῥῆγα, καὶ πεσοῦνται μὲν πάντες οὗτοι, ἀντῆσοικισθήσονται δὲ καταμόνας Λατῖνοι, καὶ οὕτως ἅπαντα καλὰ ἔσονται. Οὐκοῦν ἀκόλουθοι τοῖς ἀπειλαὶ καθ' ἡμῶν καὶ ῥίπισμα ὅσαι ὦραι τοῦ κατὰ τὸν κόμητα θυμοῦ ἐκ διαβολῶν, καὶ ἀναφώνησις τῶν ἐνδιαβαλλάντων τὸ ἄβριον, ἀβριον, καὶ ὁ τοῦ Θεοῦ λαὸς ἅπας εὐθύς περὶ ἡμᾶς. Καὶ ἦν ἀνάγκη κοπιᾶν καὶ λαλεῖν· καὶ ἐποιοῦμεν οὕτω συχνὰ, πολυτρόπως πονοῦμενοι. Καὶ Θεοῦ χαριτοῦντος ἐπιέθομεν καὶ τοῦτο πλειστάκις διὰ τὸν ἀρχοντα ῥέπειν ἐκεῖσε· καὶ οὐ πρῶτην ἀνήκαμεν, ἕως τὸ τελευταῖον παντοῖοι (οὐ λέγω τὰ εἰς ὀμιλίαν, ἀλλὰ δημηγορίαν) γενόμενοι, καὶ δικαιολογησάμενοι, καὶ οὐδὲ κολακείας ἀπεσχημένοι καὶ χαριεντισάμενοι, καὶ ἐμυθῶς δὲ τι λαλήσαντες, καὶ μεμφάμενοι μὲν τὴν τῶν συγκλύδων Λατίνων δεινότητα, ἔπαινον δὲ τῶν Θεσσαλονικέων προενεγκόντες καίριον, καὶ ὅλως τοὺς λόγους πολυειδῶς ἀρμολογῶντες καὶ οἰκονομήσαντες πρὸς ἀνθρώπους ἀγροῦς, κατὰ τι ἀμυδρὸν ἀπήχημα γραφικῆς ἐλέγξεως καὶ ἐπιτιμήσεως καὶ παρακλήσεως, οἱ καὶ κατὰ καιρὸν εἰρήνης ἐπὶ τῶν ἡμετέρων ἀτολμοὶ ὄντες ποιεῖν τὰ εὐαγγελικὰ εἰς ἄκρατον, ἵνα μὴ πάσχοιμεν ἀδούλητα, ἐδεδαιώσαμεν τὸν ἄνδρα, καὶ εἰς ἐμπεδὸν καταστήσαντες, περιηγάγομεν διόμβασθαι ἢ μὴν μηκέτι φόβον ἐπαρτηθήσεσθαι φόβου ἢ τινος ἑτέρου κακοῦ τοῖς ἐαλωκόσι. Καὶ τὸ ἐντεῦθεν ἀνε-

εἰς τὸ πᾶν παρὰ γε τοῖς οὕτω μισορωμαίοις Λατῖ

ρίζ'. Ἄλλ' ἐπανιτέον πάλιν ἐκ τῶν τοῦ κόμητος ἐπὶ τὰ πρότερον, διχῆ διηρημένων τῶν κατὰ βίον εἰς τε τὰ καθ' ἡμέραν καὶ τὰ νύκτερα. Αἱ μὲν ἡμέραι ἡμῖν ἐφεύδοντο τὸ ἡμέρον διὰ τὴν ἐν τοῖς Λατίνοις ἀγριότητα, τὴν ἀμυδρῶς ὑπολαληθεῖσαν· οἱ μὴ χωρητὸν αὐτοῖς καὶ ἡμῖν τὸν κόσμον εἶναι κρίνουσι, συναντῶντες γοῦν κατέπτυσον, ὠθούον, ἐσκέλιζον, κατέβρεχον ὑβρίεις. Συχνὸν ἦν αὐτοῖς ὡς εἰς ἐπιπόδον τὸ Ἐλθέ, Καλοῖωάννης. Μικτῆρ οὗτος, ὡς ἡμῶν ἐν τῇ πολιρχίᾳ γαυροσμένων, μικρὸν ὅσον τὸν βασιλεῖα Ἰωάννην ἐλθεῖν ἡμῖν ἐπικούρον. Εἰ δὲ τις τῶν συναιχμαλώτων περὶ τὴν λεωφόρον τρίβοι (τίς δὲ οὐ

τοιούτος τότε ; ὅτε καὶ ἡμεῖς ἐπάσχομεν οὕτω, κα-
τάκοποι, καὶ τὰ σκέλη παράφοροι, καὶ τετραγμέ-
νοι, καὶ σεσαλευμένοι κατὰ μεθύοντας), εἰ τοίνυν
οὕτω τις περὶ στενωπὸν ὀδεύει, καὶ τύχοι Λατίνου
παρέχουσαι ἐφιππον, οὐκ ἂν ἐκείνος φείσαστο κα-
ταπατήσαι καὶ συντρίψαι τὸν ἄνθρωπον, κεντρίζων
τὴν ἵππον εἰς κατασκήρτημα. Οὕτως ἐφίλου ἡμᾶς
εἰ ἄνθρωποι, συχνὰ πρὸς πάντα λόγον καὶ πρὸς
πᾶν ἔργον προῖτχόμενοι εἰς δικαίωσιν τοῦ κακουρ-
γεῖν τὸ ἀπὸ σπάθης ἡμᾶς ἐλεῖν· οὐκ ἀνθρώπινα
λαλοῦντες, ἀλλ' ὡσεὶ καὶ λέων ἄγρην ἐλὼν ἐθέλει
διασπᾶν αὐτήν, οὐχ ὅτι πεινῶν καὶ ποθοῖν σάρκας,
ἀλλὰ δικαίῳ τοῦ συσχεῖν αὐτήν θυξίν. Οὐκ ἦν ἐπὶ
τούτοις οὐδὲ ὑποστίνειν ἡμᾶς, οὐκ οὐδὲ κατ'
ἄνθρωπον σκυθρωπάζειν, ἀ δὴ τοῖς ἐν κλύδωνι συμφορῶν
ἀνεῖται πρὸς ἐκβολὴν τοῦ κατὰ ψυχὴν ἄχθους. Πολὺ
γὰρ αὐτοῖς ἐνταῦθα τὸ « Διάβολε, τί στενάζεις ;
Ἐβούλοντο γὰρ ἀναισθητεῖν ἡμᾶς καὶ φρενοβλαβεῖν,
ὡς καὶ χαίρειν, ἐφ' οἷς κακῶς ἐπάσχομεν. Εἰ δὲ
πῆ ξυμπεσὼν ὧδε γελᾶν εἴτε μειδιᾶν ἐπέλθοι τι, ἢ
χολή καὶ τοῦτο δριμεῖα τῷ κατιδόντι Λατίνῳ. Ἐνό-
μιζε γὰρ, ὡς ἔοικεν, ἢ καταγελᾶν ἡμᾶς τῶν Λατινι-
κῶν πράξεων, ἢ ἀγαθὰ κρυπτοκύντας ὁ χαιρέκακος
εἴτε καὶ πεπονθότας ἀγαλλιάσθαι, ὅ τοῖς ἐχθροῖς
ἀπενέφαινε. Καὶ τοίνυν δακτύλους εἰς γρόνον ἔπ-
τυσσον, καὶ τὴν χεῖρα γογγυλίζοντες, ἐβρῦθμιζόν
πύξ πληττεῖν, « Τί γελᾶς, ὦ διάβολε, » βλατταρί-
ζοντες. Καὶ οὕτω τὴν αἰθρίαν τοῦ μειδιάματος εἰς
νέφος δακρυδέν μετέστρεφον, ἢ καὶ ἑτέρως εἰπεῖν,
τὸν γελῶντα Δημόκριτον εἰς Ἡράκλειτον μετε-
ποιῶν δακρῶντα.

ριγ'. Ἀνεψήλαφῶντα παρ' αὐτῶν καὶ τὰ τῶν πα-
ροδευόντων πρόκόλπια, καὶ ἐξεκενούοντο, εἰ τί που
καὶ ἔφερον χρηματισμοῦ, εἰ καὶ βραχὺ τι ἐκείνο ἦν.
Περιειργάζοντο καὶ μηροῦς, μὴ που μαχαίρας
παρήρτηνται. Καὶ εἰ που εὐρεθείη ἐγχειρίδιον
ὁποιοῦν, αἱ μὲν κόρσαι τοῦ φέροντος εἶχον πλη-
γὰς, ὁ δὲ Λατίνος τὴν μάχαιραν. Ἔδει καὶ διερῆγ-
μένα πάντα ἡμᾶς περιδεδύσθαι. Εἰ γὰρ τις ἱματί-
ζετο εἰς ἀκέραιον, ἀνεθεματίζετο παρ' αὐτοῖς ὁ μὴ
λωποδυτήσας τὴν ἄνθρωπον.

ριθ'. Ὅτε δὲ τᾶλλα παρήσουσιν, ἐπεβούλευον ταῖς
ἐκάστων κεφαλαῖς, ἐπίσης μισοῦντες τοὺς τε ἀκει-
ρεκόμας, τοὺς τε βαθυπώγωνας. Καὶ οὐκ ἦν ἰδεῖν
ἄνδρα εἴτε καὶ παῖδα τύχης τῆς οἰσοῦν μὴ κουρίαν
κατὰ κύκλον, ὁποῖά τις οἶμαι καὶ ἡ παροιμαζομένη
Ἐκτόρειος κουρά, εἴτ' οὖν ἢ κατὰ Θησέα τὰ πρόσ-
θια· ὡς τότε ἀντίθετον βαθεῖαι ἦσαν αἱ πάλαι κό-
μαι κατὰ τοὺς Ἀβαντας, καὶ οὐ κατὰ τοὺς Λατί-
νους τούτους, κύκλωθι τροχαλαί, καὶ ὡς εἰπεῖν
ἀκρόκομοι. Καὶ ὑπούργει πρὸς ταῦτα τοῖς τῶν τρι-
χῶν ἐπιστρόφοις Λατίνοις πῆ μὲν ξυρὸς, πῆ δὲ
μάχαιρα· τοῖς δὲ θερμότεροις καὶ ξίφος. Καὶ αὐ-
τίκα καὶ ὁ πώγων ἠλαφρύνετο τῷ οὕτω χειραμένῳ
ἀνδρὶ. Καὶ ἦν πάντη σπάνιον ἰδεῖν ἄνδρα Ῥωμαῖον
ἄρτιον τὴν κεφαλὴν. Εἶχον γὰρ ἀνάπαλιν τῷ « Θρῆξ
ἐκ τῆς κεφαλῆς ἡμῶν οὐ μὴ ἀπόλλυται [ἀπολείται?]. »
Ἡ γὰρ πολλὴ ἀμαρτία, δι' ἣν καὶ πρῶτ' ἐπεποινη-
λατήμεθα, κατὰ τὸν ἀύχνησαντα, τὰ εἰς τὰς πρῶτας

A quis vero concaptivorum via publica pedes am-
bularet (quis tunc non ita ambulabat? cum nos
ipsi hoc sustineremus, fessi, cruribus incertis,
turbati titubantesque sicut ebrii), si ergo sic
aliquis via arcta iter faceret occurreretque Latino
in equo sedenti, hic non dubitabat conculcare
illumque elidere, equum stimulando ut subsiliret.
Homines istiusmodi ita nos diligebant ut in ver-
bis aut factis pro exensatione delicti dicebant nos
sica ferisse, non jam more hominum loquentes,
sed sicut leo, qui, capta praeda, eam dilaniare vult,
non eo quod esuriat vel appetat carnem, sed ut
eam unguibus retineat. In his nec ullum gemitum
edere poteramus, nec videri moerentes, quod utique
in tormentis eventuum ad animae oppressae leva-
men. Tunc enim repetebant: « Diabole, cur ge-
mis? » Volebant enim nos non sentire et insanire,
ac quasi gaudere malis quae patiebamur. Si acci-
deret cuidam, viso labente, ut rideret vel subri-
deret, Latinus irascebatur etiam vehementer illi
qui viderat. Existimabat enim, ut videtur, sive
nos actus Latinorum deridere, sive bonum ex-
spectantes ut malo gaudentes, sive tandem de eo
gaudere quod hostes latebat. Digitos igitur fle-
tebant in modum tibicinis, manumque rotundantes
in numerum agitabant ad pugnum impingendum:
« Cur rides, o diabole? » balbutiebant. Sicque
serenitatem risus lenis in nebulam lacrymarum
convertiebant, sive, ut aliter dicatur, ridentem
Democritum in Heraclitum flentem mutabant.

118. Vestimentorum sinus viatorum tangebant
evacuabantque, si quid utile esset licet parvi
momenti. Curiose scrutabantur crura ne quando
penderet gladius. Si quando pugio quantuluscumque
inveniretur, genæ quidem ferentis letus sentiebant,
Latinus vero pugionem rapiebat. Quod vero dilaceratum
fuerat a nobis omnibus induendum erat. Si autem
aliquis induebat puritatis gratia, ab illis dam-
nabatur qui non hunc hominem despoliaverat.

119. At his non contenti, uniuscujusque ex nostris
capiti dicam movebant, æquali procius odio habent
et eos qui longis capillis et eos qui densa bar-
ba utebantur. Non videre erat virum aut puerum
quemcumque non habentem tonsuram rotundam,
qualis erat, puto, tonsura quæ in proverbio He-
ctorea, tonsura antica Thesei: tunc quasi ex an-
tithesi densæ erant ex longo comæ Abantarum,
non vero comæ Latinorum horum quæ tonsæ in
toio circuito quoddam genus apicis efformabant.
Ad hæc Latini, de capillis suis solliciti, utuntur,
alii novacula, alii gladio, alii ferventiores aci-
nace; statimque tonso sic viro barba alleviabatur.
Erat ergo rarum omnino videre Romanum virum,
capite integro. Proverbium quoddam erat eis contra-
rium: « Capillus de capite nostro non peribit. » Quia
multa erant peccata, ideo e mane pœnas dedimus pe-
cuniam qui gloriabatur e mane peccatores terræ inter-

ficere ac delere e civitate Domini operantes iniquitatem, usque ad ipsos capillos malum nobis exaltavit, ut toto frigeremus corpore, nudati capillis. Si vero alicui barba salva fuerit, decens erat velut ex natura, mali tonsores eum tangentes una manu, altera vero capitis capillos, hæc quidem bona esse dicebant, illa vero mala, barbæ scilicet, jocantes in non jocosis.

120. Volentes vero sic in istiusmodi nos ipsis similes esse, oderant tamen communem vitam cum illis; ideo nobiscum vivere non dignabantur. Sed cum quidam dominorum, huc et illuc errans, domum in memoriam revocaret, sua imaginaretur, illuc adire desideraret, accederet, respiceret intus, interrogatusque quis esset ut ita ageret, responderet ipsum esse jamdudum domus dominum, lacte recipiebatur, abnuens præ reverentia, deinde intus circumspicte ambulabat, dabanturque salus et sedes, cibus et potus; hujusmodi vero observationes ut ab homine barbaro lethiferae erant. Etenim pro bonorum ostensione ac donatione ciborum, injuriæ, e palcis fumus et alia novi generis mala; quæ semel data ordinate rursum dabantur; adhuc et anxietates miseri, intolerabiles ictuum sustentationes, usquedum carnifices vel crudelitati satiscissent, vel fuissent miserti. Nam hoc aliquando evenit, quemadmodum leo esuriens, cum prædam dilaceraverit, deinde miseratur aut vita vexatam derelinquit. Quosdam ex his qui sic et aliter patiebantur transtulerunt e vita persecutores, timentes ne, postquam magnum thesaurum apud victimas invenissent, ipsis a comitibus extorqueretur, sicut conventum fuerat. Quidam Constantinus (nomine solo), vir bonus, divitiis cumulatus, bona propria jactans, quibus cor suum devinaxerat, sicque desiderio domi captus, cum fuisset suspensus, milleque plagas accepisset, ad unamquamque suspensionem bona projecisset, sicque in tantum ut mente captus videretur; cum inquirens novas artes ab eis depulsus fuisset, ac fuisset minatus se rem comitibus denuntiaturum, non jam caput habuit; sed amputatum ac sepultum est in terra; reliquus vero Constantinus abjectus est cadaver auxilio destitutus.

121. Aliam immoderationem habebat adhuc hoc malum. Allecti enim lucro dominorum Barbari, intra portas insidias pararunt. Ac si quem transuentem viderent, speciem certam viri divitis præbentem, apprehendebant eum intus, velut p'oræque terribiles feræ ex antro irruentes; tenentesque eum torquebant usquedum scopum attigissent. Si vero quidam vivere cum captivis volebant, deinde habebat quoque hoc incommodum, scilicet hoc libentersufferre dicebantur; quod erat magis fraternum et humanius. Tunc non erat possibile in templis sacris sponte hymnos canere; sed huic bono

A ἀποκτείνειν τοὺς ἀμαρτωλοὺς τῆς γῆς, καὶ ἐξολοθρεύειν ἐκ πόλεως Κυρίου τοὺς ἐργαζομένους τὸ ἄνομον μέχρι καὶ εἰς αὐτὰς τρίχας τὸ κακὸν ἡμῖν ἐκορύφωσεν, ἵνα εἰς τὸ πᾶν βιγῶμεν ἐφιλωμένοι καὶ τὰς κεφαλὰς. Κἂν εἴ ποτε διεκπέφευγέ τινα πύγων, καὶ ἦν καθιέμενος κοσμίως, ὡς εἶχε φύσεως, ἀπτόμενοι τούτου οἱ φαῦλοι κουρεῖς τῆ ἑτέρα χειρὶ, θατέρῃ δὲ τῶν κατὰ κεφαλὴν τριχῶν, ταῦτα μὲν εἶναι καλὰ ἔλεγον, ἐκεῖνα δὲ κακὰ, τὰ τοῦ πύγωνος, ἀστεϊζόμενοι ἐν οὐ παικτοῖς.

ρκ'. Στέργοντες δὲ οὕτω τὴν ἐπὶ τοιούτοις πρὸς αὐτοῦ; ἡγετέραν ἐξομοίωσιν, τὸ συζῆν αὐτοῖς ὁμοῦ ἀπέστεργον· διόπερ οὐδὲ συμβιοτεύειν ἡμῖν ἤροῦνται. Ἄλλ' ὅτε τις τῶν οἰκοδεσποτούντων, ὧδε καὶ ἐκεῖ πλαζόμενος ἀναπολήσει τὴν οἰκίαν εἰς νοῦν, καὶ φαντάσεται τὰ ἐαυτοῦ, καὶ ἐπιθυμήσει παραθεῖν ἐκεῖ, καὶ ἐγγίσει, καὶ παρακύψει ἐντὸς, καὶ ἐρωτηθεῖη, τίς ὢν οὕτω ποιεῖ, καὶ ἐξείπη αὐτὸς τοῦ οἴκου κύριός ποτε εἶναι, παρελαμβάνετο μὲν ἡδέως, καὶ ὑπανεχόμενος, ὡς ἐπὶ τιμῇ, ἔθαιναν ἀβρὸς ἔσω, καὶ εἶχεν ἀσπατμόν καὶ προεῆρίαν καὶ βρώσιν καὶ τὸ πιεῖν· τὰ δ' ἐπὶ τούτοις τῷ ἀνδρὶ ἐκ τῶν βαρβάρων δεξιῶματα θανατηρὰ. Κρεμάθραι γάρ, καὶ αἰκισμοί, καὶ ἐξ ἀχύρων καπνοί, καὶ ἕτερα καινότροπα κακὰ, ἐπὶ χρημάτων ἐκφάνσει καὶ δόσει· ὧν διδομένων, πάλιν κύκλος ἐν τοῖς αὐτοῖς. Ἀναρτήσεις γάρ τοῦ ἀθλοῦ καὶ καταφορὰ βαραῖαι πληγῶν, ἕως ἂν ἢ ἐμπλησθῶσι τῶν ποθομένων οἱ δῆμιοι, ἢ ἐλεήσωσιν. Ἐγένετο γάρ ποτε καὶ τοίνυνδε τι, ὡσεὶ καὶ λέων πεινῶν καὶ ἐνδακῶν, εἴτα ἐλεήσει, ἢ ἀφήσει τὸν αἰκιζόμενον ἢ ζωῆ. Τῶν τινὰς δὲ οὕτω πασχόντων καὶ ἄλλως τοῦ ζῆν μετέστησαν οἱ αἰκιζόμενοι, δείσαντες, μὴ πολὺν θησαυρὸν ἐκ τοῦ κολαζομένου ἐξευρηκότες, ἀφαιρέωσι πρὸς τῶν κομήτων τὸ εὐρημένον, καθὰ συνέκειτο. Κωνσταντῖνος γοῦν τις (ὁ ἐπίκλην κεκαλεσμένος), ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ πλήθων τὰς χεῖρας, φαντασάμενος τὰ οἰκεία, οἷς τὴν καρδίαν κεκόλλητο, καὶ οὕτω πόθῳ τοῦ οἴκου ἀγρευθεὶς, καὶ ἀπαιωρηθεὶς, καὶ μυρίας πληγὰς ἐντριβεὶς, καὶ κατὰ ἐκάστην ἀπαιώρησιν ἐξεράσας χρήματα, καὶ εἰς πολλὰ κορυφώσας αὐτὰ, εἴτα καὶ ἐλαφρίαν παθῶν λογισμοῦ, καὶ ἐν τῷ ζητῆσαι λαθεῖν τι ἐκεῖθεν παρακρουσθεὶς, καὶ ἀπειλησάμενος, καταμηνύσαι τὸ πρᾶγμα τοῖς κόμησιν, οὐκ ἔσχεν ἔτι κεφαλὴν, ἀλλ' αὐτὴ μὲν κατεχώσθη που ἐκκοπέισα· ὁ δὲ λοιπὸς Κωνσταντῖνος ἐξεβρίφη νεκρὸς ἀβοήθητος.

ρκα'. Ἔσχε δὲ καὶ τοῦτο τὸ κακὸν ἑτεροῖαν ἐπιτάσιν. Γλυκανθέντες γάρ οὕτω τῷ κέρδει τῶν οἰκοδεσποτούντων οἱ βάρβαροι, ἐνελόχων ἔσω πυλῶν. Καὶ εἴ τινα παροδεύοντα ἴδοιεν, δόκησιν ἀνδρὸς πέμποντα πλουτοῦντός ποτε, ἤρπαζον αὐτὸν ἔσω, οἷά τινες δεινοὶ θῆρες ἐκ φωλεοῦ· καὶ βιαζόμενοι ἐτυράννιον, ἕως τι τῶν κατὰ σκοπὸν ἀνύσαιεν. Εἰ δὲ τινες καὶ συμβιοτεύειν αἰχμαλώτοις ἤθελον, εἶχε μὲν τι καὶ τοῦτο βάρος ὡς οἱ εὖ πάσχειν δοκοῦντες περιγροῦντο· ἦν δὲ πῶς φιλόλληλον αὐτὸ καὶ ἀνθρωπικώτερον. Οὐκ ἦν οὐδὲ τοὺς θεῖους ναοὺς ὑμνοῖς ἀσκόλτως περιβάδισθαι τότε· ἀλλ' εἶχε καὶ τὸ καλὸν

ἔργον τοῦτο ἐπήρειαν. Καὶ τὰς μὲν ἀρχὰς ἰκινὰ ἡμίραι, καὶ οὔτε ἐκλείοντο, οὔτε συναξίς ἦν ἡ εὐχὰς, ὡς ὑμεῖς τλαί θεόν, ἀλλ' εἰ που ὡς ἐπὶ σκέπη καὶ ἀναπαύσει αἰχμαλωσίας, ὅσα καὶ κατ' οἴκους. Ὅτε δὲ ποτε καὶ τις ἀδεια ἐξεφάνη, καὶ θεοὶ πωλεῖνες ἐκλείσθησαν, καὶ φῶς μυστικῶν ἀνέφθη, καὶ ἡρμόσθησαν ψαλμοί, καὶ ἱερεὺς ἐτέλει, καὶ λαὸς ἡμέτερος εἶχε σχολὴν κατὰ ἰσχὺν, τότε ὁ δαίμων ἀντίπραττε, τῶν φαύλων Λατίνων εἰσπρεχόντων, καὶ ταῖς ἱεραῖς φωναῖς ἐπιβουλεύοντων, καὶ λαλαγούντων, καὶ συνήθη βαυζόντων, εἰ πως ἐγκόπτουσι τὴν συνέχειαν τοῦ καλοῦ.

ρχβ'. Οἱ δ' αὐτοὶ καὶ τὸ ξύλον, ὅπερ εὐθετόν ἐστι, κήρυκος δίκην σημαίνειν τῷ λαῷ τὴν ἐπ' ἐκκλησίας ἀθροισιν, κωλύειν ἤθελον. Ὅτε γοῦν τὴν ἀρχὴν ἐκρούσθη τοῦτο περὶ τὴν καθολικὴν πρὸς δεξιὰν ἐσπερινήν, ξιρήρεις ἀδείκα ἐπὶ τὴν κρούσαντα κατὰ ῥιπὴν ὀφθαλμοῦ ἢ τάχος ἀστραπῆς οἱ βάρβαροι· καὶ τὸν διάβολον συνήθως μασιώμενοι καθ' ὕδριν ἡμετέραν, Τί τοῦτο; ἔλεγον, καὶ ἐκώλυσαν τότε τὸ ἔργον. Καὶ διέβη τὸ τούτων θέλημα κατὰ φόβον τὸν ἐξ ἡμῶν καὶ εἰς τοὺς λοιπούς, ὅσοι οὕτως ἐψάλλον. Μετὰ δὲ οὐ πολλὰς ἡμέρας, τῆς ἐσπερῆς, ἡμῖν ἐταύριον ἀχθησομένης τῆς ὑψώσεως τοῦ παντίμου σταυροῦ, ἀνῆλθον μὲν οἱ ἱεροκήρυκες εἰς τὴν τοῦ καθ' ἡμᾶς καθολικοῦ ἱεροῦ κορυφὴν, τὰ συνήθη τελέσοντες ἐν ἐπιτομῇ· οὐδὲ γὰρ ἐξῆν πλατῦναι διὰ τὸ τῆς εὐφημίας οὐκ ἀπρόσκοπον. Καὶ ὡς ἐσήμαναν τῷ ξύλῳ τὴν ἐσπερῆν τρανέστερον, πάλιν οἱ βάρβαροι· ξίφη γυμνά, καὶ ἀνοδοὶ αὐτῶν ἐντρέχει, καὶ ἀνακρίσεις, καὶ ἔρευναι τῶν κύκλῳ κατὰ τινα ἰχνηλάτησιν, μὴ καὶ τις ὁδὸς ὑποκρύπτοιο. Ὡς δὲ καὶ πολυπραγμονήσαντες, καὶ κακολογήσαντες, καὶ ἀπειλησάμενοι, σταθεροὺς ἐρμηνευτὰς τοῦ πράγματος εὗρον, τοὺς περὶ ἡμᾶς, ἐπραῦνθησαν, καὶ κατῆλθον ἡμεροὶ, καὶ οὐκέτι ἠνώχλησαν οὐδαμοῦ, οἷα λελυμένου τοῦ ἀπόρου σφίσι πρὸς ἀλήθειαν. Τότε δὲ καὶ ἐπήλθεν ἡμῖν ἀπορήσαι, τί δὴ ποτε τοὺς μὲν ἄνω περὶ τὸν τοῦ μυροβλύτου ναὸν σημαντικούς τοῦ ψάλλειν μεγάλους κώδωνας οὐκ ὑποπτεύουσι, τὸ δὲ περὶ τὴν μητρόπολιν συνθηματίζον ξύλον τὴν ἱερὰν συναξίν βαρέως φέρουσι; Καὶ διανοησάμεθα, ὡς εἰκόσ, μὴ τοὺς τυχόντας Λατίνους δυσαρεστηθῆναι, ἀλλὰ τῶν τινὰς ἐκ τῆς Μεγαλοπόλεως οἱ τῷ ἱερῷ παρὰ τυχόντες πολέμῳ, τῷ προεκτεθειμένῳ εἰς ἱστορίαν, καὶ μαθόντες ἐν τῷ μεγάλῳ ναῷ τότε ξύλα τοιαῦτα κρεταλιζόμενα, καὶ τὸν Ἀνδρόνικον προκαλούμενα, ὡς εἰς ἐπικουρίαν τῶν τῆς ἐκκλησίας, ᾤθησαν κἀνταῦθα ἡμᾶς τοιοῦτόν τι μηχανῶσθαι.

ρχγ'. Καὶ τοιαῦτα μὲν ἡμῖν τὰ ἡμερινὰ κακὰ, ἐξ ἀπέλων μέτρια καθιστορησαι· τὰ δὲ τῶν νυκτῶν, οὐδ' αὐτὰ ἔχουσι μὴ οὐ πρὸς ἔριν τούτοις ἀντεπεξάγεσθαι. Καὶ τέως ἡλίου κατακυλισθέντος εἰς δύσιν, ἐχρὴν τὸν φρουρῶντα ἔσω καλύπτει εἶναι, μοχλοῖς τὰς θύρας ἀσφαλισάμενον· ὡς, εἰ γε μὴ οὕτω ἐποιεῖ, οὐδεὶς ἂν ἐγγύην εἰδίδου περισωθῆσθαι τὸν ἀνθρώπον. Ἀλλ' ὅτε καὶ κατ' οἶκον κρυβεί, οὐκ ἔχει σκότον, ἀλλὰ πυρὶ καταλάμπεται ὑπὸ ὑργῶ, ἢ καὶ φωτὶ, ἕτερος τοῦτο κίνδυνος, περιόντων τῶν Σαρα-

operi persecutio quoque sua erat. Ac in principio multi fuerunt dies quibus nec clauderantur, nec assueta synaxis fiebat, ad Dei laudes canendas, nisi quis esset receptus et perfugiens captivitati, scilicet etiam domibus. Cum vero aliquando libertas apparuit, portæ sacræ clausæ fuerunt, lumen mysticum accensum est, concinnati sunt psalmi, sacerdos celebravit, populusque noscer, quantum poterat, otium habebat; tunc contradixit demon, improbis Latinis irruentibus, sacris vocibus insidiantibus, vociferantibus, assuetaque balbutientibus, si continuitatem boni intermittent.

122. Hi vero ligni pulsationem ad indicandum populo in ecclesia cœtum, impedire voluerunt. Cum e principio pulsatum est hoc ad concionem hora vespertina, armati statim sunt adversum nuntium, ad ictum oculi aut celeritatem fulguris Barbari; diaboli juxta consuetum finem verbis utentes nobis conviciando, Quid hoc? dicentes, tumque illud opus prohibuerunt. Hæc eorum voluntas ex timore nostro ad reliquos venit qui tunc psallebant. Non multos vero post dies, postridie ad festum apud nos exaltationis reverendissimæ crucis celebrandum, præcones ascenderunt in apicem nostri Catholici sacri ut assueto officio fungerentur; non enim licebat longius differre ne bonus nuntius negligeretur. Ubi in ligno indicassent clarius festum, en iterum barbari: nudi gladii, gressus eorum prompti, questiones, inquisitiones circumstantium, quasi post vestigia, ne dolus aliquis latitaret. Ubi vero post multas inutiles indagaciones, et injurias ac minas, aptos interpretes rei invenerunt, qui apud nos erant, placati sunt, comites devenerunt, nullo modo jam trepidantes quia dubium in veritatem abierat. Tunc scire non poteramus quid tandem non suspicentur magna tintinnabula quæ sunt supra templum Myroblytæ ad officium divinum vocantia, sed ægre ferunt lignum quod in metropoli indicat sacram synaxim? Excogitavimus autem, quod erat verisimile, non quoslibet Latinos illud improbare, sed quosdam ex Megalopolitanis; illi, qui adfuerant bello sacro de quo primo fit mentio in historia, eum didicissent in magno templo ligna tum esse resonantia, putarunt illa Andronicum appellare velut in auxilium eorum qui erant in ecclesia, ideoque nos aliquid hujusmodi machinari.

123. Hæc sunt mala diurna, ad historiam modica jam toleratis comparata, nocturna vero non comparanda. Statim ut sol occiderat homo prudens domi se includere debebat, fores pessulis occludens; nisi ita factum fuerit, nemine illum salvum fore spondere valenti. Sed cum, licet domi inclusus, in tenebris non esset, sed igne solito vel lumine illuminaretur domus, hoc erat aliud periculum, supervenientibus Saracenis, ac si qui sicut illi nefarii homines (illi vero sunt multi), interrogau-

tibusque: Quid agit dominus quod non se somno tradat? fractisque portis, intus penetrant faciuntque quod ipsis lubuerit. Dicendum vero nobis est non istos solos esse qui male tractarentur, splendore ignis aut luminis favente; sed erant quoque sine igne et sine lumine. Nemine teste enim hi nefarii penetrantes, nocte quasi inferni favente, galeroque obvolvante protecti, mulieres abducebant a latere maritorum, ligamen matrimonii violento raptu fœde profanantes; quam lucente sole consideraverant, rapiabant nocte, puellas quoque a mātibus, nondum factas, ut aiunt, supplicationes matrum pro nihilo habentes. Si bona raperent, quasi eleemosynas quasdam, quasi que malum divites opum censebant. Erant vero qui in domibus suis jugularentur, malum impunitum absente sole patientes. Ratio erat furor nocturnorum furtorum ac gemitus miserorum. Qui ex Barbaris urbaniores erant ac faceti, amabant in portas irruere, virgis frangere, avellere auferreque in derisum, vel adhuc dominos loci somno privare.

κόπτοντες ράβδοις αὐτάς, καὶ ἢ ριπτοῦντες καὶ εἰς ἀποστεροῦντες τοῦ ὕπνου.

124. Hæc equidem et alia plura his ac imprimis nuditas, fames multos captivorum turbantes commoventesque animas usque ad mortem, ex necessitate eas impulerunt (quid enim aliud adhuc excogitassent?) ad sibi omnibus rationibus Latinos conciliandos, præveniando, adulando, blandiendo, obsequendo, serviendo, omnia denique agendo ut vivere possent ac absque timore essent. Sed deinde sunt qui iaviti in sua recte festinatione offenderunt. Insani enim intempestive locuti sunt, abdita thesaurorum patefecerunt, rapuerunt ac despoliaverunt. Persecuti sunt fugientes, multos ejusdem sanguinis, capiendos venatoribus malis tradiderunt, in multisque aliis peccaverunt, non sponte sua in omnibus agentes, sed ut cum vulgo loquamur, velent nollent.

125. Hæc sunt gravia quidem atque ad pudorem nostrum spectantia quæ commissa sunt in propria gente (quidam enim eo descendisse convincuntur), ne per labia sua meminerit Deus. Inde matrimonia non legitima, inde mulieres recusantes quos viros lex novit, tum virginum deflorationes, de quibus duces partim non fuerunt liberi, partim illas dimiserunt; tum loca fornicationum, de quibus multa audenter locutus, nullum fructum percepi, non valens avertere quæ peccatum admiserant, eo quod dulce amarum jam gustavissent, aliquando adversum me, ut gravem ad videndum, succclamantes « canem abortivum gustasse. »

126. Denique soli motus et fissuræ quibus domus omnes effossæ fuerant, suffodientibus Barbaris quasi cuniculi vel talpæ, vel porci, vel aliud animal radices edens sub humo vivens, ut vero aliter loquamur, quasi aratores. Videtur enim velut cum

κηνῶν, καὶ εἰ τινες δὲ ἄλλοι κατ' αὐτοὺς κακοῦργοι (πολλοὶ δὲ οἱ τοιοῦτοι), καὶ ἀνακρινόντων, τί ποιῶν ὁ οἰκοδεσπότης εἰς ὕπνον οὐ κατακέκλιται; καὶ κατακλώντων τὰς θύρας, καὶ εἰσπηδόντων ἔσω, καὶ δριώντων, ὅσα ἂν καὶ εἶεν βουλομένοις αὐτοῖς. Ἐχομεν δ' εἰπεῖν καὶ ὡς οὐχ οὗτοι μόνοι ἐκακοῦντο διὰ πρόφασιν, τὸ πῦρ καὶ τὸ φῶς, ἀλλὰ καὶ οἱ ἀνεμπύρευτοι καὶ ἀφώτιστοι. Ἀνεξέλεγκτα γὰρ ἐπεισφροῦντες οἱ κακοὶ, καὶ τὴν νύκτα ὡσεὶ καὶ ἄδου κυνέην εἰς ἐπίκρυψιν ἀμφιθεβλημένοι γυναῖκάς τε ἀπῆγον τῶν συνεύνων, ἀφιέντες τὸν τοῦ γάμου ζυγὸν ἑτεροκλινῆ τῆ ἀρπαγῆ τῆς δυνάμεως· ἦν ὑπὸ ἡλίῳ διευκρινούντι κατασκεπτόμενοι, νυκτὸς ἀφήρπαζον· καὶ νεάνιδας τῶν γειναμένων, ἀτελεῖς, καθά τις ἔφη, τὰς τῶν τεκόντων ἐπ' αὐταῖς εὐχὰς τιθέμενοι. Εἰ δὲ καὶ χρήματα συναπῆγον, ὅσα καὶ προικὰς τινας, ἐκ περιουσίας τοῦτ' ἐπὶ τὸ κακόν. Ἦσαν δὲ οἱ καὶ ἐσφάττοντο ἐπὶ τῶν οἰκιῶν τηνικαῦτα, ἡλίῳ ἀμάρτυρον κακὸν πάσχοντες. Καὶ τὸ αἴτιον ἡ νυκτιλόχος μανία, ἢ ὅτι ἐξεβῶν οἱ κακοῦργοί. Ὅσοι δὲ τῶν βαρβάρων ἐπιεικέστεροι καὶ παιγνήμονες, οὗτοι δὲ ἄλλ' ἡγάπων θύραις ἐναλλόμενοι, καὶ φόρτον ἄγοντες, ἢ ἀλλὰ γοῦν τοὺς κυρίους τοῦ τόπου

ρχῶ. Ταῦτα δὲ καὶ τούτων ἕτερα πλείω, καὶ μάλιστα τὸ γυμνιτεύειν, καὶ ὁ λιμὸς τοὺς πολλοὺς τῶν αἰχμαλώτων, θροοῦντα καὶ διασφάττοντα ἕως καὶ εἰς θάνατον τὰς ψυχὰς ἠρέθισαν κατ' ἀνάγκην (καὶ εἰ γὰρ ἄλλο ἐμηχανήσαντο ἂν;) ὑπαικάλλειν τοὺς Λατίνους, ὑποτρέχειν, κολακεύειν, θώπτειν, σαίνειν, δουλεύειν, πάντα ποιεῖν, ἐξ ὧν ἂν καὶ ζήσαιεν, καὶ μηδὲ φόβον ἔχοιεν. Κάντεῦθεν εἰσὶν οἱ προσέκοψαν εἰς τὸν ὀρθὸν δρόμον ἄκοντες. Οἱ γὰρ μὴ ἔμφρονες καὶ κατελάλησαν, καὶ θησαυρῶν κατεμήνυσαν κρύψεις, καὶ ἤρπασαν, καὶ ἐσύλησαν. Ἰχνηλάτησαν δὲ καὶ φυγάδας, τοῦ αὐτοῦ αἵματος τοὺς πολλοὺς, καὶ ἀγρεῦσαι τοῖς κακοῖς θηραταῖς δεδιώκασιν, καὶ πολλὰ ἕτερα ἐξήμαρτον, οὗτι ἐκόντες ἐς γε τὸ πᾶν, ἀλλ' εἰπεῖν καθωμιλημένως, ἐκουσιακούσιοι.

ρχε'. Τῶν δὲ γε καὶ μεγάλα καὶ πρὸς ἀνάδειαν κατενεχθέντων τοῦ φυλετικοῦ γένους (κατηγοροῦνται γὰρ καὶ τοιοῦτοι ἐκθῆναι τινες) μήποτε μνησθεῖν εἰς χεῖλών αὐτοῦ ὁ Κύριος. Ἐντεῦθεν οἱ αὐτόνομοι γάμοι· ἐντεῦθεν γυναικῶν ἀπαρνήσεις ἀπανηναμένων, οὗς νόμος οἶδεν ἄνδρας. Ἐντεῦθεν παρθένων φθοραὶ, τῶν μὲν οὗτι καθ' ἐκούσιον τῶν ἀρχηγετῶν αὐταῖς τοῦ εἶναι, τῶν δὲ καὶ ἐκείνων προεμένων αὐτάς. Ἐντεῦθεν σεμνεῖα πεπορνευμένα· ἐφ' οἷς ἐγὼ πολλὰ καὶ παρακλητεύσας καὶ παρρησιασάμενος ἀπρακτος ἔμεινα, μηδὲ τὰς πασχούσας τὸ ἐφάμαρτον ἐπιστρίψαι δυνάμενος, οἷα γεγευμένας ἤδη τοῦ γλυκυπύκρου, καὶ πως ὑποφωνούσας μοι, ὡς χαλεπὸν, χορίου κύνα γεῦσαι.

ρχε'. Ἐντεῦθεν δαπέδων σάλιοι καὶ ἀνασχίσεις, δὲ ὧν οἴκοι πάντες ἐξωρωρύχασιν, ὑπονομευόντων τῶν βαρβάρων κατὰ λαγιδεῖς, ἢ ἀσπάλακας, ἢ καὶ χοίρους, ἢ ἄλλο τι ζῶον ῥιζοφάγον γεωχαρῆς, εἰπεῖν δὲ καὶ ἄλλως, κατὰ ἀροτρείας. Φαίνεται γὰρ, ὡς καὶ

ἀρότροις ἀνέσχιζον ἄν τὰ τῶν οἰκιῶν, εἴπερ ἐχώρει ἅπαντα κατ' αὐτάς ἐμβοδῖν. Ἐναγχος γάρ τοι ἄσπαρτα καὶ ἀνήρως ὀρεψάμενοι κατὰ τι πεπαροισμασμένον θέρος χρύσειον, εἶτα καὶ ἄροτον οἶον τοῦτον διεχειρίζοντο, ἐξ οὗ αὐτοφυῆ τὰ καλὰ ἐκέρδαινον ἔρματα. Καὶ τοῖς ἀμφὶ τὸν ἥλιον μὴ ἀγαπῶντες πλουτισμοῖς, ἐπεβούλευον καὶ τοῖς κατὰ γῆς. Δοτέον μοι τοὺς αὐτοὺς καλέσαι καὶ χρυσαυρούχους τὴν ἐπιβολὴν, κατὰ γε τοὺς ἔνδοθεν μύρμηκας (τοιαύτης γὰρ ὕλης ἔρωτι παρηνώχλου τῆ γῆ)· τοὺς δ' αὐτοὺς καὶ τυμβωρύχους μυριαχοῦ. Οὐδὲ γὰρ οὐδὲ τοὺς νεκροὺς ἀνεπιβουλεύτους παρέτρεχον· ὡς δὲ θησαυροφυλακοῦντας ἐλύπουν, διασκαλεύοντες πλούτου χάριν, καὶ οὕτω τὸν ἕδην Πλούτωνα καὶ αὐτοὶ νοεῖν ὑπεμφαίνοντες.

ρκζ'. Τί μοι πλείω γράφειν, ἔνθα οὐδὲ βίβλοι δλαὶ μακρὰν ἱκανώσαιεν ἄν με, εἰς αὐταρκεῖς διαγράφοντα τοῖς φιληκόοις, ὅποια ἡμῖν συνέπεσε; Δι' ὧν ὀφέ ποτε σὺν κακῷ ἔμαθον οἱ ἐν ἡμῖν κομφοὶ τὴν νόησιν, χρῆναι τὰ θεόθεν σημεῖα λεπτολογεῖν, καὶ πρὸς αὐτοῖς διευκρινουμένοις ἔχειν τὸν νοῦν, καὶ ποιεῖν τὰ δηλούμενα. Εἰ δὲ τις ἐνταῦθα ποθῶν φαίνεται προσιστορηθῆναι, καὶ οἷα σήματα τῶν μελλόντων προῦφάνη, ἀκουέτω βραχυλογικῶς, καὶ ταῦθ' ἡμῶν εἰς ἱστορίαν ἐκτιθεμένων.

ρκη'. Ἐν πρώτοις μὲν ἀγαθῶν ἀνδρῶν ὄνειρατα, ὅποια καὶ ἡ ἱερά οἶδε Γραφή μηνυτικὰ μελλόντων εἶναι, προελάλουν, οἷα πεισόμεθα. Καὶ ἡμεῖς ἐγελιώμεν, ἐξουθενοῦντες τὰς καθ' ὕπνου δηλώσεις, καὶ διαστολὴν οὐκ ἐθέλοντες ἐξευρίσκειν ὄραματός τε καὶ τῶν λοιπῶν, ἅπερ ὕπνος φαίνει. Καὶ ἀπεινὰ δὲ τὸν μυροβλύτην τῆς καθ' ἡμᾶς πόλεως, καὶ κατ' αὐτὴν τὴν ἄλωσιν εἰσελεύσεσθαι, οἱ αὐτοὶ ἐωράκασι, καὶ ἡμεῖς οὐ πεπιστεύκαμεν. Ὡς γὰρ ὀχλοῦντες οἱ πιστοὶ πρὸς ἐπικουρίαν ἐνέκειντο, ἀνεκάλυψεν αὐτοὺς προορατικῶς εἰς μάτην τύραννα δυσωπεῖσθαι. Οὐ γὰρ ἄρτι, ἀλλ' ἢ μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἐλεύσεσθαι. Ἦν δὲ τετάρτη μετὰ τὰς τρεῖς ἢ τῆς κορθήσεως. Καὶ συχνὰ μὲν ἐποτηνώμεθα· εἰ Ἐλθε εἰς τὸ σῶσαι ἡμᾶς, μὴ ποτε εἰπωσι τὰ ἔθνη, Πού ἐστιν ὁ πολιοῦχος αὐτῶν; Ὁ δ' οὐκ ὑπακούων, ἐξετόπιζεν ἡμῶν ἑαυτὸν.

ρκθ'. Ἐδάκρυον ἅγιοι ἐν εἰκονίσμασι· καὶ ἔχαιρον οἱ κενέλπιδες, λέγοντες· δυσωπεῖν ἐκείνους ὑπὲρ ἡμῶν. Ἐλέγομεν ἡμεῖς· Ναί, ἀλλ' οὐκ εἰσακούονται, διὸ καὶ ἐπιμένουσι κλαίοντες. Καὶ ἠπίστουν ἡμῖν. Καὶ αὐτοὶ μὲν ἦσαν ἐν ἐλπίσιν· ἡμεῖς δὲ εὐεῖδότες τὸν θλεθρον, ἐξ ὧν καὶ ἐωρῶμεν καὶ ἐλλόγως συνήγομεν, οὐκ εἶχομεν ὅ τι καὶ δράσομεν· λέγοντες καὶ αὐτοὶ μὴ τι πρὸς ἀγαθῷ εἶναι τινι τὸ μέλλον εἶδέναι, ἔνθα τῷ φρονούντι μηδὲν ἢ γνῶσις λυσιτελεῖ· καὶ κατὰ τὴν τῆς ἱστορίας Κασάνδραν (ὀκνῶ γὰρ εἰπεῖν, τὰ μείζω παρεσκευκλήσα; καὶ προφητικὰ) ἀληθιζόμενοι μὲν, ἀφιέμενοι δὲ λαλεῖν εἰς ἀνήκοον.

ρλ'. Ἐδειξέ τι τέρας τότε οὐκ αἴσιον καὶ ἡ πάναγνος Θεομήτωρ, ἡ παρ' ἡμῖν τοῦ ὀδηγεῖν ἐπώνυμος, δεικνύσα, ὡς ἀποστέργει τὰ καθ' ἡμᾶς, καὶ οὐκ ἐθέλει μεθ' ἡμῶν εἶναι. Προοδύουσα γὰρ ποτε τότε καθ' ἡμέραν, ἡ τὸ κῦρος ἔχει τοῦ τοιούτου καλοῦ, καὶ περιελθοῦσα, ἔνθα τῆς πόλεως ἡ ἀδελφότης ἦθελε,

A Aratris enim domorum fundamenta excidisse videntur, si nihil obstabat. Auream enim messem, ut poetæ dicunt, ex agris non consitis, non oratro subactis eosdem arando tulerunt, et pulchras fruges spontaneas, in areis deposuerunt. Sic non contenti opibus subsolanis subterraneas quoque indagant. Liceat mihi eos aurifossos vocitare, ut formicas appellamus, quæ istius metalli amore ductæ solum vertunt; sed et sepulcrorum effosores sexcenties audiunt. Nam nec ipsos mortuos intactos præteribant, sed ut gazæ custodes lædebant, auri gratia spoliantes et infernum et Plutonium, id est divitiarum deum, eundem esse asserentes.

B 127. Cui bono plura scribam, siquidem libri integri et grandes non sufficerent ad conscribendum ea quæ nobis acciderunt? Attamen qui apud nostrates ejusmodi rebus student, simul didicerunt Dei signa observanda esse, et mandata ejus perficienda. Si quis igitur historiam ediscere et ex signis futura augurari voluerit, quæ memoriæ tradidimus attenta mente legito.

C 128. Jam ab initio de somniis quæ sacra Scriptura novit ut rerum futurarum indicia, quæ sentimus jam diximus. Igitur nos risimus, floccifacientes somniorum indicia quæ intersomnium et somnia, quæ per somnum videmus distinguere nolumus. Idem enim interpretes dum viderunt Myroblytam a civitate nostra absentem obsidionis tempore reversurum esse, nos fidem nullam habuimus. Cum enim creduli impatienter auxilium expectarent, ipse propheticè declaravit de tyranno trepidandum esse, qui post tres tantum dies venturus esset. Erat autem quarta dies ab urbe excisa; et sæpe supplices precati sumus: Veni ad salvandos nos, nequando dicant gentes, Ubi est patronus eorum? Ille autem non audiens peregre abiit.

D 129. Sancti lacrymabantur in suis imaginibus, et gaudebant qui vana spe ducebantur, dicentes illos nostri causa affligi; nos autem dicebamus: Esto, sed non exaudiuntur, ideo lacrymari pergunt. Et nullam nobis fidem habebant, etsi ipsi sperarent. Nos autem qui ruinam probe prævidebamus ac ratiocinabamur ex iis quæ ante oculos habebamus dubii hærebamus quid faciendum esset, et futuri scientiam nihil prodesse affirmantes, ubi ipsi prudenti nihil commodi affert; et sicut Cassandra (non enim de ejus prophetiis plura afferam), verum diximus, sed ad surdas aures.

130. Tum miraculum minime faustum purissima Mater Dei, quæ apud nos Hodegetria, viæ dux, audit, exhibuit, indicans quod res nostras odisset, et nobiscum stare nollit. Die quodam festo cum, fratribus præeuntibus, per totam civitatem ambulasset S. Mater, et in eo esset ut in ædem suam

ingredieretur, per portam intrare recusans eum qui ipsam humeris portabat, pedem referre coegit, dum pondere insolito sensim iogravescente oppressus pene humi caderet, nec ipse solus, sed quotquot manum imponere conarentur. Primo quidem qui portabat in suspicionem venit quasi domi hanc machinatus esset, ut saepe fit. Ubi autem viri sacri, integris moribus et qui nefas committere haud possent, manum imagini promovendæ frustra apposuissent, ac nihilo minus tot quot erant, movere loco valebant, metus ingens omnes invadit, vel cordatissimos, donec effusis lacrymis et gemitibus vocem elev. rint ad Filium sanctæ Matris, neque inde desisterunt donec comprobato prodigio unus jam expeditus sine magno labore sanctam imaginem ad sedem suam portarit. Quod viris gravibus futile est visum; nos autem miseri qui onere isto gravati fuimus, probe novimus, quid res sibi velit.

131. Sacra oracula interrogata eventus futuros, diem urbis expugnatae, exterminationem nostram prædixerunt. O certam prophetiam! O rei indubitatae et minime æquivocæ revelationem! O surditatem nostram!

132. Erat tunc tempus, expugnationis inquam, quo verba evangelica quibus calamitates Sion præfigurata fuerant, in ecclesia recitari debebant. Viri enim graves de civitate ea interpretabantur. Tunc duci qui de eventu desperabat, res nostras disponere, nosque indolentes excitare cœpit, ut eadem ei cordi esse viderentur iis qui earum rerum ignari erant. Nam quasi ludendo circa magna templa excubias agere nobis præcepit. Cur enim pro civitatis salute preces facere? In mente autem habebat religionem colere, quod non sine aliquo simulacro faciebat, ut maximam civitatis curam gerere videretur, preces pro ea facere iubendo. Equidem puto civitatis statum eum fuisse ut certe supplicationibus ei ante omnia opus esset. Ita medicus qui imperitia sua hominis ægri vitam in discrimine posuit, sacerdotem advocat ut viatico morientis salutem firmet. Gravior enim erat quam qui jocaretur, quæ est indoles eorum qui hominum mores ex usu cognitos habent. Ideirco rem religiositatis specie probatam fecit. Utcumque fuerit, illi iubenti ecclesiastici obediunt. Et cum necesse esset ut carmina dulcia Davidis canerentur, accidit inopportunitum aliquid (erat autem diluculum, post quod sole oriente capti sumus) ut psallimum eligerent cuius initium, Deus, venerunt gentes in hæreditatem tuam; et deinde, Polluerunt templum sanctum tuum; posuerunt morticina servorum tuorum, et reliqua. Propheta enim divinus ex revelatione eorum qui precum faciendarum gratia convenerant inspiratus erat, dicens:

A καὶ ἀποκαθισταμένη αὐτοῖς εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς, κατὰ τὰς εἰσοδοὺς ἐγγίσεια, οὕτως ὤκνει τὴν εἰσοδὸν, ὡς ἀνὰ πόδα χωρεῖν κραταιῶς βιάζεσθαι τὸν αὐτὴν φέροντα, καὶ ἐνιστάμενον βρῦνεσθαι ὀτιμάλῃ, καὶ πρὸ τῶν καταπίπτειν γίνεσθαι· καὶ οὐ μόνον ἐκεῖνον, ἀλλὰ καὶ ἄλλους, ὅσοι συνεπιλάθονται. Καὶ ἦν μὲν τῆ ἀρχῆν ὁ ἐκεῖνην ἀνέχων ὑποπτοῦς ὡς οἰκοθεν τοιαύτη τεχνώμενος, ὅποια πολλοὶ τερθρεύονται· ὡς δὲ καὶ ἱεροὶ ἄνδρες, ἀγαθοὶ τὸ ἦθος, καὶ οἷοι μὴ παλαμίσθαι τὰ μὴ θέοντα, συνήρουντο ἐγκρατῶς, καὶ πάντῃ ἐλάττωσεν ἦσαν τῆς τοῦ ἱεροῦ σίγνου ἰσχύος, καὶ οἱ ἐπέθετο εἰσιλθεῖν, ἀλλ' ἦν, ὡς εἰπεῖν, ἀφόρητο ὑπέρχειται φόβος ἅπαντας, ὅσον ἐχρῆν παθεῖν, ἐχφρονας· καὶ ἀναπρήσαντες δάκρυα, ὑψίσαν κλαθμὸν, καὶ φωνὰς ἐπήραν πρὸς τὸν ὑψίστον Υἱὸν τῆ πανάγνου Μητρός. Καὶ οὐκ ἐνέδωκιν, ἕως τοῦ σμείου ἤδη διαδειχθέντος, εἶτα μόνος ὁ βαστάζων ἀβρυγτος καὶ ἀπαραπόδιστος ἤγαγε τὸ ἅγιον μὶρφυγ ἐνθα ἰδρυται. Καὶ ἐδόκει μὲν καὶ τοῦτο τοῖς γενναῖοι φρονεῖν ἐλαφρῶν· ἡμεῖς δὲ οἱ ἀσθενεῖς ἐδαρυνόμεθα ὑπνοοῦντας, ὅπου νεύει τὰ τοῦ πράγματος.

ρλα'. Ἀπεκρίναντο καὶ τὰ ἱερὰ λόγια ἐξ ἐρωσειως τὰς ἀποβάσεις τῶν ἐν τῷ μέλλοντι, τὴν ἄλλως τὴν ἡμέραν αὐτῆς, τὸ κατακοπήσεσθαι ἡμᾶς. Ὡς πφρτικῆς εὐκρινείας ἐκεῖνης! Ὡς ἀνεπικρύπτου ἀφάσεως, καὶ μὴ ἐπισυρομένης λόξεωσιν! Καὶ ἡμῶν ἐκωφεύομεν.

ρλβ'. Ἦν τριηκοῦτα καιρὸς, παρὰ τὰ τελευτῆς ἀλώσεως, καὶ περικοπᾶς εὐαγγελικῆς ἐπ' ἐκκασίας ἐκφωνεῖσθαι, δι' ὧν τὰ τῆς Σιών στηλογραφικαὶ κακά. Καὶ οἱ ἐσω φρενῶν ἱερολογίαν κατὰ πόλειως ὑπενόουν αὐτά. Ἐδόξε τῷ ἀρχηγῷ τριηκοῦτα οἷα τῶν στρατηγικῶν ἀπεγνωκῶτι, διατάττεσθαι κατ' ἡμᾶς, καὶ διοχεῖραιν ὡς οἷον ἀπὸνυστάζοντι ἵνα φαίνοιτο τοῖς μὴ συνειῖσι διὰ πάντων ἡμῶν προμηθέστατος. Μηνύεται γοῦν ἡμῖν παννυχ ἀγρυπνητᾶς ἐπιτάξει περὶ τοὺς μεγάλους ναυπαίζων ἐκεῖνος κἀνταῦθα. Τί γὰρ καὶ εἶδει προπειν εὐχεσθαι, ὅπερ ἐκεῖνος ἀπηύχετο, τὴν σωτῆ τῆς πόλεως; Ἦν δὲ οἱ ἐπίνοια ὀσιουσθαι τὸ εὐσεῖ καὶ ἐπικρύπτειν τὴν βρῦξιν, ἵνα δοκῆ πάντῃ περιεῖσθαι τὴν πόλιν ἐφ' ἅπασιν, εἴ γε θέλει καὶ εἰ τὰς ὑπὲρ αὐτῆς· οἶμαι δὲ, καὶ ἐνδεικνύμενος, ἐκαταστῆσαι τὰ τῆς πόλεως, ὡς εὐχῶν καὶ μόνω τὴν δέεσθαι· ὁμοίαν ὡς εἰ καὶ ἱατρὸς κατεργασνος ἐκ τινος φυλότῆτος ἐπὶ θανάτῳ ἀνθρώπου, ἐπιτάσσει προκαλεῖσθαι ἱερέα, ἐφοδιάσοντα ἤδη σκοντικῶ σωστικῶ ἀγιάσματι. Οὐδὲ γὰρ ἦν ἐπιπόλ ἀλλὰ καὶ λίαν βαθύς εὐτραπελεύεσθαι, ἵσα γε πσασθαι τοῦ ἀνδρὸς τοὺς δεινοὺς γνωματεῦσιν τῶν, οἷς ἂν περιτύχωσι. Διὸ καὶ ταύτην προσεπὶ τὴν θεοκλύτησιν, ὡς οὐκ ἂν τὸ θεῖον θεραπευῖ Ὅπως δ' ἂν εἶχε τὸ πρᾶγμα, ὁ μὲν εἶπεν, οἱ κλησιαστικοὶ ἐπήκουσιν. Καὶ δὴ χρεῶν προλά τοῦ ψάλλειν τὸν γλυκὺν μελωδὸν Δαυτῶ, ἐπήλθε κατὰ ἀσισιν τοῖς δεησομένοις (ἦν δὲ βαθύς ὁ τότε, οὗ λαμφθέντος ἡλίῳ ἐάλωμεν), ἐπιλέξ ψαλμὸν ἐκεῖνον, οὗ κατάρχει μὲν τό· εἰ Ὁ θεὸς

οοσιν ἔθνη εἰς τὴν κληρονομίαν σου· ἔρέπεται δὲ ἡ ἐμίαναν τὴν ναὸν τὸν ἁγίον σου· ἔθεντο τὰ θνησιμαῖα τῶν δούλων σου, καὶ τὸ ἐξῆς· μονοῦ χρησιμωδοῦντος τοῦ Προφήτου καὶ Θεοπάτορος δι' ὑποφρεσίας τῶν ἠθροισμένων εἰς δέησιν, καὶ λέγοντος· Τί ἂν ἔτι δεοίμεθα πρεσβειῶν εἰς Θεὸν, ἐνθα ἐκείνω τὰ καθ' ἡμῶν ἀποπέφανται;

ρλγ'. Εἶχεν οὕτω ταῦτα, πλείοσιν ἑτέροις παρασπιζόμενα συγκροτήμασι τῆς τοῦ κακοῦ δηλώσεως. Καὶ τοίνυν τῷ συχνῷ τούτων ἅπαντες ἀνεφρονουμέν, ὄψιμον συνάγοντες νῦν, καὶ τὸ πρῶτον θράσος ἀποποιούμενοι. Οὐ γὰρ ἂν ἐκείνο θάρσος, εἴποιμι, ἐλλόγως εἶχομεν, καὶ ἐνοοῦμεν οὐκέθ' ἡμῖν εἶναι φουκτά. Οὐκ οὐκ ἐφθησαν καταντήσαι εἰς πέραις αἱ τῶν ἐκκλησιῶν δεητήριαι ἀρμονίαι, καὶ ὁ πόλεμος, ἔτι τῶν ψαλμῶν εἰλουμένων ἐν τοῖς τῶν δεομένων στόμασι, θρήνους παρέδουσε, καὶ εἰς γόους οἰκτροῦς καὶ ἀλαλαγμούς ἔβου ἀντιπεριέστησε, καὶ εἰς φυγὴν αὐτοῦς ἀθροισθέντας ἔπτυρε, καὶ τοιαῦτα διέθετο, ὥνπερ ὄλω μεμνήσεσθαι τοὺς ζῶντας ἐν περ ὄνειροις· εἴπερ οὐ τὰ ἡδέα μόνον προπίπτουσι τῆς καθ' ὕπνον φαντασίας, ἀλλ' οὐδὲν ἦττον καὶ τὰ φόβον ἐνδειξάμενα.

ρλδ'. Καὶ οὕτως ἐξ ἰδίας ἐχθρας, τῆς τε κατὰ τὸν βασιλέα Ἀνδρόνικον, καὶ τῆς κατὰ τὸν δοῦκα Δαυῖδ, κοινὸν κακὸν κατέσκηψεν ἀνάπαλιν τῷ γνωματευσάμενῳ πολλὰ τῶν κοινῶν κατὰ τινὰς ἰδίας ἐχθρας λαγχάνειν ἐπανόρθωσιν. Καὶ οὐκ εὐφραδῆς ἡμέρα, ἡ τῆς πανωλεθρίας, κατεβράγη ἡμῖν· ἦν ἡθελον μὲν ἐκ τῶν τοῦ καλοῦ ἐνιαυτοῦ ἀναπληρωμάτων αὐτίκα ἐκκοπήναι, ὁποῖόν τι λαλυπημένος καὶ ὁ καρτερικὸς ἦεν ἐξῆς. Ἄλλ' ὁ ἐπιτάξας τῷ ἡλίῳ ὀρίζειν τὰ τοῦ ἐνιαυτοῦ καθ' εἰρμὸν τὸν ἀπ' αἰώνων, ἐξουθενώσῃ πάντως τὸ τῆς εὐχῆς ταύτης, πεπαιδευκῶς ἄλλως εὐχασθαι, ἀνθρωπικώτερον. Τὸ γὰρ οὕτω γονυπετεῖν ἐν δεήσεσιν οὐκ ἂν εἴη ψυχῆς μὴ παραφεραμένης, οἷς παθαίνεται· ὅθεν καὶ συγγνωστά, εἰ καὶ οὕτω λαλοῦμεν. Αἰθοὶ γὰρ ἐνταῦθα οὐκ ἂν παθῆναιτο, καὶ ὄσους κατ' αὐτοῦς. Πῶς γὰρ ἄνθρωπος, ἐνθα καὶ τῶν πολεμίων οἱ φαινόμενοι Θεὸν εἰδέναι, καὶ τι ἔχειν οἴκτου, καὶ ἀθηρίωτοι, ἐδάκρυσον καὶ κατεστέναζον, βλέποντες πόλιν τοιαύτην οὕτω κατηκισμένην καὶ ἐζημιωμένην κακοῖς, ἅπερ, εἰ διενεμήθη, πλείστην ἂν τῆς οἰκουμένης εἰς εὐδαιμονισμὸν ἐξήρτυσαν; Οὐ γὰρ πόλις ἦν ἡ ἀπλῆς, ἀλλὰ μακάρων γῆ, ὁποῖαν ὁ μαθὼν οὐκ ἂν ἔχοι λαθέσθαι αὐτῆς· ἡ θάλλουσα ἐπασε τοῖς κατὰ κόσμον καλοῖς, ἐξήνθησε τότε ἀτημελήτοις νεκροῖς, ὧν καὶ εἰσέτι σώματα ἀκηδέα κεῖται ἐν παραθύστοις, ἀνδρῶν, γυναικῶν, νηπίων, ἀκμαίων, μεσαιπάλων, γερόντων· εἰπεῖν τὸ ἀνηλεέστερον, παρειμένων, ἢ καὶ ἄλλο τι σίνος παθόντων ἀποτυχία φύσεως· καὶ αὐτῶν δὴ τῶν ὀπηδήποτε νοσοκομουμένων, οὓς οὔτε τεῖχος εἶδεν, οὐθ' ὄπλον ἔτριψε. Τὸν γοῦν ἐκκλησιαστικὸν ξενῶνα εἰσδραμόντες οἱ δεινοὶ, καὶ κατὰ σκιῶν ἀνδρίζεσθαι, πρῶτον εἰς αὐτοῦς ἀπησχόλησαν τὰ ξίφη· μετὰ δὲ κενὸν τὸ πᾶν ἀφήκαν, ὧν ἐντὸς ἔστεγε, τῶν τε πρὸς ἰατρείαν, καὶ οἷς οἱ πληθαθεῖς ἐσκέποντο. Καὶ νῦν τὸ τοιοῦτον καλὸν οὐκ ἔχει τινὰ ξεναγωγεῖν. Ἄλλ' οἱ πρὸς νοσοκομίαν ἀπονεύοντες ἐρχόμενοι, καὶ τὸ κένωμα βλέποντες, καὶ τὸ πρὸς ὑγίειαν βοήθημα, ὡσεὶ καὶ θανάτου καταγώ-

A Ad quid precibus ad Deum opus habemus, qui res nostras plane cognitias habet?

135. Hæc et plura alia ad ærumnas nostras conspirabant, quarum frequentia fecit ut resipisceremus, et temeritate deposita sana mente omnia examinarem.

135. Hæc et plura alia ad ærumnas nostras conspirabant, quarum frequentia fecit ut resipisceremus, et temeritate deposita sana mente omnia examinarem. Illa enim audacia rationem comitem non habebat, et nihil nobis fugiendum esse judicabamus. Sic igitur dum in concionibus ecclesiasticis solamen quærebant, bellum, cum psalmi a supplicantibus canerentur, lamentationes suggestit, in gemitus et infernalibus suspiria convertit, et concione dissipata animos ita effecit ut qui vita superstites erant, lugubrem istius calamitatis memoriam servaturi sint, siquidem non jucundæ tantum res, sed formidolosæ etiam dormientium imaginationem tangunt.

134. Sic ex odio privato in Andronicum et Davidem ducem malum commune rursus ingruit in animos eorum, qui sentiunt pleraque mala communia ab odio privato emendari posse. Nobis autem non pulchra dies, imo quæ nobis omnibus exitiosa fuit, illuxit, et quam ex anni spatio statim recisam vellem, sicut Job in afflictione ac mœrore suo deprecatus est. Sed qui soli ab initio sæculorum cursum præscripsit, istas preces respuit, utpote humanæ naturæ incongruas. Genibus enim flexis orare non est animæ quæ mala patienter fert; ideoque sermoni nostro ignoscendum erit. Nam lapides ipsi non tacerent in isto statu positi. Quomodo enim homo non moveretur, ubi vel inter hostes ii qui Dei notionem habere, ac misericordia moveri censeantur, lacrymabundi gemebant, urbem talem, tantis ærumnis obrutam, et tot bonis orbatam videntes, quæ si repartita fuissent, magnam terræ partem beassent? Non enim urbs vulgaris erat, sed fortunatorum sedes, quam qui noverat, oblivisci non poterat; quæ bonis terrestribus semper abundans tunc cadaveribus scatebat, quæ nunc quoque in locis obscuris jacet, virorum, mulierum, puerorum, infantium, adultorum, mediæ ætatis, senum miserime derelictorum, aut si alia a natura labe afflicti erant, quos tamen nec murus viderat nec tela tetigerant. Cum in ecclesiasticorum hospitium intrassent, manu fortes, cum umbris pugnare assueti, primogladios in ipsos verterunt; postea vero omnem locum habitandum medicis et ægrotorum custodibus reliquerunt. Attamen hæc magnifica domus neminem adhuc hospitio excepit. Qui autem ad ægrotorum curationem venerunt, loco vacuo conspecto, id genus auxilii ad mortem ducentis perhorrescentes, capita tundentes et quasi in extremis gementes domum redeunt, morti se commendaturi. Ibi nec guttam, nec ramentum salutiferum aut aliud simile

ullibi in deserta urbe invenisses, quia barbari feroces et inhumani omnia abstulerant, homines inculti et ignari, sine morum nedum artium cultura, quarum ne rudimenta quidem non erant; homines eloquentia æque ac venustatis industriæ vulgarissimæ expertes, qui nostram urbem omnibus hisce bonis privarunt, ita ut mirum non sit quod tot caedes locum habuerint, siquidem vel animalibus non pepercerunt in furore suo et in vasa, ut lecythos et alia viliora insævierunt. Adde quod multi adeo vecordes fuerunt ut nec verum statum viderent.

μηκέτι θαυμάζεσθαι, τί δήποτε αὐτοὶ κατ' ἀνθρώπων καὶ ἀλόγων ἀφειδῆς ἦσαν κατὰ μανίαν τὴν καθ' ἡμῶν, καὶ ἀγγελίαις ἐνύθριζον εἰς κατάκλασμα, μέχρι καὶ αὐτῶν λαγύνων καὶ ληκύθων, καὶ εἴ τι φαυλότερον. Οἱ δὲ καὶ ἄλλως εἰς τόσον ἀγροικικῶς εἶχον, ὡς μηδὲ ὀφθαλμοῖς ποτε διαλαθέσθαι δοκεῖν τὰ σπουδαιότερα.

135. Igitur multas res pretiosas in saccis ac pannis lineis certatim collegerunt, alia intus comprehenderunt, vasorum ora recludendo, vilia autem vasa in fenus destinaverunt, præsertim illis diebus ubi rapinæ omnium cupiditatem exercebant. Qui autem alii post alios supervenerunt, quascunque res volebant abstulere, ac divites evaserunt. Erant autem rudissimi ingenii et maxime agrestis. Qui porro mercaturæ faciendæ gratia prodibant et pro facultatibus magnum aut parvum ubi quid acquirere poterant, parvo contenti res ad vitam necessarias emerunt. In quæ sciendum est quod aurum dupli pretii erat, argentum multiplicis ponderis ac pretii æstimatum cum communis aeris commutabatur. Nec libri, quorum jactura litteratum hominem penitus affligere posset, nec vestes quibus Seres præ omnibus gaudent, nec opera textilia araneorum telis comparanda, et aut quæ a verme artificie e tenui illo conficiuntur homines barbaros et omnium delicatiorum ignaros movere poterant; quare ista omnia vili pretio vānibant.

136. Fuerunt qui vinum pervetustum eo quod minus dulce erat et odorem medicatum amarumve indicabat, respuerent non obstante salubritate quam hominibus præsertim vulneratis afferebat. Igitur hic optimus liquor contumeliose effundebatur, nec ullius usus ad morbos sanandos erat. Hanc ob causam in murorum circuitu sepulchrorum non inveniebatur; huc adde quod vulnerati innumeram mortem promittebant et sepelientium brachia multum requirebant. Quot domos illi vulnerati evacuaverunt! Sic et vinum vetustum funeralia, ut ita dicam, subit, utpote quod et ipsum cum iis qui ob ejus carentiam ægrotabant commortuum est. Recens vero natus subsilliebat, agitato et bulliens, et hæc ebullitio in bibentibus quasi minæ in vitam condemnatam erant. Qui enim illo vino repleti postea Lethes potionem a Morte oblatam bibebant non nostratibus tantum (quod dicere juvat), sed præcipue Latinis, quando uvæ manibus premebant et mustum sorbebant, ne primitiæ in am-

γιον, ἀποτροπιαζόμενοι, τύπτοντες τὰς αὐτῶν κεφαλὰς, καὶ οἰμώζοντες ὡς ἐπιτελεύτεια, ἐπαναστρέφουσιν οἰκτιρεῖν, καὶ κείνται, θανάτῳ ἐπιτρέψαντες ἑαυτοὺς. Οὐδὲ γὰρ οὐδὲ ἐστὶ βανίδα ἢ ψήγμα τι νοσήλειν, οὐδ' ἀλλοθί που τῆς καθ' ἡμᾶς ἐρημοπόλεως εὐρέσθαι, πάντων ὑπὸ τῶν καὶ ἀγροίκων καὶ ἀπηνεστάτων ἐξηφανισμένων· οἳ οὐδεμίαν χάριν μὴ ἔτι γε καταπλουτοῦντες, ἀλλ' οὐδὲ οἶμαι εἰδότες· ἀνθρώποι ἀχαρίστεροι πάντων, ὧν ἂν εἴποι τις, καὶ λόγον ἄλλον ἀπειρόκαλοι, καθότι τῷ χυδαίῳ τῆς πολιτεύσεως καλοῦ παντός ἦσαν ἀπείρατοι, καὶ τῶν τοιούτων ἀπάντων ἀγαθῶν τὴν καθ' ἡμᾶς πόλιν ἀπωρφαίεσαν, ὡς θάνατοι αὐτόχρομα ἐξέθησαν, εἰ δίχα τῶν τοιούτων

ρλε'. Δινείαις γοῦν σπειράμασι καὶ σακκίοις καὶ ῥίχαισι ἀγαθὰ καὶ πολλὰ καὶ τίμια ἐγκείμενα πρὸς ἔριν ἀναλεγόμενοι, τὰ μὲν ἐνδον ἐξεβρίπτουσι, ἀνοίγοντες τὰ τῶν ἀγγείων στόματα, καὶ συνεπάτουσι· τὰ δὲ ἀχρεῖα δοχεῖα εἰς κόλπους παρέθουσι, ὀβολοκίττα ὡς τὰ πολλὰ ὄντα. Καὶ τοιοῦτοι μὲν οἱ πλείους τὰ πρῶτα ἐν ἀκμῇ τῆς ἀρπαγῆς. Ἐπελθόντες δὲ οἱ μετ' αὐτοῦς, καὶ οἱ μετ' ἐκείνους ἔτι, ἐφορτίζοντο τὰ ἐγκυχυμένα καλὰ, καὶ πλοῦτον συνέλεγον. Ἦσαν δὲ καὶ αὐτοὶ ἀγενεῖς ἀγροικοὶ, καὶ οὐδὲν ἀστειῖον πεπειθευμένοι. Τῶς γοῦν κατ' ἐμπορίαν παρατετευχηκόσι, καὶ εἴτε ἰσχυρότερον, ἢ πρὸς πάχος δυναμένοις κτάσθαι τὰ ἐμπολιώμενα, βραχὺ τι λαμβάνοντες, κατήλλαττον τὰ τῷ βίῳ τίμια. Καὶ ἐστὶ μαθεῖν, ὡς διπλοῦς μὲν ὁ χρυσὸς, ὁ δὲ ἄργυρος καὶ εἰς πολλαπλοῦν πονηροῖς εἰς ἀλλαγμὰ χαλκείοις προίετο. Βίβλοι δὲ, ἃς ἀπολοιλεκῶς τις δάκνοιτο ἂν τὴν ψυχὴν διὰ βίου, καὶ φάρσα, οἷς πρὸ τῶν ἄλλων φιληθοῦσιν οἱ Σῆρες, καὶ λοιπὰ ἔργα ἰσοῦ, οἷς ἀραχνῶν μίτος ἐρίσειεν ἂν, καὶ ὅσα δὲ ῥίζαν γενέσεως φέρουσι σκώληκα, ἐργάτην τρυφεροῦ μηρύματος, οὐδ' αὐτὰ ἐφοικᾶ ἦσαν τοῖς μηδὲν εἰδῶσι καλόν, ἀλλὰ παρεβρίπτουσι εἰς καίου τιμήματος.

ρλς'. Παρ' οἷς καὶ ὁ τριγέρων οἶνος διὰ τὸ ἀγλυκὸς ἐξουθενεῖτο, οἷα καὶ τι φάρμακον οὐκ ἀγαθόν· οἷου δὲ οἴνου χρεῖα καὶ μάλιστα ἦν τὰ τε ἄλλα, καὶ διὰ τοῦς ἐν πληγαῖς. Ἐξεχεῖτο γὰρ τὸ καλὸν ἐκείνου ὑγρὸν, ὡς εἰς ποταμούς· ὅθεν οὔτε αὐτὸς ἦν, οὔτε τι ἀκόλουθον μάλαγμα, οὔτε ὁ καθ' εἶρμὸν κατάδεσμος. Διόπερ οὐ μόνον κύκλιπ τοῦ τείχους τῶν νεκρῶν κειμένων, καὶ περὶ σύμπαν δὲ τὸ τοῦ τοιούτου κύκλου ἐμβαδόν, οὐκ ἦν ὁ θάπτων· ἀλλὰ καὶ οἱ πεπληγμένοι προσθήκην ἐποιοῦν τῷ ἄδῃ, καὶ πράγματα προὔξενον τοῖς θάπτουσι. Ὡ γοῦν ὅσας ἐξεκένωσαν οἰκίας καὶ οἱ τραυματαῖι; κατὰ πολύμερῃ ποσότητι ἐκλείποντες! Καὶ οὕτω μὲν ὁ γέρων οἶνος ἐκφορὰν ἔπαθε, συντεθνηκῶς οἷον καὶ αὐτὸς τοῖς κινδυνεύουσι κατ' ἐνδειαν αὐτοῦ. Ὁ δὲ νεογνὸς ὑπεσκήρτα, ζέων καὶ βραττόμενος· καὶ τὸ βράσμα ἦν τοῖς προσιμένοις καθὰ καὶ τι ἐμβόημα, καὶ ἀπειλή βίου ὑπεξαγωγῆς. Οἱ γὰρ τούτου ὑποπιμπλάμενοι, εἴτα τοῦ τῆς λήθης ἐπιγινόμενος, ὁ θάνατος οἴνοχοεῖ, οὐ τοῖς ἡμετέροις μόνοις, ἀλλ' (3 καὶ προτέρων τῷ στόματι

χαίρω) καὶ μάλιστα τοῖς Λατίνοις· οἷς μέγα τι καλὸν αὐτοῖς ἐκρίνετο, ἅμα ἐκπιέζουσι χερσὶ σταφυλῆς, καὶ βροῦσι χυτὸν τὸ νεόθλιπτον, ἵνα μὴδὲ ταῖς λαγύνοις πρωτείου ὑποδοχῆς ἐκχωρήσωσι. Καὶ ὀφείλομεν ἡμεῖς τῷ τοιοῦτῳ βρασματίᾳ οἴνω χάριτας, οἷα προσεταιρισαμένῳ κατὰ Λατίνων τὸν θάνατον· ὃν ἐπώτρυνεν αὐτοῖς καὶ τὰ βεῖα κρέα, οἷς τὰς γαστέρας πλησμίως ἔσαττον· οὕτω δὲ καὶ τὰ ἐκ βοῶν καὶ τὰ καλὰ σκόροδα, δι' ὧν ὁ καθ' ἡμᾶς κληρὸς ἐσώζετο, καταφάλλον καὶ καρπιζόμενος τὰ ἐς ζωὴν, καὶ οὕτω τινύμενος τοὺς φόνους, οἷς ἐκεῖνοι τοὺς ἡμετέρους ἐνέβριψαν, καὶ μακαρίζοντες οὐκ αὐτοὺς, ἀλλὰ τὴν νόσον, ἥδη δὲ που καὶ τὸν θάνατον κατὰ καὶ μηδεμίαν χάριν οἷδ' ὁ θάνατος κατὰ τὸν τραγηδόν.

ρλζ'. Τὸν δὲ συχνὸν τοῦτον Λατινικὸν θάνατον αὐτοῖς ὁ Ἀλδουίνος ἐτράνωσε, περίλυπος φάμενος ὑπὲρ χιλιάδας τρεῖς μεγάλων αὐτοῖς ἀνθρώπων ἐκ νόσου πεσεῖν. Σωρὸς οὗτος ἡδὺς ἡμῖν, εἰ καὶ μὴ ἀντισήκου πρὸς τὴν ἐξ ἡμῶν στοιθῆν. Συναριθμουμένων δὲ γε καὶ τῶν ἐν πολέμῳ πεπτωκότων, εἶχομεν παραμυθίαν πλείονα. Ὁ αὐτὸς γὰρ αἰτιώμενος ἄλογον ἀντιστάσιαν ἡμῶν, καὶ ζημίαν ἐντεῦθεν τοῦ βηγὸς, ἐξετραγώδησεν ὑπὲρ τρισχιλίους πεσεῖν ὑπὸ τῶν ἐκ τοῦ τείχους ἔξω καταπεμπομένων βελῶν δίχα γε τῶν ἐν προνομαῖς πιπτόντων, ἧ καὶ ἄλλως, ὡς ὁ τοῦ πολέμου κύβος ἐβρίπτει, καὶ ὁ τῆς δίκης τροχὸς κατεκύλιεν, εὐστροφα περιφερόμενος. Πολλοὺς δὲ καὶ λιμὸς ἀπῆγεν. Ἔστενοχωρεῖτο γὰρ καὶ σφίσι τὰ ἀναγκαῖα.

ρλη'. Καὶ οὕτως ἡμῖν ἐπεσταλάττετο γέκταρ παραμυθίας τῇ ὑποκαταβάσει τῆς πολεμίου στρατιᾶς. ἦν οἱ δεξιῶς φιλιωθέντες ἡμῖν Λατίνοι (πολλοὺς γὰρ ὀπηγόμεθα, πραγματευόμενοι τὰ ἐκ Θεοῦ) ἐξεκάλυπτον, ὑπὲρ ὀγδοήκοντα χιλιάδας πεζῆ ἐπέλθειν· ὧν χίλιοι μὲν πεντάκις φερέγγυοι ἐμαρτυροῦντο ἰππῶται εἶναι, πεντήκοντα χιλιάσι· Ῥωμαῖκαὶ ἐναντία κατὰ τὴν ἐκείνων δόξαν ἀντιδραμεῖν. Τῶν δὲ λοιπῶν οἱ μὲν ἰπποτοξόται ἦσαν, οἱ δὲ ψιλῆται, καὶ ἄλλως δὲ μεθ' ὀπλων χρήσιμοι. Συνεπλήρουν δὲ τὸν πολὺν ἐν αὐτοῖς ἀριθμὸν καὶ ἄνδρες, φασί, τοῦ Ῥιζίκου, μήτε διάρια λαχόντες ἐκεῖνοι ἐκ τοῦ βηγὸς, μήθ' ὑπόσχεσιν· ἐπακολουθήσαντες δὲ τῷ λοιπῷ στρατῷ, εἰ πως τῶν ἔργων συναίρομενοι, τὰ ἐκ τύχης εὖροιεν ἀγαθὰ. Καὶ τοσοῦτοι μὲν τὸ πεζόν. Τὸ δὲ ναυτικόν, ἀλλ' αὐτοὶ δῆλοι κατ' ἀριθμὸν τὸν ὑπὲρ διακοσίας νεῶν, σὺν γε τοῖς πειραταῖς· οἱ καὶ αὐτοὶ μὴδὲν βηγικὸν ἔχοντες, τύχης δώροις ἐπέτρεψαν ἑαυτοὺς· ὑφ' ὧν, κατὰ γῆν τε καὶ θάλασσαν πιεσάντων ἡμᾶς, ἐξεθλίθημεν τῆς ζωῆς. Καὶ οἱ μὲν θανάτῳ κατεσπάρθημεν, οἱ δὲ, τοῦ ἄδου τὸ στόμα συγκλείσαντος, οἷς, οἶμαι, κεκόρεστο, ἡμιθνήτες ἐμείναμεν.

ρληθ'. Ἀλλ' ἐνταῦθα παρεκβεβηκότες καθ' ἱστορίας ἀνάγκην, ἀναδραμούμεθα πρὸς μικρὸν αὖθις, ἐκφῆναι τὸ καὶ πτωχικὸν καὶ ὑπόπαχον τῶν κατακλυσμοῦ δίκην παρασυράντων τὰ πολιτικά· οἱ τὰ μὲν τίμια εὐήθως καὶ ὡς οἷα βρεφικῶς ἀπεδίδοντο, οὐδ' ἐν τις αὐτοῖς χειρίσει· τῶν δὲ λοιπῶν οὐδὲν ἢ βραχὺ τι παντελῶς ἀνθίστων τίμημα, καὶ μάλιστα τῶν, ὅσα ἐξοπλίζετ' χειρομάχον πληθύν. Ἀλλ' εἶχον αὐτὰ εἰς χύμα προκειμένα αἱ λεωφόροι, τὰ ἐλαιώδη εὐώδη,

A phoris delitescerent. Nos quidem huic vino fervido gratias ob id debemus, quod Latinis mortem dedit, simul cum carne porcina, quibus ventrem infererunt, ut et bubulis et alliis, quibus clerus noster inter psallendum et victum quærendo sustentabatur, et sic homicidia puniens, quibus isti in nostrates sævierunt, beatos dicentes non ipsos, sed morbos, imo mortem Gadibus invectam, apud quos infernus honorabatur, licet in tragœdia mors grates ignoret.

τοὺς ἀπὸ Γαδείρων, παρ' οἷς ὁ ἄδης ἐκτετίμητο, εἰ

137. Numerosas Latinorum mortes Alduinus diserte narravit, mæsto animo referens plus quam tria millia virorum præcipuorum eo morbo extinctos esse: qui numerus nobis non displicet, licet de nostris non minus multi perierunt. Quod si eorum qui in præliis ceciderunt computum facimus, non parum consolationis datur. Qui enim insurrectionem nostram in absurditatis loco posuit, regis vindictam invocans tria millia et quod excedit telis e muro coniectis succubuisse more tragico refert, exceptis iis qui inter frumentandum aut aliter interierunt, prout belli alea voluit, et fortunæ rota jugiter volvens disposuit. Multos etiam fames necavit, ciborum inopia grassante.

138. Sic nobis nectar consolationis ex humilitate exercitus hostilis, quam Latini nobis associati (multos enim nostros fecimus, dum Deo grata operabamur) detexerant, plus quam octoginta millia armatorum, e quibus quinque millia equitum spectatæ virtutis in aciem processerunt contra quinquaginta millia Romanorum, prout ipsi referunt. Cæteri autem partim sagittarii, partim levis armaturæ erant, omnes utilitatis indubitatæ. Horum numerum compleverunt copię a Rhizico missæ, qui neque stipendia nec ullum donativum a rege obtinebant, exercitum autem sequebantur, ubi operam navantes fortuna juvabat. Illic igitur fuit copiarum terrestrium numerus. Vires navales plus quam ducentarum navium erant cum piratis, qui et ipsi nihil a rege accipientes fortunæ vicissitudinibus se permittebant; a quibus terra marique pressi in vitæ discrimine fuimus; alii morte functi erepti sunt; nos ipsi quia infernus, jam repletus, os clausit, semi-mortui jacuimus.

139. Hoc in loco, rerum gestarum serie reclamante, retrospectimus ut exilitas et parvitas eorum manifesta reddatur qui rem publicam in ultimo discrimine capessiverunt; qui res pretiosas stulte et puerorum more primo occupanti tradidere, cæteras autem flocci fecerunt, præsertim quæ multitudini beatatrici arma suppeditant. In vilis publicis autem promiscue jacebant olea fragrantia, lixivium dulcis, materies sicca seu contra morbos, seu in

usum luxuriei, ad artem tinctoriam cæteraque, quibus vita elegans utitur. Itaque lignem suaveolens quod quis obtingere volebat, dedolandum fuit; uva passa carbonis combusti naturam induebat; liquor ex rosis extractus aqua inutilis reputabatur; et sic in cæteris insaniebant, et qui res accuratius examinare vellet hominis naturam cum bestiarum confusam inveniret. Mirum autem fuit quod annularum ferreorum, pugionum, thuribulorum et acuum tanquam rerum spectabilium magnam curam gerentes, majora pedibus proculcarunt. Ignorantiam autem et molliem circa vitam et instituta publica considerantes mirari desinemus.

440. Hinc concludimus in nostra quoque urbe cuique libertate indecora qua vult uti licere, ut in Coreyra, siquidem quisque quo vult alvi exonerandi causa secedere potest. Non autem inepte quis dixerit Megalopolin magnum esse desertum expugnatum non a Scythis, non a Latinis, sed a nobismetipsis; gravi enim peccatorum tempestate exsiccata urbem nostram desertam fecimus, et in Scyllam Siculam incidimus, et utinam in Scyllam, paucis nos capitibus privaturam. Nunc autem Charibidis turbine arreptos ad se traxit.

441. Jam vero opportunum erit lamentationes inchoare et de calamitatibus nostris gemere. Talia autem nec seni proficua sunt nec Dei episcopo digna, sed supplicationibus et gloriæ Altissimi congrua, ex quo et per quem nostra omnia suppetunt. Quid vero impedit quin, hoc solo verbo prolato quiescam, ne, ut dixerit aliquis merito, solem alicubi majores ærumnas vidisse? Quodsi adversarium obvium habebō, nec extremam senectutem, nec episcopalem dignitatem verebor, sed resistam, et commisso prælio tela oratoria non longe a scopo jaculabor.

442. Tali modo res gesta est, si tragœdorum more sermo terminandus est potius quam rationi operique insistendum. Et vere nunc cæssandum erat, nisi audivissemus Dei iram nondum a nobis recessisse, sed manum ejus adhuc esse extentam paratamque ad vulnus lethale infligendum, Deumque nobiscum non mansurum nisi corrigamur. Correctio autem erit si vitam perversam emendaverimus propter quam cuncta hæc mala in nos irruerunt. Valde enim errat qui nos insontes pati crediderit.

443. Ante omnia igitur peccata mea ob oculos pono, misericordiam divinam invocans, a justitia et charitatem appellans, qui subsistere potis non sum, si Deus peccata mea punire voluerit. Conversione igitur promptissima opus est. Nam, ut video, plerorumque conversio sincera non est. Fortasse et nos temere ausimus exclamare: Quis est domi-

τὰ σταχτικά εὐόδμα, τὰ -ξηρὰ, τὰ κατὰ νόσον, τὰ πρὸς τρυφήν, τὰ πρὸς βαφήν, τὰ ἄλλα, οἷς διοικονομεῖται βίος καθάρσιος. Σὺλον γοῦν εὐόδμον εὐρεῖν ἐκπέλεκτῆμά τι αὐτοῖς ἦν ἰδεῖν· ἡ εὐγενὴς ἀσταφί; ἀνθρακος ἐσθεσιμένου τμήμα ἐφάνταζεν ἐκαίνοις· τὸ ῥόδιον στάγμα εἰς ὕδωρ ἀγροεῖν ἐτάσσεται· καὶ τὰ ἄλλα ὡδὲ-πη παρενοῦντο, ἵνα μὴ διασκευάζων εἰς πλεόν, θηριώδη ἀγροικίαν δοκοῖεν ἀπανθρώπιζεσθαι. Καὶ ἦν θαυμάζειν, ὡς κρίκων μὲν σιδηρέων, καὶ ἡλαρίων, καὶ μαχαριδίων, καὶ πυρείων, καὶ βελονίων ἐπιμελῶς εἶχον, ὥστε καὶ μεγάλων τινῶν· τὰ δὲ ἄλλως ἀδρά ποσὶν ἐδίδουσαν πατεῖσθαι. Ἔλυε δὲ τὸ θαῦμα ἡ κατ' αὐτοῦ ἀπειρία, καὶ τὸ πρὸς βίον ἡμερον καὶ πολιτικὸν ἀνέθιστον.

ρμ'. Ἐντεῦθεν οὖν κατὰ τὴν Κερκυραίαν παρομίαν ἦν ἐπιλέγειν αἰτηρῶς καὶ τῇ καθ' ἡμᾶς πόλει τὸ ἀπευκταῖον ἐλευθέρων, ὡς ἐξὸν ἔν, καὶ ἐν ταύτῃ ἀπαπατεῖν, ἔποι ἐθέλει, τὸν βουλούμενον. Οὐκ ἂν δὲ τις ἐπ' αὐτῆς ἀφουῶς εἶποι καὶ ἐρημίαν μεγάλην εἶναι τὴν Μεγαλόπολιν, καὶ ἐρημίαν, οὐ Σκυθῶν, οὐ μὴν οὐδὲ Λατίνων τῶν ἐπόντων, ἀλλ' ἡμῶν αὐτῶν· οἱ φυγόντες ἀμαρτιῶν βαρυτάτῳ χειμῶνι ἐρημον τηλικαύτην πόλιν ἀφέντες ἐθέμεθα, καὶ τὴν Σικελικὴν Σκύλλαν ἐπηγαγόμεθα, εἴτε μὲν οὖν Σκύλλαν, ὀλίγαις ἡμᾶς κεφαλαῖς ζημιώσουσιν. Ἄρτι δὲ Χέρουβδις ἡ ἐκείθεν κατέσπαχεν ἡμᾶς, ὀλέθριον ἀναξροιβδήτασιν.

ρμα'. Καὶ ἦν μὲν ἐνταῦθα μοι τόπος ὀρήτων κατὰ ἀρξί, καὶ ἀποιμώξασθαι τὰ ἐφ' ἡμᾶς κακὰ. Οὐτε δὲ γέροντι τὰ τοιαῦτα προσευπορεῖται, καὶ οὐδὲ Θεοῦ ἐπίσκοπος τοιοῦτοις λόγοις πρέπων ἐστίν, ἀλλ' ἡ μόναις εὐχαριστίαις, καὶ δόξῃ τῇ εἰς τὸν Ἰψίστον, ἐξ οὗ καὶ δι' οὗ τὰ ἡμέτερα. Τί δὲ δὴ κωλύει, ἐν γοῦν τοῦτο μόνον εἰπόντα με πεπαύσεσθαι, ὡς, εἴ τις ἐρεῖ μὴ ἂν ἰδέσθαι πῶ τὸν ἥλιον ἄλλοθι μείζω πάθη, οὐκ ἂν ἐξω λόγου ἀποχυρίζαιτο; Καὶ εἴπερ εὐρήσω τὸν ἀντιπεσοῦμενον, ἀλλ' ἐνταῦθα οὐκ αἰδέσομαι εἰς λαλίαν οὔτε τὸ βαθὺ γῆρας, οὔτε τὴν ἐπισκοπὴν, ἀλλ' ἀνστήσομαι, καὶ ἐπαγωνισάμενος, οὐκ ἂν πέρβω σκοποῦ τὸ τῆς ζητορείας βέλος ῥίψαιμι.

ρμβ'. «Τοιούτ' ἀπέστη τόδε πρᾶγμα, » εἴ τι χρὴ τραγοδικῶς συντελέσαι τὸν λόγον, ἐνθα τὸ πάθος τραγοδίας ἄξιον· καὶ οὔτε λόγῳ καθ' ἑλὸν οἶόν τε παραστῆναι, οὔτε κατὰ ἔργον φέρεσθαι. Εἴη δὲ μέχρι τοῦδε λωφῆσαι τὸ πᾶν, μὴ καὶ ἀκούσωμεν καὶ αὐτοῖ, ὡς οὐκέτι ὁ τοῦ Θεοῦ καθ' ἡμῶν θυμὸς ἀπεστράφη, ἀλλ' ἔτι ἡ χεὶρ αὐτοῦ ὑψηλῆ, καὶ οἷα τε κατενεχθῆῖσα πατάξει εἰς θάνατον· οὐκ ἀκουσόμεθα δὲ μένειν Θεοῦ καθ' ἡμῶν, εἴπερ διορθωσόμεθα. Διόρθωσις δὲ ἡμῖν ἐστίν, εἰ μεταβαλώμεθα τοῦ περιπονήρου βίου, δι' ἃν ἡμῖν ταῦτα. Μηδένα γάρ νοῦς πλανάτω φίλαυτος, ὡς οὐκ ἐνδίκως πεποινηλατήμεθα.

ρμγ'. Πρῶτος οὖν ἐγὼ πρὸ ὀφθαλμῶν ἱσταμένους τοὺς τῶν ἐμῶν κακῶν ἐλέγχους ἀναθεωρῶ, καὶ ποτιῶμαι Θεοκλυτῶν περὶ ἐλέους Θεοῦ, καὶ πῶς ἐκ τοῦ δικαίου ἐφείσω πρὸς τὸ φιλόανθρωπον τίθεμαι, μὴ ἔχων ὑφίστασθαι, εἴπερ ἀνομίας παρατηρεῖ Κύριος. Μεταβλητέον οὖν, ὅσον τάχος. Οὐκέτι γάρ οἱ πλείους, ὡς βλέπω, μεταβολὴν τὴν χρηστοτέραν ἡλλάγμαθα.

Μενούνη φιλοτιμούμεθα καὶ αὐτοὶ λέγειν ἰδοὺ καὶ πάλιν ἡμεῖς· Τίς ἡμῶν κύριός ἐστιν, ὡς μηδενὸς ἡμῖν φαῦλον ἐπιψηφισαμένου μηδέν; Ὡ τῆς ἐν ἡμῖν δυσαισθησίας! μὴ μοι δὲ γένοιτο, καὶ ἀναισθησίας εἶπαι, ἐν τῷ μὴ τὰ αἰτία καὶ κατασκέψασθαι, καὶ ἐκποδὸν ποιήσασθαι, ἀφ' ὧν ἡμῖν κατεβρέχθη κεραυνία κακὰ· δι' ὧν ἐκτεφρωθέντες, πληγὰς ἐνετρίβημεν, ἅσπερ οὐκ ἂν οὐδεὶς μακροὺς ἐνιαυτοὺς ἀπαλθῆσόμεθα.

ρρδ'. Εἶσι δὲ ταῦτα (οὗ γὰρ ὀκνήσω, καὶ πάλιν τὸ τοῦ λόγου χειρισάμενος ἄρτυρον, ἀναπολῆσαι τὴν κατ' ἐμὲ πνευματικὴν ταύτην γῆν, καὶ τὸν θεῖον σπόρον, ὡς εἴθισται, καταθαλεῖν)· οἱ φθόνοι, τὸ πρῶτον κακίον, τὸ τοῦ καλλίστου ζώου μέγα αἴσχος, τὸ δεινὸν τοῦ καταπεσόντος ἐωσφόρου θεοῦ, ὃ συνεφῆλατο τῆς ἐν ἡμῖν κακοποιῶν κεραυνώσεως· οἱ συγγέροντες τῷ φθόνῳ τύφοι, εἰς οὓς ὁ, ὡς εἶπαι, τυφογέρον δαίμων ἀναβιδάσας ἡμᾶς, καὶ προσκυνηθεὶς, ὡς ἐπὶ βασιλείαις τισίν, εἶτα κατέρριψε κάτω βαλὼν τοὺς πολλοὺς καὶ εἰς τάρταρον· αἱ διαβολαὶ, αἱ τὰς θανασίμους καθ' ἡμῶν ἀπεύθυναν βολὰς· τὸ βαθὺ ψεῦδος, οὗ ἔνεκεν ὁ τῆς ἀληθείας θεὸς ἀπῆρε τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐξ ἡμῶν· τὸ φιλοχρήματον, οὗ κατ' αἰτίαν εὐ δεδικαιωμένοι, πάντων χρημάτων ἀπειγυμνώθημεν, δι' ἃ γε τῶν καὶ εἰσέτι τῷ φολεῖ τούτῳ ἐπωαζόντων, κάκειθεν καταθρασυνομένων, τῶν μὴ φωλοῦς ἐχόντων, ἔνθα κλινούσι τὰς κεφαλὰς (αἱ βλέπέτωσαν, μή ποθεν ὄφρις, ὁποῖους χρῆ δεδιέναι, ὑπερπύσας ἀχρειώσῃ αὐτοῖς τὰ τῆς φωλείας, ὡς μὴ τελεσφορηθῆναι εἰς νεότευτον)· αἱ ἐπὶ δίκῃ συκοφανταί, ἅς ὑπερμίσῃσας ὁ δίκαιος, ἐδικαίωσεν ἡμᾶς, οἷς οὐκ ἂν συκοφαντίαν προσηγησαμένην ἐπικαλέσαιμεν· οἱ ἐπὶ δανείμασι μετρίοις ἀσύμμετροι καὶ βαρεῖς τόκοι, οἷς οἱ ἀπάλαμνοι κατεπονούντο καὶ ἀπέριττοι καὶ ἀπεριουσίαστοι, οὓς ἐλεήσας ὁ τὰ ἐλαφρὰ φορτίζων θεὸς, καὶ τοὺς κοπιῶντας καὶ πεφορτισμένους προκαλούμενος εἰς ἀνάπαυσιν, μάχαιραν κατηκόνησεν ἐξωθέν τε καὶ ἔσωθεν, ἀτεκνοῦσαν τοὺς τοῦ τοιοῦτου τόκου πατέρας· οἱ μὴδὲ τὴν ἀρχὴν σπαρῆναι πρὸς πατέρων ὄφειλον· εἰ δὲ καὶ ἐκ τῶν ταμιείων φόδος τοὺς τοιοῦτους ἔσχε, καὶ οἶδαμεν καὶ οἶδασι.

ρρε'. Προσλογιστέον τοῖς φαῦλοις ἐν ἡμῖν αἰτίαις καὶ τὸ τῆς φιλίας εὐπεριφρόνητον, καὶ οὐ μακρόδιον, ἀλλ' ἐφήμερον· ὅθεν κεκινημένοι τὸ ἀγριον βάρβαρον διέθεντο εἰς ἡμᾶς τὰ διὰ βίου θρηνηθησόμενα. Συντακτέον τούτοις καὶ τὸ ἀχάριστον, καὶ ἀπάσης χάριτος εὐεπίληστον, καὶ ὅσον θνήσκειν ταχὺ, ὡς ἅμα ἠλεῆσθαι τινα, καὶ τεθνάναι τὴν χάριν, κατὰ τὴν παροιμίαν. Διὸ ἤρπασεν ὁ θεὸς ἀφ' ἡμῶν τὰς χάριτας, αἷς ἐκ μακροῦ τὸ καθ' ἡμᾶς λάχος ὠράετο. Προσγραπτέον καὶ τὸ ἀνηλεὲς ἐπὶ τοὺς βραχὺ τι προσκρούοντας, ἐξ οὗ τὸ καταβρίψαν ἡμᾶς ἄρτι ἀνηλεὲς τὸ δικαιοτάτον· εἴπερ οὐ μικρὰ τινα ἡμεῖς, ἀλλὰ μυρία προσκεκρουκότες, οὐ τοσαῦτα τίνομεν. Προσενθυμητέον οὐχ ἡκίστα καὶ τὴν τῶν θεῶν περιφρόνησιν, τὸ χεῖριστον, καὶ τὸν ἐπ' αὐτοῖς γέλων, ἐξ ὧν περιπεφρονήμεθα, οὐ πρὸς κατάγελων, ἀλλὰ πρὸς βλεθρῶν. Ἡ γὰρ οὐκ οἶδαμεν τοὺς ἐν ἡμῖν ὀρογλυφούντας τὰ τῶν ἁγίων, καὶ ὑποσπυμένους αὐτὰ εἰς κληρονομίαν, καὶ καυχωμένους, ὡς, ἐφ' οἷς θεὸς πρῶτον.

nus noster? idque quoniam nemo verbum in nos retorquet. O hebetudinem nostram! Absit autem ut hebetudinem accusem, nisi peccata inquiram et rejiciam, propter quæ fulmina dira in nos ceciderunt, quibus concremati sumus, a quibus plagas accepimus, quas multi anni non sanabunt.

144. Sunt autem nunc hæc (non enim me piget ut iterum ad fratrum verbi militiam manum, hanc meam renovem spiritualem terram, senenque divinum more solito spargam): invidia, malum antiquissimum, animalis venustissimi magna turpitudine, Luciferi cœlitus præcipitati dirum sulphur quod fulmen funestum in nobis accendit; comites invidiæ alti spiritus, in quos dæmon fastuosus nos protrusit; deih adoratus a nobis more regio plurimos in infernum præcipites egit; calumniæ, qui mortales nobis plagas inflixerunt; mendacium fallax, propter quod Deus oculos a nobis avertit; avaritia, per quam non justificati, sed merito omnibus bonis exuti sumus, exceptis iis qui in latibulis resident, et inde temere agunt in eos qui caveas non habent, ubi caput reclinent (videant hi ne serpens formidandus erumpens caveas eorum evertat ita ut nidificari ibidem non possint); falsæ accusationes, quas exsecratus magnus Judex nos judicavit; usuræ immodicæ pecuniarum mutuo sumptiarum, quibus homines simplices et rerum angustiis vexati opprimebantur, quorum Deus sospitator misertus, laborantes et oneratos ad quietem invitat, gladium utriusque exacuens ut talis prolis patrem orbet; qui a principio a patre gigni non debebant; quod autem de re pœnnaria metuant, inter omnes consistat.

145. Inter peccata nostra recensendus venit etiam amicitia contemptus et vitæ brevitatis, quibus inhumanitas jugiter deploranda nobis insita est. Adde huc animi ingratitude et omnis gratia absentiam, ita ut citius moriatur aliquis quam ut proximi sui eum misereat, quia, ut est in proverbio, gratia emortua est. Igitur Deus gratiarum eorum nobis eripuit quæ sorti nostræ associatæ fuerant. Annemerabis porro cordis duritiem in eos qui leviter nos offenderunt, ubi immisericordia pro justitia habetur; non enim tantum plectimur qui non parum, sed graviter læsimus. Addendus præcipue rerum divinarum contemptus et risus, pessima res omnium; nos enim et ipsi contemptum patiemur, sed non risu, at exitio terminandum. Non enim novimus eos qui res sacras definiunt easque ad suam hæreditatem trahentes, et gloriantur jejuni privilegio a Deo dato.

ὕπνου προσποιεῖται, αὐτοῦς νηφαλίουσ ὄντας καὶ

ὕπνου προσποιεῖται, αὐτοῦς νηφαλίουσ ὄντας καὶ

146. Distuli lucosque singillatim de patrono A nostro myroblyta disserere, et de audaci temeritate, idque in negotiis quæ latere debebant, quorum testes non inscripti, portæ apertæ, securibus alte infossæ, maximam audaciam indicantes; adde concurrentiam et recurrentium catervam, qualem æstas proxime elapsa vidit nullo cum fructu.

147. Hinc non facile probabis virum justum inutilem morosis, adeo ut terra abscondi velit, gravissimum reis imputandum est; adde falsas incriminationes clamorum bellicorum originem; ex depositis commoda pecuniaria, unde locupletati sumus, licet omnes pecuniosos rideant; litterarum, quarum loco crux sacra ponebatur absentiam, ubi sanctæ Trinitatis mentio fit, unius et magni Dei titulo in unoquoque fœdus ferientium et jurantium indito; falsi enim juramenti reatus Deum manifeste contra nos armavit.

νην πρὸς ἑκάστου τῶν οὕτω συναλλαιτόντων, ὡσαύτως ἡμῖν φανερῶς τὸν Θεόν.

148. Tempus inie deficeret si omnia crimina enumerare vellem. Id unum sufficiat dixisse, Deum justum esse et justificationes amare. Ideo nihil commune ei cum iis qui tales non sunt, imo jugiter et diversimode persequetur eos qui cum injustis connumerantur.

149. Mili videor, concives et in omnibus consortes laborum, vos quoque, o advenæ, accurate methodiceque ea descripsisse quæ ad nos pertinent, imaginemque ad docendum aptam eorum quæ sumus passi in nobis constituisse. Nunc ergo transeundum est ad illum qui pictura sua clarius representaturus est, idque libenter facturus; quem admodum qui accuratam picturam odit, non minus, inquit, veritatem odit. Itaque puto, quod cavendum est, ne contemptu nostrarum picturarum sic deinceps deleantur imagines eorum quæ passi sumus, ac necesse sit ut in locum alterius temporalis principis pictorum, picturam alteram eorumdem quæ passi sumus in nobis substituamus. Scitis enim perfecte, quod non unam plagam Deus in perversos inemendabiles immittere solet, et quod multa tela includit tremenda pharetra ejus, quæ semper ab eo asservantur deindeque mittuntur, in isto certamine cooperantibus Myroblytæ precibus. Sed non nobis, Domine, non nobis, sed nomini tuo da gloriam. Redime vero nos qui oppressi sumus, sicque tibi gloria est, juxta illud: « Et in die tribulationis tuæ invocabis me, et eruiam te, et glorificabis me: qui vere superexaltatus sum in omnia sæcula.

ρμς'. Ἀναβάλλομαι περιτηγήσασθαι νῦν κατ' ἐξαίρετον καὶ τὰ κατὰ τοῦ πολιούχου ἡμῶν μυροβλύτου, καὶ τὰς θρασείας ἀναιδείας ἐκείνας, καὶ ταῦτα ἐπὶ πράγμασιν, ἃ προῦκαλεῖτο καὶ ἐγκαλύπτεσθαι, ὧν μάρτυρες ἀπαράγραπτοι καὶ πύλαι περίσσιοι, κολαφθεῖσαι ἀξίνας εἰς βαθύ ποταμόν, καὶ προτιτλοῦσαι θράσος ὑψίστου. Ἐτι δὲ καὶ τὰς περιέργους συνδρομὰς καὶ καταδρομὰς, ἃς τὸ ἔναγχος οἶδε θέρος, εἰς οὐδὲν δέον.

ρμς'. Ἀλλ' ὥστε οὐ τοῦτο δὴ τὸ ἐλαφρὸν διε[λῶ]σαι δίκαιον ἄνδρα, οἷα δυσχρηστον τοῖς δυσαρέστοις, ἀλλὰ καὶ κρύψαι εἰς γῆν τὸ βαρύτερον προσεπιλεχτέον τοῖς αἰτιατέοις· καὶ τοὺς κατ' ἄλλήλων ψιθυρισμούς, ἐφ' οἷς οὐκ ἔχρη, οἱ βοᾶς μάχης ἀφύκτου ἡμῖν ἐπέβρῆξαν· τὰς ἐπὶ παραθήκαις ἀποστερήσεις, ὧν ἕνεκεν ἐπεπλουτίσθημεν, εἰ καὶ γελῶσι κἀνταῦθα πάντες οἱ ἔτι ἄνδρες τοῦ πλούτου· τὰς τῶν γραμματίων ἀποπροσπονήσεις, ὧν σταυροῦ τιμίου τύπος προλάμπων, εἶτα καὶ μνήμεν τῆς ἁγίας Τριάδος τοῦ ἐνδὲς καὶ μεγάλου Θεοῦ ἐπεισόγει προγεγραμμέναι καὶ ὠμυσον· ὅπερ κατ' ἐπιρρκίας ἐγκλημα ἐξεπολέ-

ρμς'. Τί μοι ἀναμετρεῖν τὰ πλεῖω αἴτια, ἐνθα μὴ πάνυ καιρός; Ἀρκέσει μόνον εἰπεῖν, ὡς δίκαιος ὁ Θεός, καὶ δικαιοσύνας ἀγαπᾷ. Διὸ οὕτε μερὶς αὐτῷ πρὸς τοὺς μὴ τοιοῦτους, καὶ οὐδ' ἂν ἀνήσοι ποτὲ συχναῖς μεθόδοις μετερχόμενος τοὺς ὅσοι τοῖς ἀδικοῦσι συνεξετάζονται.

ρμς'. Δοκῶ μοι, ὡ πολῖται καὶ δι' ὅλων συναεθλευταί, καὶ ὑμεῖς δὲ, ὡ νεήλυδες, ἡκριθωσάμην διαγράφας τὰ καθ' ἡμᾶς τεχνικῶς, καὶ εἰκόνα ταύτην ἐν ἡμῖν ἀνεστήλωσα διδασκαλικήν, ὧν ἐπάθομεν. Καὶ ἔστιν ἀπὸ τῆς ἀρτι δφέλος διαβαίνειν εἰς τὸν τῆ ζωγραφία ταύτη ἐπεντρανίζοντα, καὶ μὴν καὶ ἀγαπῶντα· ὡς ὁ γε τὴν ἀκριθῆ διαζωγράφησιν μεμισσηκῶς, οὐδὲν ἤττον, φασί, καὶ τὴν ἀλήθειαν συνεμίσησεν. Οἶμαι δὲ καὶ ὡς εὐλαθητέον, μὴ τῆ περιφρονήσει τῶν ἐνταυθοῖ διεζωγραφημένων, καὶ τῆ ἐνταυθεν ἀπαλειφῆ τοῦ τυπώματος, ὧν πεπόνθαμεν, ἀνάγκη ἔσθι καὶ ἐτέρῳ μεταχρονίῳ ἀρχιζωγράφῳ τῶν τοιοῦτων πινακογράφημα ἕτερον ἐφ' ὁμοίῳ παθήμασιν ἐν ὑμῖν στήσασθαι. Εὐ γὰρ ἴστε πάντως, ὡς οὐ μίαν πληγὴν Θεὸς ἐντήκεν οἷδε τοῖς ἀνεπιστρόφως κακοτρόποις, οὐδὲ εἰσάπαξ, ἀλλὰ πολλὰ βέλη παρ' αὐτῷ ἡ μυνικὴ φαρέτρα κρύπτει, ἐς ὧν ἅσι κατασκοπεύονται αὐτῷ καὶ βάλλονται, συνεχπολεμούσης αὐτῷ καὶ τῆς ἀρᾶς [τοῦ Μυροβλύτου], Ἀλλὰ μὴ ἡμῖν, Κύριε, μὴ ἡμῖν, ἀλλ' ἡ τῷ ὀνόματί σου θὸς δόξαν. Ἐξελοῦ [δὲ] θλιβομένους ἡμᾶς, καὶ οὕτω δοξαζόμενος κατὰ τό· « Καὶ ἐν ἡμέρᾳ θλίψεώς σου ἐπικαλέσεις με, [καὶ ἐξελοῦμαί σε,] καὶ δοξάσεις με, » τὴν ἔντως ὑπερδεδοξαζόμενον εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας.